

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Dünya Edebiyatından Seçmeler

BENONİ

K. Hamsun

CATVLLVS

Dünya Edebiyatından Seçmeler

BENONİ

Knut Hamsun

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI : 943
BİLİM ve KÜLTÜR ESERLERİ DİZİSİ : 205
Dünya Edebiyatından Seçmeler : 30

Kitabın adı

BENONİ

Yayın Kodu

97.34.Y.0002.568

ISBN 975.11.0098.4

Baskı yılı

1997

Baskı adedi

5.000

Dizgi, baskı, cilt

MİLLÎ EĞİTİM BASIMEVİ

*Yayımlar Dairesi Başkanlığı'nın
6.2.1997 tarih ve 692 sayılı yazıları ile
üçüncü defa 5.000 adet basılmıştır.*

Dünya Edebiyatından Seçmeler

BENONİ
Knut Hamsun

Çeviren
Behçet NECATİGİL

İstanbul, 1997

BENONI

Denizle Benoni'nin evi arasında bir orman uzanır. Benoni'nin değil, köyün malıdır; köknar, huş, telli kavak karışımı bu büyük orman.

Yazları belli zamanlarda iki köyün halkı gelir, yerleşirler bu ormana; istedikleri gibi kesip biçerler ağaçları; işler bitip de odunlar evlere taşındı mı orman yine bir yıl süren eski sessizliğine gömülür; hayvanlar, kuşlar yeniden tam bir sükûna kavuşur. Zaman zaman bir köyden ötekine giden bir Lâpon geçer bu ormanın içinden; başka vakitler kış yaz Benoni'nin yoludur bu orman. Ne yağış der, ne kurak yürür gider; hiçbir engelden yılmıyan, ayağına gövdesine sağlam, bir yaman delikanlıdır Benoni.

Benoni, kıyının öteki insanları gibi balıkçıdır. Balıkçılığı yanı sıra dağ aşırı posta getirip götürür; bu yolculuğu on beş günde bir yapar, bu işine karşılık küçük, belli bir ücret alır. Böyle üç ayda bir devletten belli bir maaş alamaz öyle herkes; işte bunun için de emsali arasında işini bilen biridir o. Ötekilerden biri, falanca veya filanca, arasına ringa avından köye eli dolu döner; parasına, gördüğü itibara böbürlenir böbürlenmesine; ama uzun sürmez bu. Zavalıcıklar, Sirilund'daki tüccar Mack'a öylesine borçludurlar ki, bu borçları ödedikten sonra ellerinde kala kala, servetlerinin sevinciyle yollarda ıslık çaldıkları günlerin bir kuru hâtırası kalır. Beri yanda Benoni, kör değneğini bellemiş, her

yıl devletin postasını taşır da taşır; işini bilir o; posta çantasının üzerinde hükümetinki gibi armalı, aslanlı bir kilit vardır.

Bir sabah; Benoni ormandan geçiyor, dağı aşmak istiyordu. Yazdı, köylüler ormanda yer yer odun kesiyorlardı. Komşu köy rahibinin de kızı aralarında; tüylü bir şapka vardı kızın başında.

İşte Benoni geliyor, eve kadar onunla giderim dedi kız. Kızın adı Rosa idi. Benoni selâm verdi: ‘Benimle yetinirseniz hayhay!’ dedi.

Mağrur, kibar bir kızdı Rosa; Benoni onu küçüklüğünden tanırdı, bir yıldır gördüğü yoktu hiç. Nerelerdeydi acaba?

Ve kayyum çiftliğinde oturan kayyum Arentsen’in bir oğlu vardı; şimdi birkaç yıldır güneyde hukuk öğrenimi yapan kafalı bir delikanlı. Bunca zamandır köyde olmadığına göre, her halde Arentsen’in oğluna gitmişti Rosa. İşin doğrusunu kimse bilmiyordu. Pek az konuşurdu Rosa.

Eh, onun da ufak tefek sırları olacaktı tabii; kendi de, istekleri de bir acayıptı Rosa’nın. Meselâ bugün. Saat sekiz sularında ormanda bulunabilmek için sabahın dördünde dere tepe yollara düşmüş olması gerekirdi. Öylesine pervasız ve ataktı Rosa. Babası da gururlu ve yaman bir adamdı; boş vakitlerinde ava çıkar, çeşit çeşit hayvanlar avlardı. Ünlü bir vaizdi de sonra.

Benoni ile Rosa, konuşa konuşa bir iki saat yürüdüler; Rosa birçok şeyler sordu Benoni'ye. Bir yere oturup yorgunluk aldılar. Benoni, yoksul haracı yol azığından buyur etti, kız da bir güzel yiyecek Benoni'yi şereflendirdi. Sonra bir saat daha yürüdüler; sıcak ve sağanak halinde bir yağmur başladı, Rosa bir yere sığınmalarını teklif etti. Ama devletin postasını götüren Benoni'nin vakti yoktu pek. Bir süre daha yürüdüler; derken Rosa, ayağı kaydı, çamura düştü, yürüyemez oldu.

Benoni kızın haline baktı, acıdı. Gökyüzüne baktı, yağmurun az sonra dineceğini anladı; kızı memnun etmek için: "Bir kayanın altına otursak, olur mu?" dedi.

Sarp bir kayanın yanına gittiler, büyükçe bir oyuk buldular.

"Burada mükemmel oturabiliriz." dedi Rosa ve sürünerek oyuğa girdi. "Aslanlı çantayı da versen, Benoni, üzerine otururduk."

"İşte bunu yapamam!" cevabını verdi Benoni, korku içinde." Ama eski bir ceket hor görmezseniz, buyurun!"

Benoni ceketini çıkardı, üzerine oturması için küçük hanıma verdi.

"Ne de çevik!" diye düşündü her halde kız; delikanlı pek hoşuna gitmişti. Benoni'ye takıldı, sevgilisinin de ismini öğrenmek istedi.

On dakika kadar geçti, Benoni oyuktan dışarı çıktı, gökyüzünü tekrar gözden geçirdi. O sırada yoldan bir Lâpon geçiyordu. Lâpon Benoni'yi gördü. Lâpon da üstelik Gilbert.

“Yağıyor mu hâlâ?” diye sordu Benoni, bir şey söylemiş olmak için. Biraz şaşırmış, bozulmuştu Benoni.

“Yok. Hava açtı.” diye cevap verdi lâpon.

Benoni, posta çantasını, ceketini oyuktan dışarı çıkardı; sonra da rahibin kızı dışarı çıktı.

Lâponun gözünden kaçmamıştı bu...

Ve Lâpon Gilbert kıyıya vardı ve haberi köye yaydı ve hattâ Sirilund'daki dükkâna götürdü.

O günden sonra köylüler: “Ee, Benoni, rahibin kızı Rosa ile mağarada işin neydi bakalım?” diye takılmıya başladılar oğlana. “Yarı çıplak, ateşin başına vurmuş, çıkarsın haa mağaradan dışarı, ceket-siz meketsiz. Nedir bunun mânası, de hele!”

“Mânası şudur ki, dedikoducunun birisin sen!” diye karşılık veriyordu Benoni, bir devlet memuru ciddiyetiyle.” Bu lâfı çıkaran Lâponu elime bir geçirsem!” Ama aradan vakit geçti ve Lâpon Gilbert, Benoni'nin karşısına çıkmayı göze aldı.

“Yahu, sen o gün mağarada ne yapıyor, ne işler beceriyordun?” dedi Lâpon, kolliyarak, ve güneşe bakıyormuş gibi gözlerini kırıştırıp gülümsedi.

“Sen karışma!” dedi Benoni pek mânalı bir şekilde, sonra o da gülümsedi, Lâpona başkaca bir şey yapmadı.

Benoni, kendisiyle rahibin kızı Rosa hakkında dolaşan dedikodulardan biraz böbürlenmiye başlamıştı. Noel yaklaşıyordu; fakir fukara arkadaşlarıyla noel şerefine içki masasında otururlarken işleri tıklarında bir adamdı artık. Lensmann, şimdi onu mübaşir de yapmıştı. Bütün artırmalarda, rehinlerde artış Benoni de bulunuyor, okuyup yazması da iyi olduğu için kilise yamacında Lensmann’ın bildirilerini de artık ona okutuyorlardı.

Evet, hayat, Benoni’den, postacı Benoni’den güler yüzünü, iltifatlarını esirgemiyor, Benoni neye el atsa bahtı yaver gidiyordu. Rosa, rahibin kızı, artık onun erişemeyeceği bir şey olmaktan çıkacaktı yakında.

“Ah o gün mağarada olanlar dedi!” Benoni ve ağzını şapırdattı. 1

“Kızı tavladığını da iddia edemezsin ya?” diye sordu arkadaşları.

Benoni cevap verdi:

“Ta kendisi!”

“Yok yahu? Yani kızı şimdi sen mi alacaksın?”

Benoni tekrar cevap verdi:

“Telâş etme! Bu yalnız ve yalnız benim bileceğim iş!”

“Peki ama, kayyum çiftliğinin Nikolai’ı ne der buna?”

“Nikolai ne mi der? Ne diyebilir? Hiç:!!

Mesele anlaşılmıştı.

Birçoklar sık sık bunun lâfını ettiklerine göre yalan tarafı kalmamıştı işin. Kim bilir, Benoni buna belki kendisi de inanmaya başlamıştı şimdi.

2

Komşu köydeki sayın rahip Jacob Barfod birisine bir haber gönderip de kendisiyle görüşmek istediğini bildirdi mi, kalkıp rahibe gitmek olmalıydı çağrılan kimsenin yapacağı tek şey. Rahibin çalışma odasına iç içe iki kapıdan girilir, köylüler başlarından kasketlerini daha bu iki kapı arasında iken çıkarırlardı.

Ertesi sefer postayı getirdiği vakit rahip, Benoni’yi çağırttı.

“İşte boşboğazlığımın cezası!” diye düşündü Benoni, korku içinde. “Öğündüğümü haber aldı rahip; mahvedecek, rezil edecek şimdi beni!” Rahip adam gönderip çağırttığı için de içeri girmekten başka çare kalmıyordu. Benoni iki kapı arasında başından kasketini çıkarıp odaya girdi.

Fakat korkulacak bir hali yoktu bugün rahibin. **Aksine, Benoni’den bir ricada bulunmaktı maksadı.**

“Şu mavi tilki postlarını görüyorsun ya!” dedi.
“Ta kış başından beri duruyorlar burda. Başımdan defedemedim. Al da Sirilund’a, Mack’a götürüver!”

Benoni öylesine ferahlamıştı ki, çenesi açıldı:

“Hayhay, memnuniyetle. Hemen bu akşam, bu akşam saat altıda.”

“Mack’a da söyle benden, sekiz on taler arasındadır mavi tilki.”

Yüreğine su serpilmiş Benoni, yeniden dil dökmeye girişti:

“Hangi on taler? Yirmi, deyin, yirmi! Bunları böyle yok pahasına vermeyin, sakın ha!”

“Parayı da sen al, getir, Benoni!”

“Evet, ilk gelişimde. Şüphesiz, şimdi nasıl karşınızdayım, o da öyle! Parayı masanıza şuracığa koyacağım.”

Benoni, dağı aşır evine giderken kendinden, hayatından memnun, ne açlık duyuyordu, ne yorgunluk. Buyurun! Rahip onu kendi işlerinde kullanmaya başlamıştı bile; onu artık aileden sayıyordu bayağı. İlerde de matmazel Rosa’da ilerleme olacaktı tabii.

Deri başına sahiden de on taler aldı, parayı eksiksiz, tastamam getirdi. Ama rahip yoktu o gün; Benoni rahibin hanımını buldu, parayı ona verdi. Zahmetine karşılık Benoni’ye kahve, şnaps ikram ettiler.

Ve Benoni tekrar yola koyuldu, kıyıdaki kulübesine gitti. Bir sürü düşünce vardı kafasında. Matmazel Rosa'nın da artık harekete geçmesi gerekirdi, bahara bir şey kalmamıştı, karar verme zamanı gelmişti.

Benoni, rahibin kızına bir mektup yazdı; pek de güzel başardı hani.

Mektubun sonunda matmazel Rosa'dan, kendisinden büsbütün el çekmemesini rica ediyordu açıkça. "Hürmetkârınız, mübaşir Benoni Hartvigsen."

Mektubu kendisi götürdü...

Ama hayat Benoni'ye güler yüz göstermiyecekti artık.

Övünmesi, Noel içkisi başında utanmadan kıvrıldığı yalanlar; eninde sonunda komşu köyün ve Rosa'nın kulağına varmıştı. Berbat zamanlar başlıyordu.

Rahip, Benoni'ye yeniden haber gönderdi. Benoni son zamanlarda hep yaptığı gibi güzel şık giyinmiş; üsttekinin önünü açık tutmak için sırtına iki avcı ceketini birden geçirmişti; güzelim bir basma gömlek de caba!

"Mektuba cevap!" diye düşündü Benoni. "Niyetlermi öğrenmek istiyor, haklı! Kızları baştan çıkaran, aldatan alçaklar çok şu dünyada; ama ben onlardan değilim ki!"

Benoni, içinde bir sıkıntı hissediyordu. Rahip çiftliğine varınca bir şeyler öğrenmek için önce mutfağa girdi; ordakilerin yüzünden bir şeyler okuyabilirdi belki.

“Rahip, seninle konuşmak istiyor!” dediler hizmetçi kızlar.

Mektubuna hadi bilemedin ne cevap alacaktı: “Hayır.” Dahası yoktu ya bu işin. Eh, buna da mertçe katlanacaktı tabii. O da zaten rahibin kızına hiçbir zaman öyle deli divane olmamıştı.

“Pekâlâ!” dedi kızlara, ayağa kalktı. “Ben de hemen içeri gidiyorum.” eliyle saçlarını düzeltti; kabarık ve saçaklıydı saçları. Çalışma odasına doğru yürürken, benden sadece yeni bir iş rica edecek, diye düşünüyordu.

Odaya girdiği vakit karşısında hem rahibi, hem de kızını buldu. Selâmına ne rahip karşılık verdi, ne de kızı. Rahip ona bir kâğıt uzattı: “Oku şunu!” dedi.

Sonra rahip odada dolaşmaya başladı; Rosa dimdik ve dilsiz, yazı masasının yanında ayakta duruyordu.

Benoni okumaya başladı. Bu bir açıklama idi: Kendimle Matmazel Rosa Barfod hakkında şeref kırıcı yalanlar uydurup yaymış olan ben, Benoni Hartvigsen, bu uydurma haberleri alenen tekzip ve cümlesinin alçakça ve hakikat hilâfı olduğunu beyan ederim.

Benoni'ye okuması için bol vakit bırakmışlardı. Benoni'nin titremesi gittikçe artan ellerine, uzun süren susmasına kızan rahip, sonunda duramadı, sordu:

“Hâlâ okuyup bitiremedin mi?”

Hafif bir sesle: “Bitirdim!” diye cevap verdi. Benoni.

“Sen ne diyorsun bu işe?”

Benoni kekeledi:

“Öyle her halde. Buydu olacağı.”

Ve Benoni başını salladı.

“Otur şuraya, açıklamanın altına at imzanı!” dedi rahip.

Benoni kasketini yere bıraktı, bitkin, masaya gitti ve imzasını attı; altına da, eski alışkanlık, uzunca bir kuyruk çekmeyi unutmadı.

“Şimdi bu kâğıt senin köyün Lensmann'ına gönderilecek, kilise yamacındaki toplantıda köylülere okunup ilân edilecek.” dedi rahip.

Benoni sersemlemiş, düşünemez olmuştu, cevap verdi:

“Evet, öyle tabi!”

Bütün bu süre içinde Rosa, dimdik ve dilsiz, yazı masasının yanında ayakta durmuştu...

Hayat artık güler yüz göstermiyordu. Derken bahar geldi; kargalar dal parçaları taşıyıp yuvalarını kurmaya başladılar. İyi ama, sevinçler, şarkılar, gülüşler, esenlikler hani nerde? Ringa avı bol oldu; Benoni'ye faydası? Üç dalyanda biraz biraz hissesi vardı Benoninin; Benoni içinden şöyle düşünmüştü: "Rahibin kızı Rosa ile benim işimize yarar bu his-seler!" Ne kadar da aptalmış meğer!

Kahrından ötürü, bir gün bir gece, yataktan çıkmadı; evin yaşlı hizmetçisinin geldiğini, gittiğini, yine geldiğini hep yatağında seyretti. Kadın, hasta mısın? diye sordukça, "hastayım" dedi; şimdi biraz iyice misin? diye sordukça boynunu büktü; "eh, dedi, şimdi biraz iyiceyim!"

Ertesi gün de yatakta kaldı. Cumartesi oldu. Adamın biri, Lensmann'dan bir paket getirdi.

"Lensmann'ın adamı bir paket getirdi." dedi, yatağının başında, hizmetçi.

Benoni cevap verdi:

"Yaa, koy oraya paketi!"

Yarın okuyacağım bildiriler bunlar! diye düşündü Benoni. Biraz daha yattı, birden kalkıp paketi açtı: Artırma ilânları, hapisten kaçanların listesi, yıllık vergi dağıtım cetvelleri. Sonra da kendi açıklaması. Benoni her iki eliyle başını tuttu.

Demek bu işi kendi yapacaktı, kilise yamacında ortaya çıkacak, kendi rezaletini kendisi ilân edecekti!

Dişlerini sıkı: “Ah, ah, Benoni!” dedi.

Ama ertesi gün olup da güneş ortalığı nura boğunca kendi açıklamasını okumadı Benoni. Öbür evrakın hepsini okudu da bir bunu okumadı; güneş, çok yakıcıydı güneş; üstelik yüzlerce göz, yüzüne dikilmişti.

Ezik, bitkin, evinin yolunu tuttu; yolda kendisine arkadaşlık etmek isteyenlerden kaçmış, yalnız olmak için orman ve bataklık yoluna sapmıştı. Ah ah, işte sonuncu defa ona, dur beraber gidelim, demişlerdi de Benoni bu teklifi reddetmişti; bundan sonra ona kim teklif ederdi bunu? hiç kimse!

Benoni’nin kilise yamacında evrak sakladığı çok geçmeden meydana çıktı. Ertesi pazar, Lensmann kenarı sırmalı kasketini başına geçirdi, Benoni’nin açıklamasını o kadar kişinin önünde çıkıp kendisi okudu.

Köyde duyulmadık bir hâdise oldu bu; dedikodusu dünyayı tuttu. Benoni mahvolmuştu; postayı son defa taşıdı, aslanlı çantayı teslim etti. Allahın uçsuz bucaksız dünyasında artık hiçbir şey değildi Benoni.

Kulübesine kapandı, tam bir hafta düşündü, kurdu, üzüldü. Derken bir akşam bir dalyancı çıkagel-

di kulübeye; balıktan Benoni'nin payına düşeni getirdi. "Teşekkür ederim!" dedi Benoni. Ertesi akşam da dalyancı Norum uğradı. Norum, Benoni'nin kulübesi yakınlarında bol balık avlamıştı. Norum, Benoni'ye ağ başına üç hisseden başka bol miktarda kıyı payı verdi. "Teşekkür ederim!" dedi Benoni.

Almış almamış, Benoni'nin harcıyacak yeri yoktu ki bunları!

3

Sirilund'daki tüccar Mack, istemesin yoksa, bir kimseye iyilik de edebilirdi, kötülük de. Kalbi hem fesattı onun, hem temiz. Dilediğini yapmakta, yaptırmakta Rosengaard'daki kardeşi Mack'a benziyor, ama arasına Rosengaard'daki Mack'ın cesaret edemediği şeyleri de yapmaktan yana kardeşini geçiyordu.

İşte bu Mack, Benoni'ye birisini yollayıp derhal Sirilund'a gelmesini bildirdi. Benoni, üstelik Mack'ın dükkân kalfalarından olan habercinin peşine takıldı...

Benoni'nin dünyadan, her şeyden gözü yılmıştı bir kere; korkaraktan: "Beni ne yapacak acaba?" dedi. "Nasıl, öfkeli mi?"

"Seni ne yapacağını ben bilemem." cevabını verdi kalfa.

"Hayırlısı, gidelim bakalım!" dedi. Benoni, endişeli bir sesle.

Mack'ın yazıhanesi önüne vardığında her zamankinden daha bitkin, daha süklüm püklümdü Benoni. İçeri girmeden öksürmesi, kendine çekidüzen vermesi öyle uzun sürdü ki, Mack içerden duydu onun sesini, birden kapıyı açiverdi.

“Ee, gel içeri!” dedi Mack. Mack'ın, Benoni'yi kalkındırmak mı, daha da yıkmak mı istediğini kimseler anlıyamazdı halinden.

“Fena yaptın!” dedi Mack.

“Evet!” diye cevap verdi Benoni.

“Ama onlar da iyi yapmadılar hani!” dedi Mack. Bunu söylerken de odada gezinmiye başladı, sonra pencereye gidip dışarı baktı. Birden geri dönüp sordu:

“Son günlerde eline oldukça para geçti senin, değil mi?”

“Evet” dedi Benoni.

“Ne yapacaksın bu paraları?”

“Bilmem. Hepsi bir benim için.”

“Ringa al paranla!” dedi Mack. “Balık hazır, kapının önünde. Paran çıkıştığı kadar alır, temizleyip tuzlar, basarsın fıçılara, güneye gönderirsin. İstersen fıçıyı da, tuzu da benden al!”

Bir zaman ağız açıp bir şey diyemedi Benoni; kesip atarak sordu Mack:

“Ee, yarın başlıyorsun değil mi?”

“Siz istedikten sonra!” cevabını verdi Benoni.

Mack yine pencereye gitti, odaya sırtını döndü, düşünüyordu şüphesiz.

Ha ha, yaman adamdı Mack, kafası işlerdi! Benoni vakit kazanmış oldu, o da kendi yönünden bu işi düşünmiye koyuldu. İşten yana anasının gözüydü Mack; kalbi temiz olmaktan çok, fesattı belki de. Kulübesinin önündeki dalyanda duran ringaların çoğu onundu; Benoni bunu biliyordu; Mack şimdi fırsattan faydalanıp balığın bir kısmını elden çıkarmak, iyi paraya satmak istiyordu. Mevsim ilerlemişti, ringa çabuk bozulurdu. Hem ayrıca büyük fıçı stokundan, tuzlarından da satış yapabiliirdi Mack.

Benoni, bütün bunları zihninden geçirdi: “İş, fiatta şüphesiz!” dedi.

“Ben sana yardım ederim.” cevabını verdi Mack ve geriye döndü.” İşini yoluna koyabilirsin tekrar. Sen bir hatâ ettin, ama onlar da doğru hareket etmediler ki! Artık bu kadarı kâfi!”

Sözlerinde samimî diye düşündü Benoni. Birdenbire gönlünde bir ferahlık, minnettarlık duydu: “Size pek çok teşekkür ederim.” dedi.

Şimdi Mack, tuttuğunu koparan Mack konuşuyordu:

“Komşumuz rahip efendiye bir ufak mektup yazmayı düşünüyorum. Hem ben Rosa’nın vaftiz ba-

basıyımıdır. Kıza ve babasına söyleyecek bir çift sözüm var. Sen onu bana bırak. Senin ne kadar paran var?”

“Eh, hepsi hepsi biraz bir şey tutar.”

“Anlıyorsun ya!” dedi Mack. “Senin liracıklarının bana pek öyle faydası yok tabii. Bunu sen de pekâlâ bilirsin sanırım. Yani mesele o değil. Benim maksadım senin kalkınmana yardım etmek.”

“Teşekkür ederim, sağ olun!”

“Fiatı sordun, bunu yarın konuşuruz. Gemide buluşalım.”

Mack, konuşmalarının bittiğini bildiren bir baş işareti yaptı: ama Benoni kapıdan çıkıyordu ki seslendi arkasından:

“Bak, unuttum,” dedi. “mektup lâfı etmişim ya, işte mektup. Al da posta kutusuna atıver, yarın gönderirler...”

Benoni, ringa toptancısı oldu. Balıklarını temizleyip tuzlıyan, fiçilerini getirip götüren adamlar tuttu. Sirilund’un Mack’ı ona işte yine güvendikten sonra hâlâ tereddüt etmek ukalalık olmaz mıydı? Benoni, güçlü bağrında eski sevinçlerinden, eski kudretinden birazını hissetmiye başlamıştı nihayet.

Mack’a kapılıp da öyle sersemce bir alış verişe kalkışmamıştı. Birazcık şevke, cesarete geldiği ilk dakikalardan sonra zeki, mâkul o eski delikanlı ol-

muş, ringaya parasının tamamını yatırmamıştı. Yarısı yeter! diye düşünmüştü Benoni. Hem sonra Mack'ın mektubu rahip Barfod'a gitmişti madem; Mack mektubu artık geri alamazdı ki!

Benoni ringa satın aldı, tuzladı; kendisini tekrar toparlamaya başlamıştı. İşyerine gidip gelirken köylülerin şimdi kendisini yine selâmladıklarını görüyor, aralarına bir tüccar olarak karıştığı için konuşurken kendisine “siz” dediklerini işitiyordu.

Onun bu ringa ticareti ziyanla kapanabilirdi; Mack bile başlangıçta umduğu kazancı bin güçlkle sağlayabilmişti. Ama Mack balıkları iki yük gemisine doldurup Bergen'e toptan gönderdiği halde, Benoni küçük ölçüde Mack'ın yatlarından birini kiraladı, yanına iki adam alıp balıkları baharda güneye kendisi götürdü. Büyük, küçük iskelelere yanaşıp malını fıçı fıçı, yavaş yavaş sattı. Kötü de olabilirdi sonuç; az kazandı, kazandığını bir kenara koydu. Haziran ortalarında döndü, geri geldi.

Tesadüf, yolda rahibin kızı Rosa ile karşılaştı yine. Benoni ona kilise önünde rasladı, Rosa bir ata binmişti. Kilisenin oralarda atlı bir kimseye pek seyrek raslanırdı; kiliseye gidenlerin hepsi merakla Rosa'ya bakıyorlardı. Benoni ezile büzüle, yavaşça şapkasını çıkarıp selâmladı Rosa'yı; Rosa'nın başını eğerek verdiği selâma nail oldu. Yüzünde bir sıkıntı ifadesi yoktu Rosa'nın; sonra Rosa atını yine bayağı yürüyüşle sürdü; başındaki tül, rüzgârda mavi duman

gibi peşi sıra dalgalanıyordu. Bir hayale benziyordu Rosa.

Benoni, kiliseden eve bu sefer de bataklık ve orman yolundan geldi. Ben birçok zavallılardan daha acınacak durumdayım! diye düşünüyordu Benoni. Ama onun gibi kibar bir kız işlerimi tekrar yoluna koyduğumu, durumumu biraz olsun düzelttiğimi duymuştur her halde. Yoksa ne diye selâm versin bana?

Yaz sonlarına doğru Mack'ın kurutulmuş morinalarını çektirme ile Bergen'e götürmesi teklif edildi. Bergen'e hiç gitmemişti Benoni; nasıl olsa günün birinde gidecek değil miydi? Başkaları yolu nasıl buluyorlarsa o da öyle bulurdu.

"Bakıyorum, pek çok işlerde elin uğurlu senin!" dedi Mack.

"Ellerime de, ayaklarıma da tekrar sizin sayenizde kavuştum." cevabını verdi Benoni, içinden gelerek, ve bu şrefi Mack'a bıraktı.

Funtus çektirmesine kaptan olmak az şey de değildi hani. Benoni şimdi en azdan köy öğretmeniyle bir hizada bulunuyor, para olduğu için de adalardaki balıkçı esnafından çekinmesine hacet kalmıyordu.

Noelden epey önce çektirmeyle dönüp geldi; her şey yolunda gitmiş, yelkenliyi çeşitli mallarla doldurup getirmişti; navlun vermemek için Bergen'den bu şekilde mal getirtiliyordu Mack.

Benoni çekirtmeden karaya çıkarken iskeledeki halkın selâmlarına karşılık verirken kendisini bir amiral gibi hissediyordu. Mack onu iyi, hoş karşıladı; odasında ona şnaps ikram etti. Benoni bu odada ilk defa oturuyordu. Duvarlarda büyük tablolar asılıydı, miras malı yaldızlı mobilyalar vardı; tavan-
dan pırıl pırıl kristal, yüzlerce saçakları olan bir avize sarkıyordu. Sonra da yazıhaneye gittiler. Benoni hesap gördü. Mack teşekkür etti.

Benoni'nin itibarı eskisine göre çok daha artmıştı; herkes, başta Mack kendisi, ona zamanla Hartvigsen demiye başlamışlardı. Devletin postacısı ve mübaşiri olduğu vakitlerde bile kimse onu Hartvigsen adıyla çağırmamıştı; ama şimdi soyadını söylüyorlardı. Odasının camlarına perdeler almıştı; haddini bilmezlik denebilecek bir işti bu; netekim kayyum evinde bunun lafı edildi. Bergen'den birkaç beyaz, zarif gömlek getirmişti; kiliseye giderken bunları giyiyordu...

Noel şenlikleri sırasında Benoni, Mack'ın evine çağırıldı. Mack yalnızdı şimdi; kızı Edvarda Finlandiyalı bir baronla evlenmiş, artık babasının evine hiç gelmez olmuştu; Mack'ın ev işlerini şimdi yabancı bir kadın çekip çeviriyordu; ama işinin eriydi bu hanım, sonra da toplantılardan hoşlanıyordu.

Birçok misafir çağırılmıştı, Rosa da aralarında. Benoni onu görünce ezilip büzülerek odayı boylu boyunca yürüdü, bir duvar kenarına sığındı.

“Matmazel Barfod’u tanırsın!” dedi Mack. “Kin tutanlardan değildir o!”

“Vaftiz babam bana senin suçsuz olduğunu söyledi, Benoni!” dedi Rosa, yapmacıksız ve açık. “Noelde içki masasındaymışsınız, o sözü bir başkası söylemiş. öyle olunca iş değişir.”

“Ne bileyim... Evet, söyleyen... ben değildim her halde!” diye mırıldandı Benoni.

“Bu meseleden artık hiç bahsetmeyin!” diye söze karıştı Mack, ve bir baba tavrıyla Rosa’yı alıp götürdü.

Benoni rahatlamış, ferahlamış, çevresi aydınlanmıştı. Mack ona yeni bir iyilikte bulunmuş, onu ak yünler gibi yıkayıp ağartmıştı. Kendine güveni o kadar arttı ki yanına gidip Lensmanna selâm verdi. Daha sonra sofrada her bakımdan öbür beyler gibi davranamadı belki, ama her şeye iyice dikkat etti, o akşam bazı şeyler öğrendi. Mack’ın evine bakan hanım yanında oturuyor, Benoni’yi ağırılıyordu.

Sofradaki konuşmalardan Rosa’nın yine kısa bir yolculuğa çıkacağını öğrendi. Gizlice Rosa’ya baktı. Mağrur ve kibardı Rosa, ne çare, mağrur ve kibar! Ringadan para kazanmışsın, camlarına perde takmışsın, var mıydı faydası? Yükselkre doğmadın mı hep Benoni kalacaktın yine de! Rosa öyle fazla genç sayılamazdı artık; ama açık kumral, çok güzel saçları vardı; olgun ağzıyla dolgun ve güzel gülüyor-

du. Sonra ondaki o dolgun göğüsler kimsede olamazdı. Bir daha delilik edip ondan tarafa bakmıyacağım! diye düşündü Benoni.

“Fiyortlara ringa akını varmış.” dedi Mack, Benoni’ye yavaşça, ve bir telgraf gösterdi.” Yarın sabah erkenden yazıhaneye gel!”

Benoni ise şu sıra evinden çıkmamayı, çektirmedeki kaptanlığı sayesinde eriştiği itibarın keyfini sürmeyi tercih ederdi. Ama ertesi sabah yine de kalkıp Mack’a gitti.

“Sana bir teklifim var” dedi Mack. “Peşin paraya benim dalyanı vereyim sana, git kendi başına avlan. Dedim ya, fiyortlara ringa akını başlamış.”

Nankör değildi Benoni: dün gece Mack’ın kendisine yaptığı iyiliği düşündü. Şu var ki bu ağın pek işe yarar tarafı kalmamıştı artık.” Bu iş benim harcım değil henüz,” dedi sadece.

“Neden? Yaparsın pekâlâ!” cevabını verdi Mack. “Elin uğurlu senin. Benim için iş değişir, ben hep başkalarını çalıştırmak zorundayım; balık avına gidecek adamım yok ki benim!”

“Ben bu işi sizi hesabınıza yapayım.” teklifinde bulundu Benoni.

Mack başını saldı:

“Ucuza alacaksın.” dedi. “Kayıkları, aletleri, iki dürbünü hepsi içinde. Yok pahasına alacaksın.”

“Düşüneyim hele!” dedi Benoni, sıkıntılı. Uzun düşündü, sonunda ağı satın aldı. Mack’la boy ölçüşemezdi kimse; Benoni Mack’ın teveccühünü kaybetmekten çekiniyordu. Adam tuttu, ağı alıp yelken açtı, fiyortlara gitti.

Şimdi iş Tanrının da inayetine bakıyordu!

Öbür balıkçı kayıklariyle birlikte üç hafta balık gözledi. Pek azdı ringa. Ağını bir iki kere attı, adamlarına bir övün yetecek balık yakaladı sadece; beş on balığa kullanılamıyacak kadar kıymetliydi ağ. Neşesi kaçtıkça kaçıyordu; parasının çoğunu hiçbir işe yaramıyan, her gün biraz daha çürüyen yarı eskimiş bir ağa yatırmıştı. Mack’ın yaptığı bu iyilik, pahalıya oturmuştu ona.

Bir akşam: “Yapılacak hiçbir iş yok.” dedi adamlarına. “Bu gece palamarı çözüp gidelim buradan.”

Yelken açıp sessizce yola çıktılar. Sert ve soğuktu geceleyin hava; karaya yakın gidiyorlardı. Sabaha karşı Benoni, yekeyi bırakarak, canı sıkkın, yatmak üzereydi ki, denizin ilerisinde bir fırtına işitti. Karanlıkta bir doğuya baktı, bir batıya; ama fırtınaya benzer bir şey göremedi. Hava bir acayip! diye düşündü Benoni. Yeke başından ayrılmadı; yelkenliyi kara boyunca sevk ediyor, deniz yanlarında kalıyordu; ortalık hafif aydınlanmıştı, sisli bir gün başlıyordu. Derken havadaki garip uğultunun yaklaştığını işitti. Birden yerinden kalktı Benoni; gözetlemi-

ye başladı, fazla bir şey görülmüyordu henüz; kuşların uzak çığırışlarından karşılaşılabilecekleri şeyin ne olduğunu anladı şu varki. Hemen adamlarını harekete geçirdi, iş başı yaptı.

Denizden doğru ringa geliyordu.

Karma karışık muazzam bir balina sürüsü, binlerce kuşun çığırışları arasında ringaları fiyorta doğru sürüyordu.

Benoni'nin kayıkları çok yana düşüyor, hemen hemen karaya bitişik gidiyordu. Yelkenleri hazırlayıp fiyorta girene kadar balıklar ve kuşlar yanlarından geçip gitmiş olacaktı. Balinaların, deniz kuşlarının sıçrattıkları köpüklerden, bembeyazdı denizin üstü.

Yerimizden ayrılmıyacaktık diye düşündü Benoni, sıkıntılı.

Rüzgâra karşı olta vurarak gerisin geri fiyorta dönmek için, saatlerce yol almaktan başka yapılacak şey yoktu; sonunda yetişirlerdi belki.

Sabah olmuştu. Arasına gecikmiş bir balina hızla geçiyordu yanlarından. Benoni birdenbire büyük kuş sürüsünün fiyorttan geriye kıvrılıp kendilerinden yana geldiğini gördü: ringa sürüsü büyük bir kavis çizerek geriye dönmüştü: balinalar da sürüyü kovalıyorlardı hâlâ. Karaya doğru giren bir koyun önündeydi Benoni. Her hangi bir hâdise ringa sürüsünün ikiye ayrılmasına sebep olmuş, bir karışıklıktır baş-

lamıştı; akıntıya karşı gelen gecikmiş balinalar yüzünden sürü ikiye bölünmüştü belki de. Benoni'nin kayıkları etrafında ringalar, bir yıldız denizi gibi çil çil ışıldıyorlardı. Ağı balinaların ortasına atmak, akıl kârı değildi hiç. Benoni soluğu kesilmiş, bakakalmıştı. Birdenbire bütün koyun fıkır fıkır kaydığını, koyun üzerindeki gök parçasının kuşlardan bembeyaz kesildiğini gördü; ringaların çokluğundan patlıyacak gibiydi koy. Benoni bağıra bağıra, kısa birkaç söz söyledi, bir hamlede sağa sola koştu; ağı açıl koyun bir kıyısından öbürüne gerdiler; ringalar karayı bile kaplamışlardı. Ağın tam yeriidi burası.

İlerde denizde balinaların, kuşların müthiş gürültüsü devam ediyor, öbür ringa sürüsünün ne yana gittiği bu gürültüden anlaşılyordu.

Küçük sandala geçtiğinde Benoni sırsıklamdi terden, dizleri titriyordu. Düzgün ve aralıksız açılıp açılmadığını kontrol için, sandalı ağ boyunca dolaşırtırdı.

Fiyorttan çıkmış olmamız fena da olmadı hani! diye düşündü.

Adamlarından ikisini başardığı büyük avı bildirmek için bir mektupla Sirilund'a, Mack'a gönderdi. Mektuba ringanın cinsini, her boydan güzel bir karma olduğunu, balığın kayıp gitme tehlikesi bulunmadığını anlatmak için de koyun derinliğini yazdı. Ayrıca; ringa fiyorttan geri dönsün de onlardan yana gelsin, bir koyda göz göre göre kendini yakalatsın; bü-

tün bunlarda âdeta bir keramet bulunduğunu bildir-di... “Av miktarına gelince, bir rakam zikretmek küstahlığında bulunmıyacağım; bunu ancak gökteki yıldız sayısını bilen kaadir Tanrı hesap eder. Fakat ben pek çok diyebilirim. Hürmetkârınız: Benoni Hartvigsen.”

Mack, her zamanki gibi bu sefer de, ondan dostluğunu esirgemedi; Benoni’ye alıcılar sağlamak için sağa sola kendiliğinden telgraflar çekti. Her gün fiyorta yelkenliler, buhar gemileri gelip Benoni’nin ağı önünde istop ediyorlardı. Lofoten adalarında avlıyacakları balıklar için yem olarak ringa satın almıya kenid köyünden de balıkçı kayıkları geliyor, Benoni bu gibilere fazla cimrilik göstermiyor, ölçek ölçek bedava balık dağıtıyordu.

Şimdi küçük koyda o vakte kadar görülmedik bir kalabalık birleşmiş, gezici tüccarlar, saat satan yahudiler, ip cambazları, şehir aşifteleri gelmiş, sanki bir pazar kurulmuştu; çıplak kıyıda barakalar, gecekondu, çadırlardan ibaret bir küçük şehir yükselivermişti. Hepsinin de ellerinde, ringa pulları gibi paralar ışıldıyordu...

4

Baharda Mack, kendisi: “Sana bir şey diyeceğim, azizim Hartvigsen!” dedi Benoniye. “Sen evlenmelisin!”

Benoni bunu duyunca kırttı, ezilip büzüldü, cevap verdi:

“Kimse evlenmez benimle.”

“Fakat seviyeni düşünmeli, kendinden aşağı birisiyle evlenmemelisin.” diye devam etti Mack, yılmadan. “Bildiğim bir kibar kız da var hattâ. Neyse, bırakalım bu bahsi. Söyle bakalım. Hartvigsen, benimle bu güne kadar yaptığın işlerden öyle çokca zarar gördüğün oldu mu?”

“Zarar mı?”

“Ne tuhaf. Senin bir hayli paran olsa gerek, fakat paranı bana saklatmıyorsun.”

“Benim öyle fazla param yok ki!”

“Yani çekmecedeyi mi saklıyorsun? Garip şey. Senin ataların paralarını babaminkinin yanına korlardı, sen de bana saklatmalısın. Bunu bir maksatla söylemiyorum hani, ama bizler böyle alışmışız.”

Duraklıyarak cevap verdi Benoni: “Mesele şu, ihtiyarlar benim içime öyle bir korku soktular ki!”

“Yaa? Harbden sonraki iflâslardan bahsettiler anlaşılan. Benim babam büyük tüccardı, iflâs etmedi. Ben de öyle küçük tüccar sayılmam her halde, iflâs da etmedim, Allah kerim!”

“Elimdeki bir miktar parayı size getirmeyi düşündüm.” dedi Benoni.

Yine pencereye gitti Mack, ve her zamanki gibi, sırtı Benoni’ye dönük, düşünmiye başladı. Sonra da konuştu:

“Bütün köy bana gelir, hepsine karşı bir baba gibiyimdir ben. Paralarını bana verirler, lâzım oldu-mu benden alırlar, ben onlara bir makbuz veririm, üzerinde imza: Sirilund, tarih, Ferdinand Mack. Aradan kısa, uzun bir zaman geçer, gelirler, parala-rını isterler; işte makbuz! derler. Güzel! sayarım ön-lerine parayı buyurun! derim. Fakat bu çok! derler, biz bu kadar vermemiştik. Bunlar faizi! derim.”

Bir otomat gibi: “Evet, faizi!” dedi Benoni.

“Tabii, faizi var. Ben parayı işletir, onunla tek-rar para kazanırım.” cevabını verdi Mack ve pencere-den ayrıldı. “Şimdi sana gelince, Hartvigsen, senin paran fazlaca tabii. Ben sana öyle alelâde bir mak-buz değil, anlı şanlı bir taahhütname, ipotekli bir borç senedi vereceğim. Ben bunu söylerken bir mak-sat gütmüyorum, ben hep böyle yaparım da onun için. Büyük sermaye koyanlar, küçük sermayeliler-den farklıdır, onların durumlarının sağlam olması ge-rekir. Çünkü senin paran, öyle kolayca yelek cebim-den çıkarıp da her vakit geri verebileceğim kadar az bir para değil. Bunun içindir ki yapıları, kayıkları dahil sana bütün Sirilund’u ipotek ediyorum.”

Benoni, zihni karışmış, kendini tutamadı: “Siz benimle alay ediyorsunuz!” deyiverdi, sonra saygısız-lığını tamir için ilâve etti:

“Yani, demek istiyorum ki, söylemeyin böyle, hiç mi hiç imkânsız bir şey bu.”

Benoni’nin çocukluğundan bugüne işittiği tek şey, Mack’ın ve Sirilund’un büyüklüğü olmuştu hep.

Şu var ki ambarlariyle, değirmeniyle, içki ruhsatiyle, iskelesi, fırını, demirci dükkâniyle bütün çarşı; kendi azıcık parası yanında kat kat daha değerliydi şüphesiz; üstelik yumurta yatağı kayalığı, böğürtlenliği, balık kurutma yeriyle çiftlik, “emlâk ve akar” da caba; çekirtme ile iki yat da vardı işin içinde.

Benoni'nin şaşkınlığını tamamlamak ister gibi, uysal ve üstün, cevap verdi Mack:

“Âdetim neyse ben onu söylüyorum sadece. Bu bakımdan parandan emin olabilirsin. Neyse, kaptalım bu bahsi.”

Benoni kekeledi:

“Hay Allah, müsaade edin de düşüneyim biraz. İhtiyarlar gözümü bu kadar korkutmamış olsalardı... Ama şayet siz... İsterdim doğrusu.”

“Artık bırakalım bu bahsi. Biliyor musun, pencere yanında demin kimi düşündüm? Vaftiz babası olduğum matmazel! Rosa Barfod'u! Demin o geldi aklıma. Sen biraz olsun onu düşünmedim mi, Hartvigsen? Şu gençler ne tuhaf, noelden sonra kalktı, güneye gitti, sözde bir yıl kalacaktı, ama şimdi döndü geldi. Onu buraya çeken bir şey var belki de. Eh, hoşça kal, Hartvigsen. İstersen parayı ne yapacağını düşün bir! Nasıl istersen...”

Fakat bu sefer Benoni günlerin geçmesine aldırmadı, Mack'ın istediğini yerine getirmeyi geciktirdikçe geciktirdi. Sirilund'da, Mack, bu ticaretin her tür-

lüsünde usta herif: “Biraz zaman bırakalım!” diye düşünüyordu her halde. “Vereceği cevabı ölçüp biçsin hele!” diye düşünüyordu anlaşılan Çünkü Benoni’ye bir haberci göndermek istemiyordu.

Hiç de kalın kafalı değildi Benoni; Mack’ın Rosa hakkındaki imalarını pekâlâ anlamıştı. Günlerce, gecelerce düşünüp ettikten, kafasını daha da işlettikten sonra Mack’ı atlatıp kendi bildiği gibi harekete karar verdi. Hayır, hiç de göstermek istediği kadar muazzam değildi Mack’ın serveti; nereden olsundu? Haha, kaçın kurasıydı Benoni!

Süslendi; bayramlık gömleğini, iki ceketini giyinip kuşandı, dağ yolunu tuttu. Doğruca rahip çiftliğine gidiyordu. Rahibin öbür köyde olacağını önceden hesaplamıştı.

Mutfağa girip bir ticaret işi için yola çıktığını, boğazı geçeceğini söyledi. Rahip efendinin bir sandalını ödünç alabilir miyim acaba? dedi.

“Rahip efendi burada değil!” dedi hizmetçi kızlar.

“Hanımefendi yahut matmazel Rosa da yoklar mı? Kendilerine selâmlarımı söyleyiniz.”

Kayıgı aldı. Ama ne rahibin hanımı, ne de Rosa dışarı çıkıp da: “Hoş geldin, Hartvigsen, içeri bu yursana!” demediler.

Faydası olmadı! diye düşündü Benoni. Kayıkla boğazı geçti, bir süre ormanda dolaştı, sonra kürek-

lere asılıp geri döndü, kayık için teşekkür etmek üzere tekrar rahip çiftliğinin mutfağına girdi. Aynı şey: hanımların ikisini de göremedi.

Fayda yok! diye düşündü evine dönerken. Pek çok şeyde demir gibiydi ama, bu işde miskin, pısrık oluvermişti. Ne yapsam ki? diye düşünüyordu Rosa bâbında. Parama göre mi evlensem, yoksa eski seviyemde birini alarak bir hiç derekesine mi düşsem?

Evinde güya bir sürü işi vardı; ağını asmaya bir sundurma yaptırmak için dört dülger çağırmişti. Ama bu zihnindeki sisleri dağıtamıyor, sıkıntısı artıyor, kötü şeyler kuruyor, herkesin Hartvigsen ismini bırakıp kendisine yine Benoni demiye başladıklarını sa-
nıyordu.

Ne yapmıştı da bu zilleti haketmişti?

Mack bir gün ona şunu dedi:

“Bir sundurma yaptırıyorsun, ne lüzumu vardı? Şimdiye kadar ağını ben muhafaza ediyordum, yine de edebilirdim. Ama kulübeni büyütseydin o başka. Bugünkü durumuna göre evleneceksen birkaç odan daha olmalı doğrusu. Kibar hanımlar öyle isterler.”

Bu konuda biraz daha konuştular. Benoni'nin içine, birdenbire, şimdi yapabileceği şeyin hiç değilse Mack'a güvendiğini gösterip parasını ona getirmek olduğu düşüncesi doğdu. Kulübesine dönerken

yolda her şeyi bir kere daha ölçüp biçti: Mack böyle muazzam bir rehin gösterdikten sonra para için hiç tehlike kalmıyor, aksine bu iş onu Mack'ın gizli ortağı, Sirilund'un müşterek sahibi yapıyordu. Ah bu para, kismette varsa en biçare adamcağızı bile bey, paşa yapıp çıkıyordu!

Benoni bütün servetini bir torbaya doldurup getirdi; çoğu gümüş para idi bu servetin. Cimrilik etmek istememişti; Mack onun zengin bir adam olduğu kanısındaydı madem, onu yalancı çıkarmamak gerekirdi. Bu yüzden Benoni miktarı çoğaltmak için ne var ne yok hepsini toplamış, beş bin taleri tamamlamıştı.

“Aman Ya Rabbi!” dedi Mack, Benoni'ye hoş görünmek için.

“Para torbam eski püskü olduğu için kusura bakmayınız. Daha iyisi yoktu da!” dedi Benoni ve gururundan kabardı.

Mack, onun daha fazla böbürlenmesini önledi:

“Ama hepsi de gümüş!” dedi. “Şimdi altın rayiçte!”

“Nede?”

“Rayiçte. Yani altın da gümüş kadar makbul. Sen de bilirsin ya. Eh, ama gümüş daha iyi.”

“Benim getirdiklerim de fena para değil sanıyordum.” dedi Benoni, biraz kırılmış.

Fakat Mack, onun kendine güvenini fazla desteklemek istemedi, kısa kesti: "Tabii" deyip paraları saymıya koyuldu. Bu bir hayli zaman aldı; taler kümeleri yükseldi önlerinde; bunlar bir yığın yapılarak tekrar bir torbaya boşaltıldı. Sonra banknotlar sayıldı, sonra Mack bir merasim edasiyle işe girişip kocaman bir taahhütname yazdı.

"Bu senedi iyi sakla!" dedi Benoni'ye, gayet ciddi...

O büyük mucize de olmuştu şimdi: Rosa, Sirilund'a gelmekle kalmadı, haline üzülmüş gibi şefkatli, düşünceli bakışlarla Benoni'nin yüzüne de bakmıya başladı. Bir gün kıyıya indi: "Yeni sundurmanı göreyim!" dedi.

"Sizin için pek görülecek bir şey değil!" cevabını verdi Benoni, ilk şaşkınlık, ilk sevinç haliyle. Daha sonra biraz kendini toparlayınca da: "Evimi de büyültmek istiyorum." dedi.

"Sahi mi? Neler yapacaksın?"

"Bir salonla bir oda yapmayı düşündüm." cevabını verdi Benoni, çekinerek.

"Çok iyi ediyorsun!" dedi matmazel Rosa, dostça. "Evlenmek niyetindesin anlaşılan!"

"Evlenmek de buna bağlı."

"Alacağın kız bilmem ki nasıldır, ama ben senin yerinde olsam odayı büyük ve aydınlık yapardım."

“Yaa?” dedi. Benoni. “Siz olsanız öyle mi istersiniz?”

“Evet!”

Rosa henüz gitmemişti ki, Benoni’ye cesaret geldi: “Tamamlanınca gelip yapılanları görmek tenez-zülünde bulunur musunuz?” dedi.

Sonra Benoni, salonu, büyük odayı yapıp meydana çıkardı, biraz da aşırı giderek odayı da salon kadar büyük yaptı. Rosa yapılanlara bakarken Benoni için için korkuyor, beğenmiyecek diye çekiniyordu. Ama Rosa, bu sefer de mültefit: “Tam düşündüğüm gibi olmuş!” dedi.

İşte oracıkta, o anda Benoni pekâlâ bir şey söyleyebilirdi, söylemedi. Akşamleyin Benoni, kalkıp Mack’a gitti; bu işde bir ümit görüyorsa deyivermesini rica etti.

Mack, Benoni’nin dileğine kısa, açık kelimelerle tercüman oldu, her ikisine gülümseyip odadan çıktı.

Şimdi yalnız kalmışlardı.

“Bu işin seni memnun edeceğini sanmıyorum, Benoni!” dedi Rosa, gayet samimî. “Ben uzun zaman güneyde birisiyle nişanlı kaldım. Uzun müddet evimden uzakta oluşum sebepsiz değildi.”

“Yani onunla mı evleneceksiniz?”

“Hayır, olacağı yok o işin. Hiçbir zaman olacağı yok.”

“O halde benimle evlenmiye razı olur musunuz? Fakat ben, gördüğünüz gibi basit bir adamım. Hiç ümidim yok.”

Rosa düşünüyor, hafifçe gözlerini kırptırıyor-du.

“Bir deneyelim, Benoni. Vaftiz babam öyle istiyor. Ama sana şunu da söylemeliyim ki, Benoni!” diye ilâve etti gülümsiyerek. “Sen benim ilk aşkım olmayacaksın!”

Tahmin sınırları içinde, cevap verdi Benoni:

“Hayır, hayır, böyle bir şey bekliyemem zaten. Hem bu bence mühim değil.”

Anlaşmışlardı...

Ertesi haftalarda bu görülmedik olay üzerine pek çok sözler söylendi. Kısmet! deniyor, ama yine de bu işe şaşılıyordu. Kayyum çiftliğindekiler ise: “Hangi kısmet?” diyorlardı. “Ringalar yaptı bu işi. Benoni, ringa sayesinde para babası olmasaydı hiç alabilir miydi kızı?”

Çünkü kayyumun oğlu vardı, rahibin kızı Rosa’yı daha önce onun alacağı söyleniyordu.

5

Böylece birkaç hafta geçti; Rosa sık sık Sirilund’a, Mack’a geliyor, Benoni her gelişinde onunla orada buluşuyordu. Köylüler onlara takılmıyor-

lardı; gizli kapaklı bir şeyleri olmıyan bir çiftle alay etmek âdet değildi çünkü. Rosa ile postacı Benoni, aksine, evleneceklerini açıkça söylüyorlardı.

Benoni, eviyle sundurmayı hale yola koymak işine devam ediyordu. Odalara tahta kaplattı, başka varlıklar gibi kaplamaları boyattı; denizden onun evini görenler: “İşte Benoni’nin oturduğu ev!” diyorlardı.

Sirilund’da bir veranda vardı; ufak bir de veranda yaptırmayı Benoni de düşündü; küçük ölçüde tabî; oymasız, sadece bir iki bank konup oturacak bir yer. Bu işi önce boyacılardan biriyle görüştü.

“Pek şımardım, şuracığa bir sundurma yaptırmayı düşünüyorum.” dedi. “Ufakça bir şey.”

Köylü olan boyacı hiçbir şey anlamadı. “Ne sundurması?” dedi.

“Veranda diyorlar ya hani!” diye açıkladı Benoni ve başını başka yana çevirdi.

“Ne yapacaksınız verandayı?”

“Öyle! Haklısın! Oyalanmaktan, oturup etrafı seyretmekten başka da bir işe yaramaz zaten!”

Gülmüş müydü boyacı? Benoni, bu bahsi hemen kapattı; adamın, yüzüne karşı sırtmasını istememişti. Marangozları çağırdı, lüzumsuz bir ciddilikle isteğini onlara söyledi; ne yükseklikte olacağını bildirdi, yerini gösterdi.

“Yazları oturup kahve içilecek bir yer!” dedi.

Marangozlar onun ne istediğini daha çabuk anladılar; dışarıklıydılar, başka yerlerde böyle şeyler görmüşlerdi. “Dünyalığı olanların verandaları vardır.” deyip tasdik ettiler.

Birkaç gün sonra Benoni’nin aklına yeni bir düşünce geldi. Sirilund’da bir de güvercinlik vardı. Meydanın ortasında bir direğin üstüne yapılmış, beyaza boyanmış, tepesine de pirinçten bir yuvarlak oturtulmuştu. Kivil kivil kuşlar kaynaşıyor, tavuklarla horozlar da güvercinlere dokunmuyorlardı.

“İlerde elime şöyle birkaç tane güvercin geçecek olsa koyacak yerim yok!”

Marangozları çağırdı, güvercinliğin nereye yapılacağını gösterdi.

Ve haftalar geçti, sonbahar geldi. Benoni evinde çalışıyor, ağı alıp da balığa açılmıyordu. Marangozlar, boyacı gitmişlerdi şimdi; verandaya renkli camlar takmışlardı, veranda cennet kapısına dönmüştü. Sirilund’un verandasında bile renkli cam yoktu; Benoni keratası bunu kendi akletmişti, mavi, kırmızı ve sarıydı camlar.

Ama ustalar gidince Benoni kendini yapayalnız hissetti; Rosa’ya gidip tek kişi için yalnızlığın dayanılır şey olmadığını söyledi, bir değişiklikten yana ne düşündüğünü sordu. Ama Rosa kendini fedada acele etmiyor, bahara evleniriz, daha erken, diyordu.

O ara Benoni, evine yakın kıyılarda biraz balık tutarak oyalandı; fakat koy donmıya başlayıp da buzu kırmak zorlaşınca balık avı sona erdi. Benoni'nin şu dünyada, pazarları kiliseye gitmekten gayrısı yapacak işi kalmamıştı. Ah, ah, yine o aslanlı çantayı sırtlamayı özlediği günlerdi bu günler; ama şimdi o çantayı rahip çiftliğinde gündelikçi bir köylü, çoluk çocuk geçindiren adamcağızın biri taşıyordu.

Benoni Hartvigsen, işte yine kiliseye gitti. İki ceket giymiş, ayaklarına kıvrık ağızlı ve rugan, konçlu çizmelerini geçirmişti. Yürürken sırtını kamburlaştırmadı, bir heykel gibi dimdik ilerledi, ilâhiler okunurken kimseden geri kalmadı. Kilise yamacında köylülerle konuşurken basit köy halkını tanımazdan gelmek gibi bir budalalıkta bulunmadı; ama bir yarenlik uğruna öyle fazla kalıp yüzü morarınca kadar donmıya da yanaşmadı. "Mack ve ben!" dedi sadece. "İster inan, ister inanma, dün bir telgraf aldık: Ringa akını başlıyor!" Lensmann'ın mübaşiri bildirileri okuyunca Benoni'nin yanına geldi, bir iki şey sordu: "Ringa haberini dışardan mı aldınız?" Benoni cevap verdi: Mack'la ben dün gemideydik, sorduk. "Bir şey daha!" dedi mübaşir, Benoni cevap verdi: "Yarından tezi yok, ben hazırlığa başlıyorum."

Yanlarına birikmiş köylüler başlarını salladılar: "Yaman adam! Ringa görünür görünmez Tanrı Taâlâdan sanki ona haber geliyor!" Benoni elini kaba-

rık saçlarında geçirdi; iri, sarı, fok dişlerini göstererek gülümsedi: Yoo, o kadar değil, o kadarı mübalâğa olur. Ama her ne kadar karşılarında âciz hakir duruyorsa da tecrübesi vardı. bu işlerde!

Kilise dönüşünde Lensmann'ın mübaşiri yanına katıldı. İkisi de aynı seviyede idiler aşağı yukarı. Benoni'nin serveti vardı; mübaşirin de güzel konuşan, görgülü biri olduğunu teslim etmek gerekirdi. Benoni, mübaşirlikten ayrılıp da Lensmann'ın sağ eli olmaktan çılanca, ihtiyar adam ilk iş olarak şehirden bu genci getirtmek zorunda kalmıştı.

Benoni'nin evinden, verandasından, verandanın güzelliğinden, güvercinlikten, düğünden konuştular. Benoni yüksekten alarak hanımlar üzerine espriler yaptı; akli başında bir adam, hiç onların işlerine akıl sır erdirebilir miydi? Bir çektirine kaptanıydı olup olacağı; kibar bir kız onu ne yapsındı? Ve Benoni, Rosa ile nişanlı olduğunu söyledi.

“Size şunu söyliyeyim ki,” dedi mübaşir. “Artık ne verseler ondan vazgeçmezsiniz, değil mi?”

“Şu gördüklerinizi de verseler vazgeçmem.” diye cevap verdi Benoni, evini barkını gösterdi. “Onsuz kalmak mı? imkânsız! Kalbini kazandım!”

“Onunla da yürürken böyle dereden tepeden mi konuşursunuz, şimdi bizim konuştuğumuz gibi?”

“Abuk sabuk, cahilce konuşurum, tıpkı sizinle konuştuğum gibi!” cevabını verdi Benoni.

“Mükemmel!” dedi mübaşir.

Benoni'nin evine gelmişlerdi, içeri girdiler. Bir iki kadeh şnaps içtikten sonra yemek yediler, kahve içtiler, yine şnapsa döndüler. Benoni, hazır ele geçmişken kendisiyle bir seviyede olan bu misafiri güzelce ağırlamak istiyordu. Yarenliği ilerlettiler. Lensmann'ın mübaşiri yakası kolalı, şık bir gençti. Lensmann'daki bütün kanunları adamakıllı bellediği için, karşısında ihtiyatlı olmak gerektiğini söylüyordu köylüler.

“Birçok şeyleri iyi bilirim, mahkemedeki bütün kararlar bir bir kafamdadır” dedi mübaşir. “Ama Rosa Barfod ile, Matzamel demem lâzım, Matmazel Barfod ile konuşmak benim haddim midir, diye düşünürüm doğrusu!”

“Seni yiyecek değil ya!” cevabını verdi Benoni. “Konuşmak mı? Azizim, ben onu kollarıma alırsaydım, havaya kaldırırdım. Bir tutuşta. Ama tabii öyle hatun kişiye karşı çok nazik davranmam, onu yine incitmeden yere bırakmam gerekir. Hem sonra kötü bir şey söylemem, yahut yanımda bir kabalık etmem doğru değil. Bak, şurada bir tütün kesesi asılı meselâ; onu bana o hediye etti.”

İnci, ipek işlemeli keseyi gözden geçirdiler. Ama kesenin, Rosa'nın yadigarı olduğu noktasında Benoni düpedüz yalan söylemiş, çünkü çektirme ile Bergen'e gittiği sıra keseyi orada kendi satın almıştı.

Kese işini iyi becerdiği için, Benoni, ne iyi nişanlısı olduğunu adamakıllı belirtmek üzere şevke geldi, başka yalanlar uydurmayla koyuldu.

“İlerde vaktim olursa onun bana verdiği şeylerin hepsini size göstermek isterim.” dedi. “Yakalar, giyecekler, mendiller, hepsi de inci ipek işlemeli. Çekmeler, kutular dolusu.”

“Mükemmel!” dedi mübaşir.

Benoni devam etti:

“Bilgiden, şundan bundan bahsettiniz; ama sizden benden daha çoğunu bilene ne dersiniz? Bir gün Rosa beni çok korkuttu.”

“Ne gibi?”

Benoni, üzerinde şiddetli bir etki bırakan bir olayı hatırlamıştı, ama anlatmakta acele etmedi. Kadeleri tekrar doldurdu, içtiler. Gayet ciddî ve esrarlı bir tavır takınmıştı Benoni. Şişedeki mektup hikâyesiydi bu İçine bir mektup, bir şişe bulunmuştu; en uzaktaki kaya adalardan sekiz kürekli bir kayıkta üç adam gelmişler, şişeyi getirmişlerdi. Öğretmene gittiler, yazıyı sökemedi öğretmen. Rahibe gittiler, bir şey anlamadı rahip. Mektubu Mack’a götürmek geldi akıllarına... “Bilirsiniz, Mack’ın anlamıyacağı pek az şey vardır şu dünyada; ama bu işde dayandı kaldı. Ben o sırada onun salonunda kanapede oturuyordum. Ne yazıyor acaba? dedi Mack. Tuttu, bana sordu, ben cevap veremedim. Mack düşün-

ceye daldı, gözlerini elindeki kâğıttan ayırmıyordu. Ben gitgide, kâğıtta, Mack'ın kendisine saklamak istediği bir haber bulunduğuna inanmaya başlamıştım. Ringa işidir, diye düşünüyordum, balık akını başladı açıklarda! Çünkü siz de bilirsiniz ya, kafası yaman işler Mack'ın. Ama yanılmışım: Mack birdenbire üst kata seslendi, Rosa'yı çağırdı. Rosa aşağı geldi."

Benoni sustu. İki adam bu olayla doluydular. Mübaşir sordu:

"Rosa söktü değilmi? Neticeyi pekâlâ tahmin ediyorum, aptal değilim, anladı ha?"

Benoni düşündü bir müddet; ciddî bir tavır takındı:

"Anladı!" dedi kelimenin üzerine basarak.

"Bu hususta şüpheniz yok her halde!"

"Onu emirden biri, yahut pek basit herhangi bir şey gibiydi bu onun için!"

"Mükemmel!" dedi mübaşir.

"Ana dili gibiydi bu onun için. Kanapede büzüle kaldım. Yanlış da değildi hani. Onun bir başka dünyadan, iyi saatte olsunlardan olduğunu düşündüm."

"Ne yazıyormuş kâğıtta?"

"Bir deniz kazasına uğramış insanları yazıyormuş!"

Bu korkulu hikâyenin üstüne güzelce bir iki kadeh daha içtiler, şişedeki mektubu unuttular. Dal-yandan, Funtus çektirmesinden, Bergen yolculuğundan konuştular.

“Ringa avına gelince,” dedi Benoni. “Şimdi tek arzum yeniden ava gitmek Öylesine bir avla bakı-yorsun, ringa dolu ağın yanında bir kasaba peyda oluvermiş. Saat satan yahudiler, kuyumcular geli-yor; tıpkı bir pazar yeri. Şimdilik buralarda oyala-nıp duruyorum; ringa avı başlamadan altın yüzük-lerimizi alamam ki! Elimde avucumda hiçbir şey kalmadı.”

Fakat Benoni en iyi kozunu sona saklamıştı. Mack’ın beş bin talerlik senedi. Bu haberin yayılma-sında bir sakınca görmüyordu. Bu işlerden anlı-yan birisinin fikrini almak bahanesiyle senedi çık-a-rıp mübaşirin önüne serdi.

Uzun bir sessizlik, esaslı bir inceleme.

“Ne dersiniz?” diye sordu Benoni.

Lensmann’ın mübaşiri cevap verdi:

“Altın kadar kıymetli.”

“Evet ben de bu fikirdeyim. Öteki betesi da-hil, siz de Sirilund’un beş bin taler edeceği kanaa-tinde misiniz?” Benoni şimdi hemen hemen ortağı bulunduğ u malları mülkleri sayıp dökmiye başla-mış, kendisine verdiği payeden ötürü koltukları ka-bartmıştı.

Lensmann'ın mübaşiri kâğıdı inceliyordu hâlâ Sonunda: 'Ama bunun toplantıda herkese duyurulması lâzım. Usul böyledir.' dedi.

6

Kâhinliğini yaptığı ringa akını başlamayınca Benoni de altın yüzükleri alamadı. Bu iş kalacağa benziyordu. Benoni, Sirilund'a gitti, Rosa'ya: "Ne dersin, evlensek artık!" dedi. Rosa'nın bir cevap vermemesi üzerine: "Evet, olsun bu iş!" dedi. Rosa'nın yüzünde menfi bir cevap da okuyamayınca sordu: "Hiç değilse nişanlanmamızı resmen ilân ettiremez miyiz?"

"Daha vakit var." diye cevap verdi Rosa. "Sen bu kış Lofoten adalarına gitmeyecek misin?"

"Bunu hiç düşünmedim."

Benoni gücenmişti biraz. Onun gibi varlıklı bir adam balık için oralara gitmezdi. Rosa yanlış bir şey söylediğini anladı, hatasını düzeltmek istedi.

"Ben çektirmeyi Mack hesabına götürürsün sanıyordum."

"Hayır, Mack benimle böyle bir şey konuşmadı."

"Ya? Sen de gidip konuşmak istemiyorsun herhalde?"

Hâlâ gücenik, cevap verdi Benoni:

“Lüzum yok.”

Rosa, barışmak için elini Benoni’nin eli üzerine koydu. Ah bu kız! Olgun, nefis dudaklariyle şuracıkta oturuyordu da, haği hemen evlenelim, demiyordu. Kibar bayanların işine kimin aklı ererdi?

Benoni, Rosa’yı kucaklayıp öptü. Rosa da buna ses çıkarmadı. Bu, ikinci oluyordu.

“Altın yüzük, altın haç alacağım sana!” dedi Benoni.

“Al, ama acelesi yok.”

“Kuzum, neyin var senin böyle?” diye sordu Benoni ve Rosa’nın yüzüne baktı. “Hiçbir şeyin de mi acelesi yok?”

Rosa’nın koyu elâ gözleri bulutlanmaya başlamıştı, bir güneş batıyordu sanki. Rosa ayağa kalktı, birkaç adım yürüdü.

“Bir şeyim yok!” dedi. “Bu yıl ringa ol mıyacak mı, emin misin?”

“Vaziyete bakar. Ama ringa gelirse giderim tabii. Anlıyorum, sen gitmemi istiyorsun!”

Yine aynı şey. Rosa tekrar barışmak için Benoni’nin yanına oturdu. Benoni bu taktiğin işe yaradığını görünce uygun aralıklarla canı sıkılmış pozu takındı; bu sayede Rosa’nın, kendisini muhabbetli sözler, ufak tertip okşamalarla yatıştırmaya çalış-

masını sağladı. Yaklaşmalarında öyle hasisti ki Rosa, mecbur kalmadıkça Benoni'ye hiçbir muhabbet göstermiyordu.

“Fakat belli bir gün söyle!” dedi Benoni. “Düğünümüz için nasıl olsa gün tesbit etmemiz lâzım.”

Artık bir kurtuluş kapısı kalmayınca Rosa, bu tarihi mümkün olduğu kadar uzağa atmak istedi; bir yıldan, bir yıla yakın bir zamandan söz açtı; seneye, gelecek noelden sonrasına ne dediğini sordu.

Yeniden küstü. “Yalvaracak değilim.” dedi Benoni.

Sonunda iki tarafın da kendi dediklerinden biraz fedakârlık etmeleri noktasında anlaştılar ve Rosa bir tarih attı ortaya: Önümüzdeki senenin ortalarına doğru dedi, yaz ortalarında bir gün! O vakte kadar daha yarım yıldan fazla beklemek gerekiyordu; evet, şöyle böyle yedi ay...

Benoni evine dönmeden önce Mack'ın dükkânına da bir göz attı. Mack ve iki kalfası, noel için gelen yeni malların üzerine fiatlarını yazıyorlardı. Koca sandıklar açılmış, içlerindeki kumaş ve mallar bütün rafları doldurmuştu. Çok soğuktan dükkân; mürekkep donmuş, pelteleşmişti, Mack her rakamı yazışında hohlıyor, mürekkebi eritiyordu. Mack eldivenlerini giymişti, iki kalfa çıplak elle çalışıyorlardı.

Arasıra dükkâna bir müşteri uğruyordu.

Benoni yeni takvimden istedi. Takvime göz gezdirdi; güneşin tutulduğu Nordland panayırlarının kurulduğu günleri buldu; daha aşağılara, yaz ortalarına raslıyan bir yere bir çizgi çizdi. Çarşamba, diye düşündü. Slverius gününe raslıyor, ay da yeni doğmuş olacak!

Benoni'nin ilgisini çekmek için: "Bu yıl millet ringa yüzü görmeyecek mi?" dedi Mack.

Kendisine o kadar borcu olduğu halde Mack'tan tatlı bir söz işitmek, Benoni'nin yine de her zaman pek hoşuna giderdi; koca patronun yarattığı itibar öylesine büyüktü. Hey gidi Sirilund'lu Mack! Kolasız, şık gömleğinin göğsüne hâlâ elmas iğnesini takıyor, ayaklarına uzun burunlu, pahalı şehir çizmeleri giyiyordu. Yıllar var, saçını sakalını boyuyordu.

"Yok ki ringa!" dedi Benoni. "Sizinle yazıhane biraz görüşebilir miyim?"

"Bir dakika!"

Mack, birkaç dakika düşünmek için zaman mı kazanmak istiyordu? Hep böyle cevap vermek âdetiydi onun.

Mack malların üzerine fiatlarını yazmıya, bu fiatları tüccarın uzun faturalarına not etmiye devam etti. Yeni bir partiye başlamıştı ki, yeteri kadar düşündükten sonra birdenbire: "Şimdi senin emrindeyim." dedi, öne düşüp yazıhaneye girdi .

"Ama alınmayınız" diye söze başladı Benoni. "Senedi toplantıda okutmamı söylediler bana."

“Toplantıda okutmanı mı? Neden?”

“Usul böyle imiş.”

“Kim söyledi?”

“Birisi. Ben bilmem, öyle dediler.”

Mack’ın yüzündeki ifade değişivermişti. Soğuk bir tavırla kesip attı Mack:

“Pekâlâ, okut! Ama, bana ne bundan?”

“Kızmayın! Mesele şu: para lâzım bunun için.”

“Mühim değil. Masrafını ben öderim.”

“Teşekkür ederim, benim de öğrenmek istediğim buydu. Sonra sizin arzunuzla olsun dedim bu iş.”

Âdeti değildi ama, bu sefer hemen cevap verdi Mack:

“Hayır, o olmaz işte, ben arzu etmem bunu. Ama sesimi de çıkarmam. Şey.. Parayı güneye yollamamış olsaydım sana şimdi derhal geri verirdim.”

Keyfi kaçtı, kekeledi Benoni :

“Fakat.. şey.. ben. hani öyle dediler de..”

“Bırak, istediklerini söylesinler! Senette, Sirilund, falan tarih, Ferdinand Mack, diye imzam var mı yok mu benim? Sana bir şey diyeyim mi Hartvigsen, herkesin işlerime karışmasını istemem ben. Hiç hoşuma gitmez bu.”

“Fakat diyorlar ki senedin okunup ilân edilmesi lâzım..” diye tekrarladı Benoni. Mack’ın yüzündeki ifade değişikliğini görmüş, birdenbire ihtiyatlı olmuştu.

Mack pencereye gidip düşündü. Sonra: “Güzel!” dedi. “Sen ver o kâğıdı bana; toplantıda okuması işini ben hallederim.”

“Yanımda değil.”

“O halde yarın veya öbür gün getir!”

Ve Mack başını salladı. Konuşmanın bittiğine işaret etti bu.

Benoni evine dönerken yolda kurnazca düşünüyordu: Senedin toplantıda okunmasına Mack neden razı değil acaba? Onun her taraftan para aldığını millet milyar mu sanki! Bu parayı ona kendileri getiriyor, üç beş kuruş artırdılar mı getirip ona teslim ediyorlardı.

7

Evde yarım saat geçmişti ki Mack’ın kalfalarından biri kapıdan içeri girdi. Martin’di bu.

“Mack, sizin tekrar yazıhaneye gelmenizi rica ediyor.” dedi.

“Niçin? Ne istiyor acaba?”

“Bilmem. Yazıhanede rahip çiftliğinden Rosa ile konuşuyordu.”

“Rosa mı? O benim nişanlım, Martin! Bana rahip çiftliğinden Rosa demenin mânası var mı?”

Kalfa, bu söz karşısında bozuldu biraz.

“Neydi konuştukları?”

“Peki anlıyamadım. Sizin Lofoten adalarına gidip balık satın almanızı konuşuyorlardı.”

Sustular.

“Gelirim!” dedi Benoni.

“Bir de senet getirecekmişsiniz, onu da rica etti.”

Benoni yalnız kalınca düşünmek için oturdu. Rosa onu mutlaka başından savmak mı istiyordu? Benoni bir sebep bulamıyordu buna. Çektirme kapitanlığını yine ona mı yaptıracaklardı? Yapayalnız bir insanın uzun kış boyunca yerinde yurdunda kalması, pek de hoş giden bir şey değildi hani. Hem sonra, uzaklara gidebilir, içine dert olan altın yüzüğü de satın alabilirdi bu sayede.

Hava kararmıya başlamıştı. Benoni ışık yakıp senedi buldu, cebine soktu. Işığı söndürüp çıkmak üzereydi ki kâğıdı cebinden tekrar çıkardı, baştan sona okudu. Her bakımdan düzgün ve sağlamdı senet; en ufak bir pürüz yoktu koca kâğıtta. Fakat bir vesika, hiç elden çıkarılır mıydı? Vesika dediğin saklanırdı.

Kâğıdı yeniden, sandıktaki emin yerine koydu, ışığı söndürüp Sirilund’a gitti.

Dükkânın önündeki yarı karanlık geçitte Mack’la karşılaştı; Mack hizmetçi kızlardan biriyle bir şeyler fısıldaşıyordu. Hey gidi koca herif! hiç değişmiyor, bulanık suda balık avlıyordu!

“İçeri buyur, Hartvigsen!” dedi Mack, kendi de önden yazıhaneye girdi. “Sen buradayken söylemeyi unutmuşum... Hemen farkına vardım.. Şu çektirme meselesi! Bu işi bu yıl sen üzerine alır mısın?”

Bunu konuştular bir süre; ringadan bir haber yoktu hâlâ; emektar Funtus’a atlayıp Lofoten adalarına gidecekse, Benoni’nin daha kaybedecek vakti kalmadığını söyledi Mack.

“Funtus’u bana bırakmasanız!”

“Ben onu senin idarende görmek istiyorum. Yatlara da yük alırsın hem. Görüyorsun ya sana binlerce taler emanet edebilirim.”

Benoni gurur duydu, uygulandı; yine Funtus’a amiral oluyordu. Funtus’u evvelce zorlu denizlerden aşırarak güney fiyordlarında Folden fiyorduna, Hustad koyuna kadar götürmüştü; şimdi de Lofoten adalarına götürebilirdi pekâlâ. Balık satın almıya gelince, alış verişte hiç de Mack gibi eli açık davranmıyor, bütün öteki balıkçılardan daha ucuza alıyor, yarı fiyat verip çekişe çekişe pazarlık ediyordu. Eh, Mack istiyordu madem, bu işe girişebilirdi. Sonra da tayfa gündeliğini konuştular. Benoni artık gidiyordu ki, Mack sordu:

“Şey, senet yanında mı?”

“Unuttum. Ne aksilik! Aklımda bir şey vardı dedim durdum ama hatırlıyamadım.”

“Eh, bir dahaya gelirken getiriver...”

O günden sonra Benoni biraz çalışmaya başladı. Bir dünya turuna çıkar gibi, Lofoten yolculuğuna hazırlanıyordu. Hava yumuşakça olduğu günler, bir koyda sallanıp duran kara ve çirkin, ama küçük çapta bir kuzey kâşifi kadar büyük Funtus'la meşgul oluyordu. Funtus'un yanında iki yat neydi, hiç! Çektirmenin yanında yatlar, su kesimlerine kadar ringa yüklü, birer kayak gibi duruyorlardı Oltacılar için yem pahalıdır diye bu ringalar da Lofoten adalarına götürülecekti. Fakat bu yatlara pek önem verilmediği için birinin sevki Villads Bryggemand'a, öbürününkü Ole Menneske'ye bırakılmıştı.

Benoni, Funtus'un güvertesinde caka satıyor, iplere tırmanıyor, yelken açmış gibi hava durumuna bakıyor, puslayı haritaları gözden geçiriyor, direk halatlarını yağlıyor, her şeyi temizleyip güzelleştiriyordu. Niçin yalnız ılık havalarda çektirmeye gidiyordu acaba? Kurnaz Benoni bir maksat güdüyordu bunda; hem de eşine raslanamaz şeytanca bir maksat: Yeni, sarı muşambası soğuk günlerde kullanılmıyor, kaskatı, kırış kırış oluyor; ama soğuk kırıldı mı düzeliyor, çektirmenin güvertesinde koydan taa Sirilund pencerelerine kadar sarı ısıldıyordu...

"Beni neden başından savmak istiyorsun?" dedi Benoni, Rosa'ya.

"Başımdan savmak mı?" cevabını verdi Rosa."

"Bunu da nereden çıkarıyorsun?"

“Bana öyle geliyor.”

Rosa onun gönlünü aldı, rahat etti. Rosa, babasının çiftliğine dönmek istediğini, ama Mack’ın, kendisinden, büyük noel satışları başlayınca dükkânda yardımcı olmasını rica ettiğini söyledi. Mack’ın, Benoni’nin de yardımını rica et, dediğini anlattı.

“Mack bana böyle bir şey söylemedi.”

“Bugün söyler... İşte anlıyorsun ya, benim seni başımdan savmak istediğim falan yok.”

Benoni bu yakınlık karşısında bir delikanlı gibi ürperdi ve Rosa’yı kucakladı. Bu üçüncü defa onu öptü; evet, ikinci olamazdı. “Dokununca bir çiçek gibisin!” dedi.

Mack, sahiden de, noel kargaşalıkları sırasında ondan yardım rica etti. Fazla bir iş görmiyecekti, o kadarı Benoni’nin de hoşuna gidiyordu; sadece dükkânda bulunacak, öteye beriye gözcülük edecek, Mack’ın sağ eli olacaktı. Bu fırsattan istifade, Mack tekrar senedi sordu.

“Geçende aradım, bulamadım.” cevabını verdi Benoni.

“Bulamadın mı?”

“Daha iyi arayacağım. Bir yere sıkışıp kaldı herhalde...”

Benoni evini kitleyip uzun avarelik günlerini Mack’ın dükkânında çalışmaya hasretti.

Çocukluğundan beri bildiği, şimdi ilk defa geri-sine geçtiği bu tezgâh, bu dolaplar arasında dolaşmak pek hoştu sahiden. Noel yaklaştıkça müşterilerin sayısı her gün biraz daha artıyor, konyak satışlarının yapıldığı dipteki tezgâh sabahtan akşama kadar arı kovanı gibi işliyordu. Benoni gerektikçe işe karışıyor, tecrübeli kalfaların neler yaptıklarına bakıyor, bu iş-de de biraz biraz bilgi sahibi oluyordu. Hattâ konuşurken sözlerine ticaret tabirleri bile karıştırıyor, çünkü bütün gün sadece ekstra, ikinci kalite, sâfi gayri-sâfi gibi sözler işitiyordu.

Ama işlerinin eri olan iki kalfa, ikide bir ayak-larına dolanmaktan başka hemen.hemen bir işe yara-mıyan postacı Benoni olacak bu yabancıya, çokluk içerliyorlardı. Hani onlar da kurnazdılar, bu işin çaresini buluverdiler: Kalfalar müşterileri daha kapıdan girerken tanıyorlar, her birinin ne almıya geldiğini aşağı yukarı kesin olarak biliyorlardı. Ona göre davranıyor, pekmez veya çizme cilâsı yahut tütün almıya gelenleri Benoni'ye devrediyorlar; Benoni müşterilerle kilere gidiyor, onlar da dükkânda kalarak kumaştı, bulgurdu, daha başka güzel şeylerdi, onlarla meşgul oluyorlardı. Bu şekilde Benoni ikide bir uzun zaman dükkândan uzak düşüyor, çünkü o cânım pekmez kış soğuşunda pek de nazlı ve yavaş akıyordu.

Rosa o güne kadar bu faaliyete henüz katılmamıştı; ama civcivli bir cumartesi sabahı dükkâna indi, tezgâhın arkasına geçip orada durdu. Sırtına mavi tilki kürkünü giymiş, küçük ellerine eldivenlerini

geçirmişti. Dükkâna gelen kadınların hepsi onu tanıyor; Rosa, rahibin kızı, hatırlarını soracak oldu mu teşekkür ediyor, bundan iftihar duyuyorlardı. Rosa da satışlarda ince eleyip sık dokumuyor, kumaş fazla kesilmiş olsa, bir düzine düğme yerine on dört düğme verilse fazlaları hesaba katmıyordu.

“Ne iyi ettin de dükkâna indin!” dedi Benoni, Rosa’ya.

Kalfalar kuduruyorlardı. Hani bu âşıklar ne de güzel yardım ederlerdi yok mu; çekip gitselerdi çok daha iyi olurdu. İşte şimdi tam da boyuna açılıp kapanacak kahve dolabının önünde konuşmaya dalmışlardı.

“Kürkünü giydiğine iyi ettin!” dedi Benoni, Rosa’ya. “Ellerinde de eldivenler oluşu güzel.”

Yaptığı her işde isabet vardı, ah bu Rosa!

Derken bir adam geldi, “ışık” istedi. “Işık”, yani kandil için balık yağı, kilerde idi. İki kalfa baktılar. Bir tanesi, Steen Kalfa, Benoni’ye: “Bu müşteriye siz bakar mısınız lütfen!” demek cesaretini gösterdi.

“Yoo, yoo!” dedi adam, utanmıştı. “Benim için kilere gitmesin Hartvigsen. Işık almayıveririm.” dedi, utancından yerin dibine geçti.

Ama bu derece büyük bir saygıya nail olduktan sonra hiç adama yağ doldurmadan durur muydu Be-

noni? “Ben bu işi vakit geçirmek için yapıyorum.” dedi. “Sen getir kabını!”

Adam kilere varıncaya kadar hep ben sebep oldum, diye kendi kendini ayıpladı durdu: “Bende görgü yok ki!” dedi. “Gelmeyiniz Hartvigsen, noelde çoluk çocuğumla zifiri karanlıklarda oturayım daha iyi!”

Ama bu sefer Benoni kilerde çok kaldı; namussuz kalfalar dükkânda müşterilere bağıra bağıra soruyor: “Kilerden bir şey isteyen var mı? Hazır Benoni aşağıda!” diyor, aşağıya ard arda müşteri yolluyorlardı.

Benoni dalgayı çaktı, şöyle dedi içinden: — Steen denen herif bir daha kilere kendi ineceği yerde beni yollamıya kalsın, görür gününü!

Yağ ve tütün kokuları saça saça kilerden niha yet kurtulup yukarı çıkınca, bir süre rahat etti, yine Rosa’nın yanında oyalandı, onunla ordan burdan konuşmıya koyuldu.

Derken kilerde yeni bir iş çıktı.

“Benim şu anda hiç vaktim yok!” dedi Steen Kalfa. Ama para babası, gemici, dalyancı Benoni’yi değil de postacı, mübaşir Benoni’yi aklına getirmekle esaslı şekilde yanıldı; çünkü tuttu: “Benoni! bu müşteriye sen hizmet eder misin?” dedi.

Benoni, kalfanın yüzüne baktı, cevap verdi:

“Burnunu sildirmiyse bir de uşak ister misin?”

Steen, kıpkırmızı kesildi,, tek söz söyleyemedi. Benoni ise birinden ötekine bakarak zafer kazanmış-
çasına güldü. Rosa’ya da baktı ve güldü, ama Rosa’nın burnu üstünde bir an için bir kırışma belirip kaybolmuştu.

Sert sözüne pişman oldu Benoni. Rosa, Benoni’nin kendisine söylemeye devam ettiği şeyleri dinleseydi, rahatlıyacaktı biraz.

Mack, bir ara yazıhaneden çıkıp geldi. Tezgâh başındakiler patronu saygıyla selâmladılar. Benoni, Rosa’ya ve dükkândaki öbür kimselere karşı kendini göstermek istedi, Mack’ı biraz kenara çekerek kendiliğinden senet işini açtı:

“Bulamadım.” dedi. “Herhalde kaybettim.”

İnanmamış, cevap verdi Mack:

“Nasıl olur?”

“O gün yine sizin masaya mı bıraktım acaba?”

Mack düşündü, kuşkulu ve mütereddit: “Yoo!” dedi. “Sen onu cebine sokmuşsun.”

“Kaybolduysa yerine yenisini almalıyım.” dedi Benoni.

Gözleri parlıyarak cevap verdi Mack:

“Olur, konuşuruz.”

Mack ona arkasını dönmüş, gidiyordu ki oldukça yüksek sesle:” Çünkü benim için net beş bin taler demektir bu!” dedi Benoni.

Benoni, Mack’la görüştüğü işin öyle ufak tefek bir şey olmadığını herkes duysun istemişti.

Ne anasının gözüydü şu Benoni! Öyle durmuş, senedin kayboluşuna üzülyormuş gibi gözüdürken bir yandan da senedi çoktan Lensmann’ın mübaşirine teslim ettiğini, gelecek toplantıların birinde senedin, kendisi bulunmadığı takdirde, mübaşir tarafından okunup ilân edileceğini düşünüyordu. Benoni demişlerdi ona! Tezgâh önündeki adamlar başlarını sallıyorlardı. Beş bin taler, haa!

Benoni dükkânda geziniyor, servetinin gururuyla göğsünü kabartıyordu. Rosa ne diye birşey istemiyordu ondan? İş ona kalsındı, Benoni Rosa’ya bütün dükkânı satın alabilirdi. Şimdiye kadar birkaç kere yaptığı gibi, Rosa’ya tekrar, dilediği şeyleri almasını teklif etti. Rosa bu tekliften faydalanmayınca Benoni, kendi bildiği gibi, raftan bilhassa güzel basmalardan birini aldı. Pazarlık gömleklerinin cinsindendi bu basma.

“Bunu nasıl buluyorsun?” dedi.

Rosa bir kumaşa, bir Benoni’nin yüzüne baktı, sonra gözlerini yine kumaşa çevirdi:

“Nasıl mı buluyorum?”

“Bütün parçayı almak istersen yazdır hesabıma. Bilmem ama, kredim var sanırım.”

“Hayır, teşekkür ederim. Ne yapacağım?”

“Manifatura da işine yaramaz mı?”

Benoni bu sözle gömlek, çamaşır yapılmaz mı demek istemişti.

İki kalfa bakıştılar, başlarını önlerindeki çekmelere eğdiler. Rosa cevap vermedi; utandığı için gü-lümsedi biraz, burununun üstünde o eski kırışma.

Benoni kumaşı eski yerine koydu. Her şey kabul, ama bu burun kıvrıma fazlaydı artık. Böyle bir söz söyledikten sonra ona münasebetsizlik ediyorsun denemezdi doğrusu...

Mack ise yazıhanesindeki pencere önünde mihlanıp kalmış, senedi düşünüyordu hâlâ. Hafiften ıslık çalıyor, bir şeye nişan alır gibi bir gözünü kapamış, ötekini açık tutuyordu. Benoni’cik senedi toplantıda okutacakmış, ama bulamamış, kaybetmiş! Ah bu Benoni! Sandığında her ihtimale karşı iyice arasaydı bulurdu şüphesiz! O takdirde senet dosdoğru toplantıya giderdi.

Mack birden kapıyı açıp Steen Kalfa’yı çağırdı.

“Güneye gidecek ilk posta vapuruna yarım fıçı böğürtlen götür.” dedi. “Sipariş var. Fıçı gözden geçirsin fıçıyı. Yine üç sene önceki adrese, Bodö hakimine yollıyacaksın.”

Noel gecesi yaklaşıyordu. Benoni, Mack'a misafir olmuş, Rosa ise babasının çiftliğine dönmüştü. Giderken Benoni'ye veda etmemiş, ama Mack'ın evine bakan kadına pek çok selâm bırakmıştı.

Mack'ın geniş salonunda hiç de Noel hali yoktu; Benoni başka türlüştüne alışmıştı. Tek başına olduğu Noel akşamlarında Benoni iki içki arasında bir ilâhi söyler, bir dua okurdu. Bu salonda insanın içine ür-küntü veren pek çok boş yer vardı. İskemleler bile kaldırılmış, birkaç kanape kalmıştı salonda. İskemleleri akşam yemeği için yemek odasına götürmüşlerdi.

Mack o eski ve iyi âdete uyarak yüz saçaklı koca avizeyi yakmıştı. Üzerinde şık elbiseler, ayaklarında inci işlemeli terlikler salonda geziniyor, uzun çubuğunu keyifle tütürüyordu. Dünkü, eveli günkü gibi balık fiatlarından, ticaretten, balık yeminden dem vurmuyor, gece şerefine gazetelerde okuduğu fıkralardan, şundan bundan bahsediyor, bir süre Hollanda'da yaşamış dedesini anlatıyordu. Arada Benoni'nin bardağına şarap koyuyor, bir bardak da kendisi içiyordu.

Derken kâhya kadın yemek odasının kapılarını açtı. Yemeğe buyurunuz! dedi. Mack önden yürüdü, Benoni onun peşinden. Burası da aydınlıktı çok; tavanda bir avize asılıydı, uzun masada dört çift mum yanıyordu.

Kâhya kadın, bu sefer de mutfak kapısını açtı, mutfaktakilere seslendi; İçeri buyurun!

Evin adamları, çarşıdaki esnaf ağır ağır ve saygılı içeri girdiler: Uşaklar, iki demirci, ambardaki işçiler, fırıncı, fıçı, dükkândaki kalfalar, iki değirmenci; hemen hepsi kadınlariyle, fakat çocuksuz gelmiş, içeri girdiler. Ayrıca aşçı kadın, ahıra bakan kız ve oda hizmetçisi Ellen de geldi. Son olarak odaya köyün ak saçlı iki yoksulu Fredrik Mensa ile Mons girdiler. Bu iki ihtiyardan ilk Mons gelmişti Sirilund'a. O zamanlar Mons, birinden ötekine gitmek suretiyle çiftliklerde ikişer üçer hafta kalıyordu, üç hafta da Sirilund'da kalacaktı. Çok önceleri oluyordu bu iş: Ferdinand Mack'ın hanımı sağdı, kızı Edvarda küçüktü henüz. Üç haftayı doldurunca bir başka çiftliğe gitmek istememişti Mons. Kasketini çıkarıp Mack ile hanımının önüne gelmiş, burada kalmasına müsaadelerini dilemişti. "Kalabilirsin!" demişti Mack. Ah ah, bir kimseyi kovacak insan değildi, büyük adamdı Mack! Mons böylece çiftlikte kalmış, odun kırmış, kendi kendisiyle konuşmuştu. Rahattı, ona bol bol yiyecek, giyecek vermişlerdi. Uzun boylu, iki büklüm bir ihtiyardı Mons. Kıvrık burunlu, uzun sakallı bir Hazreti Musa gibiydi, merhametliydi ve bir çocuk gibi uysal. Aradan on iki yıl geçince, Mack'ın hanımı ölüp de kızı Edvarda büyüyünce, kolları sırtı o kadar dermansızlaştı ki Mons, bütün sobaların odununu yetiştiremez oldu. O zaman kimseye sormadan kendi gibi yaşlı ve yıpranmış Fredrik Mensa ile ahablık kurdu. Fredrik Mensa ona yardım etti, ona güler yüz gösterdi. Mons odunlukta onunla konuşup oyalanıyordu. Derken Fredrik Mensa da

Mack'la Edvarda Mack'a gitti. Kasketini çıkarıp onlardan kalmasına müsaadelerini diledi. Mack, o eski Mack'tı yine. "Kalabilirsin!" dedi. O günden sonra iki yoksul, Sirilund'da kaldılar, birbirlerini can yoldaşı bildiler, biraz biraz odun işine baktılar ve gün gün ikinci çocukluk çağlarına girdiler. Dev omuzlu, iri yarı Mons'un yanında Fredrik Mensa hoş bir şekilde ince, uzun duruyordu. Kızının güzelliği, endamı babasından geliyordu her halde. Bu kız sonradan Sirilund'a oda hizmetçisi olmuş, sonra da değirmenci kalfasıyla evlenmişti...

Çok zengindi sofrası. Zengin fakir herkes için gülmüş çatal kaşıklar konmuştu.

"Fener bekçisiyle karısı neden gelmediler?" diye sordu Mack.

"Çağır mıştık."

"Tekrar çağırın."

Ellen, narin çevik vücutlu oda hizmetçisi, bir koşu fener bekçisine gitti. Yemeklere el sürmüyordu kimse; yalnız Steen Kalfa'nın koyduğu birer kadeh şnapıs içtiler.

Fener bekçisiyle karısı kendi hallerinde, sessiz kimselerdi. Kendi imkânları ölçüsünde, yıpranmış, eski moda elbiseler giymişlerdi. Yüzlerindeki ifade; kulede geçen neşesiz hayat, yıpratıcı işsizlik yüzünden vaktinden önce uyuşup körleştiklerini gösteriyordu. Birbirlerinden bıkmışlardı sanki: Nazik davranıp bir-

birlerine yemek ikram etmek, ikisine de çok zor geliyordu.

Sofranın bir ucunda değirmenci kalfasının karısı oturuyor, çok dermansız oldukları için iki yoksulun yiyip içmesine yardım ediyordu. Hey gidi günler! Yirmi yıl önce, hoş ve zarif, Sirilund odalarında dolaşırdı bu kadın! Ama zamanla şişmanlamış, şimdi kat kat gerdan bağlamıştı. Ama güzeldi hâlâ, hoş bir teni vardı, ihtiyarlık belirtileri yoktu, onda henüz. Daha ilerde Ole Menneske ile evli Jakobine oturuyordu. Güneyden, Helgeland'dan gelmişti, siyah saçlı ve oynaktı. Saçları kıvrıcık olduğundan ona Bramaputra diyorlardı. Ona bu ismi, canlı bir saatinde, içi geçmiş fener bekçisinin bulduğuna kimseler inanmazdı.

Mack oturuyordu, masanın ilersine bakıyor, oradakilerin hepsini biliyordu. Hemen bütün kızlar, bütün kadınlar da onu gayet iyi biliyorlardı; ve bu Noel akşamında Mack bakışlarını masanın aşağılarında dolaştırıp tanıdık yüzlere bakıyor, hâtıralarını tazeliyordu.

Değirmenci kalfasının karısının da derin göğüs geçirdiğine, onun da hâtıralarla dolu olduğuna inanılır mıydı? Bramaputra'nın da aynı şekilde gözlerinde kıvılcımlar çaktığına, kıvrıcık saçlı başının birbir düşünce ile dolu olduğuna inanılır mıydı? Sofraya daha çok konyak gelince Bramaputra kadehini dikmiş, daha da azmış, bacaklarını masanın altına ta ile-

riye uzatıp germişti. Mack'a gelince, enerjik yüzünden hiç kimse, onun kollarının vaktiyle muhabbetli ve yumuşak, bakışlarının şefkatli olabildiğini anlıyamazdı. Uygun aralıklarla kadehini kaldırıyor, Steen Kalfa'ya da: "Kadehleri doldurmayı unutmuyorsun ya?" diyordu. Zavallı sakinin yemeğini rahatça yemiye fırsat bulamadığını görünce tertibini değiştirip, masanın bir yanına içki dağıtma işini Martin Kalfa'ya devretti. Mack her şeyi düzeninde yürütüyor, misafirlerini ilgilendirecek konularda konuşmayı da ihmal etmiyordu.

Yalnız iki ihtiyar, Fredrik Mensa ile Mons, onun dediklerini işitmiyorlar, hayvanlar gibi alık ve hantal, yemeklerini yiyorlardı. Mons'un başı gitgide yün atkısına gömölüyor, omuzları heybetleşiyor, Fredrik Mensa ise hep eski haliyle kara kuru bir akbaba gibi dikiliyor, ama onun da kafası öbürününkü gibi, işlemiyordu artık. Mezarlarından kalkıp gelmiş iki ölüydüler sanki; parmakları solucanların yavaş hareketleriyle kıvıldıyordu. Fredrik Mensa masada bir şey görüp de yetişemedimi uzanıp almak için ayağı kalıyor; kızı hafifçe: "Nedir, ne istiyorsun?" diye sorarak babasının eteğini çekiyor, sonra eline biraz yiyecek tutuşturup Mensa'yı sevindiriyordu. Mons domuz pastırması tabağına göz dikmiş, karıştırmıya başlamıştı; imdadına yetişip içinden bir dilim verdiler. Mons nedense ele geçiremediği parçaya baktı baktı: Nihayet elindeydi işte! Üzerine kalınca bir tabaka tereyağ sürüp yemiye koyuldu. Eline bir parça ekmek

tutuşturdular. Solucan parmaklar, ekmeği, sımsıkı kavradılar Pastırma dilimi az sonra bitti, Mons arandı tabağında, yok, “Elinde ekmeğin var!” dedi değirmencinin karısı. Mons buna da memnun oldu, ekmeği yemiye koyuldu. “Çaya batır da ye!” dediler. Çünkü canlı cenazeye herkes yardımcı oluyor, onu yüzüstü bırakmıyorlardı. Derken biri, zavalıcılığın elinde yalnız kuru ekmek olduğunu gördü, hemen tereyağ ve çerez yetiştirdi. Mons biçimsiz bir dev, bir kaya gibi oturuyor, besletiyordu kendini. Şimdi ekmek dilimini de yiyip bitirmiş, gözlerini ellerine dikmiş, insan gibi: “Nerede ekmek?” diye söylüyor. Fredrik Mensa da, onun kadar salak, papağan gibi tekrarlıyordu: “Nerede ekmek?”

Yüzleri yağ, elleri kir içinde, yaşlılıktan pis pis kokan bu iki ihtiyar masanın alt başında görülmedik bir tiksinti; sofranın iki yanına yukarlara doğru uzanan bir hayvanlaşma duygusu yaratıyorlardı. Mack’ın yemek odasında olmasalardı neler yapmazlardı. Sofranın alt başlarında oturan misafirlerden akıllıca bir söz işitildiği yoktu; hepsi nerdeyse başlayacak çöküşe hazırlıyordu kendini. Derken Mons yoruldu yemek yemekten, gözlerini masadaki mumlara dikip başladı gülmiye “Haha!” dedi, gözleri iki çıban gibiydi. Vay canına, işte şimdi keyiflenmişti Mons! Fredrik Mensa da alabildiğine ciddi haha diye güldü, yemesine devam etti. Zavalıcıklar, onlar da memnun hallerinden dediler yanlarında oturanlar. Sadece, değirmenci kalfasının henüz aklı başında karısı, bundan utanç duydu.

Ya koca eve tek çocuk sokmayışları...

Şimdi sofraya tatlılar ve sherry geliyordu. Bir kuş südü eksikti yalnız.

“Bardaklarınız boş değil ya?” diye sordu Mack. “Her zamanki gibi, kızım Başrones Edvarda’nın sılahatine içelim!”

Bir babaya yakışan kibarca bir davranıştı bu! Ah bu Mack, çevresine saygı telkin etmesini ne de güzel biliyordu!

Benoni, başından beri patronuna bakmış, onun nasıl, masaya değil de peçetesine öksürdüğüne, çatal tutuşuna dikkat etmişti. Benoni de yabana atılır şeytanlardan değildi hani: Her durumdan kendine göre bir hisse kapar, her yerden faydalı bir ders almış olarak ayrılmasını bilirdi. Bunun içindir ki Mack onunla kadeh tokuşturunca gayet güzel teşekkür etmesini, bir bey gibi davranmasını bilmişti. Evet, Benoni Mack’ın seviyesine erişmek için doğru bir yol tutmuştu.

Ev sahibi Sirilund’un deniz tarafındaki tek komşusu fener bekçisiyle karısına bakarak: “Şerefe!” dedi ve içti. İhtiyar kadın elli yaşında olmasına, evli iki kız ve torun sahibi bulunmasına rağmen kızarıp bozarmıştı. Fener bekçisi, solgun yüzüyle aptal aptal, Mack’a baktı: “Ha, öyle ya!” dedi, kadehini alıp hiç acele etmeden içti. Fakat ne de garip titriyordu elleri! Mack kendisini kadeh tokuşturulabilecek bir

adam saydığı için miydi bu? İçti, sonra da yine eski sersemliğine gömüldü.

Mack, şimdi misafirlerine birkaç söz söylüyordu: İsim zikretmiyeceğim, bilâ istisna hepiniz sadakatle çalışıyorsunuz. Teşekkür eder, cümlenize neşeli noeller dilerim!

Ne güzel konuşuyor, bu sözleri nereden de buluyordu? Misafirler duygulanmışlardı. Bramaputra mendilini çıkardı. Demirci geçen yıllarda bu sözlerle boş vermiş, sonunda da kadeh tokuşturmamıştı, çünkü sonsuz bir nefret vardı içinde. Ama pek çok kimse- nin katıldığı eski bir olaydı bu: Önce bu yüzden ölen genç karısının, sonra Mack'ın, daha sonra da teğmen Glahn adında dışarılıklı bir avcının isimlerinin karıştığı bir hikâye. Birkaç sene oluyordu; demircinin karısı bu Glahn'a gönül vermiş, ama Mack kızcağızı sindirip onu istedikçe kendisi kullanmıştı. Demirci, karısını hâlâ hatırlıyordu, Eva idi ismi, gençti çok. Ama demirci artık bundan fazlasını hatırlamıyordu, araya gündelik hayat girmişti; işte şimdi sofrada oturuyor ve neşeli noel şerefine Mack'la kadeh tokuşturuyordu. O sonsuz nefreti yok olmuştu artık...

“Eee, hepiniz doydunuz mu?” diye sordu Mack.

Hep birden kalktılar. Oda hizmetçisi Ellen, yal- dızlı beyaz iskemleleri hemen yine salona taşıma- ya başladı. Mack da salona geçti; fener bekçisiyle karı- sını, Benoni'yi de oraya çağırdı. Öbür misafirlere ye-

mek odasında kalıp bir iki bardak toddy içmelerini söyledi. İçerdeyse şnaps vt şarap faslı başlamıştı.

Küçük, kuyruklu piyanoyu göstererek: “Biraz piyano çalmaz mısınız, Madam Schöning?” dedi Mack.

“Piyano çalmasını bilmem ki, hiç bilmem. Bay Mack lâtime ediyorlar galiba!”

“Geçen senelerde birazcık olsun çalmamış mıydınız?”

“Hayır, hayır! Ne zaman? Katiyen! Kızlarım bilirler biraz; evlendikten sonra öğrenmişlerdi bir parça. Onlar müziğe çok heveslidirler.”

“Siz ki kibar bir aileden, Brodtkorb’lardanınız, piyano bilmediğinizi nasıl söyleyebilirsiniz? Hem üstelik piyanonuzu ben bizzat dinlemiştim.”

“Ben mi kibar ailedenim? Lâtime ediyorsunuz.”

“Ya pederinizin köyü? Ben sanki bilmiyor muyum?”

“Pederimin köyü mü? Sadece bir iki çiftlik. Geniş, büyük birkaç arazi! Fakat hayır, Bay Mack, piyano çaldığım bir rivayetden ibaret. Babamgil köylüydü benim; bir çiftliğimiz, birkaç atımız, üç dört ineğimiz vardı; ama bunlar söylenmiye değer şeyler değil.”

Bu sırada fener bekçisi, burnunda gözlük, salonunda geziniyor, duvarlardaki tablolara bakıyordu. Karı-

sının sesine öyle korkunç şekilde âşına, Mack ile konuştuklarına karşı o kadar kayıtsızdı ki! Otuz yıldır evliyidiler, aynı evde on bir gün beraber oturmuşlardı.

Piyanonun kapağını kaldırdı Mack.

“Hayır, hayır!” dedi Madam Schöning. “Gençliğimden beri elimi sürmedim. Bir kilise şarkısı belki, fakat...”

Kıpkırmızı ve gülünç derecede heyecanlı, piyanoya oturdu. Mack yemek odasının kapılarını açtı, hafifçe elini kaldırdı, içinde ses seda kesildi.

İlk nağmelerde fener bekçisi gayet hafif irkil-di, bir an durdu, kendi âleminde rahatsız edilmesine karşıkoyamak için aptal aptal duvarlara dikti gözlerini; sonra da bir iskemleye oturdu. Ama sırtını karısına dönmeyi de ihmal etmemişti. Madam Schöning şimdi ezberden bir kilise melodisi çalıyordu.

İlâhiyi bitirip bir daha tekrarladıktan sonra Madam Schöning arkasına yaslandı, bir şey çalınadı artık.

“Çok teşekkür ederim!” dedi Mack. Sonra içerdiklerin istedikleri gibi hareket etmeleri için yemek odasının kapılarını tekrar kapadı.

Kocaman, gümüş bir tepside konyak, su, kesme şeker getirdiler. “Beyler, buyurun, kendiniz alın!” dedi Mack. İki bardağı bizzat hazırladı: Biri kendisi,

biri de Madam Schöning için. Sonra fener bekçisinin yanına giderek biraz da onunla konuşmaya başladı:

“Evet, şu resmi dedem Hollanda’dan getirmiş.”

“Şu da Malta’dan bir görünüş.” dedi fener bekçisi ve ilerdeki bir resmi gösterdi.

“Tamam!” cevabını verdi Mack, keyiflenerek, “Bildiniz!”

“Evet.”

“Nereden bildiniz?”

“Altında yazıyor.”

“Öyle ya!” dedi Mack, ve aptalın zekâsını azımsadığını o anda anladı. “Bense Malta’da bulundunuz da ondan tanıdınız sanmıştım.”

Şimdi de Madam Schöning oturuyor, kocasının sözlerini açıkça duymazdan geliyordu. Fırlak omuz kemikleriyle bu adamın daracık sırtını öylesine iyi biliyordu ki! Kocasının malûm sesini duymak zorundan kurtulmak için, hafif tertip yine piyano çalmıya başlamıştı.

“Çünkü siz bir zamanlar bir vapura kaptanlık etmişsiniz” diye Mack konuşmasına devam etti. “Belki Malta’ya da uğramışsınızdır diye düşündüm.”

Fener bekçisinin yüzünde soluk bir gülümseme belirip kayboldu:

“Malta’ya uğradığım doğrudur.”

“Sahi mi? Tamam!”

“Ama ben meselâ bir Helgeland manzarası görsen, sırf Norveç’te bulunuyorum diye tanımam gerekmez ki!”

“Hayır, haha, hayır, tabii” cevabını verdi Mack, ve bu adamın aptalın biri olduğunu iyice anladı; onun karşısında dikkatli olmalıydı insan; böyle birisiyle konuşmak mânasızdı.

Mack, Benoni’ye kadeh kaldırdı, bir iki şey de onunla konuştu:

Şunları görüyorsun ya, azizim Hartvigsen, miras malıdır hepsi: Şu mobilyalar, şu şeker kutusu, duvardaki tablolar, gümüş takımları, evde ne varsa hepsi. Bunlar Sirilund’un payına düşenler, gerisi Rosengaard’da kardeşim Mack’ın evindedir. Ne yazık ki benden sonra ne çok artırırlara satılacak bütün bunlar O zaman sen de boş durmamalısın, Hartvigsen!”

Hangimizin daha önce öleceği bilinmez ki!”

Mack bu söze sadece başını salladı. Sonra yalnız oturmasın diye tekrar Madam Schöning’in yanına gitti.

Benoni ise şöyle düşündü: Mack bunu bana sırf lâfın gelişi söyledi; bir kızı var çünkü, bütün miras ona kalır. Beni neden heveslendirmek istedi acaba?

“Şu gördüğünüz piyano var ya, Madam Schöning, rahmetli karım nasıl bıraktıysa öyle duruyor. Ne çalanı var, ne bakanı. Ama sokağa da atamam, çok kıymetlidir.”

Madam Schöning, akıllıca bir soru sordu:

“Fakat kızınız burada iken çalışıyordu, değil mi?”

“Hayır, piyano çalmasını bilmezdi o. Hayır. Barones Edvarda bu gibi şeylere meraklı değildi. Ah, Madam Schöning! Bir müzik dinlemek için uzun mesafeler katetmem gerektiğini düşününüz!! Evet, Rosa Barfod buraya geldikçe çalıyor, o müziğe meraklıdır.”

Benoni'nin aklına büyük, maceralı bir düşünce geldi: Mack'ın piyanosunu Baron hanımına inat kendisi alsaydı nasıl olurdu? Salonuna lâzımdı piyano; yaz ortalarına doğru lâzım olacaktı. Mack o sözleri gizli bir maksatla mı söylemişti acaba?

Yemek odasındakiler şimdi gürültüyü enikonu artırmışlardı; besbelli bir oyun oynuyorlar, yerin kutsallığına rağmen kadınlar, erkekler kahkahayla gü-lüyorlardı. Bir kadehin yere düştüğü duyuldu.

“Tablolara meraklısınız!” dedi Mack, tekrar fener bekçisine. “Meselâ şu İskoçya kıyıları. Ne kadar da kasvetli ve çıplak bir yer!”

“Çok ilgi çekici!” dedi fener bekçisi.

“Öyle mi dersiniz? Ama bakın yalnız taş ve kum, Orda hiçbir şey yetişmez”

“Hayır, yetişir.”

“Burada mı?”

“Kumun rengi çok güzel; şunlarda bazalt sütunları. Taşlık, kumluk yerlerde umumiyetle pek çok şey yetişir.”

“Eh, tabii, biraz bir şey yetişir.”

“Kayalarda çamlar vardır, günden güne özsuları daha bol ,dirilikleri daha fazla olur. Fırtınalı havalarda eğilmez, dimdik durup hışırda bu çamlar.”

“Eh, o bakımdan ele alırsak..” dedi Mack; bekçinin sözleri onu hayrette bırakmıştı.

“Bir bitki bilirim, adı Asphodelus.” diye devam etti fener bekçisi ve Mack’ı daha da hayretler içinde bıraktı.” Sapı adam boyundadır, mor çiçekler açar. Ama onun yetiştiği yerde başka hiçbir bitki yetişmez. Asphodelus ölü toprağa, kuma, çöle işaretir.”

“Tuhaf şey! Siz bu çiçeği gördünüz mü?”

“Aa, evet. Kopardım bile.”

“Nerde?”

“Yunanistanda.”

“Tuhaf şey!” dedi Mack tekrar; bu aptal adamın karşısında şaşkınlığı gittikçe artıyordu.” Şerefimize, Madam Schöning!” deyip kendisini kibarca kurtardı.

Büyük duvar saati, o anda on biri vurdu.

“Size birazcık daha todty yapayım mı, Madam Schöning?” dedi Mack.

“Hayır! Çok, pek çok teşekkür ederim, biz artık eve dönmeliyiz.” cevabını verdi Madam Schöning. “Fenerde gözcü olarak yalnız Einar var.”

Biraz da onu konuştular. Madam Schöning ayağa kalkmış, vedalaşmak için elini uzatmışken, Mack sağır ve dilsiz oğlu Einar’ı sorunca gitmeyi unutmuş, yeniden oturmuştu.

Fener bekçisi duvar saatine bakarak birdenbire: “Saat on bir olmuş” dedi. “Fenere gitmeliyim.”

Karısı aynı konuya sanki hiç temas etmemiş gibi söyledi bunu. Baştan başlıyordu; karısı o sözleri hiç söylememişti sanki. Fener bekçisi kadehini içip bitirdi, Mack’a elini uzatıp veda etti, kapıya doğru yürüyüp tekrar bir tabloya daldı. Madam Schöning ise hiç acele etmedi, önce Mack’la konuşmasını tamamladı. Yavaş yavaş kocasının peşinden yürüdü; sırf kocası, sonuncu tabloyu o anda sona erdirdiği için.

Şimdi Mack’la Benoni yalnız kalmışlardı. Yemek odasında gürültü artmıştı kadınlardan birinin cırlak bir sesle bağırduğu duyuldu, boğuk sesli bir düşme oldu.

“İçerdekiler coştular galiba!” dedi Benoni gülümsiyerek. Kendisine bu gibi coşkunlukları yakıştıramıyan bir hali vardı.

Mack karşılık vermedi, resmîleşmişti. Piyanoyu kapadı, üzerini üfledi, patiska mendiliyle sildi. Ama bunu sırf piyanosunun ne kadar zarif ve kıymetli olduğunu göstermek için yapıyordu şüphesiz.

“Kendine bir kadeh toddy yapsana!” dedi Benoni’ye.

“Hayır, çok teşekkür ederim.” cevabını verdi Benoni.

Bitişik yemek odasında fırıncının yüksek sesle şarkı söylediği duyuluyordu. Dostları onu susturmak istiyorlar, sarhoşsun diyorlar, fırıncı ise bunu kabul etmiyordu. Arada bir, duyulan seslerin sahipleri ayırt edilebiliyordu.

“Bir dakika müsaade!” dedi Mack. “Sen bir toddy yap kendine, ben bir gideyim.”

Mack mutfağa gitti, verilecek bir emri vardı her halde. Kâhya kadına: ‘Fırıncı yorulmuşsa Ole Meneske ile fıçı alıp evine götürsünler!’ dediğini duydu Benoni.

Biçare fırıncı hakkında ne bir sitem, ne de kötü bir söz! Ama kurnaz Benoni başını salladı, şöyle düşündü içinden: Mack bir çırpıda üç adamı birden defliyor, karıları kalıyor ama!

Mack kadına şunu söyledi ayrıca:

“Lütfen benim banyoyu hazırlamayı unutmayınız.”

“Peki.”

Benoni gecenin bir hayli ilerlemiş olduğunu, Mack’ın artık yukarıya, odasına çekilmek istediğini o zaman anladı. Evet, banyoları meşhurdu Mack’ın; herkes onun pek de sık yıkandığını biliyordu. Banyoda yumuşacık, kuş tüyü bir yastık, bir baş yastığı bulunuyor, Mack bu yastıkta keyfediyordu. Oh, Mack’ın banyosu üzerine emsalsiz şeyler anlatılıyor, yıkılırken ona yardım edenlerin, karyolası başındaki dört gümüş meleğin hikâyesi dillerde dolaşıyordu.

Benoni iyi geceler dileyeceği sırada Mack ev sahipliğinde kusur etmiyordu hâlâ: Benoni’yi kadehini yeniden doldurmaya zorladı. Rahatça dereden tepeden konuşuyorlardı. Benoni bir cesaret gösterdi: “Bunun gibi bir piyano kaçadır?” diye sordu. Fakat Mack başını salladı: “Böyle bir gecede ne bileyim ben piyano fiatlarını!” dedi.

“Benim atalarım fiat sormazlar, istedikleri bir şey oldumu verip parasını alırlardı. Karşiki küçük odada gül ağacından bir dikiş masası vardır, gümüş ve abanoz kakmalı; sen bir de onu gör.”

Kâhya kadın içeriye girdi, şaşkın şaşkın: “Gümüş takımları..” dedi. “Bu sene de üç çatal eksik!”

“Yaa?” dedi Mack sadece. “Ah, eski şaka! Bunlar her Noel gecesini gözümüzü bununla korkuturlar bizim. Geçen yıl kaybolan çatal tekrar bulunmuş muydu?”

“Evet.”

“Çatalları, üzerlerinde benim aramamı âdet edindiler. Onları odama götürüp üstlerini aramam, cezalandırmam hoşlarına gidiyor. Burada ötedenberi âdet oldu bu.”

Bu sözler kâhya kadını yatıştırmamıştı.

“Jakobine ile değirmenci kalfasının karısı bulaşıklara yardım ediyorlardı.” dedi, “Derken gümüş çatalları saydım, Jakobine ağılamaya başladı, ben almadım, dedi. Sonra da değirmenci kalfasının karısı ağılamaya başladı.”

“Öyle icabeder.” diye cevap verdi Mack, gülümseyerek. “Çocuk gibidir onlar. Fırıncının karısı da ağıladı mı?”

“Hayır! Şey, farkında değilim.”

“Yukarda her şey hazır mı?”

“Evet.”

“O halde önce fırıncının karısını yolla bana.”

Kâhya kadın gitti. Mack gülümsiyerek Benoni’ye döndü: “Burada rahatça oturup toddy içmek varken ne çare başka şeylerle uğraşmak, hakemlik etmek lâzım!” dedi. “Ne yaparsın, eski âdete uymak gerek!”

“Ne yaparsın, eski âdete uymak gerek!”

Benoni veda etti, Mack onu kapıya kadar geçirdi. Dışarda sofada fırıncının karısına rasladılar: Merdivenlerden üst kata çıkıyordu.

9

Benoni ertesi sabah daha yatakta yatıyordu ki oda kapısı vuruldu. Benoni ihtiyar hizmetçisi zannetti: kadıncağz kapıyı vurmak suretiyle Benoni'ye kendiliğinden saygı göstermiye başlıyordu galiba. Benoni öyle sandı: "Buyurun" diye seslendi.

İçeriye tanımadığı bir adam girdi.

"Günaydın. Noeliniz kutlu olsun!"

Adam özür diler gibi başından kalpağını çıkardı. Küçük, kumral sakallı, zayıf vücutlu, uzun saçlı, gençten bir adamdı bu.

Benoni yatağından ona baktı: "Buyurun, oturun!" dedi.

"Teşekkür ederim. Dışarısı çok soğuk, üşümiye başlamıştım." dedi adam. "Bir cesaret, Hartvigsen'in evine gireyim diye düşündüm."

Canlı ve hoş bir konuşması vardı adamın; lüzumsuz yere ezilip büzülmüyordu.

Benoni sordu: "Beni tanıyor musun?"

"Hayır. Sadece bahsini duydum. Bana, size gitmemi söylediler."

"Adın ne senin?"

"Svend Johan Kjeldsen. Şhirden geliyorum. Bir süre kolculuk ettim şehirde, herkes beni Kolcu Svend diye çağırır. Ama aslında güneyliyim."

“Peki, benden istediğiniz nedir?”

Benoni, kolculuğun ne olduğunu pek bilmediğinden işi sağlam tutmak için siz’li konuşmaya başlamıştı.

“Sizden istirhamım.. Herkes bana, size gitmemi söylediler, Hartvigsen. İş arıyorum, biraz paraya ihtiyacım var. Bana, hemen Mack’a gitme, dediler, önce Hartvigsen’e git. Hartvigsen, senin için Mack’a rica eder, dediler.”

“Demek Mack’a gitmedin!”

“Hayır.”

Benoni hoşlandı bundan, gurur duydu. Demek ki Hartvigsen’e müracaat ettin mi Mack’ın yanında iş bulman yüzde yüz, diyordu herkes!

“Mack’a senin için en küçük bir ricada bulunmak benim haddim değil.” dedi Benoni. “Ama bir çaresine bakarız. Buraya nasıl geldin sen?”

“Yürüyerek. Yayan geldim. Bir parça elmas var bende, bakın, ben cam keserim. Şehirden bir kasa cam aldım, yolüstü orada burada pencerelere cam taktım. Ama şimdi tükendi camların hepsi.”

Adam gülümsedi, Benoni gülümsedi.

“Bu iş, sağlam iş değil!” dedi Benoni.

“Ama bu elmas vardı elimde. Ben bunu henüz kolcu iken bir gece sokakta bulmuştum; bari bir işe yarasın, diye düşündüm.”

“Öyle ama, bak, tükendi camlar, değil mi?”

“Az bir şey kalmıştı, onu da bu gece kullandım. Köyde küçücük bir kulübe gördüm, kapısında yürek biçimi bir pencereciği vardı, kalan parçayı da oraya takıverdim.”

Benoni gülmiye başladı:

“Oraya takıverdiniz ha?”

“Sırf vakit geçirmek için. Öyle güzel ayışığı vardı ki bir şeyler yapmam gerekiyordu. Camı pencereye göre kesip güzelce macunladım. Öğretmenin eviydi herhalde.”

Bir kalkaha attı Benoni: “Öğretmen, evine iyi saatte olsunlar uğradı sanacak.”

Adam da güldü, silkindi sonra:

“Derken dışarda soğuk öyle arttı ki sizin buraya geldim, kapınızı çaldım. Geceyi hep açıkta geçirdim. Gece uğradığımda kapınız kilitli idi.”

“Mack’a davetliydim.” dedi Benoni. “Gece yarısı döndüm. Sen o zaman geleydin keşki!”

“Ben o sırada dönüp yine küçük kulübeye gitmiştim. Ocağı yakayım mı?”

“Zahmet etme, ben kendim yakarım.”

Benoni yataktan fırladıysa da yabancı Kolcu Svend: “Yatın siz, yatın!” diyerek ocağı kendisi yakmaya koyuldu. Ne deli adam! Benoni bu işlere bakan

bir hizmetçisi olduğunu, ama kadının henüz gelmediğini söyledi.

“İbriği ateşe süreyim ini?” diye sordu Kolcu Svend.

“Becerebilir misin? Hizmetçi de nerdeyse gelir ya..”

Kolcu Svend ibriği ateşe koydu, su kaynayınca içine iki ölçü çekirdek kahve boşalttı. “Kahveyi esirgeme!” dedi Benoni. Oda ısınınca Benoni kalktı, yiyecek öteberi getirdi. Birdenbire bu yabancıda görgülü bir adam tesiri bırakması gerektiğini hatırladı, ve Benoni elini yüzünü yıkamaya koyuldu. Bu iş bitince masaya konyak da getirdi. Yediler, içtiler. Bu şeytançekici Kolcu Svend’in gevezeliklerini dinlemek, Benoni’nin pek hoşuna gidiyordu. Hoş bir kahvaltı oldu bu..

Derken hizmetçi geldi. Benoni ona bir kadeh noel içkisi ikram etti; gördüğü işler için yabancı beye teşekkür etmesini söyledi. “El yüz yıkamaya temiz su getir!” dedi.

“Benim için mi? Ben yıkanmıştım” cevabını verdi. Kolcu Svend. “Ben buraya gelmeden elimi yüzümü ormanda yıkadım. Karla yıkadım.”

“Neye kurulandınız?” diye sordu hizmetçi.

“Ceketimin ucuna. Tamam! Saçımı da kuru bir çam kozalağıyla taradım.”

“Hiç böylesini duydunuz mu!” dedi ihtiyar hizmetçi, Benoni’ye.

Benoni bu yabancıdan, daha ilk andan itibaren hoşlanmıştı. Onun böyle gelip de kendisini fakir, muhtaç, olduğu gibi tanıttmasının Benoni’ye bir zararı da yoktu hani; ceplerinde gümüş liralara şingirdiyan, Benoni’nin pabucunu dama atabilecek zengin, kalantor bir adam değildi kolcu! Kolcu Svend’cik her şeye karşı hep minnettarlık duyuyor, yapılan ikramlara pek efendice sözlerle mukabele ediyordu. Benoni kahveyi esirgememesini söyleyince Svend şu cevabı vermişti: “Evet, varlıklı bir eve geldiğimin farkındayım.” Benoni kendisini Mack’a götürmeyi, onun için Mack’a ricacı olmayı vadedince Svend çok, çok teşekkür etmiş, tıpkı söyledikleri gibi çıktı, demişti.

“Mack almazsa seni ben alırım yanıma!” dedi Benoni.

Sabahın erken saatleriydi, Benoni iki konyak içmişti, cömertti gönlü. Devam etti:

“Ona bakarsan Mack’ınki kadar ben de adam çalıştırabilirim.”

Fakat o anda mübalâğa ettiğini anladı, biraz hafifletmek için: “Aşağıda benim koca ağ asılı!” dedi. “Bu yıl ringa olursa on beş kişi yetmez bana.”

“Siz Lofoten adalarına gitmiyecek misiniz?” diye sordu Kolcu Svend.

Benoni afalladı. Yabancı, onun çekirtmeye kaptanlık edeceğini, götüreceği üç taşıta ordan balık yükliyeceğini de biliyordu. Bu durumda, kısa ve kestirme, şu cevabı verdi:

“Lofoten adalarına gitmiye karar verirsem yanıma seni de alırım.”

10

Benoni, Lofoten adalarına gitti; bütün öbür balıkçılar da gittikleri için köy erkeksiz kaldı. Çektirmenin kaptanıydı Benoni; Kolcu Svend'i de yanına tayfa almıştı. Mack'ın iki yatı da yola çıkmış, yatların birine Villads Bryggemand, ötekine Ole Menneske kumanda etmişti. Sirilund koyunda şimdi birkaç kayık, bir de posta gemisiyle irtibatı sağlıyan büyük bir açıkdeniz motoru bulunuyordu.

Benoni, Rosa'ya gider ayak kısa bir Allaha ısmarladık diyebilmişti. Yolculuktan önceki son gün yapılacak, düşünülecek öyle çok işi vardı ki Rosa'ya pek kısa veda edebilmiş, ancak kendisine ölünceye kadar sadık kalacağını söyleyebilmişti. Yolda bir kere daha arkasına dönmüş, sana muhakkak yüzüklerle haç alacağım, diye seslenmişti. Sonra yelken açıp koydan hareket etmiş, Rosa da Sirilund'da pencerede durup arkasından bakmıştı. Ama aradan yarım saat geçince orada duran bir insan, pencereye asılı bir elbise de olabilirdi pekâlâ.

Sirilund'da Mack'ın evinde hiçbir değişiklik olmamıştı; kayyum çiftliğinde kayyum Arentsen'lere ise, şubat ayında bir gün hukukçu oğulları çıkageldi. Tahsilini tamamlamıştı artık. Genç Arentsen'in elleri o kadar beyaz, kafası öylesine dazlaktı ki köylüler onun derya gibi okumuş olduğunu hemen anladılar. Delikanlı da herkesin muazzam itibarını kazandı. Babasının çiftliğinde bir oda aldı, bir yazıhane açtı, yeni ve kolay bir yoldan dâvâlara bakmaya hazırlandı. Bundan böyle artık hiç kimse haksızlığa yıllar yılı katlanmayacak, haklı olan adalete tez elden kavuşacaktı. Sağda solda çok da iş vardı şüphesiz; ihtiyar Lensmann'ın idaresi pek zalimce olmuştu.

Kayyum çiftliğindeki biçareler, feraha çıkabilirlerdi artık. Bir ömür boyunca meşakkatlere katlanmışlar, acı çekmişler, rahat yüzü görmemişlerdi. İlk altı çocuklarının hepsine birden döktükleri paranın daha da çoğunu bu yedinciye ,en küçük oğulları Nikolai'a, ailenin gözbebeği bu hukukçuya harcamışlardı. Ah, onun için nasıl didinmişler, nelere katlanmamışlar, yiyeceklerinden giyeceklerinden kısmışlar, ellerindeki son taler'lerini vermişler, rehinle borç para almışlardı. İşte şimdi bütün bunları ödemek üzere, yurduna dönmüştü oğulları. Yazıhanenin kapısında ismi ve yazıhanede hangi saatlerde bulunduğu yazılıydı şimdi.

Genç - Arentsen, şimdilik ortalarda dolaşüyor, konukomşuyu geziyor, kibirli bilinmemek için köylülerle merhabalaşıyordu. Köye neşe getirmişti; temiz

kalbli, delişmen teşiri bırakıyor, bazan eğlenceli hikâyeler de anlattığı oluyordu. Kiliseye de gidiyor, ismi etrafa yayılıyordu. Fakat mevsim icabı, yetişkinlerden o sıra köyde yalnız kadınlar bulunduğu için yazıhanesine hiç uğrayan olmuyor, iş yapabilmek üzere balıkçıların döneceği ilkbaharı beklemesi gerekiyordu. O tarihe kadar köyde beş para bulunmazdı zaten.

Günlerden bir gün Genç - Arentsen, geze geze Sirilund'a da geldi. Dışarda avluda bir hayli oyalandı, bir süre durdu öylece, güvercinleri seyretti, ılık çaldı kuşlara. Bu sahne, salon pencerelerinin önünde geçtiği için Mack da, Rosa Barford da içerden onu gördüler. Arentsen sonra içeriye girdi. Şapkasını ta salona kadar başından çıkarmamıştı, kabak kafalıydı çünkü.

Mack ona: "Yurdunuza hoş geldiniz, tahsil şu bu hepsi **tamam** oldu." dedi, dostluk gösterdi, bir baba gibi Nikolai diye hitabetti ona.

Yavaş yavaş, tane tane konuşuyorlardı. Bir zamanlar Arentsen'in eski sevgilisi diye dedikodusu edilmiş Rosa da oradaydı. Ama Rosa yanlarında diye Arentsen resmileşmiyor, her zamanki gibi şen şakır konuşuyordu. Mack gelecek sene için ne gibi tasavvurları olduğunu sorunca Arentsen, şimdilik kayyum çiftliğinde oturup küplere binmiş kimseleri beklemekten başka bir niyeti olmadığını söyledi. Köylülerin yapacağı şey, bana gelip iş üzerinde benimle çekiş-

mektir, dedi Rosa, Genç - Arentsen'i biliyordu; nişanlanmasının Arentsen tarafından hiç de ciddiye alınmamış olmasına kırıldığı halde, hafiften ve samimî, güldü.

“Fakat saçlarının hepsini kaybetmiş olman, feci!” dedi Mack.

“Hepsini mi?” cevabını verdi Genç - Arentsen, yılmadan. “Hiç de değil!”

Fakat Rosa, onu eskiden de böyle dazlak görmüştü, Rosa için yeni bir şey değildi bu. Ah, Rosa geçen bu yıllar zarfında güneye yaptığı her yolculukta onu hep biraz daha değişmiş bulmuştu. Her seferinde Arentsen içten içe de iflâs etmiş; kötü, sözünde durmaz, alaycı gevşek bir insan olmuştu. Şehir hayatı, bu köy delikanlısını bir zavallı yapıp çıkmıştı.

“Tepemdeki saçlar azsa ne zarar!” dedi Genç - Arentsen ve elini cilâlı kafasına götürdü. “Daha birkaç gün önce son teline kadar hepsi korkudan diken diken oldular.”

Mack gülümsedi, Rosa gülümsedi.

“İlk rasladığım adam, Lâpon Gilbert oldu. Hemen tanıdım, hal hatır sordum. Ha ya, dedi Gilbert, Rosa, postacı Benoni ile nişanlandı, dedi. Postacı Benoni ile mi? dedim, yoksa benimle mi? Fakat Gilbert başını salladı sadece, tasdik etmedi beni. Eh, onun

beni tasdik etmeyişi karşısında tasavvur edin ne kadar korktuğumu.”

Bir şaşkınlık sessizliği oldu salonda.

“O zaman” diye devam etti Genç - Arentsen, tepemdeki tek mil saçlar diken diken oldular, hepsi dışarı fırladı.”

Rosa usulca pencereye gitti, dışarıya bakmaya başladı.

Bu dönem tabiatlı zıpcıktıyı terslemek için Mack, şimdi haklı bir vesile bulmuştu: ama akıllı bir zat olduğu için hukukçu Nikolai Arentsen ile bozuşmayı hiç de doğru bulmadı o anda. Hayır, bilâkis! Ama onun bu derece senli benli konuşmasına da göz yummak istemedi: “Aranızda konuşacaklarınız vardır belki!” deyip kapıya yürüdü.

“Hiçbir şey konuşacak değiliz!” diye seslendi Rosa, Mack’ın peşinden.

“Peki deyip geri dön, Rosa!” diye rica etti Genç - Arentsen. Ayağa kalkmadığı gibi Rosa’nın yüzüne bile bakmamıştı. Bugün ilk defa geldiği, Mack’ın salonunu gözden geçiriyordu. “Duvarlarda bazı eski gravürler var.” dedi ve gravürden anlar göründü.

Cevap vermedi Rosa.

“Gel hele, biraz konuşalım seninle, istersen şayet!” dedi Genç - Arentsen, derken de ayağa kalktı. Duvardaki tablolardan birine doğru yürüdü, yakın-

dan tetkike koyuldu. Salonda ikisi kalmışlar, birbirlerine sırtlarını dönmüşlerdi. “Cidden fena değil!” dedi Arentsen resim için, kendi kendine, başını sallıyarak da sözünü tasdik etti. Birden pencerenin yanına gidip Rosa’nın yüzüne baktı: “Ağlıyor musun? Ah, ben biliyordum böyle olacağını ”

Rosa pencereden ayrıldı, bir iskemleye bıraktı kendini. Arentsen yavaş yavaş onun peşi sıra gitti, o da bir başka iskemleye oturdu.

“Üzme kendini böyle, Rosa’cık!” dedi. Olanlar üzülmeye değmez.”

Bu taktik fayda etmeyince Arentsen, bir başkasını denedi:

“Ben de tutmuş konuşuyorum boyuna, ama senin beni dinlediğin yok ki! Bana kıymet verdiğin bile yok senin. Varlığımın haberdar olduğuna dair küçücük bir belirti göreyim yüzünde, lütfen!”

Rosa susuyordu.

“Bak hele!” dedi Arentsen ve ayağa kalktı. “Yurduma döneyim, ilk işim buraya, sana koşmak olsun da sen...”

Rosa, ağzı açık, Arentsen’e bakakaldı.

Genç - Arentsen haykırdı birden:

“İşte şimdi bir kıvılcım kopardım senden. Gü-lümsedin şimdi. Allahım, bakır kızılı gülümseyişin, doğuştan boyalı dudakların ne güzel!”

“Sen delisin!” diye haykırdı Rosa.

“Evet!” cevabını verdi. Arentsen hemen ve başıyla da tasdik etti. “İçftliğe döndüm döneli deliyim ben. Biliyor musun, senin için ne dediler bana? Postacı Benoni ile nişanlandı, dediler. Sen hiç böyle bir şey işittin mi ömründe? Bana, delisin, dedin. Hayır, kötürümüm, inmeliyim, ölüyüm, yahut onun gibi bir şey. Bütün gün orda burda dolaştım, dertlendim, bir çare bulmak için düşündüm durdum, ama boşuna! Bu gün buraya gelirken Tanrıya niyazda bulundum. Bu öyle fevkalâde bir şey değildi şüphesiz, ben de olmayacak bir şey için yalvarmadım zaten; ama kısacası, Rabbim aklım fikrim sana emanet! diye yalvardım. Postacı Benoni! Öyle ama, ya ben? Sen delisin, dedin. Doğru, deliyim, hastayım. Burada ayakta yataktaki gibiyim âdeti. O kadar hastayım ki bir bileği taşıyıp eritebilir hastalığım.”

Tam bir perişanlık içinde: “Allahım, sen bilirsin!” diye haykırdı Rosa. “Bütün bunların artık bir mânası var mı?”

Bu samimî boşalış Arentsen’e dokundu biraz, yüzünde bir ürperme oldu, daha uysal bir sesle: “Evet, bari bir şey söyle!” dedi Arentsen. “Söyle de kendi elimle şapkamı bir iki tel saçıma geçireyim, çekip gideyim buradan!”

Rosa bir süre öylece oturup düşündükten sonra başını kaldırdı:

“Öyle, artık ne çare!” dedi. “Ama şunu söyleyeyim ki konuşmandaki eda... Daha ciddî olabilirdin biraz. Olup bitenleri sana yazmalıydım gerçi, fakat... Evet, nişanladık, bu işin bir sonuca bağlanması gerekiyordu. Şimdi artık olan oldu.”

“Üzme kendini! Yalnız önce meseleyi seninle konuşalım biraz. Bilirsin, biz seninle dünyanın en yaman düşmanlarıyız.”

“Bu konuda artık konuşacak hiçbir şey yok. Yeteri kadar konuştuk. Başlıyalı on dört sene oldu sanırım.”

“Öyle! İnanılmaz bir sadakattır aslında bu. Bütün dünyayı dolaşan da buna benzer bir sadakat daha arasan bulamazsın. Öyle, ama ben yurduma dönüyor ve...”

“Çok geç. Hem böylesi daha iyi!”

Arentsen ciddileşti:

“Şu halde güvercinlikle büyük sundurma oldu seni bu karara sevkeden.”

“Evet!” diye cevap verdi Rosa. “Şu bu hepsi beraber. İnkâr edecek değilim. Kısım de Benoni’nin hatırı için. Hem sonra bu bahsi de artık kapatmak istedim. Benoni de beni bu halimle almak isteyece...”

Sustular. İkisi de oturuyor, kendi kendilerine düşünüyorlardı. Rosa birden başını çevirdi, duvardaki saate baktı: “Bilmem!” dedi.

“Ben biliyorum!” diye cevap verdi Arentsen ve şapkasını aldı.

“Evet, Mack bizi oturuyoruz, nişanlıyız, sana-
cak.” dedi Rosa. Birdenbire öfkeye benzer bir şey-
le dolmuştu içi; sordu; “Şu derme çatma imtihanları-
nı vereli üç dört sene olmuş, doğru mu?”

“Doğru!” diye cevap verdi Arentsen, isteksiz.
“Ama o takdirde sadakatin sadece on bir senelik olu-
yor.”

Rosa bir bezginlik hareketi yaptı, ayağa kalktı.
Arentsen elini uzatmadan, hoşça kal! dedi, sonra da
ilâve etti:

“Hani artık herhangi bir maksatla değil, fakat
soruyorum: Ben de şimdi mal mülk, servet edinmi-
ye kalksam ne dersin?”

“Sahi mi? Âlâ! Edin bakalım.”

“Yok, sakın ha, kesin bir program değil bu! İşte
öylece söyleyiverdim. Bugünden itibaren bir güver-
cinlikle bir sundurma yaptırmayı koydum kafama.”

11

Paskalyada birçok balıkçılar bir haftalığına
köye döndüler. Aileleri için iri iri Lotofen morina-
ları getirmişlerdi. Bir kayıkta yirmi eve yetecek ba-
lık bulunuyordu. Ayrıca adalarda kalanlardan da bol
bol selâm getirmişlerdi. Üç taşta satın alınacak ba-

lık işiyle meşgul olduğundan Benoni kendisi gelememiş, köye bir kayıklık adamla Kolcu Svend'i göndermiş, Rosa Barfod'a verilmek üzere de altın bir yüzükle altın bir haçı Svend'e emanet etmişti. Rosa yine rahip çiftliğine dönmüş olduğu için, emanetleri teslim etmek üzere Svend'in de ormanla komşu köy arasındaki o uzun yolu yürümesi gerekmişti. Bir de mektup götürüyordu Svend.

Kolcu Svend, Paskalya sonuna kadar rahip çiftliğinde kaldı. Her zamanki neşesi de üzerinde olduğu için, çiftlikteki adamlar ne zaman isteseler başlıyordu şarkıya. Bıyıkları ve teni açık kumral Svend'in; vücudundan kuvvet fışkırıyordu. Ahıra da, mutfağa da suyu Svend taşıyordu.

Bir keresinde tam şarkı söylüyordu, hizmetkârlar odasına Rosa geldi.

"Devam edin!" dedi Rosa.

Kolcu Svend nazlanmadı, kolcu şarkısına devam etti:

Enginlerde kardeşlerimizin çoğu
Gece vakti denizleri taramada,
Azgın coşkun dalgaların uğultusu
Dehşet salar denizlere daha da.
Vurdu saat üçü gece yarısı
Türlü tehlikeye, ölüme karşı
Korusun cümlesini yüce Tanrı.

Sonra konuşmaya başladı Svend:

“Şunu da söylüyeyim ki buralarda şarkı söyleyen kimse yok. Allahın günü hayvan gibi yaşıyor burdakiler. Bir adama raslayıp da şarkı söylemesini bilirmisin, diye soracak olsam bilmiyor. Buna pek kıızıyorum doğrusu.”

“Sen hep şarkı mı söylersin?” diye sordu hizmetçi kızlardan biri.

“Tabîî ya, dertlenip içlenecek değilim ki boyuna! Gülüp neşelenirim. Benden kötü durumda nice tasallılar var şüphesiz. Ama şunu da söylüyeyim: Hartvigsen şarkı söylemesini biliyor.”

“Sahî mi?” diye sordu Rosa birdenbire.

“Sahi! Dua okur, ilâhi söylerken onun sesi hepini bastırır.”

“Lofoten adalarında sık sık şarkı söylüyor mu?”

“Tabîî, tabîî! Şarkı söylüyor Hartvigsen. Biliyor söylemesini.”

“Hediyelerine teşekkür ettiğimi söyle kendisine!” dedi Rosa.

Kolcu Svend bir reverans yaptı. Ah bu Svend, şehir çocuğuydu, nezakette bitirmişti, bunun için bir reverans yaptı ve: “Sağ olun!” dedi. “Bir de mektup götürecek miyim ona?”

“Hayır!” cevabını verdi Rosa. “Mektup mu? Hayır, buradan yazılacak bir şey yok.”

“Öyle!” dedi Kolcu Svend, şaşırmıştı biraz.

Hayır, Rosa nişanlısına ve yazacağını bilmiyordu. Yüzüğü denemiş, parmağına tam gelmişti yüzük! fakat kalın halka elini öyle ağırlaştırmıştı ki! Elini yadırgamıştı âdeta. Rosa, sonra da haçı gözden geçirmişti. Modaya göre, siyah kadife bir korduna takılacak büyük, altın bir haçtı bu. Fakat Rosa’nın daha önceden de bir haçı vardı, dine kabul töreninde verdikleri küçük bir haç. Rosa, Benoni’nin yüzüğüle haçının paskalyanın ilk gününde takındı, sonra ikisini de çıkarıp bir kenara koydu. Mektubu bir kere okumuş, umduğundan daha iyi bulmamıştı; bir daha da okumadı sonradan.

Yoksa Benoni’ye ne de olsa birkaç kelime yazmalı, teşekkür etmeli miydi? Bu onun için büyük bir fedakârlık da olmazdı şüphesiz. Akşamleyin oturup güzel ve samimî, şunları yazdı: Azizim Benoni, gecenin ilerlemiş saati olmasına rağmen... Yüzük parmağına tam geldi, haçı siyah kadife bir kordona taktım.. Burada cümlemiz iyiyiz, benim de artık uykum geldi, iyi geceler! Rosa.

Bu satırları ertesi sabah Svend’e vermek istiyordu, ama Rosa aşağı indiğinde Kolcu Svend gitmişti çoktan. Çünkü Kolcu Svend’in yanında gemici Hartvigsen’den Mack’a da bir mektup bulunuyor, o gün

paskalyanın üçüncü günü olduğu için Svend'in acele etmesi gerekiyordu.

Kolcu Svend, dönüşte orman yolunu takibetti, biraz şarkı söyledi, biraz kendi kendisiyle konuştu, çeşitli şeyler düşündü omuzlarını kaldırıp yürüdü. Yol uzun sürmedi; Sirilund'a vardığında, günlerin kısalığına rağmen, ortalık aydınlıktı henüz. Mektubu Mack'a verdi, geceyi orda geçirip Mack'ın cevabını almayı uygun buldu.

Benoni, Mack'a yazdığı mektupta balık, karaciğer, balık yumurtası ve tuz fiatları üzerinde duruyor, ne kadar balık satın aldığını, daha ne kadar alabileceğini bildiriyordu. İyi fiata pek çok yemlik ringa sattığını da yazıyordu Benoni. Son olarak, yakında evlenecek bir adam sıfatıyla, salondaki piyano ile küçük odadaki gül ağacından dikiş masasını soruyor, Mack'ın bunları kendisine devredip etmiyeceğini, ederse kaçta bırakacağını öğrenmek istiyordu. Lofoten adalarında ne bir piyano, ne de Rosa'nın üzerinde dikiş dikemiyeceği âdi çamdan masalar müstesna, gül ağacından bir dikiş masası bulunmadığı için, Manc'ın, kendisinden bul lûtfu esirgememesini rica ediyordu. Derin saygılarımla. Çektirmede B. Hartvigsen.

Mack cevap yazmaya oturdu. Evinde piyano ile dikiş masasından mahrum kalmanın kendisi için şüphesiz bir kayıp demek olduğunu; ama önce Benoni'nin hatırı için, sonra da sevgili vaftiz kızının bu eşyalara karşı sonsuz bir iştiaak duyması, hattâ onlarsız yaşamasının imkânsızlığı hasebiyle piyano ile masayı

yakın bir zamanda kararlaştıracağı bir fiata Benoni'ye bırakmayı uygun bulduğunu bildirdi...

Kolcu Svend, akşamı hizmetkârlar odasında geçirdi, şarkılar söyledi, ipe sapa gelmez şeyler yaptı. Şen delikanlı gelir gelmez, müthiş yol yorgunu olduğunu öne sürerek, kendisine, hemen, hizmetkârlar bölümünün ambarında bir yatak peylemişti. Yanı yöresi zifiri karanlık olmaya başlayıp da ambarın hoşluğu, sıcaklığı buna eklenince Kolcu Svend'e bir uyuşukluktur çöktü. Bir saatten fazla yatıp kalmıya tahammülü olmadığı için tekrar aşağıya indi. Aşağıda lâmbaları yakmışlardı. Merdivenin alt basamağında Svend, öfkeli bir adamla karşılaştı Çiftliğin baş hizmetkârıydı bu.

İkisi arasında gülünç bir çekişme başladı:

“Canım seni dışarı deflemeyi öyle istiyor ki!” dedi hizmetkâr.

Kolcu Svend güldü sadece, ve cevap verdi:

“Yok yahu!”

“Benim vazifem, hizmetkârlar odasına göz kulak olmaktır. Mack bunu kendisi söyledi.”

“Ben ne yapmışım?”

“Ambarda idin, şimdi de oradan geliyorsun.” Başhizmetkâr merdivenlere yukarı seslendi: “Jakobine!”

Bramaputra: “Buyur!” diye cevap verdi yukardan,

“Duydun ya, o da yukarda.”

“Bana ne yukardaysa!” cevabını verdi Kolcu Svend. “Ben bunca yol yürüdüm, dinlendim biraz yukarda.”

“Yasak olduğu halde uyudun gidip. Jakobine, Ole Menneske ile evlidir.”

“Bilir miyim? Ben buraların yabancısıyım, şehirdenim ben.”

“Şunu söylüyeyim ki, çiftlikten çiftliğe sürten ipsisiz birisin sen!” dedi hizmetkâr.

“Ağzını bozduğun için bir güzel kırbaçlamalı seni!” diye cevap verdi Kolcu.

“Seni de tekerleğe bağlamalı!” dedi uşak içerlemiş. “Anlıyorsun ya dediğimi.”

“Birisine ipsisiz demek, insanın başını belâya sokar. Şehirde olsa ağzını bozduğun için boynuna halkayı takarlardı senin.” cevabını verdi bunun üzerine beriki.

Bramaputra, merdivenin yukarısından, ne diye kavga ettiklerini sordu. Kolcu Svend kendinden yana birini bulur bulmaz kalbinde bir pekişme hissetti, uşağın burnu dibine yaklaşarak yavaşça yumruğunu salladı:

“Şimdi derhal basıp gitmezsen bir silkeler, sarkıtırım kulaklarını aşağı!”

Kıvırcık saçlı Bramaputra, korkusuz ve merak içinde, merdivenlerden indi.

“Siz çok aptalsınız!” dedi.

“Sen de bu kadar yumuşak başlı olma!” diye çıkıştı uşak. “Ole Menneske, Lofoten adalarında ise elbet yakında köye döner.”

Bir şeyler yapacakmış gibi görünüyordu Kolcu Svend, sordu:

“Bir şey mi dedin?”

“Yoo!” cevabını verdi uşak. “Seninle hâdisе mi çıkaracağım yani? Kapıdan deflerim, olur biter.”

Bramaputra müdahale etti, koluna girip uşağı bir kenara çekti:

“Yoluşmayın hele!” dedi. “Mübarek paskalya, şu bu. Gel sen benimle.”

Uşak, Bramaputra ile hizmetkârlar odasına gitti.

Kolcu Svend sofada kaldı, kendi kendine bir ıslık tutturdı, düşünmiye daldı. Aslında Bramaputra değıl de oda hizmetçisi Ellen’di aklından geçirdiğı. Ellen’i bir iki kere görmüş, onunla şakalaşmış, ufak tefek komplımanlar yapmıştı ona. “O da gelir her halde!” diye düşündü Svend, kalktı, hizmetkârlar odasına gitti. Kolcu Svend orada şarkı söyleyip oyalan-

miya başladı. Oda hizmetçisi Ellen de az sonra geldi nitekim. Geldi ve gece geç saate kadar odada kaldı. Paskalya olmasa dans bile edeceklerdi hani.

Bu şenlik arasında kapıdan içeri Mack girdi, elinde bir mektup vardı. Hizmetkârlar odasında an-sızın ses seda kesildi, herkes sinecek köşe aradı âdeta: Koca Mack, etrafına öylesine saygı telkin ediyordu. Fakat Mack sağa sola bakınmadı pek; adamlarına karşı dar görüşlü ve huysuz davranmak yakışmazdı ona.

“Bu mektubu Hartvigsen’e verir misin?” dedi sadece.

Kolcu Svend mektubu aldı, usulüne uygun bir reverans yapıp cevap verdi:

“Verileceğinden emin olabilirsiniz.”

Mack geri dönüp gitti.

Odadaki sessizlik daha bir süre devam etti, sonra neşe ağır bastı, hepsi de kendilerini feraha çıkmış hissettikleri için daha da azıttılar işi. Mack şuracıkta durmuş, tıpkı içimizden biri gibi şunu bunu demişti. Ah şu Mack!

Kolcu Svend; yüksek sesle: “Şimdi şarkıyı söylüyoruz.” dedi. “Ey Sorosi kızları şarkısını. Hepiniz beni güzelce takibediniz. Söyliyeceğim her mısradan sonra sizler koro olacak, konuşur gibi “Ey Sorosi kızları!” diyeceksiniz. Ben de bunu öyle öğrendim. Tamam, başlıyorum!”

“Biraz da dans etsek olmaz mı?” diye sordu Bramaputra, pervasız. Bu kızın içinde şeytan vardı, ne çare!

Başhizmetkâr, ihtar edercesine cevap verdi:

“Öyle öyle, Ole Menneske henüz Lofoten adalarında, ama...”

“Ole Meneske vızgelir bana!” diye cevap verdi Bramaputra, ve dans sevdasına tutulmuş, kıvıra kıvıra hizmetkâra doğru yürüdü.

Uşak da coşmaya başlamıştı, Bramaputra’ya baktı: “Paskalya bari olmasaydı!” dedi.

“Paskalya’ya da boş ver!” dedi Bramaputra.

Uşak yanaştı, Bramaputra ile dansa başladı. Dansa dayanıklı olduğu görülüyordu. İkisinin peşinden Kolcu Svend’le oda hizmetçisi Ellen sıraya girdiler, onları da tekrar iki çift takibetti. Akordeon çalan bir delikanlı getirdiler; her şeyi tamam bir dans, herkes için büyük bir şenliktir başladı. Fakat göyün ihtiyar iki yoksulu Fredrik Mensa ile Mons, bir köşeye oturmuş bakınıyorlar, bir başka âlemden gelme ruhsuz vücutları andırıyorlardı. Arada birbirleriyle konuşuyor, söyledikleri pek lüzumlu şeylermişçesine birbirlerine bir şeyler soruyor, cevap veriyorlardı. Nelseli bir salaklık hali yaşıyor, gökyüzü köpeklerine benziyorlardı. Onlara göre her şey, dans edecek birkaç kişi bulmuş bir odadan ibaretti besbelli. Arada

bir cenin ellerine benziyen elleriyle odayı tutmak ister gibi, havayı avuçluyorlardı.

Ya Kolcu Svend? Onunla oda hizmetçisi Ellen nereye sığırmışlardı acaba? Bir köşeye çekilmiş, baş başa vermiş, yarenliğe dalmışlardı. Svend kızı iki kere sımsıkı kucaklayıp öpmüştü. Çok narindi, Ellen onun küçük adıydı, alımlı bir kızdı. Svend ona okşayıcı bir söz söyledikçe gözlerini yumuyordu, o da Svend'e abayı yakmıştı. Her şeyle cazipti Ellen. "Ellerin öyle küçük, öyle üşümüş ki onları tutup ısıtmak çok hoş şey" diyordu Svend. "Sonra Ellen demesi ne kadar kolay, bir Danimarka ismi bu."

İkisi de ne kadar da genç, ne kadar da sevdalıydılar!

Ertesi gün Kolcu Svend, tekrar Lofoten adalarına gitti.

12

Genç - Arentsen uzun bir yolculuğa çıktı. Bu sabah erkenden kalktı, şimdi gün ortası, ormanda. Arentsen komşu, köye gidiyor, yayan gidiyor, günlerden cumartesi, yumuşak bir kış havası.

Nasıl.. hukukçunun niyeti ne acaba? Rahatına düşkün Arentsen'in, sultanî tembelin bu zahmete katlanmasına sebep ne ? Bunu ancak Tanrı bilir. Genç - Arentsen'e kalırsa iş uğruna çalışıyor kendisi. Sağda solda tanınmak için köyünün kilisesine gitmedi

mi, şimdi de sabah sabah komşu köyün kilisesine yolanışı yine aynı sebepten değil mi? Genç-Arentsen'in tasavvurları var; haktan hukuktan dem vurmamak bir çok köylere kanunları açıklamak, öğretmek niyetinde. Öyle ama, bahardan önce, erkeklerin cümlesi Lofoten adalarında iken, köyler parasızken ona bir iş yok ki! Şu halde bugün nedir maksadı?

Genç - Arentsen bir ağaç kütüğündeki karları temizliyor, oturacak bir yer açıyor kendisine. Sonra yol azığını yiyor, üstüne şişeden güzelce bir içiyor, bir daha içiyor, iki kere bol bol, adamakıllı içiyor, şişeyi bitirip fırlatıyor karlara. Bu ağır şişeden kurtulmak ne rahatlık! diye düşünüyor Genç - Arentsen. Şişenin boşalmış olmasına zerrece üzülüyor; yanında bir dolu şişe daha var çünkü.

Ormanda, kırdaki sakın, güzel bir kış günü! Hiç de bıktırıcı değil bu seferki yolculuk; aksine, cidden enteresan bu seferki yolculuk. Genç - Arentsen başını arkaya atıyor, sağa sola bakınıyor, bir ses duydu, işte birisi geliyor. Ne tesadüfi Rosa.

Selâmlaşıyorlar, ikisi de şaşkırmıştır.

"Bizim tarafa mı gidiyorsun?" diyor Arentsen.

"Evet. Sen de bizim tarafa mı?"

"Ben iş için gidiyorum. Tanınmak için bütün kiliselerde mümkün mertebe çok görünmem lâzım."

Rosa da yolculuğuna bir sebep göstermeyi lüzumlu buluyor:

“Ben Sirilund’a gidiyorum. Bu yıl henüz hiç gidedim.”

Ama burada, bu dağ başında karşılaşmanın ilk şaşkınlığı geçtikçe ikisinin de gönlünü, tam da bugün yola çıkmış olmaktan doğan büyük bir can sıkıntısı kaplıyor. Ah, az daha bekleselerdi olmazdı sanki. Rosa’ya o kadar berbat görünmüyordu durum. Çünkü o daha Edvarda’nın zamanında, henüz kısa esvaplar giydiği günlerden alışık, arasıra Sirilund’a gitmiye. Ama Genç - Arentsen acı acı düşünüyor içinden: Bugün de dursaydım olmazdı sanki! Ama hal böyle diye, bir kurtuluş kapısı bulamıyacak kadar pısırik mıydı Arentsen?

“Senin bugün evden ayrılacağını tahmin ettim.” dedi.

“Ya?”

“Ben de onun için yola çıktım. Sizin kiliseye sen yokken gitmek istiyordum.”

Rosa, öne sürülen bahanenin farkına varmış mıydı? Güldü: “Çok teşekkür ederim” dedi.

“Üzülmiyesin diye düşündüm, çünkü sen.. Seni memnun etmek istedim.”

“Sen enikonu ciddileşmişsin!” dedi Rosa güvenemiyerek. “Bizim tarafa gelmen için, benim gitmemi beklemen, güzel bir şey mi sence?”

Bu derece ciddilik, delikanlıyı sıkıyordu.

“Sen bunu bu şekilde anlayacaksın bende geri döner, seninle gelirim.” dedi Arentsen.

Birkaç adım yürüdüler.

“Hayır!” dedi Rosa. “İyisi mi ben geri döneyim. Çünkü benim görülecek bir işim yok.”

Tekrar geri döndüler, Rosa’ların köyünden yana yürüme başladılar.

Yürüyor, ordan burdan konuşuyor, çekişmiyorlardı. Şişeden içtiği yudumlar, Genç - Arentsen’i gevşetmişti.

“Sen yürü hele. Çizmemde bir şey var benim.” dedi ve durdu.

Rosa bir süre yürüdü, geri dönüp bekledi. Arentsen, Rosa’nın peşinden dans eder gibi geldi, çizme vurmuş ayağı üzerine bir de nükte yaptı. Birden Rosa’nın üzerine doğru yürüdü, hâlâ postacı Benoni’nin nişanlısı mısın, diye sordu.

“Evet, nişanlısıyım. Sus, tek söz söyleme!”

“Pekâlâ bilirsin ki bu pek saçma bir şey!”

Rosa, bir an sert bir karşılık verecek gibi oldu, ama birden susup terbiyeli davrandı. “Hıı!” dedi. Aslında onunla aynı fikirdeydi belki de.

Hep yürüyorlardı. Saat iki oldu, üç oldu, dağda rüzgâr çıktı biraz; zaman zaman gökte bir yıldız par-

liyordu. Genç - Arentsen yavaş sesle ve açık kalbli, yeniden konuşmaya başlamıştı. Hakçası tembelleşmişti tekrar; bugün sabahtan beri fena dadanmıştı şişeye; şimdi artık devam etmekten başka çare kalmıyordu. Ayyaş değildi, sadece böyle bir yolculukta yanında bir şişe konyak bulundurmanın iyi bir şey olduğuna inanan tecrübeli bir avare... Saat dört oldu, yol dağın öbür yamacına doğru alçalmaya başladı; orman ısınıyor, toprak kararıyordu.

“Saçma olabilir!” dedi Rosa ansızın. Arentsen evvelce ne söylemiş olduğunu, Rosa’nın şimdi kendisiyle hangi noktada birleştiğini hatırlamak için önce düşünmek zorunda kaldı. “Yoo, tamamen saçma!” cevabını verdi. “Hiç o senin dengin mi? Pek saçma!”

“Fakat bunu sen söyleyemezsin!” diye şiddetle itiraz etti Rosa. “Bunu senin söylemen çok çirkin!”

“O halde vazgeçtim... Alışık olmayınca bu kadar yol yürümek pek belâlı bir şey; şimdi de pantolonumun askısı bozuldu. Sen git de ilerde bekle beni!”

Rosa bir süre yürüdü. Arentsen ona yetiştiğinde önlerinde ay yükseliyor, güzel bir akşam başlıyordu.

“İşte ay da çıktı.” dedi Arentsen, yeniden canlanmış. Gevezeliğine devam ederek eliyle havayı gösterdi, durdu. “Dinle!” dedi. “Sessiz fırtına!” Sonra da gönlü rahat, azimli, devam etti: “Ne güzel dolunay!

Bu oğlanın böyle gözlerini dikip yüzüne bakması, seni sinirlendirse gerek.”

“Yok canım, neden?”

“Sen ki postacı Benoni ile nişanlı idin!”

Rosa cevap vermedi. Nasıl oluyor da kibarlık gösteriyor, sert karşılık vermiyordu ona? Arentsen, nişanlı idin, demişti. Bir zamanlar, demişti.

Yoldan selâm verdiler: Borre aekked!

Rosa, dalgın, selâmı aldı: Ibmel adde! Lâpon Gilbert’ti geçen; Sirilund’a gidiyordu.

“Bizden de selâm götür!” dedi Genç - Arentsen.

Ve Lâpon Gilbert onların selâmlarını götürdü; birinci evden ikinciye, üçüncüye gitti, her gittiği eve aynı şeyleri söyledi: Benoni ile rahibin kızı Rosa işi suya düşüyor! Ah, bu aylı gecenin haberini yaymakta ne de mahirdi Gilbert!

“Lâpon Gilbert’le tekrar, tam da bu gece karşılaşmam ne garip!” dedi Rosa düşünceli.

Rahip çiftliğine geldiler. Genç - Arentsen pek önemli bir misafir gibi karşılandı. Gece geç saate kadar rahip Barfod’larda güzel yemekler yendi, sert toddy’ler içildi. Toddy tesirini gösterince de Rosa’nın annesi, Genç - Arentsen’in neşeli gevezeliklerine sık sık gülümsemek zorunda kaldı.

“Anneniz her halde pek memnundur şimdi!” dedi rahibin hanımı.

“Sizi temin ederim, hanımefendi, üzerine o kadar çok düşüyor ki rahatım kaçıyor.”

Rahibin hanımı gülümsedi, hak verdi: “Zavallı-cık, ne olsa anne!”

“İki çift avcı eldiveniyle donattı beni!”

“Vah zavallı çocuk!”

“Zavallı mı? Fakat benim tahammül edişim, sırf yedi canlı oluşumdan dolayı!”

Hukukçunun bu şaklabanlığı karşısında rahibin hanımı ister istemez kahkahayı bastı.

Rahiple karısı yatmaya çekilince Genç - Arentsen’le Rosa, daha uzun zaman oturdular. İyi de anlaşıyorlardı; Genç - Arentsen çok daha makul olmuş, Rosa onun şimdiye kadar hiç de bu derece ciddî ve rabıtalı konuştuğunu işitmemişti. İkisi de birbirleriyle evlenmek istedikleri noktasından hareket ediyorlardı aslında. Bu konuda Benoni’nin akla gelmesi bir çılgınlık olmuştu. On dört yılın eski alışkanlığını tekrar toparlamıştı Rosa; hem bundan daha tabiî ne olabilirdi? Genç - Arentsen, apaçık, gelecekteki tasavvurlarından bahsediyordu. Rahat edeceklerdi şüphesiz. Bir güvercinlikleri, bir sundurmaları olacaktı, hahay! Paskalyada köye gelen kayıklar, Lofoten adalarına Arentsen’in yurda döndüğü haberini götürmüşlerdi; Arentsen ise yardımına muhtaç birçok kimse-

lerden şimdi mektuplar almış bulunuyordu. Sırf, hasım taraf Arentsen'i elde edebilir korkusuyla onların, köye dönünceye kadar sabredememiş olduklarını hatırdan çıkarmamalıydılar. Hahay!

“Ya ben Benoni'yi ne yapacağım?” dedi Rosa.

“Evet, onu ne yapacaksın?” dedi Genç - Arentsen de ve Rosa'nın sözünden bir başka mâna çıkardı: “Deflersin!”

Rosa başını salladı:

“Olmaz. Bu işi şüphesiz herhangi bir şekilde halletmem gerekir, fakat... Mektup yazarım.”

“Hayır. Lüzumu yok.”

“Daha bir iki gün önce ondan tekrar bir mektup aldım.” dedi Rosa. “Az bekle, gidip getireyim. Cevap yazamadım henüz, öyle zor ki!!

Rosa mektubu getirmeye gitti. Bir yandan da yüzükle haçı düşünüyor, Benoni'nin kendisi için evine yaptırdığı salonla büyük odayı hatırlıyordu. Sonra da yaz ortasındaki o kararlaştırılmış günü getirdi aklına.

Özür dilercesine: “Biraz tuhafça yazılmış, ama..” dedi Rosa, Genç - Arentsen'e, ve mektubun katlarını açtı. Çok ciddi, çok üzgündü Rosa.. “Zaten mesele ne harflerde, ne de kelimelerde!” diye ilâve etti.

“Ya nede?”

Herhangi bir alayı önlemek için, kısaca: “Mânasında!” cevabını verdi Rosa.

Fakat Benoni'nin mektubu öyle özentili bir dile yazılmıştı ki, bu garip ifade karşısında gülmek kabil olmuyordu. Aşağı yukarı şunları yazıyordu Benoni: Pek çekine çekine almış kalemi eline, evvelâ sıhhatinin iyi olduğunu bildirmek istemiş. Daha sonra Rosa'nın Kolcu Svend'le bir mektupçuk göndermeyişine pek üzülmüş. Sadece bir iki satır, onun bütün kış bahtiyar olmasına kâfi gelirmiş; fakat her halde Rosa'nın eli değmemiş. Adadaki işlere gelince, mümkün olduğu kadar çok balık alıyor, Mack'ın menfaatini gözetiyormuş. Ama pek çok alıcı varmış, bunlar fiatları yükseltiyorlarmış... Sana şunu da haber vereyim ki ada sahibinden iki çift güvercin aldım, güvercinleri bahara güvercinliğimiz için beraberimde getireceğimdir. İkisi beyaz, ikisi mavidir. Her daim, her zaman hep aklımda, hayalimde olduğunu, sana ölünceye kadar sadık kalacağımı bundan anlıyasın. Sevgili Rosa, şayet bana mektup yazmak aklına gelecek olursa mektubun üzerine çektirmenin ismini Funtus diye yazmayı unutma, zira burada pek çok çektirme ve pek çok kayık vardır. Mektup yazarsan sana çok teşekkür eder, seni takdis eder ve mektubunu bir çiçek gibi koynumda saklarım. Bu taraftan sual edersen iyi bir rahip geldi; yalnız biz gemicileri değil, en fakir kulübelerdeki balıkçıları dahi ziyaret etmektedir. Sabahdan akşama kadar denizlerde, sularda didinen bizler ise mesuliyetli bir hayat sürmekteyiz ve her an ölmemiz mukadderdir. Nitekim bu yakınlarda Rannen'den gelen bir Helgeland kayığı, geçen çarşamba öğle üstü devrildi; içinde sadece Andreas Helgesen

adında bir adam kaldı. Öbürlerini karinadan kurtardılar ise de neleri var neleri yok bilcümlesi, oltalarından ibaret takımları zayi oldu. Bu basit mektubuma bu defalık burada son verir, senden nazik bir cevap rica ederim; zira ben seni cümle varım yoğum, gücüm kuvvetimle seviyorum. Sen de beni hayat arkadaşı seçerken rütbeye, bilgiye bakımayıp bilâkis naçiz kalbime bakmış idin. Gönlümde bir şey daha vardır ki bunu senden saklamayı, oraya dönmeden önce sana söylememeyi tasarlamış idi isem de şimdi düşündüm ki söylemem daha münasiptir. O da Mack'a iki mektup yazdığım, ondan iki cevap aldığım, onunla mutabık kaldığımız, yani çaldığın piyano ile küçük odadaki gül ağacından dikiş masasını bundan böyle benim satın aldığımdır. Köye döndüğümde bu eşyaları evimize nakledip tarafımdan küçük bir yadigâr olarak sana vereceğimdir. Allaha emanet ol ve tez mektup yaz, Seni seven B. Harvigsen. Çektirmenin adı Funtus'tur.

“Hay Allah, bu bir ahret mektubu yahu!” dedi Genç - Arentsen; gözleri hayretten faltaşı gibi açılmıştı.

“Ben bu fikirde değilim.” cevabını verdi Rosa. Fakat Rosa çok sıkılmıştı, mektubu derhal cebine soktu.

“Bu taraftan haber sual edersen iyi bir rahip geldi.” diye mırıldandı Arentsen ve göz ucuyla Rosa'ya baktı.

“Öf, sana ne diye gösterdim sanki!” diye parladı Rosa, hızla yerinden kalktı.

Rosa kızgın, sıkıntılı, bir şeyi düzeltedursun, Arentsen kendini alamayıp alaylı alaylı sözüne devam etti:

“Kayıkta kalan şu Helgeland’lının adı neydi kuzum? Galiba Andreas Helgesen. Belle bu ismi!”

Rosa, odanın bir yerinde cevap verdi:

“Sen onun benim için neler yaptığını anlamıyorsun. Bak, şimdi de bana piyano ile Bayan Mack’ın dikiş masasını almış.”

“Evet, şimdi elinden gidiyor bunlar.”

“Elimden gidiyor diye değil, para verip aldı, bunca masrafa girdi diye üzülüyorum. Hayır, çok iğrenç bir insanım ben. Hüngür hüngür ağlamak istiyorum.”

“Daha neler!” dedi arentsen kızarak, ve ayağa kalktı.

Rosa içerledi:

“Sen ne söylüyorsun? Hiç kalb yok mu sende? Şimdi ona yazacağım, hemen yukarıya çıkıyorum mektup yazmaya. Benim için beslediği bunca iyi niyete karşı hiç değilse benden bir küçük mektup alsın.”

“Mektubu yarın ben götürürüm.” diye cevap verdi Genç - Arentsen.

13

Ertesi sabah Genç - Arentsen, Benoni'ye yazılan mektubu götürmek teklifinde bulundu yeniden, fakat Rosa buna yanaşmadı:

“Yok!” dedi. “Sen göndermezsin.”

“Sen sahiden de yazdın mı?”

“Ne demek yazdın mı? Tabii yazdım.”

“Ne olursa olsun, göndermen doğru değil. Onun cline böyle bir vesika verilmez.”

“Sen o parlak zekânı fazla yorma. Mektup gönderilecektir.”

İbadet sona erip de Arentsen, kilise yamacında kendisini güzelce gösterdikten sonra vakit, dönüş yoluna artık o gün çıkılamıyacak kadar geç olmuştu. Bu yüzden rahiplerin, o geceyi de orada geçirmesi teklifini kabul zorunda kaldı Arentsen. Geceleyin de Rosa, Sirilund'a kadar ona yol arkadaşı olmayı vadedti.

Pazartesi sabahı çiftlikten yanlarına yiyecek, matarada içecek alıp yola çıktılar. Benoni'ye yazdığı mektup yanındaydı Rosa'nın; mektubu postaya vermek kararından dönmemişti hâlâ.

Ayrılacakları yere geldiler. Rosa, Sirilund istikametine, Genç - Arentsen kayyum çiftliği yoluna saptı. Her hususta anlaşmışlardı. Ayrılmadan önce Rosa, ne vakit evleneceklerini öğrenmek istedi. Arentsen,

bunu kendisinin tayin etmesini söyleyince Rosa, 12 haziranda, dedi, balıkları kurutma askılarından indirdikleri gün. Bunda da anlaşılar....

Derken Lofoten adalarındaki balıkçılar geri döndüler. Balıkçıların peşinden de Benoni'yle öbür gemiciler, taşıtları dolu dolu, geldiler. Balıklar derhal kurutma kayalıklarına götürüldü, yıkandı, kurumaya bırakıldı.

Son gelen posta vapuruyla köye bir de garip bir adam gelmişti: Üzerinde iri iri kareli bir elbise, elinde sökölüp takılan kamyş bir olta, yabancı bir adam. Bir İngilizdi bu, adı Hugh Trevelyan, kırk elli yaşlarında birisi. Vapurdan iner inmez kurutma kayalıklarına gitti, iki gün ard arda balıkların temizlenip yıkanışına baktı. Sabahtan gidiyor, gece geç vakte kadar orda kalıyordu. Hiç konuşmuyor, kimseyi meşgul etmiyordu. Çalışmalara nezaret eden Arn Törker onun yanına varmış, merhaba demiş, kim olduğunu sormuştu. İngiliz ise Arn Törker'i görmezden gelmişti. Yanında valizini taşıyan bir oğlan vardı, hamallığı için bir çil taler vermişti İngiliz, çocuğa. Ama delikanlının, bütün gün ağzına bir lokma yiyecek koymamaktan imanı gevremişti. Arn Törker kendi nevalesinden birazını çocuğa verdi. "Bu bey necidir?" diye sordu. Bilmiyorum!" cevabını verdi çocuk. "Bir şey emredeceği vakit benimle küçük kardeşimmiş gibi konuşur. Siz yabancı mısınız, diye sordum, hiç cevap vermedi." — "Bir panayır soytarısı her halde!" dedi Arn Törker... İngiliz durmuş, oltasına yaslan-

mış, piposunu tüttürüyor, çalışanları seyreliyordu. Arada valizini açıyor, bir şişeden biraz bir şey içiyordu. İçiş, gözlerini dikip bakışı ömürdü pek! Bir günde iki şişe devirdi; arasına bir taşın üzerine oturmak zorunda kalıyor, sallanıyordu zira. İki gün tamamlanıp da balıkların yıkanması sona erince bu acayip Tugh Trevelyan oğlanı yanına kattı, yola çıktı. Bazan duruyor, kayaları gözden geçiriyor, yerden bir taş alıp elinde tartıyor, sonra da fırlatıp atıyordu. Benoni'nin oradaki kayaları tekrar dikkatle gözden geçirdi, çocuğa bir iki parça kırdırıp valizine koydu. Sonra komşu köye gitmek istediğini söyledi. Çocuk öne düşüp orman yolundan onu dağa çıkardı; rehberliği için adam ona iki taler verdi. İngiliz, oltasını kurup ırmakta som balığı avlamaya başladı. Oltanın ucunda bir makara vardı, balığı sudan döne döne bu makara çıkarıyordu. Adam akşama kadar balık avladıktan sonra en yakın çiftliğe gitti, ocakta balık pişirmesine müsaade rica etti. Balıklarını pişirip yedi, sonra da bir gümüş para ile gelip borcunu ödedi. Çiftlik sahibi Marelius, yaz boyunca serbestçe balık tutması üzerine bu yabancıyla bir anlaşmaya vardı. Adam buna karşılık Marelius'a çil çil talerler verdi; İngiliz paraya hiç bakmıyordu. Yazın İngilize gelen mektupların üzerinde de hem pek sayın hem de Sir kelimeleri yazılıydı zaten; buna göre rasgele birisi değildi şüphesiz. Çiftliğe ait bir ırgat kulübesinde oturuyordu; içindekileri para verip çıkarmıştı evden. İki ay ayık gezdi, sonra Sirilund'dan konyak getirtip iki

hafta adamakıllı içti; sonra da sonbahara kadar yine hep ayıkkaldı. Az konuşan bir adamdı.

Olağanüstü tek hâdise, bir buydu o civarda. Mack'ın morinaları zamanla kurumıya, çoluk çocuğun kutlu gündelikleri yavaştan ve emin, balıkçı kulübelerine akımıya başladı; balık paraları imdada yetişmişti. Her yıl bu böyle oluyordu...

Ve Rosa bir Sirilund'da idi, bir rahip çiftliğinde. Sık sık da nişanlısı Genç - Arentsen ile yolda gezmiye çıkıyordu. Benoni'ye yazılan mektup gönderilmemişti. Hayır dürüst davranıp mektubu posta kutusuna atmak niyetinden şüphesiz dönmedi bir süre; fakat içindeki o ilk ateş zamanla sönmüştü, mektup da günlerce yollanamadı, sonunda Rosa kaldırıp bir tarafa attı mektubu. Nikolai, başkasının eline bu gibi mektuplar vermek doğru değil, derken de haklıydı şüphesiz. Netice itibariyle kendini Rosa fazla suçlu bulmadı. Benoni'nin, kaderine katlanması gerekirdi; Rosa tam on dört sene katlanmıştı ya! Hayat başka türlü değildi ki: Rosa her seferinde vaftiz babası Mack'a içini dökmek istemiş, fakat Mack dinlemeye yanaşmamıştı. "Ben anlamam bu işten!" demiş, elini sallıyarak susturmuştu Rosa'yı. Fakat Mack, onu Benoni'ye nişanlarken ne yaptığını pekâlâ biliyordu ama! Haha, Mack şimdi aradaki münasebetleri kavramıya başlamıştı her halde! Bütün köy biliyordu; Lâpon Gilbert'in ağzından sızan ufak, ihtiyatlı bir cümle büyümüş, bir dedikodu seli olup çıkmıştı. Halkın durumdan haberdar olması Rosa'nın da işine geliyor,

izah külfetinden kurtuluyor, ferahlıyor, bu bahsi hiç açmıyordu.

Fakat Rosa, Sirilund'u ziyaretlerinde kendisini her zaman emniyette hissetmiyordu. Günün birinde hesaplaşılacaktı nasıl olsa.

Benoni köye döner dönmez, daha ilk günden harıl harıl çalışmaya koyulmuş, piyano ile dikiş masasını evine getirmişti. Mack'ın koştugu şart, sadece, bu işin gece vakti yapılmasını istemek olmuştu. Ayrıca Mack, fiat hususunda pek cömert davranmış, paha biçilemez kıymetteki bu ziynet ve miras eşyasına üç yüz taler istemişti.

Benoni bu miktara karşı yine de biraz çekimser davranıp bu kadar parası olmadığını söyleyince Mack başını geriye atmış, cevap vermişti:

“Azizim Harvigsen, karşılıklı cari hesabımız var bizim... Ha, şunu da söyleyeyim: Gümüş çatal kaşık aldın, o işi de hallettin mi?”

“Ben ona yüzükle haç aldım.” cevabını verdi. Benoni, ve sağ elindeki kendi yeni yüzüğünü çevirmeye başladı.

“Ya gümüş çatal kaşık? Peki, ya ne ile yemek yiyecek?”

Benoni kabarık saçlarını kaşdı, verecek cevap bulamadı.

Mack devam etti:

“Senin çatal kaşıklar işe yaramaz, berbattır diyemem. Rosa darda kalınca yemeğini, şüphesiz boynuz kaşıkla da yer yemesine. Ama sen bu derece fakir misin ki ona boynuz kaşıkla demir çatalı kâfi görüyorsun? Hayret doğrusu!”

“Ben bunu cidden düşünmedim.” diye mırıldandı Benoni.

Mack kesip attı:

“Sana birkaç gümüş çatal kaşık da vereceğim.”

Sonra kaz tüyü kalemmini alarak hesap yapmaya koyuldu.

Benoni, kendisine iyilik edildiği, müşkül bir durumdan kurtarıldığı için teşekkür etti. Düğününde lâzım olacak gümüş çatal kaşığı da bulunması, seviñecek şeydi doğrusu... “Fakat fazla olmasın.” dedi Mack’a. “Yaptığınız hesap bunun içinse, ödeyebileceğimden fazla olmasın.”

“Senin gibi bir fakirin verebileceği en az fiatı hesaplıyorum.” diye cevap verdi. Mack, yaltaklanarak “Ama sende de biraz yüz olmalı doğrusu. Muhakkak alman icabeden miktara yüz taler vereceksin!”

“O zaman dört yüz oluyor, değil mi?” diye sordu Benoni. “Benim bu kadar param yok.”

Mack bir kâğda bir şeyler yazmaya başladı.

“Bu dört yüzün beş binden düşüleceğini yazmanın sakın!” dedi Benoni yüksek sesle. “Bunu ayrı yazın, yakın zamanda öderim.”

“Pekâlâ...”

Şimdi Benoni birçok kıymetli eşya sahibi olmuştu. Evinin salonunda dolaşıp bu eşyaları seyretmek, ona garip bir sevinç veriyordu. Çatal kaşıklardan gözüne bilhassa güzel görünen birer tanesi her gün Rosa'nın olacak, bunlar ötekilerin arasına karıştınlmıyacaktı. Rosa'nın ağzına nasıl geleceklerini tecrübe edip bunları ayrı sardı. Ah, Rosa ne şaşıracaktı görünce! Ama günler geçiyor. Rosa gelmiyordu; Benoni bir mektup yazmıştı Rosa'ya, Rosa hâlâ görünmüyordu. Benoni tasalanmıya başladı. Üstelik daha fazla önlenemiyen saat de gelip çatmış, Benoni köyde Rosa ile Genç - Arentsen hakkında söylenenleri duymuştu. Benoni bunu, böyle şey olamazmış, boş bir söylentiden, çirkin bir iftiradan ibaretmiş gibi karşıladı; ama yine de kalbine büyük bir huzursuzluk çöktü. Her şeyi onun için hazırlamamış mıydı; evi, piyanoyu, gümüş çatal kaşıkları, her şeyi? Güvercinler bile hazırды; dışarda avluda geziniyor, havalanıyor, ağır kanat çırparak tekrar yuvalarına uçuşuyorlardı. Ne maskara şeylerdi bu cins güvercinler! Erkekleri usta dansörler gibi havada süzülüyorlar, bütün kuşlar sundurmanın damına kondukları vakit yaptıkları en küçük marifet; günahsız, masum, bütün bir duvarı kirletmek oluyordu.

Ama günler geçiyordu...

Bir ikindiüstü Benoni kayyum çiftliği yolunda dolaşmıya çıktı. Derken Rosa ile karşılaştı.

Evet, Benoni gezmelere çıkıyordu. Bahar gelmiye başlamıştı, buzlar erimişti, fiyort çil çil, mavi ışıldıyordu, göçmen kuşlar dönmüşlerdi; saksaganlar temizleniyor, kuyruksallıyan kuşlarının hareketleriyle tarlalar üstünde sekiyor, bütün gün çığırışıp gülüşüyordı. Yani bahar gelmişti. Ve Benoni nişanlısı Rosa hakkında pek çok dedikodu işitmiş, tam bir hafta sabrettikten sonra işte bugün gezmeye çıkmıştı.

Birbirlerini görünce sarardılar. Rosa, Benoni'nin sağ elindeki kalın yüzüğü hemen farkettti.

Selâm verip elini uzatırken: “Bakıyorum, gezmeye çıkmışsın!” dedi Benoni.

“Evet. Lofoten yolculuğu sana yaramış, iyisin!” diye cevap verdi Rosa, Benoni'yi biraz yatıştırmak için. Sesi titriyordu.

“Öyle mi dersin?”

Artık Benoni işittiği dedikodulara inanmak istemiyordu. Rosa, nişanlısı, işte karşısında değil miydi? Rosa'yı kucakladı, öpmek istedi.

“Olmaz.” dedi Rosa ve kaçırdı kendini.

Benoni üstelemedi, Rosa'yı bıraktı, sordu:

“Niçin olmaz?”

“Olmaz.” cevabını verdi Rosa.

Bunun üzerine kızdı Benoni: “Senden lûtf dilecek değilim.” dedi. Sustular.

Başını eğmiş, duruyordu Rosa. Benoni hep ona bakıyor, hazırlanıyordu.

“Lofoten adalarına bir iki satırcık yazarsın diye bekledim.” dedi.

“Evet!” dedi Rosa, cesaretsiz.

“Döndüğümden beri de görünmedin.”

“Bilmiyordum.” dedi Rosa, sadece.

“Ne düşüneyim, neye inanayım? Aramızda her şey bitti mi?”

“Korkarım ki öyle!”

“Bir şeyler işittim.” dedi Benoni, başını salladı, fazla hırslanmıyordu. “Bana verdiğin sözü unuttun mu yoksa?”

“Hayır, unutmadım, fakat...”

“Takvime çizdiğim çizgiyi unuttun mu?”

“Çizgi mi? Ne çizgisi? Şey..” dedi Rosa, ve anlamıya başladı.

“Senin söylediğin günün üzerini çizmiştim.”

Rosa ağır başını salladı: “Fena!” dedi.

“Nikâhlanacağımız günü çizmiştim.” dedi Benoni ve Rosa’yı biraz daha üzmeğe istedi.

Rosa birkaç adım ilerleyip başladı:

“Ne cevap vereyim? Biz birbirimizin dengi değiliz, bilmem ki. Yaptığım doğru değil tabii, ama ça-

resiz! Bu işin sonunu düşün. Allah aşkına, Benoni, unut her şeyi.”

“Öyle, sence söylemesi kolay!” dedi Benoni. “Ben seninle münakaşaya girişemem ne yazık ki. Ama herkes senin Nikolai Arentsen’le evleneceğini söylüyor.”

Rosa hiç cevap vermedi.

“Arentsen de alışmış artık.”

“Evet, biz çok eskiden tanışırız. Daha çocukluk-tan.” cevabını verdi Rosa.

Benoni, Rosa’nın beyzi yüzüne, büyük, ateşli ağ-zına bakıyordu. Göğüsleri kalkıp kalkıp iniyordu Rosa’nın; gözlerini yere öyle indirmişti ki kirpikleri bir küçük düz çizgi gibiydiler. Ah, böyle bir ağzı olması, Rosa’nın şeytanın esiri olduğunu gösteriyordu.

Benoni’nin heyecandan dudakları titriyor, dudakların gerisinde sarı, iri beygir dişleri parılıyordu.

Kayıtsız görünmek için: “Öyle ya!” dedi Benoni. “Ta başında Nikolai’ın olmuştun, sonunda da yine onun olabilirsin.”

“Evet!” cevabını verdi Rosa, hafif bir sesle, ve kalbinde bir ferahlık hissetti. İşte olup bitmişti, söylenecek bir şey yoktu artık.

“Nikolai bunca şeyi boşuna dilenmemiş senden!” diye öfkeyle devam etti Benoni.

Ne gibi mânasına başını kaldırdı Rosa.

“Herkes öyle söylüyor .Senin bütün kibarlığına artık bir güvercin pisliği kadar kıymet verdiğim yok benim. Git de yine onun koynuna gir!”

Rosa, Benoni’nin yüzüne dikti gözlerini, yüzü büyüdü, masumlaştı, bu hal bir an sürdü, sonra yüzünün hatları kısıldı, gözleri parladı.

Benoni hatasını anlayıp durakladı biraz.

“Öyle diyorlar.” dedi. “Ben bilmem. Bana ne!”

“Sen çıldırmışsın!” diye haykırdı Rosa.

Benoni söylediğine pişman olmuştu, tekrar konuşmaya başladı, gevezeliğe vurdu işi, bocalayışlarında gülünç oldu.

“Hay Allah, alınma canım!” dedi. “Benim bu kadar kötü bir adam olduğumu zanneder misin? Ama şuracıkta durup da seninle cennette gibi konuşabilmem, benim için âdeta öyle imkânsız bir şey ki! Benim âciz kalbime aldırıyorsun da abuk sabuk konuşmama kulak asıyorsun. Tasa etme bunlara!” diye Rosa’yı teselli etti.

Yatıştı Rosa. Başı öne eğik öylece dururken iki damla gözyaşı, burnunun üzerinden elbisesine damladı. Rosa, birdenbire, başını kaldırmaksızın, elini uzattı, hoşça kal, dedi yalnız. Sonra ileriye doğru birkaç adım yürüdü.

Başını çevirdi: “Bunlara inanman doğru değil!” dedi.

“Nelere? Hayır, inanmıyorum, hiçbir zaman da inanmadım. Ama sen her zaman, daima kendini düşündün, ömrüm boyunca benim çekeceğim bunca üzüntüleri pek düşünmedin. Sen beni artık adamdan saymıyorsun.”

“Sana karşı çok haksızlık ettim, biliyorum.”

“Öyle biliyorsun, hep biliyorsun, ama söylemiyorsun. Benim gibi bir zavallıya böyle şeyler söylemene kibarlığın mâni. Sen gidince ben kalakalıyorum. Madem gidiyorsun, burada kesiyorum. Amt bence sen bu işde biraz acele ettin, fakat sana göre öyle değil tabî.”

Sözleri cevapsız kalınca Benoni öfkелendi, azametli bir tavır takındı:

“Öyle öyle. Ben ki Benoni’yim, elbet bunun da bir kolayını bulurum.”

Rosa birkaç adım daha yürüdü, yine geri dönüp: “Sana göndereceğim.” dedi. “Şeyleri...”

“Neleri?”

“Yüzükle haçl.”

“Lüzumu yok. Hayır, madem kabul ettin, onlar senindir. Bana gelince, Allahın yardımıyle onlara hiç de ihtiyacım yok benim.”

Rosa, sadece başını sallayıp gitti.

14

Benoni yol ortasında kararsız biraz daha durdu. Önce Rosa'nın peşinden gitmek istedi, fakat şeytan gitsindi onun peşinden, Benoni değil! Neticede, hiç işi olmadığı halde, kayyum çiftliğine gitmiye karar verdi. Hayır, Benoni bir heykel gibi dimdik değildi artık. Şakadan övünerek, rahibin kızı Rosa'nın maalesef kalbini kazandığını, ondan yakasını bir türlü kurtaramadığını söyleyemezdi artık.

Gayyum çiftliği uzaktan doğru görününce durdu, başını uzatıp aptal aptal baktı bir süre, sonra kendini toparladı, geri dönüp Mack'ı bulmıya Sirilund'a gitti.

“Bir iş için geliyorum.” dedi Benoni.

Mack düşündü bir an, şüphesiz anlamıştı her şeyi; fakat boşuna mı Mack olmuştu o? Kaz tüyü kalemini yazı masasına bırakıp sordu:

“Şu stnin gündelikler işi mi? Hesabı görmedik henüz. Nakit para mı olsun?”

“Bilmem ki! Öyle karışık ki şu benim başıma gelenler! Ne yapacağımı şaşırdım.”

“Ücretini almana bir mâni yok!” dedi Mack ve hesabı çıkarmak için tekrar kaleme sarıldı.

Benoni'nin çok düşünceli olduğu muhakkaktı: Lofoten adalarında iken bir banka lâfı oldu.” dedi.

“Banka lâfı mı oldu?”

“Evet. Banka daha eminmiş .Öyle denildi.”

Mack birdenbire bir an gülümsedi, sordu sonra:

“Daha mı eminmiş?”

“Evet, çünkü bankada para demir bir kasaya konurmuş, kasada asla yanmazmış.” dedi Benoni ve işin içinden ustaca sıyrılıverdi.

Mack yazı masasının kapağını kaldırdı, ufak çekmecesini çıkardı.

“İşte benim demir kasam!” dedi. “Dedelerim de bunu kullanmışlar..” diye devam etti. Sonra çekmecenin alıp: “Hiçbir zaman yanmamıştır.” diyerek biraz sertçe, tekrar masanın içine koydu.

“Tabii” dedi Benoni. “Ama ya günün birinde yanarsa?”

“Yanarsa sende senet var!” Fakat Mack birden hatırladı, öyle ya, senet kaybolmuştu. Toplantıda okutmak üzere Benoni’nin senedi bulup bulmadığı sorusundan kaçınmak için de acele acele sözlerine devam etti: “Hem ben bu çekmecede para falân durdurmam ki. Parayı gönderir, işletirim.”

Fakat münakaşaya girişemeyecek kadar zihni başka yerlerde olduğu için, Benoni, birdenbire piyanodan, gümüş çatal kaşıklardan, gül ağacı dikiş masasından bahsetmiye başladı; bunlardan galiba istifade

edemiyeceğini, her halde boşuna almış olduğunu söyledi. Çünkü, dedi, Rosa ile Genç - Arentsen...

“Nolmuş Rosa’ya?”

“Herkes neler söylemiyor. Kayyumların Nikolai köye döndü, Rosa’yı o alacakmış, diyorlar.”

“Ben duymadım.” cevabını verdi Mack. “Sen Rosa ile konuştun mu?”

“Evet. Söz dinletmek mümkün değil!”

“Ah, bu kadın milleti!” dedi Mack, düşünceli.

Benoni, Rosa için yaptıklarını, yapmak istediklerini hatırladı bir bir; kırılmış incinmiş konuştu. Heyecanından, tabii konuşmasıyla, olduğu gibi konuştu ve söylenmesi lâzım şeyi söyledi:

“Bir insana hiç böyle şey yapılır mı? İş hakka dayanırsa bu adama öyle bir sopa çekmeli ki anlasın hukukçuluk nasıl olurmuş?”

“Rosa, kesin bir şey söyledi mi?”

“Hayır, söylemedi. Abuk sabuk konuştu. Hayır, her şeyin bittiğini açıkça söylemedi ama, öyle demeye getirdi.”

Mack pencere kenarına gidip düşünceye daldı.

“Eski sözdür, kadın fendine son yoktur, derler. Ama bence kadın fendine hem son bulunur, hem de tuzak kurulur.”

Rasgele bir Benoni ile gevezelik etmek, onun kendisiyle içli olmasını hoş görmek, Mack'a yakışmıyordu. Pencereden ayrılıp kısaca: "Ben Rosa ile konuşurum." dedi.

Benoni'nin kalbinde bir ufak ümit belirdi:

"Sağ olun, teşekkür ederim."

Artık konuşacak bir şey kalmadığını göstermek üzere, Mack başını sallayıp kalemini eline aldı.

"Ama ya piyano ile öbür şeyler? Çünkü artık bana lüzumu yok bunların, eğer..."

"Hele önce Rosa ile bir konuşayım!" dedi Mack. "Peki, bir de şu banka işi..."

"Onu da başka sefer görüşürüz."

Benoni kapıya doğru yürüdü, şapkasını elinde bir iki çevirip tereddüt ederek: "Eh, hoşça kalın!" dedi.

Benoni evine gitti; cesareti kırılmış, bu derece kötümserleştiği hiç olmamıştı. Ertesi gün bir haber almak üzere yine Mack'a geldi: Mack, vaftiz kızıyla henüz konuşmamıştı. Garip şey, diye düşündü Benoni, belki de Mack birkaç gün ona tesir etmek istiyor. Benoni bir iki gün bekledi, merak içinde kalkıp yine Mack'a geldi. Rosa'nın artık Sirilund'da olmadığını biliyordu, orman yolunda görmüştü Rosa'yı.

Mack başını sallıyarak karşıladı Benoni'yi:

"Ben bu kızı anlamıyorum." dedi.

"Onunla konuştunuz mu?"

"Sık sık. Emin ol, hep senin tarafını tuttum, fakat..."

Mahvolmuş bir halde: "Ah, ah!" dedi Benoni. "O halde her şey bitti."

Mack pencere kenarında düşünüyordu. Benoni bu ara parlamaya başladı, gururu ve öfkesi depresmişti:

"Bana tuttu, altın yüzükle haçı göndereceğini söyledi. Lüzumu yok, dedim, madem kabul ettin, senin olsun. Ben üstbaş, yiyecek içecek bulurum gene de, dedim. Hahay! Bulguruma salacak şey bulurum gene de! dedim."

Benoni, tekrar kısa sinirli bir gülüşle güldü. Salacak şey sözüyle bulgur aşına bir kaşık süt demek istemişti.

"Dur hele.. Ben sonuncu ve en kuvvetli kozumu oynamadım henüz!" dedi Mack ve geri döndü. "Yola gelir o."

Benoni ümitlendi: "Gelir mi dersiniz?"

Mack dudaklarını ısırıp başını salladı.

"Bağışlayın beni, fakat kullanacağınız koz nasıl şey?"

Fakat Mack, söylenmez mânasına bir işaret yaptı.

“Sen orasını bana bırak!” dedi. “Bahsettiğin bankaya gelince... Bendeki parayı toplantıda ilân ettirmek niyetinde misin?”

“Bilmem, öyle dertliyim ki!”

“Açıkça öğrenmek isterim. Oradan oraya koşuyor, senin işin için uğraşıyorum. Düşünebilmek için salım kafa lâzım bana. Bu yüzden aramızda gizli kapaklı hiçbir şey kalmamalıdır.”

“Kızmayın, param sizde kalsın, bana lâzım değil şimdilik.”

Benoni böyle birdenbire bu işin üzerine düşmesinin doğru olmadığını anlıyor; Mack, Rosa meselesini bir sonuca bağliyana kadar beklemesi gerekiyordu. Ümit vardı henüz. Nelere kaadir değildi ki Mack!

Benoni yazıhaneden çıkarken Steen Kalfa'nın duvara bir ilân asmakta olduğunu gördü.

“Nedir?” diye sordu.

Steen bir şeyler geveledi, cevap vermedi.

Benoni bunun köy toplantısı ilânı olduğunu gördü, tarihini okumak için durdu. Benoni, zavallı Steen'in, dükkânda beraber oldukları o kış gününden kendisini hıncı bulunduğunu sezdi, o yüzden ona daha fazlasını sormadı. Fakat Steen gayet ağırdan alı-

yor, kocaman mavi elini ilânın üzerine yaymış, her çiviye küçük bir deri parçasından binbir dikkatle geçiriyor, işi uzattıkça uzatıyordu . Benoni eski günlerdeki, parlak günlerindeki gibi olsaydı bu sıska Steen'in koluyla bir kenanra itiverirdi, ama şimdi kolunu kanadını kırmışlardı, için için sinmişti Benoni. Herhangi bir kimseyle arasını açmayı göze alamazdı. Toplanı tarihini okuyamadan yürüdü gitti.

Evet, cidden, Tanrı onu yerlere çökertmişti. Parası pulu, kıymetli eşyaları hazır duruyor, ama bunları bölüşecek kimseciği bulunmuyordu. Rosa'nın onu yüzüstü bırakacağında şüphe yoktu: Rosa'yı almak gibi yüksek düşünceler peşinde keşki koşmaz olaydı! Hiç bu işten hayır beklenir miydi? Rosa'yı ilk defa, kıralın postasını taşıırken ormanda, mağarada tavlamıya kalkışmıştı. Hey gidi güzel günler, aslanlı posta çantasiyle herkese mektuplar götürüp herkesle dost, ahbab olduğu günler! Kışları, orman, kuzey ışığında, karlar altında sessiz, beyaz uzanır, yazları yabani kiraz ve çam kokar, cana can katardı. Deniz kuşlarının özlü yumurtalarından yapılmış bir yemek gibiydi âdeta.

15

Benoni birkaç gün çok acı çekti. Zayıfladı, soldu, o demir gibi sıhhati sarsıldı. Gül ağacı dikiş masasının gözlerine baktı, ne yapayım ben bunu, dedi. Gümüş çatal, kaşıkları oğup parıl parıl yaptı, piyanoyu cilâladı, aynı mahvolmuş halle, bundan benim is-

tifadem ne, dedi. Piyanoyu kendisi çalmak istedi, hizmetçisini çağırıp gayet ihtiyatlı tuşlara dokundurdu, fakat bir müzik olmadı bu. Benoni: “Bırak!” dedi. “Biri gelip dinlemesin bizi.”

Geceleri de kafasında binbir düşünceyle yatağa giriyordu. Ne olmuş, diye düşünüyordu, ben de başka bir kız alırım! Köyün bütün kızlarını zihninden geçiriyor, hepsine de kendisini pekâlâ münasip görüyordu. Benoni Hartvigsen’e hangisi hayır derdi, hahay! Onun bulgura konacak süte de, üste başa gidecek doğru dürüst manifaturaya da yeter parası olduğunu hepsi bilirlerdi, hahay! Evlenme niyetiyle sevdalanışlarında, noel danslarına, kiliseye gidişlerinde komplimanlarının reddedildiğini hiç görmemişti. Ama salon, piyano, dikiş masası, kutuda gümüş çatal kaşıklar vardı şimdi. Hepsinden önce, şimdi aşağı tabakadan bir kıza tenezzül edecek olursa onun bu alçalışıyla ne güzel eğlenirdi köylüler. Rosa başını sallar, şöyle derdi her halde: İşte bu tam ona göre! Rosa’ya bu sözü söyletmemeliydi...

Büyük perişanlığı içinde Benoni ya dindar olmalıydı ya da ayyaş. Bir ölüm dirim seçimi olurdu bu. Ah, fakat günah işlemeye öyle az istidadı vardı ki! Şöyle böyle ve iyi bir insandı o. Başını alıp denizlere de açabilirdi. Bu onun da işine gelirdi: Rosa’nın bu utanmaz, vicdansız küçük hanımın da işine gelirdi... Dertli dertli:

“Akşam için bana yemek yapma!” dedi hizmetçisine.

“Yine Sirilund’a gideceksiniz galiba?”

“Hayır. Şey. Aç değilim.”

“Nasıl olur?” diye haykırdı hizmetçi, hayretler içinde.

“Sık sık da acıkamam ya” dedi Benoni, öfkeli.
“Elimde değil!”

“Ya Günün birinde hepimiz öleceğiz! dedi sonra da.

“Ölmek mi?”

“Evet, sen de öleceksin. Ama senin bunu düşündüğün bile yok.”

Hizmetçi, ölümü maalesef lâıkiyle düşünmediğini itiraf etti, ama günün birinde “Kuzu’nun gülpembe kanında kar gibi beyaz olmayı” ümidettiğini söyledi.

“O uzun iş!” cevabını verdi Benoni. “Benim şimdi düşündüğüm, denizde bir kazaya uğramak, denizde ölmek.”

“Evet, anlıyorum, benim bir kaynım vardı.”

“Şu halde bana akşam yemeği hazırlama!” deyip kesti Benoni.

Benoni, Sirilund yolunu tuttu. Ne yapacaktı orda? Aradığı buysa, kapısının hemen önündeydi deniz. Etrafa bir göz gezdirdi; ambarlara, Sirilund çiftliğine,

kayıkların çekildiği kurutma yerine baktı; bütün bunlarda hissesi olduğunu, Mack'ın ortağı bulunduğunu biliyordu Çiftliğe gidip Kolcu Svend'i sordu.

Kolcu Svend, Sirilund'da idi hâlâ. Funtus'la Lafoten adalarından dönüp ücretini aldıktan sonra, oda hizmetçisi Ellen'e sevdalandığı için buraları bırakıp gidememişti. Posta vapuruna atladığı gibi güneye yol lanabilirdi ama, böyle yapacağına, tekrar Mack'ın yazıhanesine uğramış, kalmasına müsaade rica etmişti Mack'tan. "Şana ne iç vereyim?" demişti Mack, ve düşünmüştü. "Ufak tefek, ne olursa!" cevabını vermişti. Kolcu Svend, ve yerlere kadar eğilmişti. "Çiftlik büyük, iş çok!" diye de cevabına devam etmişti. "Bahçenin hale yola konması, şunun bunun boyanması lâzım. Belki arada cam mam takmak da icabeder."

Mack delikanlıdan hoşlanmıyordu. Zeki, kibar bir adamı Mack. Bunun için durmuş, düşünmüştü. "Sonra iki ihtiyar var." diye devam etmişti. Kolcu Svend'i, "Ayakları çukurda; Oduna bakamıyorlar. Mons yatalak oldu kaldı, üç haftadır yatıyor, yemek yiyor-muş sadece; artık daha kalkamaz. Fredrik Mensa ise bütün gün onun yanında oturup öteki yataktan kalkmıyor diye beddua edip duruyor. Ama oduna onun da baktığı yok. Daha bir iki gün önce oda hizmetçisi Ellen gitti odunluğa. Fakat onun o masum elleri ne yapabilir ki!"

Mack sordu: "Peki, uşaklar ne yapıyorlar?"

"Onlar gübre çekiyorlar; yapılacak çok iş var."

Bunun üzerine: “Kalabilirsin!” demişti Mack.

Kolcu Svend, böylece çiftlikte kalmıştı. Her işe yetişiyordu. Hizmetçi kızlar kilerde veya süthanede sık sık yardıma muhtaç oluyorlardı. Ya oda hizmetçisi Ellen’in, odaları süpürüp düzeltirken ikide bir perdenin bozulması, bir kapı kilidini yağlamak icabetmesi? O zaman Ellen, gayet masum, Kolcu Svend’e gidiyor, ondan yardım bekliyordu. Bu şen şatır delikanlıya âşık da olmuştu, öyleye benziyordu.

Uşakların, Ole Menneske’nin, Martin Kalfa’nın, çiftlikte böyle her işe yetişen biri bulunmasına memnun olmaları gerekirken tam tersine hepsi de Svend’i kıskanıyor, onu mümkün olduğu kadar taciz ediyorlardı. Bramaputra, çamaşırlıkta çamaşır yıkarken Svend’den tekneyi kurutma odasına götürüvermesini rica edecek olsa Ole Menneske oğlanın peşinden yetişiyor, pis pis bağırıyordu: “Allah belânı versin, yine gelmiş, karımı kucaklıyorsun!” Başhizmetkâr da keza aynı kollayışı Ellen’e karşı gösteriyor, şimdiye değin hiç bu kadar çok ıstor bozulmadığını söylüyordu: Bu Kolcu Svend, en küçük bir işaret üzerine, mübarekleri bir çırpıda düzeltivermiye başladı başlıyalı perdeler ne de sık bozuluyorlardı! Ah ah, fakat Mack bir gün elbette duyacaktı bunları...

Benoni, Kolcu Svend’i buldu: Terkedilmişliğin de tatlı, neşeli bir iki söz duymak istiyordu.

“Benim için rahatsız olma. Ben bugünlerde orda burda gezip dolaşıyorum. Sana da şöyle bir uğradım.”

“Gezip dolaşmak, ancak sizin gibi bir zata nasip olan bir şey!” cevabını verdi Kolcu Svend. “Funtus’taki günler için teşekkür ederim.”

“Ah, Funtus... Şu benim yüzüğü görüyorsun, onu parmağımdan çıkarmak niyetinde değilim.”

Kolcu Svend başını kaldırıp baktı, her şeyi anlıyordu her halde. Kaptanını elinden geldiği kadar tesselliye koyuldu:

“Evet, çıkarmayın!” dedi. “Çabuk karar verdiklerine, bir müddet beklemediklerine pişman olmuştur birçokları.”

“Öyle mi? Haklısın belki de. Takvime çizdiğim çizgiyi de silmek niyetinde değilim. Ne dersin?”

Kolcu Svend: “Böyle bir şeyi aslâ yapmamalı!” diye kesip attı. “Siz nasıl çizdinizse öyle durur o çizgi.”

“Öyle mi dersin? Ama kadın milleti, kadınlar biri ötekine benzemiyor.”

“Doğru. Neden böyledirler bilmem, hepsi de vefasız. Sanki bir rüzgâr esiyor, insanın elleri bomboş kalıyor.”

“Yoo, yanılıyorsun, değil öyle!” cevabını verdi Benoni. “Meselâ Rosa, vefalıdır o; aksini söylemeye dilim varmaz.”

Kolcu Svend, kaptanının ne perişan durumda olduğunu anlamaya başlamıştı: Rosa. Benoni’ye ihanet

ettiği halde hiç kusursuz, vefalı, sadık bir insan oluyordu.

“Göreceksiniz, düzelecek her şey!” dedi Svend. “Bugünlerde benim de hiç yüzüm gülmüyor. Şehirde olsa aldırmam bile. Şehirde kız çok, en az üç, dört tane. Ama burada sadece bir tanecik.”

“Oda hizmetçisi Ellen mi?”

Kolcu Svend: “Evet, o!” diye başını salladı. Aynı zamanda posta vapuruna atlayıp ondan ayrılıma kende kuvvet bulamadığını da itiraf etti.

“Öyleyse kal burada! dedi Benoni. “Çünkü her halde o senin olur.

Kolcu Svend buna: “Hem öyle, hem öyle değil!” cevabını verdi. Ellen kendisinin olamayacaksa hiç olmasın daha iyiydi. Svend, Mack’ın kızın peşini bırakmadığından şüphe ediyordu.

Benoni başını salladı: “Sirilund’da âdet böyle, ne yaparsın!” dedi.

Dudakları titriyerek ve solgun, şüphanini anlattı Kolcu Svend: Bir sabah bahçede çalışıyormuş, Ellen de yukarı sofada bir iş görüyor, yavaştan bir de şarkı söylüyormuş. Derken Mack odasındaki çınrağı çalmış.. Ben aşağıda bahçede çalışıyordum; ne diye şarkı söyledi bu kız, diye düşündüm, ben buradayım der gibilerden? Ellen’in, Mack’ın odasına girdiğini duydum; saatlerce odada kaldı

“Saatlerce mi? Yok, bu imkânsız!”

Kolcu Svend durakladı, o da bunun imkânsızlığını düşündü, meramını daha iyi ifadeye çalıştı: “Eh, içerde hiç değilse yarım saat yahut bir çeyrek kaldı. Hem hepsi bir!” dedi. “Fakat dışarı çıktığı zaman süzgün, kapanıyordu gözleri. Seslenip çağırdım, içerde ne yaptın, diye sordum. Islak bezle Mack’ın sırtını oğdum, dedi, içini çekti. Bu iş saatlerce sürmez, dedim. Yahut belki de, bu iş yarım saatlik iş değil, dedim, hepsi bir. Ellen hiç cevap vermedi, gevşemiş, uyuşuk kalakaldı.”

Bir an düşündü Benoni, sonra fikir yürüttü:

“Sana şunu söyleyeyim ki, Svend, sen benim bil-
diğimden daha da aptalsın. Kolay mı, Mack’ın sırtını
oğdu, yorgun düştü kızcağız!”

Benoni, Kolcu Svend’i teselli etmek istediği hal-
de sert konuşuyordu.

“Öyle mi dersiniz, Hartvigsen? Bunu ben de dü-
şündüm, ama... Çünkü siz Mack’ın yatağını görme-
mişsinizdir, Elleni’n girdiği yatağı. Ben bir gün Mack’-
ın odasında kapının kilidini yağıyordum. Karyola da
odadaydı. Kırmızı atlas yorganlar, dört direğin de
yanında gümüşten birer melek.”

Benoni bu dört büyük, gümüş meleş duymuştu;
yabancı bir memleketten satın alınmıştı bunlar. Ev-
velce, Madam Mack’ın sağlığında, her biri salonda
birer altlık üzerinde durur, ellerinde birer şamdan,

şamdanlarda birer mum bulunurdu. Mack şimdi onları karyolasının başlarına dikmişti, edepsiz herif!

“Yaban şeyler!” dedi Benoni, gümüş melekleri için.

“Çıngırak da yatağın baş ucunda!” diye devam etti Kolcu Svend. “İpi ipek ve sırma işlemeli, sapı da, kırmızı kadife kaplı!”

“Mükemmel!”

Benoni birden düşünceye daldı: O da belki böyle bir çıngırak sahibi olabilirdi, eğer Rosa... Fakat Rosa, değil mi ki...

“Ben de durdum, abuk sabuk konuşuyorum.” dedi Kolcu Svend, Benoni’nin çok üzgün olduğunu görerek. Hem sonra kaptanı, Ellen’ciğin masum olduğunu söylemişti madem, eni konu ferahlamıştı Svend... “Ben size öğretmenin işini anlatmadım henüz.” dedi daha sonra. “Noel gecesi penceresine bir küçük cam takdım diyə hani, haha!”

“Buraya mı geldi?”

“Hem de nasıl! Deli gibi... Size bir şarkı söyleyeyim, dedim; hayır! Camı söküp alayım, dedim hayır!”

“Peki, ne istiyormuş?”

“Beni dâva edecekmiş. Hartvigsen, siz her şeyin çaresini bulursunuz, ben de yapayım?”

Benoni bu söz karşısında canlandı, bir baba tavrıyla cevap verdi:

“Ben öğretmene bir iki söz söylerim.”

“Bana, şimdi hemen yeni avukat Arentsen’e gideceğim, bu işi toplantıya aksettireceğim, dedi.”

“Arentsene’ mi gidecekmiş? Kayyumların Nikolai’ a mı? Toplantı ne zaman?”

Benoni bir süre düşündü, sonra kendinden emin bir tavırla: “Gidemez!” dedi.

Benoni dükkâna doğru yürüdü, toplantı ilânını okudu, toplantının ayın 17 sinde yapılacağını öğrendi; ancak iki günü kalmıştır. Benoni durmuş, ilânı okurken yanında Gilbert belirdi. Dükkânda konyak masasından kalkıp gelmişti, keyifliydi pek.

“Boris, Boris!” diye selâm verdi. ‘Rahibin kızı Rosa’dan selâm getirdim size!”

Benoni, şaşkın şaşkın adamın yüzüne baktı.

“Yeni haberlerim var, dün akşam Rosa ile konuştum.” diye kurnazca devam etti Gilbert “Fevkalâde. Hoho! Duydunuz mu?”

Benoni duraklıyarak: “Hayır!” cevabını verdi.

“Avukatla evleniyor.” dedi Gilbert, gülerek.

“Onu biliyorum.” cevabını verdi Benoni.

“Balıkları askılardan indirdikleri gün evleniyorum, dedi.”

“Dedi ha?”

“Şimdi sizinle nasılız, onunla da öyle yan yana idim. Sen ne dersin bu işe Gilbert? dedi. 12 haziranda evlenmemize ne dersin? dedi ve güldü, çok memnundu. Şu halde iyidir durumu.”

Benoni, Lâponu bırakıp evinin yolunu tuttu. Zihni karma karışık, düşünüyordu: Tonlantıya şurda iki gün kaldı, senet o gün okunursa Mack bu işe ne der ki? Ne diyecek, Rosa için bana aracı olmaktan vazgeçer. Vazgeçerse ne olur? Hayırlısı! Rosa elden gitti, 12 haziranda evleniyor, baltıklar askıdan indirilince. Artık alışmak gerek, hayırlısı.! Milletin binip binip dolaştığı, o İncildeki eşek gibi olacak değilim ya!

Gittikçe, daha öfkelenerek, zihni karışarak eve geldi. Hizmetçisi gitmişti, yemek yapmamıştı. Benoni kendi başına bir şeyler bulup yedi, yattı.

Ertesi sabah evden çıktı, Lensmann'ın mübaşirini bulup senedi geri almak istiyordu. Hayır, artık Rosa'ya uğurlar olsun demiyordu, senedi toplantıda okutarak Mack'ı kızdırması doğru değildi.

Fakat Lensmann'ın mübaşiri, senedi daha kışın göndermişti, senet şimdi hanidir Hardsesvogt'un elinde bulunuyordu. Benoni afalladı. “Sizin buraya boşuna zahmet etmeniz ne çare kaderde yazılıymış.” dedi mübaşir bir çırpıda. “Böyle kıymetli bir vesikayı uzun zaman yanımda tutamıyacağımı takdir edersiniz, ya yansaydı?”

Benoni, mübaşirden, senedi toplantıda okunmadan geri almasına delâletini rica etti. “İlân edilmesini istemiyorum.” dedi. “Senedi geri almıya çalışınız. Zahmetinizi fazlasiyle öderim.”

Benoni daha sonra köy öğretmenine gitti. Öğretmen derhal aklını başına toplasın istiyordu. Kolcu Svend’e hiç açınamıştı ama, öğretmenin baharda kendisinden birkaç taler borç aldığını düşünmüştü. İşlerini kolaylaktıracaktı bu para. Hayır, Benoni, Svend’e hiçbir şey söylememiş, sadece emin bir tavırla yardım vâdinde bulunmuştu Mack da Srilund’da aynı şeyi yapıyor, kudretini bu yoldan büyük ve esrarlı gösteriyordu.

Nitekim öğretmen, Benoni’nin daha ilk sözü üzerine, avukat Arentsen’den dâvasını geri almıya râzı oldu. “Zaten acele ettim, bu serseriye kızdım da!” dedi. “Çoluk çocuk Noel gecesi evi cinler bastı sandılar, hattâ az kalsın ben bile buna inanıyordum.”

Son olarak, Benoni bir kayığa binip kayıkçıya: “Çek” dedi. “Kayalara!” Benoni, ringalar ne durum da, öğrenmek istiyordu.

16

Ufak tefek şeyler için avukat Arentsen’e yalnız öğretmenle Hopan’lı Aron gitmiyor, bütün köy aynı şeyi yapıyordu. Aralarında halledilebilecek her mesele için köylüler, kayyum çiftliğine yollanmayı mo-

da haline sokmuşlardı. Nikolai yazıp çiziyor, hesap yapıyor, mukavele düzenliyor, aldığı ücretleri kabarıklık bir el hareketiyle cebine indiriyordu. Buralarda şimdiye değin hiç bu kadar kavga ve çekişme olmamıştı: Birisi sahibine sormadan kısa bir zaman için bir kayık alsa — Hopan'lı Aron dâvasındaki gibi — yahut birisi sınır haklarını azıcık tecavüz edecek olsa, yahut bir hesapta küçücük bir yanlışlık yapılsa avukata iş çıkıyor, gün doğuyordu. Fırsat bu fırsattı; kayyumların Nikolai yıllar yılı okumuş etmiş, hemşirelerinin haklarını korumak üzere tekrar yerine yurduna dönmüştü; eski hayatlarına hâlâ boyun eğecek değildi ya köylüler! Lofoten adalarındaki çalışmalardan, kayalarda Mack'ın morinalarının kurulmasından evlere para girmiş, ufaklı büyüklü bu kazançlar yoksullara bile birazcık olsun haklarını savunmak, herhangi bir kimseden dâvacı olmak imkânını sağlamıştı. Hattâ Sirilund'da Ole Menneske bile, cepleri yattan aldığı paralarla dolu, avukat Arentsen'e gitmiş, karısıyla Kolcu Svend aleyhine dâva açmıştı.

Avukat Arentsen belli saatlerde yazıhanesinde oturuyor, yüksek bir devlet memuru gibi arka arkaya ziyaretçi kabul ediyordu. Artık o şakacı, babacan hali kalmamış, kısa konuşan, kesip atan bir adam olmuştu. “Ben Nikolai Arentsen, kanun benim!” diyordu. “Bana itiraz edenin başı derde girer.” Dili bir törpü gibiydi: Kendisine karşı çıkan herkesi inceltiveriyordu. Çetinliğinden ötürü isminin sonuna

bir de şimşek işareti kondurmayı başlamış. Kayyum çiftliğindeki Nikolai denen bu şeytan herkesi kendine adamakıllı bendetmişti. En ufak bir şey sormıya yarım taler, bir iştişareye bir taler, bir şey yazmıya iki taler alıyordu. Ama huysuz da değildi öyle. Yazıhanesine gelenlere oturacak iskemle gösteriyor, para ille de gümüş olacak diye direnmiyor, kâğıt parayı da kabul ediyordu. Günlük çalışmasını bitirip de yorgun argın dolaşmaya çıkmışken bir tanıdığına raslıyacak olsa hiç de kibirli davranmıyor: “Gel, Sirilund’a gidelim, işimin olması şerefine bir konyak içelim!” dediği de oluyordu.

Komşu köyün kilise yamacına gidişinin de gözle görülür faydaları oldu Arentsen’e. Irmakta balık tutmak hakkını İngilizce satmış olan Marelius’un komşusu Torpelviken’li Levion meselâ. Irmağın karşı yakası da onun değil miydi, Sir Hugh aynı şekilde Levinon’a da borçlu olmuyor muydu? Bu hinoğlu hin İngiliz, parasını sadece Marelius’a mı hibe edeceğini sanıyordu yoksa? Haha, Marelius’un boylu boslu, yetişkin bir kızı vardı, işte buydu mesele... Beri yanda Marelius, Sir Hugh’la dostluğunu saklamıyor, hattâ onunla İngilizce konuşabilirmiş pozları takınıyordu. Ve kız, ismini Edvarda Mack’tan alan boylu boslu, yetişkin Edvarda, az zamanda İngilizle hiç bilmediği İngilizce konuşmasını öğrenmiş, İngilizin mırıltılarını bile anlar olmuştu.

Levion, avukat Arentsen’e gidip durumu anlattı. Arentsen başını salladı, haklısın, dedi ve sordu:

“İrmağın en dar yerinin genişliği ne kadar?”

“Çağlayanın önü 12 kulaçtır; en dar yeri orası.”

“Adamın oltasının uzunluğu?”

Levion’un aklı ermedi bu işe; kendisine anlatıldı: İngiliz, oltasını suyun ortasından daha ileriye attıysa para vermesi gerekirdi. Levion, içinden, söylediğinin birazını atıp iskonto yapmaya başladı; sonunda ırmağın en dar yerinin, dünya kuruldu kurulalı sekiz kulaçtan daha geniş olmadığını söyledi.

“Sir Hungh para vermekten kaçındı mı?”

“Bilmem!” dedi Levion. “Sormadım kendisine.”

“Hı! Onu uzlaştırma komisyonuna çağırtalım.”

Arentsen çağırttı. Sir Hugh geldi, sulh olmak istedi, Marelius’a verdiği parayı aynen vermeyi teklif etti. Paranın miktarını söyledi.

Levion, acı acı başını salladı:

“Çok az!” dedi. “Ona daha fazla verdiniz. Üstelik Edvarda yeni espaplar giyiniyor; içi dışı yepyeni. Nerden buluyor bunları?”

Sir Hung ayağa kalkıp uzlaştırma komisyonunu terketti.

“Şimdi de toplantıya çağırınız!” dedi avukat Arentsen.

“Marelius’un bana ettiği kötülük gece gündüz aklımdan çıkmıyor.” dedi Levion. “Hem ırmaktaki

balıkları sattı, hem denizdekileri. Son zamanlarda İngiliz, kayığına binip tam da benim dalgakıranın önünde balık tuttu.”

Avukat Arentsen: “Marelius’u da çağırırız.” dedi.

Emin bir tavırla kısa ve kesin karar veriyordu avukat. Bambaşka bir adamdı o. İş ücrete dayanıp da Levion’da yırtık pırtık bir kâğıt paradan gayrisi çıkmayınca Arentsen, fazla nazlanmadan bu parayı da aldı...

Sirilund’da toplantı başlıyordu.

Mack’ın kâhya kadını, yiyecek öteberi, tavuk mavuk alması için Kolcu Svend’li pazara göndermiş, değirmencinin karısını da yardım etsin diye mutfağa sokmuştu. Yüksek memurlar geliyor diye yaptığı hazırlıklar tamamlanmak bilmiyordu. Kadının hatırını kıramayıp Rosa Barfor da gelmiş, bu, faydalı ve misafirler için hoş bir şey olmuştu. Hizmetkârlar odası toplantı salonu haline konmuş, mahkeme kurulu için büyük, örtülü bir masa, bir veya iki avukat için küçük masalar getirilmişti. Masaların gerisine bir parmaklık çekilmişti. Odanın öbür tarafına Vogt için bir yazıhane hazırlanmıştı.

Fakat ne çare, tam bir toplantı olmadı bu. Amtmann gelemeyeceğini yazmış, söylemişti, gelmedi; zavallı kâhya kadın onun gelemeyişine fena halde üzüldü. Ama daha da kötüsü Hardesvogt da gel-

medi. Artık yaşlanmış olan Hargesvugt hastalanmış, yerine vekilini göndermek zorunda kalmıştı. Hargesvugt'un gelmeyişi Mack'ı ziyadesiyle endişelendirdi, Mack hemen Hargesvugt'un durumunu sordu.

“Rahatsız. Yatakta değil, ama çok zayıf düştü. Uyuyamıyor, çok da kuruntulu oldu.

“Ne gibi?”

Hargesvugt'un vekili bir iki misal verdi: Eskiden makamında şöyle şöyle iken şimdi böyle böyle olmuştu: kısacası dinî kuruntular.

“Ya?”

Hargesvugt'un vekili, resmî bir eda ile: “Kendisi kışın göndermiş olduğunuz yarım fıçı böğürtlen için size teşekkürlerini söylememi benden rica etti.” dedi.

“Ah, ne önemi var!”

“Bizzat teşekkür edemediği için de üzüntülerini bildirdi.”

Mack pencereye gidip dışarı baktı, düşüncelere daldı.

Mahkeme kurulu toplanmıştı.

Üzeri örtülü masa başında iki kâtibiyle Hargesvugtun vekili genç hâkim oturuyor, iki yanında köyün ileri gelenlerinden seçilmiş dört de üye bulunuyordu. Küçük masalarda şehirden gelen dâva vekili ile Nikolai Arentsen oturmuşlar, kâğıtlarını evrakla-

rını önlerine sermişlerdi. Dikkatle bakılınca şehirli ihtiyar avukatın kâğıtlarının geçen seneki kadar çok olmadığı, Arentsen'inkilerden daha az olduğu görülüyordu. Arasına bir adam geliyor, avukatlardan birine biraz görüşmek istediğini söylüyor, müracaatların çoğu Arentsen'e yapılıyordu.

Sonra sırasıyla çeşitli işlere, dâvalara bakılmıya başlandı: Ceza dâvaları, arazi ve hudut ihtilâfları, toplantı ilânları, hukuk dâvaları sıraya girdi. Arentsen durmadan faaliyet gösteriyor, konuşuyor, not alıyor, zabıt yazdırıyordu. Toplantıdaki heybetin ona daha fazla tesir etmesi beklenirdi âdeta, ama genç hâkimden çekindiği yoktu onun. Başkaları gibi ona Bay Hardevogt diyordu. Arentsen mahkeme masasına bir vesika koymuş: "Buyurun!" demişti. "Üzerinde dikkatle durulması gerekir." Kayığı, izni olmadan alınıp sonra geri verilen Hopan'lı Aron dâvasında: "Kanun şunu şunu âmirdir!" demiş, hâkim biraz kırılmış bir tavırla fikir beyan etmişti: "Umumî mânada evet; fakat bu vaka için şu şu vaziyetler mevcut!" Kanun, şunu şunu âmirdir, diye tekrarlamıştı Arentsen. Parmaklığın gerisindekiler başlarını sallayıp düşünmüşlerdi: Adam kanunu biliyor, konuşmasına diyecek yok!

Nikolai Arentsen'in çiçeği burnunda bir sürü dâvası yüzünden genç hâkim, bu toplantıyı nasıl sona erdireceğini bilemiyordu. Uğraşıyor, didiniyor, şahitleri dinliyor, zabıtları karıştırıyor, okuyor, konuşuyordu. Fakat Torbelviken'li Levion ile Hugh Trevelyan'ın duruşmasına ancak üçüncü ve son gün sıra geldi.

Sir Hugh daha ilk günden gelmişti; vaktini çiftlikte, mahkeme salonunda geçiriyor, bir şey görmüyor, bir şey dinlemiyor, selâm verip merhaba dedikleri zaman bile o kaba ve konuşmaz İngilizliğini elden bırakmıyordu. Ayıktı tamamen. Yemeklerini Mack'ın sofrasında yiyor, Mack'ın evinde bir odada yatıp kalkıyordu. Her yemekte Hargesvot'un vekiliyle bir arada bulunduğu halde dâvasının lâfını bile etmemişti; hemen hiç konuşmuyordu zaten.

Öğle yemeğinde Hargesvot'un vekili: "Şimdi sıra sizin dâvanızda!" demişti ona.

Kayıtsız bir tavırla: "Güzel!" diye cevap vermişti.

Mahkeme salonuna elinde oltasıyla ve avukatsız girdi, kenarına suni bir yem sokulu kasketini çıkardı; adını soyadını, İngilterede oturduğu yeri söyledi. Arentsen'in yaptığı girişe karşı bir iki kısa açıklamada bulundu, sözleri zapta geçti: Daha önce uzlaştırma komisyonunda Levion'a da Marelius'a verdiği parayı vermek istemiş, fakat bildirdiği miktarın azlığından şüphe edilmişti.

"Mareliu'a ne kadar verdinizdi?"

Sir Hugh verdiği paranın miktarını bildirdi; Marelius'un mahkemede olduğunu, şahitlik edebileceğini ilâve etti.

Marelius, elini kaldırıp yemin ederek şahitliğini yaptı.

Kendini tutamayıp: "Fakat bu hiç de az para değil, Bay Avukat!" dedi hâkim.

Parmaklığın gerisinden: 'Ama Edvarda'ya verdiklerinden hiç bahsetmiyor." diye haykırdı Levion..

Hâkim, susmasını emretti ona.

Müekkili adına itiraz etti Arentsen:

"Fakat mesele için ehemmiyeti haiz bir nokta olsa gerek."

Hâkim bazı sorular sorup bazı cevaplar aldı, biraz düşündükten sonra şöyle dedi:

"Hangi mesele için ehemmiyeti haiz? Herhalde avlanma ücreti bakımından değil!"

Sir Huh, açıklamasına devam etti:

"Hasım taraf, ırmağın en dar yerinin ancak sekiz kulaç genişliğinde olduğu, benim bu şekilde en az beride tuttuğum kadar o taraftan da balık tutabileceğim iddiasındadır. Şu var ki ırmağın en dar yeri çağlayanın bulunduğu noktaya raslar, burası ise on iki kulaç genişliğindedir."

"Ölçtünüz mü?" diye sordu Arentsen.

"Evet."

"Oltanızın uzunluğu ne kadar?"

"İki kulaç. İşte olt!"

Parmaklığın gerisinde Levion yine kendini tutamadı:

“Ben ölçtüm, çağlayanın genişliği sekiz kulaçtır.” dedi.

“Susunuz!”

Arentsen bu işe çok gayret etmiş göründü, tekrar itiraz etti:

“Fakat ırmak yaz sıcaklarında daralır, şu halde genişliği sadece sekiz kulaçtır.”

Hâkim, Sir Hugh’ı salondan çıkarttı, Arentsen’e sordu:

“Çağlayanın bulunduğu noktada, ırmak genişliğinin sekiz kulaç olduğuna dair şahitleriniz var mı?”

“Mülk sahibinden başka şahidim yok.”

“Ben kendi çağlayanımı bilmez miyim!” dedi Le-vion, yüksek sesle.

Parmaklığın gerisinden bir adam, ırmağın genişliği hakkında yeminli şahitlik etmesine müsaade istedi: Bu yıl baharda ihtilâf hasıl olunca Marelius’un talebi üzerine gidip ırmağı ölçmüştü; çağlayanın olduğu yer bol bol on üç kulaç geliyordu. Köyden daha iki kişi, yemin ederek aynı şeyi söylediler; üçü de o civarın tanınmış kimseleriydi. İki gün önce arzu üzerine bir daha ölçmüşlerdi; bir kulaç bile daralmamış, normal on iki kulaç genişliğini muhafaza etmişti ırmak.

İçlerinde bir bilirkşi yoktu; ırmağı da, oltayı da ölçmüşlerdi ama hiçbiri, iki kulaç uzunluğunda bir

oltanın atıldığı zaman nereye kadar yetişebileceğini söylememiştir. Genç hâkim düşündü: Sir Hugh'un vermeyi kabul ettiği parayı dahi vermesi icap etmez... Hâkim sırf yâdellere gelmiş bu yabancıya yardım için Mack'ın dükkânından bir arşın getirtti. Olta ölçüldü, iki kulaç geldi.

Hâkim sordu:

“Hiç şahidiniz yok mu, Bay Avukat Arentsen?”

“Bu hususta yok.”

“Siz hâdise mahallinde bulundunuz mu?”

“Mülk sahibinin ifadesine itimat ediyorum.”

“Siz hâdise mahalinde bulundunuz mu?”

“Hayır.”

Hepsi bir bir zapta geçiyor, kısa aralıklarla okunup tastik ediliyordu. Arentsen'le müvekkili için kötüydü vaziyet. Fısıldaşıp birbirlerine akıl danıştılar, sonra da avukat, Sir Hungh'un uzlaştırma komisyonunda teklif ettiği parayı şimdi de vermiye hazır olup olmadığını sordu. “Bu takdirde sulh olma imkânı bulunabilir.” dedi.

Sir Hungh buna razı olmadı. O, mahkemenin kararını bekliyordu.

Bunun üzerine Arentsen, sonucu darbeyi indirdi: Sir Hungh son zamanlarda ırmakla deniz kavşağının sağ kesiminde balık avlamıştı, bu sahanın mülkiyet hakkının ise yalnız Levion'a ait olduğunu teslim etmek gerekirdi.

Sir Hugh yeniden çağırıldı, o pek bir şey anlamadı bu işten: Irmak ağzındaki yarı tuzlu sularda mı balık tutmuştu? Böyle pespaye bir balık avcılığı-na karşı duyduğu tiksintiyle yüzünü buruşturdu.

“Irmak ağzında balık tutmadınız mı?”

Hayır. Ne balığı tutayım, ırmak ağzında balık ne gezer? Som balığı ırmağın yukarlarında olur; son bahardan önce, yumurtlama devresi olmadan aşağılara inmez.”

“Tabiat bilginizin kuvvetine diyecek yok!” dedi ağız çabukluğu ile, Arentsen. “Fakat denizde de her zaman som balığı bulunmaz mı?”

“Fakat suni yemle avlanmaz.”

“O halde ırmak ağzının doğu kesiminde ne ile avlandınız?”

Sir Hugh: “İzah edeyim!” dedi. “Deniz dibine mahsus kurşunlu olta kullandım. Morina yavrusu ile çitari avladım. Hem sonra ırmağın hemen ağzında değil, kıyının yüzlerce kulaç uzağında, enginde. Her seferinde beni kayığında engine, kulübesini kiraladığım köylü götürdü. Kendisi buradadır, şahitlik edebilir.”

Önce yemin ettirilen adam, Sir Hugh’un sözlerini tasdik etti.

Bunun üzerine Arentsen, dâvanın başka bir güne bırakılmasını istemiye mecbur oldu.

Ama bu defaki toplantı, eskilere hiç de benzemişti; nerde: Hargesvot olsaydı da mahkemeyi o idade etseydi parmaklığın gerisindekiler bile ona şunu bunu sorup bir cevap, bir izahat alabilirlerdi. Bu genç vekilin ise, ağzından bir şey kapacaklar'da işler sarpasacak diye ödü kopuyordu. "Hâkim, avukat değildir." diyordu. "Hâkim hüküm verir. Avukata sorunuz, o size söyler."

Bu türedi Hargesvot'tan kimse hoşlanmamıştı. Dinleyiciler mahkeme salonunu terkettiler, gidip Mack'ın konyak tezgahı başında toplandılar. Salonda sadece işi olanlar kaldı. Kâtiplerden biri Benoni'nin senedini okurken salondaki dinleyicilerin sayısı üçü dördü geçmiyordu. Duydukları şey de yeni bir haber olmadı onlar için: Benoni Hartvigsen'in, ipotekli bir borç senedi karşılığında, Sirilund'da Ferdinand Mack'a beş bin taler verdiğini herkes zaten biliyor, Benoni bunu herkese duyurmuş bulunuyordu. Ötekilerin birazcık paralarını getirip Mack'a vermeleri gibiydi bu da; şu farkla ki Benoni'nin yatırdığı para muazzamdı, muazzam!

Toplantı nihayet sona erdiği vakit genç hâkim yorulmuş, acıkmıştı. Fakat avukat Arentsen'e o saygısız şehirli tavrı yüzünden öyle az yakınlık duymuş, Hugh Trevelyan dâvasındaki tutumunu öyle hoppaca ve düşüncesiz bulmuştu ki, mümkün olsa hemen Trevelyan'ın beraatine karar verirdi. Başkasının hudut ve arazisi dahilinde balık avlamak hakkını sattı diye

Torpelviken’li Marelius’a karşı açılmış dâva ise bütün bütün sukut edebilirdi.

Nikolai, müvekkiline: “Hâdise mahallini bir de kendim görmek ve şahit toplamak niyetindeyim.” dedi. “Zaten Norveç’te, kararları bozulmıyan bir bahkeme vardır, o da buradaki değil!”

Arentsen, Rosa ile buluşmak üzere Mack’ın evine gitti. Bu toplantıda kaybettiği bir dâva olmadığına göre üzülmeye sebep yoktu ortada. Nitekim Arentsen de, herkes kendisine akın edip de yığınla para kazanalı beri benimsediği o emin ve kararlı adımlarla yürüyordu.

Rosa bir önlük tutunmuştu, utandı bu yüzden. “Sen az küçük odaya gir, ben hemen geliyorum.” dedi, az sonra da geldi:

“Fazla vaktim yok!” dedi. “Sen iyisin ya? Toplantı bitti mi? İşlerin nasıl gitti?”

“Mükemmel tabii. Kanunu sen bana sor!”

“Yazık, vaktim olmadı, gelip seni dinliyemedim.”

Ah, Rosa bu adama sevgisinden nasıl da yalan söylüyordu! Zamanını kollamış, Sir Hugh’un dâvasına sıra gelince gidip Arentsen’i dinlemiş, görmüştü. Hardevogt’un o genç vekilinin arka arkaya iki kere: “Siz hâdise mahallinde bulundunuz mu?” diye sormak küstahlığına kalkışması, Rosa’nın öyle ağırına gitmişti ki! Fena şeyler sezmiş, salondan usulca ayrıl-

mıştı. Çok şükür, demek boşuna idi telâş. Nikolai her dâvayı kazandırdı şüphesiz.

“Tarihi aklında mı?” dedi Rosa.

“Neyin tarihi?”

“Evleneceğimiz günün. Şey, ne diyecektim: Arentsen!”

“Söyle!”

“Kiliseye gidelim?”

“Öyle mi?”

“Evet, evet, gidelim. Tarihini unutmadın, değil mi? 12 haziran. Çok şey de kalmadı.”

“12 haziran!” diye tekrarladı Arentsen. “Tembih edeyim de beni vaktinde uyandırıyorlar.”

“Daha neler!” dedi Rosa ve affeden bir gülüşle güldü.

“12 haziran mı? Fakat ilân edilmesi icabetmez mi?”

“İlân edildi.” cevabını verdi Rosa. “Çiftlikte babam, burada da rahip vekili yaptı o işi. Üç kere.”

“Âlâ! İyi ki sen meşgul oldun, benim işlerim pek çok.”

“Yazık! Fakat bari iyi para kazandın mı?”

“Yığınla!” cevabını verdi Arentsen...

Ertesi gün Sir Hugh yine kulübesine, balık avlarına döndü. Giderken Benoni'nin yapılarının önün-

den geçti, kayaları takibederek ta ormana kadar uzandı. Arada bir eğiliyor, kayalardan ufak bir parça koparıp cebine atıyordu.

17

Benoni adalardan eve döndü, balık avı için hemen hazırlığa başladı. Ringa durumu hakkında kesin haberler almamıştı ama, herkesten başka bir bildiği varmış gibi davranıyordu. Hakarete uğramışlığını bütün köy öğrendi öğreneli artık buralara daha fazla tahammül edemezdi zaten.

Lensmann'ın mübaşiri, Benoni'ye geldi, toplantıdan, senedin okunduğundan haber getirdi. Hayır, sanki Tanrı böyle takdir etmiş, hâkimler daha Sirlund'a gelmeden önce deftere kaydı geçmiş olduğu cihetle, mübaşir vesikanın okunmasını önliyememiş, hâdise tabîi seyrini takibetmişti.

Benoni ürkek ürkek dinliyordu. Mack'ın Rosa nezdinde kendisi için yapacağı aracılıktan ihtimal bütün bütün mahrum kalıyordu şimdi. Daha sonra senedin okunuşunda sadece toplantı üyeleriyle birkaç dinleyicinin hazır bulunduğunu öğrendi. Sessiz sedsız olup bitmişti bu iş.

“Senet de cebimde!” dedi mübaşir.

“Ya, demek getirdiniz?” dedi Benoni ve mübaşirin senedi vermesini bekledi.

Ama beriki hiç de acele etmiyor, bir söyleyeceği varmış gibi arada öksürüyor, dudaklarını ısıırıyordu.

“Tahminimizden fazla mı okunma harcı?” diye sordu Benoni, ve paranın üstünü de vermiye davrandı.

“Hayır, kanuni harcı verdiniz.”

Benoni az daha bekledi: “Gösterin canım şu senedi!” dedi.

Lensmann’ın mübaşiri söze başladı:

“Onu şu anda derhal tetkikinize arzedeabilirim, fakat doğru değil. Ben insanca hareket etmek istiyorum.”

Benoni, gözlerini mübaşirin yüzüne dikti, sordu:

“Neler söylüyorsunuz? Senede bir şey mi oldu?”

Lensmann’ın mübaşiri, nihayet cevap verdi:

“Olacağı; işe yaramaz bir senet bu. Hattâ paranızı karşılayamayacağını da iddia edebilirim.”

“Senedi göreyim, derhal!”

“Kalbsiz biri olsam onu hemen önünüze açtıverirdim. Fakat ben sizi yavaş yavaş hazırlamak istiyorum. Rosengaard’lı Mack’ın Sirilund’dan muazzam alacağı var. Sirilund, sizden çok çok önce ona ipotek edilmiş.”

“Şaka ediyorsunuz!” dedi Benoni, ürkmüş.

Lensmann'ın mübaşiri, nihayet senedi çıkardı. Senede falanca tarihte usulüne uygun bir şekilde toplantıda okunduğu yazılmış; bütün yapıları üç deniz taşıtı dahil, Sirilund'a evvelce konmuş ipotekler de ayrıca kaydedilmişti. Bütün malların mülklerin sahibi, Rosengard'daki Mack'tı artık; Sirilund yıllar var ki onun üzerine geçmişti. Adamın alacakları, toplanınca on sekiz bin taler buluyordu. Kayıtların altında Steen Thode imzası vardı.

Benoni, beyninden vurulmuşa döndü. Gözlerini yazılardan ayıramıyor, teferruat üzerinde duruyordu: Steen Tohode, Hardsvagt değildi madem, neci oluyordu bu Steen Thode? 18 bin taler! Evet ama, Sirilund'daki Mack'ın saltanatı nerede kalıyordu o zaman? Nesi var nesi yok her şeyi Rosengard'daki kardeşinin olmuştu.

“Şimdi şu mesele var: Üzerinizdeki ipotekli emlak 23 bin taler eder mi?” dedi Lensmann'ın mübaşiri.

Benoni düşünmiye başladı:

“Hayır, etmez!”

“Doğru! Lensmann da, ben de bu fikirdeyiz. Aramızda konuştuk bu iki! 23 bin, korkunç bir şey!”

“Mack'ın bu yaptığıının cezası yok mudur?”

“İş orda! Kâğıtta: Adım, diye yazılı. Falan filan şeyleri karşılık göstererek Mack, beşbin taler aldı. Siz de gösterdiği rehini kabul ettiniz, değil mi?”

Benoni, artık mübaşiri dinlemiyordu, sordu:

“Steen Thode! Kim bu adam? Yetkili bir şahıs mı?”

Etraflı açıklamalardan sonra, Lensmann'ın mübaşiri, Benoni'ye, bu adamın Hargesvot adına imzaya yetkili olduğunu anlattı, evet, gerçi vekildi, fakat...

“23 bin taler! Mack, müflisin biri şu halde!” dedi Benoni birdenbire. “İnsanın malı az olsun da kendisinin olsun, ne iyisi bu.”

Benoni, ansızın, artık kayıp gözüyle bakılması gereken beş bin talerini hatırladı, yerinden kalktı, sararmış şaşkın, masanın üzerindeki kıymetsiz senede bir an baktı, sonra yine yerine oturdu.

Benoni'yi teselli etmek için: “Belki de zamanla azar azar borcunu öder size!” dedi Lensmann'ın mübaşiri.

“Nerden bulacak? Sırtındaki elbiseler bile kendinin olmadıktan sonra! iyisi mi, insanın malı az olsun, ama... Mack, alçağın biri bence!”

“İşte bunu söylemeniz doğru değil. Ola ki borcunu öder....”

“Alçak herif, halis alçak!”

Eh, kuvvetli ve iyiydi bu sıfat. O pek kibirli Mack'ı küçülten bir mâna taşıdığı içindir ki, Benoni bu kelimeyi böyle candan söylüyordu.

Yatıştırarak: “Her halde öder borcunu!” dedi mübaşir ve ayağa kalkıp gitmiye hazırlandı.

Fakat adamakıllı kızgındı Benoni:

“Onunla hiç iş yapılır mı?” dedi. “Böylesini ağızdan tükrük gibi fırlatıp atmak gerek.”

Benoni, yalnız kalınca bir süre şimdi ne yapacağını düşündü. Doğruca yazıhanesine gidip Mack’la hesaplaşmaya karar verdi. Senedi cebine sokup Sirilund’a gitti. Yolda, önce Kolcu Svend’i bulmak geldi aklına.

Ama biçare Svend’in kimseyi neşelendirecek hali yoktu o sırada. Oda hizmetçisi Ellen yüzünden başı derde girmişti.

Dün akşam Kolcu Svend, kızla oturmuş konuşurken, Mack yıkanmak istiyor, diye çağırmışlardı kızı. Kolcu Svend, kızın gitmesini önlemek istemiş: „Bırak, kendisi yıkansın, senin ne işin var?” demişti. Ama Ellen bu işi ondan daha iyi bildiği için fırlayıp gitmişti. Kolcu Svend ayaklarının ucuna basarak, soluğunu tuta tuta Ellen’in peşinden yürümüş, yukarı sofada Mack’ın kapısı önüne dikilip kulağını kapiya dayamıştı.

Bu sabah Ellen’i yakalayıp sormuştu:

“Mack kalktı mı?”

“Hayır.”

“Dün akşam yıkadın onu, değil mi?”

“Evet, sırtını keseledim.”

“Yalan söylüyorsun. Ben sofadan işittim her şeyi!”

Susmuşlardı.

“Hepinizin birden olayım istiyorsunuz,” demişti, Ellen. “Siz çıldırdınız galiba.”

“Peki ama onu atlatamaz mısın sanki?”

“Bu iş öyle kolay olsa ne iyi! Ben Mack’ın sırtını keselemiyec mecburum.”

Kolcu Svend küplere binmiş, hırsından soluyarak bağırmişti:

“Ah ne domuzsun sen, ne domuz!”

Ellen gözlerini açarak, kaşlarını kaldırarak dinlemişti bu sözleri. Kolcu Svend’in hakaretine inanmamıştı âdeta.

“Günün birinde bir bıçak daha saplıyacağım sana!”

Hafif sesle: “Kızma!” demişti Ellen. “Bana ilişmiyor artık.”

“Hayır, o sana ilişmeden duramaz.

“Ya senin Bramaputra ile, şu kıvrıcık saçıyla yaptıkların?” demişti Ellen, dudak bükerek.

Kolcu Svend, tekrar sormuştu:

“Mack kalktı mı?”

“Hayır.”

“Onunla yazıhanede konuşacağım.”

“Yapma!” deyip vazgeçirmek istemişti Ellen.

“İkimiz de mahvoluruz!”

Bunu Svend de aklından geçirmişti, ama daha sonra kendisine Mack’ın banyo yastığındaki kuş tüylerini güneşte kurutması emredilince içni için, öfke-den kudurmuştu başladı. Bu çiftlikte kendisinin bir orta malı olduğunu, her işe koşturulabileceğini unuttu.

Mack yazıhanesine gidince Kolcu Svend, deli gibi seğirtti peşinden; hemen konuya girdi:

“Adım Svend Johan Kjeldsen. Kolcu Svend derler bana. Oda hizmetçisi Ellen ile evleneceğim. Ellen sizi asla yıkayamayacağı gibi, ben de banyodan sonra yastığınızı kurutamam sizin.. Ben bense Ellen sizin maskaranız olamaz. Çünkü Svend Johan Kjeldsen’im ben. Nereli olduğumu bilmek isterseniz öğrenin işte: Şehirdenim ben. Bilmek isterseniz, karşınızdayım işte.”

Mack, çelik bir çift gözü, yavaş yavaş kâğıtlardan kaldırıp baktı ve sordu:

“Anlamadım, neymiş senin adın?”

Svend şaşaladı, soruyu tekrarlıyarak cevap verdi:

“Benim adım mı? Svend Jhan Kjeldsen. Kolcu Svend.”

“Güzel; İşinin başına gidebilirsin!” dedi Mack.

Svend’in eli, kapı tokmağındaydı çoktan.

“Hayır.” dedi. “Çalışmıyacağım.”

“Peki, hesabını al öyleyse!”

Mack kaz tüyü kalemini alıp Svend’in hesabını çıkardı, parasını ödedi. Sonra kapıyı açtı.

Kolcu Svend, homurdanmakla beraber çıkıp gitti.

Cebinde paraları, kalbinde derdiyle tek başına kalınca dükkândan içeriye daldı, konyak tezgâhında birkaç kadeh attı. Kuvveti, cesareti yerine geldi. Hizmetkârlar odasına dönüp yüksekten atmıya, uşaklarla çekişmeye başladı. İçerki odaya iki ihtiyarın, Fredrik Mensa ile Mons’un yanına gitti. Zavalıcıklar yataklarına yatmış, yemeklerini yiyorlar, arada insan gibi bir söz de söyledikleri oluyordu.

Svend, onlara: “Kalkın odun kırmıya!” dedi. “Ben bıraktım o işi.”

“Bıraktın?” dedi Fredrik Mensa.

“Kes sesini!” diye bağırdı Kolcu Svend. “Sen yataktan kalkacak mısın, yoksa odunluğa yine zavalı Ellen mi gidecek?”

Fredrik Mensa, sakalında yemek artıkları, salya; ciddî düşündü, gözlerini kırptırdı, sonra da: Funtus üç mil ilerde!” dedi.

Öteden, yatağından doğru: “Hahay!” diye güldü Mons.

Zavalıcık, eh onun da kendine göre eğlenceleri vardı. Duvarın böyle yukarıya doğru uzamasını, tavana kadar çıkmasını çok tuhaf buluyordu ihtimal...

Kolcu Svend yine hizmetkârlar odasına döndü; şarkı söylüyor, hem de ballandıra ballandıra neler yapacağını anlatıyordu: “Yastık tüyü kurutmam ben, aslâ!” diyordu. “Bilir misiniz ne yapacağım? Yoo, nerden bileceksiniz, hayvandan farkınız yok ki sizin! Ama ben şarkı söylemek istiyorum. Toplanın hepiniz buraya, şarkıma başlıyorum.”

Odaya gelenler gittikçe çoğalıyor, Kolcu Svend iş günü olduğu halde onları işlerinden alıkoymak yitliğini gösteriyordu. Bramaputra ile Ellen de odada idiler. Ellerinde yiyecekler, dükkân dönüşü, değirmencinin karısı da odaya bir göz atmadan edememişti. Yanında küçük oğlu vardı; güzel ağızlı, altı yaşında bir oğlan. Kolcu Svend cakalı bir hareketle eline bir yirmibeşlik sıkıştırıp okşadı oğlanı.

“Buradan hoşlandın mı?” diye sordu annesi.

Tabii, çocuk hiç hoşlanmaz olur muydu? Büyüklükler dansa başlayınca çocuk da kendine küçük bir yer buldu, oyundaki ustalığını o da orda gösterdi.

Kolcu Svend şarkı söylüyordu. Sorosi kızları şarkısını söylüyordu. Hay Allah, aklından zoru vardı galiba; şarkısı bir tehdide benziyor, belli bir şahsı hedef tutuyor, arada bir yumruğunu esas binaya doğru sallıyordu.

Kolcu Svend şarkı söylüyordu:

Ah, Sorosi ormanı, kırları
Buralardan fersahlarca uzakta
Bey elinde bıçak devirir ayıları
Oklarını kurda kuşa atmakta
Yatağını iki genç kız hazırlar
Ondan güzel, yumuşacık bu kadar
Ah, Sorosi kızları, kızları!

Bey uzatır kolunu iki kızın birine
Ötekine gitmesini emreder
Kız kapılır kıskançlığın seline
Yayılır dört yana bir kötü haber
Varın deyin ormanlarda avcıya
Sevgilisi başkasının koynunda
Ah, Sorosi kızları, kızları!

Deli gibi koşar gelir avcı Gust
Sağa sola çarpar elinde balta
İçerdeyse saklanacak yer arar
Bey ile kız korkak adımlarla
Derken çıkar dışarı bey cesurca
Hedef olur göğsü ağır baltaya
Ali, Sorosi kızları, kızları!
Ve Sorosi kızları, görürler.

Kaçtığını delikanlı avcının
Avcı gidip yazılır Kırılın ordusuna
Savaşlarda nam kazanır bir yığın
Dönünce yurduna yıllar sonra
Evlenir avcı kızlarınızla

Ah, Sorosi kızları, kızları!
Görün bakın Kırılın şanlı askeri
Sorosi kalesinde has konuk, yüce
Soluğundan kaçışır bulutlar
Kılıcında şimşekler çakınca...

Kolcu Svend, birdenbire koronun eksikliğini hissetti, şarkıyı kesip: “Durun!” dedi. “Şarkıya hep beraber sizin de katılıp Ah Sorosi kızları, kızları! demeniz lâzım. Ama siz yalnız dans ediyorsunuz, hayvandan farkınız yok!”

Birisi, Mack’ın başhizmetkârı acele yazıhanesine çağırıldığını söyledi. Odaya ansızın bir ağırlık çöktü; herkes peş peşe sıvışıyordu. Kolcu Svend çalıştıysa da eski canlılığı geri getiremedi. İşte değirmecinin karısı oğlancığını yollayıp Allaha ısmarladık dedirtiyor, para için tekrar teşekkür ettiriyordu. Kolcu Svend çocuğun ufacık elini uzun zaman avucunda tuttu: “Tıpkı Ellen’in elini tutuyormuşum gibi!” dedi. “Ne iştir bu!”

Sonra Kolcu Svend’i de dışarıya çağırdılar. Svend aklından kötü şeyler geçirerek odadan çıktı. Fakat Benoni idi çağırın. Avluda bekliyor, onunla konuşmak istiyordu.

“Senden küçük bir ricam var.” diye söze başladı Benoni. “Benimle balık avına gelir misin, diye soracaktım.”

“Bilmem. Şey, gelirim. Balık avına değil mi?”

Ama az sonra asıl dertlerini konuşmaya başladılar. Benoni başını salladı. Pek tehditli bir sesle, Mack'ın yazıhanesine uğriyacağını söyledi.

“Bugün ben de uğradım, dobra dobra konuştum.”

“Çünkü beni aptal yerine koydu.”

“Ya beni? Ellen ancak benim olabilir.”

“Yine ne oldu?”

“Mack dün akşam yıkanırken onu yine yanında alıkoydu.”

“Deme?” Benoni başını salladı. “Yapacak bir şey yok.”

“Fakat mesele şu: Ellen'le ben evlenmek istiyoruz.” dedi Kolcu Svend.

Benoni cevap verdi:

“Ellen, ancak sonradan semin olur, anlıyorsun ya!”

Kolcu Svend, tehditli bir bakışla baktı.

“Tarife böyle!” dedi Benoni. “Sıra ile hepsi, aynı tarife üzerinden. Daima üstün değerde bir Bramaputra var sadece.”

Başhizmetkâr, Mack'ın yanından döndü; Kolcu Svend'in çiftliği terketmesi haberini getirdi.

“Çiftliği terk mi edeceğim? Ne gibi?”

“Emir böyle. Benim vazifem her şeye göz kulak olmak, disiplini temin etmek. Yani başkaca bir şey yapamam.”

Kolcu Svend, Ellen yüzünden, barışmak için aklınca bir çare düşünmüştü ihtimal; şimdiyse çiftlikten ayrılması gerektiğini anlamış, ürkekleşivermişti.

Benoni müdahale etti:

“Git de Kolcu Svend’le beraber geleceğimi söyle!”

“Pekâlâ!” diye cevap verdi hizmetkâr.

“Benoni Hartvigsen bunu böyle söyledi, de!”

Hizmetkâr gitti, ikisi kaldılar, üstünlüklerine pek de mağrurdular. Ama konuşmaları ilerledikçe Kolcu Svend’in cesareti tekrar azalmıya başladı; Sirlund’dan ayrılması gerekiyordu çünkü.

“Şu dünyada olup olacağı bir parçacık elmasım var.” dedi. “Ama kesecek cam nerde?”

Onlar orada dururlarken Mack göründü, dükânın merdivenlerinden inerek yanlarına geliyordu. Yaklaştığı zaman ikisi de kasketlerine davranıp selâm verdiler.

“Bana gönderdiğin haber ne biçim şey?” diye sordu Mack.

“Haber mi? Ha şu, işte öylece söyleyiverdim.” dedi Benoni, kararsız.

“Sen hâlâ burada mısın?” diye sordu Mack. ötekine.

Kolcu Svend sesini çıkarmadı.

Benoni biraz zaman kazanmıştı şimdi, bir iki saniyecek. Doğruldu Benoni. Sirilund’un hissedarı değil miydi? Karşısındaki adam züğürt dolandırıcının biri değil miydi?

“Geldin de sigaya mı çekiyorsun bizi?” dedi Benoni ve Mack’ın yüzüne baktı.

İki adam düşmanca bakiştılar, ama Benoni henüz pek yaya kalıyordu bu işde. Mack cebinden patiska mendilini çıkarıp silindi biraz, sonra Kolcu Svend’e döndü:

“Sana gitsin buradan diye haber yollamıştım, söylemediler mi?”

Kolcu Svend davrandı, gidiyordu.

“Git benim eve!” dedi Benoni arkasından. “Al şu anahtarı; her şeyimi sana emniyet edebilirim. Aç kapıyı, gir içeri, beni bekle! Bu adamla biraz konuşacaklarım var benim.”

Sirilund’u Mack’tan “bu adam” diye bahsetmek!

Yazıhaneye gittiler, Mack yine mendilini çıkarıp silindi. “Nedir?” dedi.

“Mühim değil!” cevabını verdi Benoni. “Para meselesi.”

“Ne olmuş paraya?”

“Siz beni aldattınız.”

Mack sesini çıkarmadı, başışlar göründü.

“Çünkü senedi toplantıda okutmuş bulunuyorum. Benden bunu beklemezsiniz, değil mi?”

“Yoo! Okutacağın biliyordum.”

“Bütün malınız mülkünüz Rosengaard’daki kardeşinize geçmiş. Bakın!” Benoni, senedi çıkarıp üzerindeki yazıları gösterdi.

“Peki, ne yapayım?” diye sordu Mack. “Senedi iptal ettirmek mi istiyorsun?”

“İptal ettirmek mi? Nerden bulup da paramı vereceksiniz? Ayağınızdaki şehir pabuçları bile kendinizin olmadıktan sonra! Kardeşinize on sekiz bin, bana da beş bin taler borcunuz var, eder yirmi üç bin! Siz beni mahvettiniz, ben de sizin gibi acınacak biri oldum bu yüzden.”

Mack cevap verdi:

“Bir kere senedine bütün bunları yazan genç bir vekil sadece.”

“Öyle ama, yetkisi var.”

“Şüphesiz! Fakat Hargesvot olsaydı kardeşimle bu divaneliklerini hiç yazdırır mıydı? Bunlar formaliteden ibaret! Bilirsin, kardeşler arasında olur böyle şeyler. Aslında, onun beni koruduğundan çok,

ben onu desteklemişimdir. Meselâ balık tutkalı fabrikasını genişletirken ona ben yardım ettim.”

“Öyle öyle! Siz ikiniz birden iflâs ettiniz anlaşılan. Ama bu benim işimi düzeltmez ki!”

Mack, sarsılmaz bir üstünlükle devam etti:

“İkincisi: Benim sana borcum beş bin değil. Arada karşılıklı hesaplarımız var.”

“Aldığım zinetlerin dört yüz taleri mi diyeceksiniz? Ama ne yapayım ben o zinet eşyasını? Rosa ile avukatın, ayın 12 sinde evlenecekleri resmen ilân edildi.”

“Ne diyeyim, Rosa’yı fikrinden caydıramadım; ama bunda hani senin de suçun yok değil. Belimi büken toplantı işi, senin tarafını tutmakta bende heves bırakmadı.”

“Ne çıkar?” dedi Benoni öfkeli. “Gitsin güle güle, Rosa! Varıp da yalvaracak değilim ya! Fakat çevirdiğiniz dolaplara bakıyorum da Rosa’yı sizin vaftiz kızınız olamayacak kadar iyi buluyorum. Evet. Ona bir mektup yazıp bir daha evinize ayak basmamasını tavsiye edeceğim. Hesaplaşma! Ben sizinle hiçbir şekilde hesaplaşmak istemiyorum. Zinetlerden olan borcumu çok kısa zamanda nakit para ödemiye çalışacağım. Ama ödedim mi beş binimi isterim.”

“Senedin iptalini şimdilik altı ay sonraya bıraksan?”

“İptal mi?” diye alay etti Benoni. “Ben başka şey yapacağım. Şatafatınızdan eser bırakmıyacağım ortada.”

Mack şimdi üstünlüğün Benoni’de olduğunu, Benoni’nin kendisine diz çöktüreceğini pek iyi biliyordu: Benoni kendisini müflis ilân ettirebilir, hükümete ihbar edebilir, borç senedi yüzünden başını derde sokar, durumunun berbatlığını etrafa yayarak itibarını sarsabilirdi.

“Nasıl istersen öyle yap!” dedi soğuk bir sesle.

Ama Benoni kozunu uzun zaman elinde tutamayıp oynayıverdi:

“Kayalardaki bütün kurutma barakalarına haciz koyduracağım.”

Bu tam bir skandal olurdu. Dâva açılır, şahitler dinlenirdi.

Mack cevap verdi:

“Balıklar benim değil ki, tüccarın!”

Benoni, şaşkınlığından, elini kabarık saçlarına daldırıp haykırdı:

“Fakat şu dünyada artık hiçbir malınız yok mu sizin?”

Reddeden bir tavırla: “Bu hususta sana hesap verecek değilim.” dedi Mack. “Sen ancak paranı is-

tiyebilirsin, onu da verceğim ben sana. Senedin iptalini altı ay sonraya bırakıyorsun, değil mi?”

İşi bir sonucu bağlamak için Benoni, evet, cevabını verdi.

Mack kalemını alıp tarihini not etti. Kalemını bırakıp Benoni'ye baktı:

“Aramızda her şeyin bu şekilde biteceği aklımdan bile geçmezdi, Hartvigsen!” dedi.

Durumdan Benoni de memnun değildi zaten.

“Ben ne yapayım?” dedi. “Bir zamanlar acınacak halde idim, kolum kanadım kırılmıştı, biliyorum. Beni düşüğüm yerden kaldıran elbette siz oldunuz, siz...”

“Ben hiç bunun lâfını ettim mi?” diye onun sözünü kesti Mack. “Bu bahsi sen kendin açtın...” ve Mack düşünmek için pencerenin yanına gitti.

Şimdi Benoni, tam bir açıklıkla, gözlerinin önünde, perişan geçmişini görüyor; evsiz barksız, sundurmasız, ağsız günlerini hatırlıyor, kilise yamacında küçülüşünün ilân edildiği günleri düşünüyordu. O zaman onu Sirilund'daki bu Mack korumuş, yeniden adam etmişti. Sönük bir sesle: “Ah!” dedi. “Şu paramı bir alsaydım, ben sizin kötülüğünüze çalışır mıyım hiç? Hem bunun için orada tek sebep yok cidden.”

Sustular. Mack geri dönüp tekrar yazı masasına geldi:

“Adalarda iken ringa durumunu öğrendin mi?”

Benoni cevap verdi:

“Hayır! Şey, ringa var, ama o kadar fazla değil henüz. Ben ağı alıp yola çıkmıya karar verdim.”

“Hayırlısı!”

Benoni: “Hoşça kalın!” deyip ayrıldı.

18

12 haziran, Rosa bugün evleniyor. Evet.

Benoni, sabahın erken saatlerinden beri, bir tören havası içinde ortalıkta dolaşıyordu; sessiz sakin görünüyor, pek az konuşuyordu. Evinde yatıp kalan Kolcu Svende bir iş buyurmuş, Svend de yarıdmcısız, bir başına bu işi yapmıya koyulmuştu.

Benoni piyanoyu, gümüş çatal kaşıkları temizledi. Bu lüks eşyayı Rosa'ya gönderse miydi? Hem bunlar kendi içine de yaramazlardı artık. Kıralların kiralçelere yolladıkları bir sürü kıymetli hediye yerine de geçerlerdi pekâlâ! Böylelikle orda burda Benoni Hartvigsen'in iflâs etmiş olduğu haberini yayınların ağızlarını da tıkamış olurdu. Başlangıçta ne Benoni, ne de Lensmann'ın mübaşiri, beş bin talerlik senedin hiç değeri olmadığını bir sır gibi saklamamışlar, bu yüzden söylentiler yayılmakta gecikme-

miş, herkes felâketi daha da büyüterek sundurma ile ağa bile elden gitti gözüyle bakmıya başlamışlardı. Benoni'nin buna yeniden canı sıkılmıştı. Ona öyle geliyordu ki eski tanıdıkları, kendisine tekrar evvelkinden daha serbest yaşıyorlar, ona artık Hartvizsen diye hitabetmiyorlardı. Ah, bu zinet eşyasını Rosa'ya göndermekle Benoni durumu düzeltebilirdi. Fakat Rosa kabul eder miydi bunları?

Hiç değilse gümüş çatal kaşığı gönderebilirdi. Bu kıymetli armağan karşısında Rosa'nın gözlerinin nasıl yaşaracağını, büyük bir duyarlılıkla tasavvur ediyordu: Ah Benoni, öyle pişmanım ki, keşki seninle evlenseydim! Çünkü Rosa, yollarım dediği halde yüzükle haçı geri göndermemiştir; belki de Benoni'ye olan sevgisinden dolayı hâlâ yanında tutuyordu onları. Ayrı kâğıtlara sırf Rosa için sardığı çatal kaşığı olsun gönderemez miydi?

Fakat Rosa hiçbirini kabul etmezdi her halde.

Benoni, kalbi üzgün, paramparça, ağır ağır Sirilund'a gitti. Dükkânda hastalığını bahane ederek birkaç konyak içip yine evine döndü. Kafası oldukça tütsülü, ilâhiler kitabını çıkardı; ama yüksek sesle okursa Kolcu Svend'in duymasından çekindiği için yavaş sesle ilâhi okumaya koyuldu; bu ise onu sıktı. Bir süre dışarda, kapalı verandada oyalandı, bakıp bakıp başını salladı: İster sarı, ister mavi, isterse kırmızı camdan baksın, sadece güvercinleri görüyor, sundurmanın duvarında kuşlar ufak tefek marifetlerini

gösteriyorlardı. Ah, ah! Bu iş bir zamanlar çok daha başka türlü düşünölmüş, renkli camlar da, güvercinler de Rosa için alınmıştı...

Benoni kayalara gitti. Az ilerisinde fener bekçisi Schöning yürüyordu; bitkin, iki büklüm, çektiği yoksulluklar yüzünden âdeta bir deri bir kemik! Schöning yürüyor, eliyle kayalara dokunuyor; kuşları dinliyor, tek tük bitkileri tetkik ediyordu. Hiç âdeti değöllen Benoni'ye selâm verdi, onunla konuşmaya başladı:

"Siz, Hartvigsen, elinizde imkân var sizin; şu kayalıkları siz satın almalısınız!" dedi.

"Ben mi? Bende kayalık çok!" cevabını verdi Benoni.

"Hayır, onlar kâfi değöl. Yukarlara, köy sınırına kadar bütün kıyı boyunu satın almalısınız."

"Alıp da ne yapayım?"

"Çok kıymetli."

"Çok mu kıymetli?"

"İçleri kurşun cevheri dolu."

"Ne sanki? Cevher!" dedi Benoni, gülümsiyerek

"Evet, cevher. Bir milyon tutarında cevher. Cevher ama gümüş dolu."

Benoni, fener bekçisinin yüzüne baktı, inanmamıştı.

“Peki, neden siz satın almıyorsunuz?”

Fener bekçisi solgun bir gülüşle güldü, uzun uzun önüne baktı

“Birincisi param yok, ikincisi ben ne yapayım alıp da. Fakat sizin önünüzde henüz uzun bir hayat var. Bu işi siz yapmalısınız.”

“Siz de o kadar yaşlı değilsiniz ki!”

“Tabii, tabii! Ama elimdekiden fazlası benim neyime? Ben dördüncü sınıf bir fenerin bekçisiyim; geçinmek için bu bize kâfi, daha çoğuna ihtiyacımız yok.”

Benoni birden sordu:

“Bu işi Mack’a açtınız mı?”

Kibarca bir küçümseyişle bekçi, yalnız iki kelimeye karşılık verdi:

“Mack’a mı?”

Sonra da geri dönüp kayaların üzerinde uzaklaştı.

Benoni ters istikamette yoluna devam ederken kendi kendine düşünüyordu: Kayaların içinde gümüş olması çok iyi. Buraları Hopan’lı Aron’un malıdır; Aron, kayığını müsaadesiz kullandı diye adalardan bir balıkçı ile dâvalı; böyle bir dâva para ister. Daha geçen gün ineklerinden birini almış, kayyum çiftliğine avukata götürüyordu. Öyle, öyle! Nikolai

bugün evleniyor, zaten bir inek de lâzımdı ona; ona ve Rosa'ya.

Benoni, Rosa'nın hâtırasıyle sarılmıştı. Köy yoluna geldiğinden gözleri yaşardı. Ne bir kimse, ne bir ses. Benoni birdenbire yol kenarına çöküverdi... Nasıl olmamı istiyordun da olamadım, bana bunu söyle! Sana karşı hemen her zaman nazik, ihtiyatlı davranmadım, sana elimi sürerken bir yerini incitmekten çekinmedim mi? Ah Tanrım, sen bana acı!

Borre aekked!

Yine Lâpon Gilbert! Bir mekik gibi ormanda gider gelir, dağın iki yakasında köylerde ipliklerini dokur.

"Oturdum da biraz dinleniyordum." dedi Benoni, isteksiz. "Akça kavakların hışırtısını dinlemek hoş oluyor."

"Bir düğümden geliyorum." dedi Gilbert. "Birkaç tanıdık gördüm."

"Kilisede miydiniz?" diye sordu Benoni.

"Kilisedeydim. Muazzam bir düğün. Mack da vardır."

"Onsuz olmaz tabii!"

"Önce güvey geldi. Ata binmişti."

"Ata mı binmişti?"

"Sonra da gelin geldi. Ata binmişti."

Benoni başını salladı: "Mükemmel!" dedi.

“Gelinin beyaz duvağı vardı, yerlere kadar uzanıyordu.”

Benoni derin düşüncelere daldı. İşte bu da olmuştu. Beyaz duvak, ya! Benoni ayağa kalktı, Lâpon Gilbert’le evinden yana yürümiye başladı. “Kadere boyun eğmek gerek!” dedi. “Biraz odama gel hele!”

“Sağ olun! Benim işim ne odanızda? Sizi meşgul ederim.”

Benoni konyak şisesini çıkarıp da Gilbert’e bir kadeh ikram edince beriki:

“Masrafa girmeyin!” dedi.

Dudakları titriyerek: “Getirdiğin mühim haberin karşılığı!” cevabını verdi Benoni. “Allah mesut etsin!”

Gilbert konyağını içti, içerken de odayı gözden geçirdi. Bazı kimselerin böyle bir odada oturmak istemeyişlerine hayret ettiğini söyledi; çeşit çeşit kıymetli eşyalarla doluydu oda.

Benoni, buna: “Eh, böyle böyle!” cevabını verdi. “Benim gibi bir zavallının daha nesi olsun!”

Gilbert’e piyanoyu gösterip bunun bir müzik aleti olduğunu anlattı, abanoz ve gümüş kakmalı dikiş masasını gösterdi, gümüş çatal kaşıkları da çıkardı. Bunları yüz talere aldım, dedi.

Gilbert boyuna başını sallayıp duruyor, baselerinin bunları nasıl olup da reddettiklerine akıl erdiremiyordu.

“Kilisede mesut görünmüyordu.” dedi sonunda.

“Rosa mı? Sahi mi?”

“Evet. Pişman olmuş gibiydi âdeta.”

Benoni ayağa kalktı. Gilbert’in karşısına dikildi:

“Şu yüzüğü görüyorsun ya!” dedi. “Artık daha fazla bu elimde durup da hayatımı zehir etmesi doğru değil.”

Yüzüğü sağ elinden çıkarıp: “Ne yaptığımı görüyorsun, değil mi?” diyerek sol eline taktı.

Bir törende gibi: “Gördüm!” dedi Gilbert.

Benoni daha sonra takvimi çıkardı:

“Şu çizgiyi görüyorsun, değil mi?” dedi. “Bak, onu siliyorum işte. Sylverius günündeki çizgiyi siliyorum.”

“Sylverius günü!” diye tekrarladı Gilbert.

“Sen şahidimsin!” dedi Benoni.

Bu işi de bitirdikten sonra böbürleneceği bir şey kalmamış, derin bir sessizliğe dalmıştı Benoni...

Gilbert, Sirilund’a gidip dükkâna girdi, nikâh töreninden söz açtı; kimsenin bugüne kadar böyle

güzel bir şey görmediğini, beyaz duvağın yerlere süründüğünü anlattı. Mack'ın da kilisede olduğunu söyledi.

Gilbert, Sarikmad'da işini bitirince bir süre kayyum çiftliği yolunda oyalandı. Yeni evliler akşam olurken göründüler. Rosa at üstündeydi yine. Genç-Arentsen ise beklendiğinden attan inmiş, hayvanı dizgininden çeke çeke, Rosa'nın yanı sıra, perişan bir halde, yayan yürüyordu. Ortalık aydınlık, hava da sıcaktı, güneş gökyüzünde idi, ama kuşlar çoktan uykuya yatmışlardı.

Gilbert, gelene güvceyi önünde kasketini çıkardı. Rosa yoluna devam etti, Genç-Arentsen durdu, atını Gilberte' teslim etti. Yorgun ve öfkeliydi pek.

"Al şu hayvanı götür bağla bir yere. Çeke çeke bir hal oldum."

"Ben kilisedeydim, sizi gördüm." dedi Gilbert.

Kızgın, cevap verdi Arentsen:

"Ben de kilisedeydim, töreni seyrettim. Fırsatını bulup da kaçmıyordun bir türlü."

Rosa ile Genç-Arentsen, oturacakları kayyum çiftliğine, anlı şanlı, işte böylece girdiler...

Birkaç gün sonra Benoni büyük ağını, adamlarını alıp balık avına enginlere açıldı. Balıktan yana bahtı açık olduğu hakkındaki kanaat öylesine kuvvetliydi ki, Benoni'nin ariyazından fazla müracaat

eden olmuştı. Kolcu Švend, ağ sahibinin hususi adamı olarak katılmıştı kafileye.

19

Her saat, her gün, her gece, güneş gökte pırıl pırıl. Genç-Arentsen yurdundan uzun zaman uzak kaldığı için gecelerdeki bu güneş ışığına artık alışamıyor, yatağında uyuyamıyor, odadaki karanlığı bir türlü kâfi bulmuyordu. Üstelik babası ihtiyar kayyum, avlunun öbür kısmındaki bir odada hasta yatıyor, arada uzun bir sofa olduğu halde Arentsen babasının iniltilerini açıkça işitiyordu. Kalkıyor, giyiniyor dışarı çıkıyordu. Rosa ise bu sıcak yaz gecesinde üzerinde sadece bir yatak örtüsü, mışıl mışıl uyuyordu.

Şimdi bu ot biçme mevsiminde avukatın yazıhane işleri, yılbaşındaki kadar fazla değildi artık. Önceleri uzun ve sıkıntılı yazılarında Rosa ona yardım etmişti; ama şimdi avukat kendi işinin hakkından kendisi geliyor, öyle fazla işi olmuyordu. Toplantıdan bu yana bir iki mukavele yazmıştı sadece. Ama toplantıda bir karara bağlanmamış nice büyük davalar şimdi mahkemeden mahkemeye giderek kendi kendilerine avukat hayrına çalışadursunlar, avukat keyfine bakıyor, arasıra Mack'ın içki tezgâhına çöküp demleniyordu.

Hung Trevelyan ile Torpeltviken'li Levion arasındaki dâva karara bağlanmış, bu dâva Arentsen'i

bir hayli yormuştu. Dağdan doğru, nikâhını kıydırmıya gittiği gün yolu enikonu uzatmak zorunda kalmış, o meşhur som balığı avının yapıldığı kavgalı yeri bir göreyim, çağlayan başındaki ırmak genişliğini ölçeyim, demişti. Yanına iki de adam almıştı. Oraya varıp da, karşı kıyıda Sir Hung'un durmuş, balık avlamakta olduğunu görünce bir ahabıymış gibi İngilizce başıyla selâm vermiş, şapka çıkarmıştı; fakat İngilizcik hiç istifini bozmamış, selâmını almamıştı bile. Orda olsaydı Rosa buna çok üzülürdü. Kızmış, içerlemiş, emir vermişti adamlarına Arentsen: "Gayet dikkatli ölçünüz!" Şu var ki ırmak yine on iki kulaç genişlikteydi.

Genişliğin önemi yok bence! dedi Arentsen. O Sir Hung'u incelemiş, sırf kendi tahminine dayanarak, oltadaki yemin, Marelius'un kıyısından çok, Levion'un kıyısına yakın olduğuna kanaat getirmişti. Her iki adamı bu işde şahit olarak kullandı, yazılı ifadelerini aldı. Sonra da birinci fezlekesine bir zeyil kaleme alarak posta ile yolladı.

Şimdi ise dâvâ karara bağlanmış bulunuyordu. Gidip hâdis emahallini incelemesi bir işe yaramamıştı: Sir Hugh, uzlaştırma komisyonuna evvelce teklif etmiş olduğu miktarı, bir kuruş fazlasını değil, ancak o kadarını ödemiye hüküm giydi.

Sir Hugh, kararı öğrenince şahitleriyle geldi, parayı ödemek istedi: "Buyurun, işte para!" dedi. Ama Levion'un tamahkârlığı yüzünden bu teklif de boşa

gitti. “Avlanma hakkını çok ucuz aldınız, Edvarda’ya ayrıca para verdiniz de ondan!” dedi Levion. “Edvarda, Mack’taki hesabına yirmi beş taler yatırdı.”

Sir Hugh parayı tekrar uzattı, alan olmayınca çekilip gitti.

Fakat henüz bidayet mahkemesindeki bu dâvâ kaybedilmiş sayılmazdı ki! Sir Hugh’un som balığı avcılığı hâlâ da mükemmel ve canlı bir çekişme konusu olmakta devam ediyordu. Nitekim sonuç şuna bağlandı: Dâva, Drontheim’deki istinaf mahkemesine iletilmeliydi. Avukat Arentsen demir gibi bir fezleke yazacak, şu önemli noktayı belirtecekti: “Hasım tarafın kızıyla Sir Hugh beynindeki münasebetler bertafsil tenvir edilmek icabeder.”

“Lâkin peşin bazı masraflara bakar bu iş!” dedi Arentsen.

“Eh, ne çare! Bu sefer ne kadar?”

“Bu sefer dört taler.”

“Bu alçak heriflere karşı kazanacağım hak, bana pahalıya oturuyor.”

“Hak dediğin hiçbir zaman pahalı değildir.” cevabını vredi Arentsen.

Torpelviken’li Levion, parayı verip gitti.

Sıra kimde?

Hopan’lı Aron’da! Dâvası pek de saçma bir şey yüzünden açılmıştı: Adalardan bir genç balıkçı bir gece Aron’un iki çifte sandalını almış, iki gün iki gece ortalarda görünmemişti. Bu kadar zaman nerde

kalmıştı? Bir kızın yanında! Delikanlı sandalla dönüp gelince Aron onu kayyum çiftliğindeki yeni avukarla tehdit etmişti. Oğlan şaşırđı. İnsanın izin mizin almadan birisinin kaygısını kullanması oralarda öyle olağan şeydi ki, Aron'un tehdidi ona şaka gibi gelmişti. Sonunda delikanlı: "Sen de, avukatın da bana vız gelirsiniz, anladın mı?" deyip kesti attı. Arentsen böylece dâvayı üzerine almıştı. Ah ah! Aron'a neye mal olmuştu bu dâva! Kayyum çiftliğine bir inek götürmüştü, yaz ortasında, tam da südünün bol olduğu sıra. İkincisini de sonbahara kesimlik götürecekti anlaşılan.

Dâvayı bidayet mahkemesinde kaybedince; "Biz bunun peşini bırakmamalıyız!" dedi Arentsen. "Ben şimdi istinaf mahkemesine demir gibi bir fezleke yazacak, dâvayı yeniden başlatacağım. Ama yine masraf olacak tabii!"

Aron, öfkeli sıkıntılı, cevap verdi:

"Masraf da masraf! Aç kalacağım bu gidişle!"

"Yok canım, o kadar değil."

"Benim kayalıkları alsanız olmaz mı?" diye sordu Aron.

"Kayalıkları mı?"

"İlerde çok kıymetlenecek diyorlar. Kristiana'lı profesör keşif yapmış, içlerinde simli kurşun madeni var diye yazmış."

Avukat Arentsen cevap verdi:

"Ben ne yapayım madeni? Ama gümüşe sözüm yok, Aron!"

Hopan'lı Aron, bunun üzerine, ikinci ineğinin de elden gittiğini anlamış, ayrılmadan önce bir kâğıt imzalamıştı...

Fakat daha yaz aylarında Nikolai Arentsen öylesine sıkılıyordu ki, balıkçılar gelecek defa Lafoten adalarına balığa giderlerken bir balık hâkimliği vazifesi alıp onlarla birlikte gitmekten dem vurmaya başladı. Kışın ne yapacaktı buralarda? Köylerde yalnız kadınlarla çocuklar olacak, hiçbir taraftan tek gümüş liracık alamıyacaktı. Rosa, belki de, yeni evli bir adam ilk fırsatta yurdunu terkedeceğine daha akıllıca bir şey yapmalıdır kanaatinde olduğu halde, onun bu fikrine itiraz etmiyordu. Rosa sağda solda yardımını esirgemiyor, hasta kaysıma bakıyordu. İhtiyar adam gittikçe zayıflıyor, kuvvetten düşüyor, artık sadece kurtulacağı dakikayı bekliyordu. Kayyumluk işlerine şimdi köy öğretmeni bakıyordu...

Sirilund'da bir değişiklik olmuş, ihtiyar Mons odasından mezarlığa göç etmişti. Bir gün onu, her zamanki gibi, elinde bir ekmek parçası, ağzında bir doymuşluk ifadesi, yerinde yatıyor bulmuşlardı. Mons yıllardır zaten fazlaca bir hayat belirtisi göstermediği içindir ki şimdi büsbütün öldü mü, yaşıyor mu, anlamak biraz zor olmuştu. Öbür yatakta yatan Fredrik Mensa'ya: "Ne dersin, Mons uyuyor mu acaba?" diye sordukları zaman Fredrik Mensa her zamanki cevabını vermişti: "Uyuyor." Bunun üzerine Mons'u ertesi sabaha kadar öylece bırakmışlardı. Ama sonra ekmek parçasını hâlâ yememiş olduğunu görünce

öldüğünden şüpheleri kalmamıştı. İhtiyar dostunun götürülüşünü Fredrik Mensa, yatağından seyretti; bu ona fazla dokunmadı, ama yine de arasına bir insan kelâmı edip lâfa karıştı, etrafındakiler onun ne dediğini anlıyabildiler: Gak gak diyor karga. Öğlen mi oldu? Hahaha...

Sonbahar yaklaşıyor, ormanda akça kavaklar sararıyordu. Mack'ın balıkları kurumuş, Arn Törker balıkları çektirmeye yükleyip Bergen'e hareket etmişti. Irmaktaki dişi som balıkları çiroza dönmüş, ipincecik olmuşlardı, yazdaki halleri kalmamıştı. Sir Hugh Trevelyan oltasını katlamış, yine İngiltereye dönmüştü. Torpelviken'lilere ve Edvarda'ya bahara tekrar geleceğini vâdetmişti... Şimdi, yazın güzel güney güneşi alan çiftliklerde ekinler biçiliyor, patatesler kazılıp toplanmaya başlanıyor, her şey her zaman ki seyrini takibediyordu.

Benoni ağı ve adamlarıyla tekrar döndü, geldi. Balık avlıyamamıştı. Kendisine iyi bir avlanma sahası bulunduğu için, kış ringaları akınında hemen iş başı yapabilmek üzere birkaç hafta daha dayanmak isterdi, ama bu bir dalyan sahibine tuzluya otururdu; üstelik yanı sıra bir de yamak götürmüştü; ayrıca emrindeki adamların daha fazla susup beklemeye paraları, erzakları kalmamıştı. Benoni, bu yüzden kara kara düşünceler içinde üzgün, yurduna döndü.

Neşesini kaybetmiyen tek adam, Kolcu Svend idi henüz. Suratını asması için sebep de yoktu orta-

da. Ötekiler masraf edip dururlarken bütün yaz para biriktirmişti. Şimdi de sevdiği yere döndüğüne pek memnundu üstelik .Hemen o akşam Sirilund'a gitti, gizlice oda hizmetçi Ellen'i buldu, selâmlaştı, kızla heyecanlı bir konuşmaya daldı. Ellen için varıp Mack'ın huzuruna çıkmayı, Sirilund'da kalmasına müsaade istemeyi düşünüyordu. Mack ne cevap verirdi acaba?

“Mons ölmüş, Fredrik Mensa yatalak; odun kırmıya, odunluğa sen mi gidiyorsun?” diye sordu sevgilisine.

“Olabilir.”

“Şey. O yine banyo yapıyor değil mi?”

Ellen başını çevirdi:

“Banyo mu? Yapıyor.”

“Yakında yine yıkanır, değil mi?”

“Bilmem. Şey, bu akşam yıkanacak.”

“Ben artık Hartvigsen'in yanında kalmam.” dedi Kolcu Svend. “Bütün yaz parasını aldım. Balık avlıyamadan dönmemize o kadar üzülüyor ki!”

“Onun için fakir düştü, diyorlar.” dedi Ellen.

Acele ve içerlemiş, cevap verdi Kolcu Svend:

Halt etmiş onu söyleyen. Vallahi de alçakça yalan bu. Bir iki ay içinde parasını geri aldı mı Hartvigsen zengin bir adamdır.”

Bu sertlik karşısında Ellen: “Öyle, öyle!” dedi sadece.

Svend'in zihnini asıl kurcalıyan başka şeydi zaten:

“Ben burada kalabilecek miyim, iş onda! Sen bunu Mack'tan rica etsen?”

“Bilmem ki! Olur mu dersin?”

“Neden olmasın? Bu akşam onu yıkayacaksın madem. Görüyorsun ya, ben... İşte öyle, buradan çok memnunum. Gidip posta vapuruna binsem bile tutar, yine karaya çıkarım. Çünkü tuhaf şey, bilmiyorum... Ellerini uzatsana bana!”

İncecik eller, çocuk elleri gibi öylesine ufacıktı ki, parmaklar ağıltan incelmış gibiydiler; tam da Kolcu Svend'in müşfik kocaman avuçlarında kaybolacak küçüklükte. Svend, Ellen'i kendine çekti, tutup kaldırdı, tekrar bıraktı, uzun uzun öptü. Tekrar tekrar aynı şeyi yaptı. “Ben bunu sana bu yaz kaç kere söyledim, Ellen!” dedi Svend.

“Bu akşam onu yıkarken aç bu bahsi!” diye devam etti Svend. “Sırtını keselerken konuş onunla. Geldiğimi, yine burda olduğumu söyle. Hem kim kırarak odunu? diye sor. Sen onu iyi tanırırsın, bu işi ancak sen yapabilirsin. Yalnız dikkat et, uygun bir anında söyle, kızdırma. Ellen, üzülüyorum, gidip ona rica edeceksin, ama ne yapabiliriz ki?”

“Bir denerim, bu akşam söyledim.” diye cevap verdi Ellen...

Birkaç gün sonra Benoni, Sirilund’a geldi, Kolcu Svend’i buldu.

“Benden ayrılmana lüzum yok!” dedi. “Ben sana her zaman için bir sürü iş bulurum yaptıracağ.” dedi ve böbürlendi. “Bir gelsen de şu benim bacayı temizlesen nasıl olur?”

“Hayhay. Ne zaman dersen!”

“Hizmetçi habire yemek pişirir, öteberi kızartır, borular kurumdan genişledi âdeti. Sen burada mı kalıyorsun?”

Kolcu Svend başını salladı: “Evet!” dedi. Mack ricasını kabul etmiş, bir süre düşündükten sonra: “Kalabilirsin!” demişti.

“Bak şu aksiliğe!” dedi Benoni. “Ben de sana pekâlâ iş verebilirdim. Boyanacak şeylerim vardı benim!” dedi, uluorta böbürlenmeye başladı: “Sıvacılıkla da ben mi uğraşayım yani?”

Benoni’nin kızması için çok sebep vardı ortada. Yükselme delisi adamcağız daha yurduna döner dönmez herkesin kendisine mahvolmuş gözüyle baktıklarını görmüştü. Ona acıyorlardı. Bir zamanlar gelip bir şey istedikleri vakit hiç de fena komşu, yahut nobran bir adam değildi Benoni. Ama şimdi varını yoğunu kaybetmişti, yapılarının bile rehinde olduğundan

bahsediliyordu. Bütün bunlar yetişmezmiş gibi balıktan yana da şansı yoktu artık: Koca yaz geçmiş, tek balık tutamamıştı. Hemşireleri eski alışkanlığa dönerek kendisine düpedüz “Benoni” dedikçe kahrından ölüyordu. Son noelden beri Benoni’ye diş bileyen Steen Kalfa, ona uluorta sen demiye başlamıştı.

“Bu ne samimiyet?” diye sordu Benoni, kızmış. “Bana bir daha sen demiye kalkışma!”

“Sen de bir buzağı olduğun halde boğalık taslama!” diye cevap verdi Steen. Ah bu Steen, lâf dedin mi dili makine idi mübareğin!

“Mack seni içeri çeker de bir konuşalım der sonra!” dedi Benoni, gözdağı vererek.

Sonra Mack’ın yazıhanesine girdi.

Mack yerindeydi, her zamanki gibi, gömleğinin göğüs kısmında elmas iğnesi; saçı sakalı boyalı, halinde tavrında felâketten eser yok. Söylentiler Benoni’yi fena hırpaladığı halde Sirilund’un mağrur beyi Mack’a zerre kadar tesir etmemişti. Benoni’nin parasını dilediği gibi kullanmıştı Mack. Evet, işde ticarette kaçın kurasıydı o; hiç beş bin taleri geri mi çevirirdi? Ama bir balıkçı ailesinin paracıklarını iç ettiği de işitilmemişti, o biçim insanlardan değildi Mack.

“Eeel!” dedi Mack, Benoni’ye. “Bu yıl şansın iyi gitmedi ha?”

“Gitmedi.”

“İnsanın şansı her zaman yaver olmaz ki!”

“Yolda karşıma çıkan ringaları olsun tutabilseydim; ne çare birazı bile kısmet değilmiş bana.”

“Bir dahaya işin rasgider.”

“Kuruttuğunuz balıkları ben dönmeden Bergen’e yollamazsınız sanmıştım.” dedi Benoni.

Mack cevap verdi:

“Ne zaman geleceğini bilmiyordum ki! Bir mektup gönderseydin!”

“Çektirmeyi Arn Törker’in götürmesi iyi oldu. O da benim kadar becerir bu işi. Ama ben ümidetmiştim ki..”

“Ne zaman geleceğini bilseydim.. Sonra şart mıydı seni beklemem?” deyip kesti Mack.

Benoni yumuşadı, hesaplaşmadan bahsetmiye başladı. Yazın hiç kazanmadığını, aldığı kıymetli şeyanın parasını ödeyemeyeceğini söyledi, ezile büzüle borcunun tecilini istedi.

“Seni sıkıştırmıyorum.” dedi Mack.

“Siz beş bin taleri verene kadar eşyalar bende kalsın öyleyse!” dedi Benoni, iyi niyetinin son kalıntılarını kullanarak.

“Nasıl istersen. Hem onları seve seve geri de alırım almasına.”

“Geri mi alırsınız?”

“Aynı paraya. Bana lâzım onlar.”

Benoni bir an düşündü. Mack gibi müflis bir adam bu işi nasıl yapardı? Sonra Benoni bu eşyaları elinden çıkaracak olsa ne demezdi herkes? Ne yapsın, mecbur kaldı, derlerdi.

“Bir piyano, birkaç gümüş çatal kaşık lâzım bana nasıl olsa.” dedi Mack.

“Bilmem ki, malımı satmam için bir mecburiyet yok galiba.” dedi Benoni.

“Sen bilirsin!”

Mack başını salladı, aldı kalemi eline.

Ve Benoni evinin yolunu tuttu. Allaha şükür, Mack’tan dükkânında kredi istiyecek kadar sıkıntıda değildi henüz. Sandığında bir torba nakit parası vardı, Mack’ın çekmesindeki kadar belki de. Millet, kendi hakkında neler de uydurmuyordu yahu! Bereket geçinecek parası vardı, paradan yana sıkıntı çekmiyordu. Yeni piyano, yeni gümüş takımlar alacağından dem vursa da, Mack’ın zenginliği sallantıdaydı anlaşılan. Nerden bulaçaktı parayı? Sonra Benoni şunu da düşündü: Serserinin biriydi Mack, onunla alış verişi olmamalıydı. İşte çektirmeyi Benoni ile Lafoten adalarına göndermemiş, Benoni’yi taşıt dolu-

su mal almakla da görevlendirmemişti. İlerde bu işi de Arn Törker yapacaktı her halde...

Aradan birkaç hafta geçti. Benoni'nin pazarları kiliseye gitmekten başka işi yoktu yine.

20

Sirilund'da domuz kesimi var. Altı aylık domuz kesildi bile, kaynar suda haşlanıyor. Şimdi sıra bir yaşındakinde; derisi aklı karalı, burnu demir halkalı azman bir şey bu. Bir sürü delikanlı ve kadın iş başı yapmışlar: Başhizmetkâr domuzu şişleyip öldürdü, Kolcu Svend ile Ole Menneske ona yardım ettiler, aşçı kadınla Bramaputra da sağa sola koşuşarak kaynar su getiriyorlar. Ahır beslemesinden hayır yok. Kızcağız ortalarda dolanıp duruyor, hayvanlara sızlanıyor. Her yıl böyle yapar bu kız.

Hizmetkâr, kesilecek azman hayvandan ürküyor biraz. Kolcu Svend ona, hayvanı tabanca ile öldürmesini teklif etti, kibar kısmı böyle yapıyor, dedi. Ama kâhya kadın bu biçim öldürmeyi oldum olası yasak etmiştir: hayvanın kanı ziyan olsun istemiyor.

"Haydi, şimdi de onu turalım!" diyor hizmetkâr. cesaret aşıyor kendisine.

"Evet!" diye cevap veriyorlar Kolcu Svend ile Ole Menneske.

Yavru domuzu haşlıyarak gövdesinden kıllarını çıkartmakta olan kadınları bırakıyorlar. Bir sürü sak-

sağarla karga dolaniyor tepelerinde, gıklaşıp duruyorlar.

Erkekler domuz ahırına gidiyorlar, babaç domuz: burnunu kaldırıyor havaya, homurdanıyor, onlara bakıyor. Ellerinde bir kement, bacaklarına atacaklar. Ahıra bakan kız, bir tahta çanakta biraz yiyecek, domuzu dışarıya, avluya çağırıyor; hayvan az çok uysal, kızın peşi sıra gidiyor, bir şeyler sorar gibi homurdanıyor. Hizmetkâr, Bramaputra'ya sesleniyor, gelsin de çanağı tutsun akacak kana diye. Kısa aralıklarla yavaş yavaş, kabile uzun bir kızağa doğru ilerliyor. Kesim için hazırlandı bu kızak; işte geldiler. Aşçı kadın yavru domuzu yüzüstü bırakıp mutfağa kaçıyor, kan görmeye tahammülü yok. Kaba sözler söyleniyor ardından. Bramaputra elinde çanak, az geride duruyor; çanağın dibinde bir avuç tuz serpilmiş. Her şey hazır.

İkide bir homurdanıyor domuz, duruyor, kulak kabartıyor. Gözlerini kırptırıyor, bu adamların ne konuştuklarını anlamıya çalışıyor. Ahır beslemesine domuza yakın durması, hayvanı yatıştırması emredildi; ama kızın gözleri ağlamaktan başka bir şey görmüyor ki: Derken birden kaçıp gidiyor, iki büküm, bağırarak, üzüntüden helâk olmuş. Domuz zaptedilemez oluyor, kızın peşinden gitmek istiyor, hizmetkâr küfürü basıyor: "Bari çanağı bırak, kaz kafalı!" Adam zaten sinirli; ama kız duymuyor.

Domuz böğürüyor. Ayak boğumlarına dolanmış ip, beslemenin, yem çanağının eşinden gitmesine en-

gel oluyor. Bu adamlar bu kementle ne yapacaklar? Alabildiğine böğürüyor hayvan. Emir verirken hizmetkârın hızlı bağırması lâzım: “Aman koyverme! Hey, kaçıyor be! Ne adamsın!” diye tersliyor hayvanı salıverin Ole Menneske’yi Avluda bir iki sığıyor domuz; Kolcu Svend yetişiyor, ipinden yakalıyor, çekiyor: Azman yağ tulumu yere yuvarlanıyor, Kolcu Svend’i de sürüyor, ama bir mucizeyle sanki, Svend ayakta duruyor.

Hizmetkâr, elindeki şişi, öfkeli tehditli, bir yana bırakıyor, Ole Menneske’ye yaklaşıyor:

“Domuzu koyverirken kargalarda mıydı gözün?”
“Sana ne be! Senin mi kargalar?”

Vay canına! Hizmetkâr ifrit oluyor. Bu sersemce işde çalışacak adamları o kendi seçmedi mi? Kolcu Svend’e de kendi gitti: Yarın sen de gel, bir iki domuz kesilecek, yardım et! dedi. Ole Menneske’ye de yine kendisi söyledi: Sen de bulun! Hizmetkâr, yumruğunu sallıyor üç kere, erkekçe soruyor:

“Bunu görüyor musun?”

Ama burun kıvrıyor Ole Menneske ona:

“Saksağanlar bile senin değil!” diyor.

“Bir daha bırakırsan yüzüne ekerim bunu!” diyor hizmetkâr, yumruğunu gösterip.

“Git işine be! Ver bana şu kamayı, domuzu ben kendim şişlerim.”

“Sen mi?”

Kolcu Svend, domuzu çeke çeke geliyor, hayvan hâlâ böğürüyor, şiddetle direniyor. Ole Menneske önce beriki, sonra ötekine eline tükürüyor, ipi kavırıyor tekrar. Kolcu Svend’in elinde yeni bir kement, domuzun hortumuna dolayacak, zamanını kolluyor.

“Dikkat et!” diye sesleniyor Bramaputra. Svend’in tehlikeli bir işe gireceğini biliyor; domuz süsebilir, pervasız eli paralıyabilir.

“Sevnd’le konuşmasan olmaz!” diye çıkışıyor hizmetkâr, içerlemiş. Sonra yana kaçıyor. Bramaputra, hizmetkârın yüzüne bakıyor.

“Seni öpmüyorum diye kıızıyorsun bu kadar!” diye cevap veriyor.

Bunu duyunca Ole Menneske’nin gözleri küçülüyor, bakışları saplanıyor âdeta:

“Susturmasını bilirim ben seni!” diye tehdit ediyor kızı.

Kolcu Svend, kemendi domuzun hortumuna doladı, şimdi peş peşe yeni ilmikler atıyor. Hayvan artık tehlikesiz hale getirilmiştir, gerisi kolay! Böğürmeleri boğuluyor, bağlanmış ağzından güçlkle soluyor. Sonra domuzu ayaklarından kavrayıp kızığın üzerine yuvarlıyorlar. Sinirden, harcadıkları çabadan hepsi de demir gibi olmuşlar, yavuzlaşmışlardır. Hay-

van şimdi kendini bütün bütün bırakmış, kızakta yatıyor. Hizmetkâr şişi alıyor, hedefi ayarlıyor.

“Fazla yukarı saplama!” diye sesleniyor Ole Menneske.

“Şimdi ona söz söyleme!” diye hatırlatıyor Bramaputra; elindeki kaşıkla çanağı karıştırmıya başlıyor, tuz çıtırıyor.

Derken şiş saplanıyor, hizmetkâr sert deriyi delmek için iki kere batırıyor; şiş erir gibi, sapına kadar, yağlı boğaza giriyor.

Domuz önce bir şey duymadı, birkaç saniye durdu, düşündü biraz. Derken öldürüldüğünü anlıyor, kısık boğuk bağılıyor, derken bağırılmaz oluyor. Boğazından kan akıyor, Bramaputra boyuna çanağı karıştırıyor...

“Şişlenmek, kolay ölüm!” diyor Kolcu Svend, düşünceli.

“Denedin mi yoksa?”

“Bir dakikalık iş; hem şişliyen, hem de ölen için!”

Öğleden sonra Kolcu Svend, Benoni'nin evine gidip bacasını temizlemek için kendi kendine izin verdi. Yanına uzun bir huş dalıyla kalın çelik bir tele bağlı ardıç demeti almıştı.

Benoni odada idi. Ocağın süpürülmesi işi, onun ipe sapa gelmez esintilerinden biriydi işte. Bunu sırf

millete, evindeki bacanın pek çok kullanıldığını, ocağının hemen hiç sönmediğini göstermek için yaptırıyordu.

“Beni kırmayıp geldiğin için çok teşekkür ederim!” dedi Benoni ve Kolcu Svend’in bardağına içki koydu. İkisi arasında sürekli bir dostluk vardı, çünkü Kolcu Svend hep kibar davranırdı.

“Hartvigsen’den bu küçük hizmeti esirgersem çok ayıp!” diye cevap verdi oKlcu Svend.

Svend mutfağa geçti, ocağın üstündeki kabkacığı başka yere taşıdı, sonra dama çıktı. Benoni de bahçeye çıkmıştı, yukarıya Svend’e seslendi:

“Kurum ne halde, katranlaşmış mı?”

“Evet!” diye cevap verdi Svend. “Yağlı yağlı, pırıl pırıl!”

“Kızartmalardan oluyor!” dedi Benoni. “Hizmetcime de söyledim, bey gibi yaşamak bizim nemize, ama...”

“Kadın kısmına gel de anlat!” diye takıldı Svend, gülererek.

“Ne yaparsın, zavallı yanımda öyle alıştı!” diye hizmetçiye mazur gösterdi Benoni. “Kurum kara ve yağlı, öyle mi?”

“Gördüğüm kurumların en karası, en yağlısı!”

Benoni öyle memnundu ki! Eski Funtus, dalyan arkadaşlarından geri kalmamak hoşuna gidiyor. Ne yapıp etmeli, Svend'i mümkün olduğu kadar uzun zaman yukarda damda tutmalı; Sirilund'a alış verişe gidenler görmeliler onu iyice.

Sendeki elması satın alacağım.” diyor Benoni.

“Bu kadar olur! Alıp da ne yapaaksınız?”

“Bulunsun. Pek çok kıymetli eşya var nasıl olsa. Gittikçe de çoğalıyor, nerdeyse tavana çıkacak.”

Kolcu Svend, soruyor:

“Elması size rehin bıraksam bana birkaç taler borç verir misiniz? Böyle yapmamın sebebi...”

“Neymiş sebebi?”

“Ellen ile evleneceğiz de!”

“Vay, bu derece ilerledi mi bu iş? Nerde oturacaksınız?”

“Fredrik Mensa ölünce onun odasında kalabiliriz.”

“Mack’la konuştum mu?”

“Evet, Ellen konuştu onunla, düşüneyim demiş.”

Benoni de düşünmiye başladı:

“Elması satın alır, parasını trink avucuna sayarım.” dedi Benoni. “Sen de birkaç taler için ona buna muhtaç olmazsın!”

Svend aşağı iniyordu ki, damdan bir daha baktı sağa sola:

“Kayyum çiftliğinin avukatı işte yine dükkâna gidiyor.” dedi.

“Sahi mi?”

“Sık sık gitmiye başladı. Bu işin sonu fena!”

Benoni, Rosa’yı düşündü, bir zamanlar kendisiydi Rosa’nın sevgilisi. Benoni başını salladı:

“Hey gidi Rosa! Kocan çok para kazanıyor, ama.” dedi.

Kolcu Svend, avukat Arentsen’i hiç de çekemez, çok para kazandığına bile inanmaz onun.

“Ben size bir şey söyleyeyim mi Hartvigsen, ne kazanıyor bu avukat? Birkaç dâvaya bakıyor, birkaç taler alıyor. Ama şimdi o paralar lâzım ona. Babası çiftlikte bedava oturamaz; o zaman kendine ya bir ev yapması, ya da kira vermesi gerekir. Üstelik bir de annesi var.”

Çeşitli bahanelerle Benoni, Kolcu Svend’i, avukat tekrar görününceye, dükkândan çıkıncaya kadar damda oyaladı.

“Dik mi yürüyor?”. diye soruyor Benoni.

“Dik yürüyor, pekçok şeye alışıktır o!” cevabını veriyor Svend.

Svend damdan indi, bacayı bir de mutfaktan temizlemeye hazırlandı. Benoni, hep Svend'in yanında.

"Mack'ın çingırak kordonunu hatırladım." dedi Benoni. "Sırına mıydı, kadife mi?"

"Sırmalı kadife. Sapı kırmızı kadife kaplı."

"Mack onu satar mı dersin?"

"Mesele! Alacak mısınız?"

"Bana bir çingırak kordonu lâzım!" cevabını verdi Benoni. "Ucuzca bir şey alırsam içim rahat etmez. Yatacaksın yatağa, çalacaksın, değil mi?"

"Yatağa yatılır, isteğe göre bir veya iki kere çekilir. Ama çingırağı çalmak için her seferinde mutlaka yatmak şart değil!" dedi gülerek, şaklaban Svend; halden anlardı, şaka olsun diye böyle söyledi.

"Bergen'den kendime böyle bir çingırak kordonu alacağım!" dedi Benoni, ciddî. "Bakmam birkaç talere, evimde çok eşyam olsun isterim, yerlerde, duvarlarda..."

Ah, ne çare, Benoni böyle kendinden emin değildi her zaman; birçok şeyler yapabilecek kadar emin değildi. Bazan gece, sessiz ve uzayıp gidiyorsa, yatağında şimdiki durumuna efkârlanıp üzülüyordu. Nesi vardı onun? Mack denilen rezile kaptırdığı beş bin talerinden başka bir kulübesi, bir de sundurma-

sı! Kocaman ağ yakında beş para etmeyecekti. Böyle düşüncelerle uykuya dalmak, hoş bir şey değildi tabii...

Benoni pazarları güzelce giyiniyor, kiliseye gidiyordu. Kilisede birisini göreceğini umuyordu da o yüzden şıklaşıyor, iki ceketini, devrik kenarları rugan, kimselerde bulunmıyan konçlu çizmelerini giyiyordu. Bir pazar, alabildiğine dertli döndü kiliseden. Arn Törker, Funtus'la Bergen'den dönmüş, Benoni'nin yapacağı yolculuğu yine Benoni'nin şansıyla parlak bir şekilde yapmıştı. Şanlı Bergen yolculuğu böylece suya düşüyordu. Her zamanki gibi tüccarın mallarıyla doluydu Funtus; üstelik güvertede öyle ağır, alâmet bir sandık vardı ki, karaya çıkarılması sekiz adama bakıyordu: Mack'ın satın aldığı yeni piyano idi bu.

Mack'ın edindiği bu piyano ile pırıl pırıl yeni gümüş takımlarını duyunca Benoni'nin ağzı açık kaldı. Bu müflis hergele, parayı nerden buluyordu? Piyanoyu Mack'ın salonuna taşıdılar, kayyum çiftliğinin Rosa'sı tecrübesini yaptı: Parmaklarının ucuyla bir iki hafif melodi çaldı, sonra da ağlıyarak koşa koşa salondan çıktı, böylesine mükemmel sesi vardı piyanonun.

Ama Benoni'nin dertlenmesine sebep başka idi, korkunç bir şeydi. Yeni vergi cetvelleri asılmış, Benoni rezil olmuştu: Kazanç vergisi vermiyordu artık.

Benoni bunu okurken sarardı, millet acıyarak kendisine bakıyormuş gibi geldi ona. Güldü: “Oh ne âlâ, vergi vermiyorum artık!” dedi. Dedi ama öyle üzgündü ki dudakları titriyordu. Kiliseden eve dönerken vergi tahakkuk memurunu görüp birkaç şey söylemeye karar verdi. Gülecekti, kendisini vergiden muaf tuttuğu için elini sıkacak, ona teşekkür edecekti, hahay!

Yolda Hopan’lı Aron yetişti arkasından. Benoni kaşlarını çattı: Daha birkaç ay öncesine kadar yolda yanına gelip Benoni Harvigsen’e yol arkadaşı olmayı göze alanlar, kibar kimselerdi sadece. Aron, merhaba deyince Benoni, Aron’a kendisinin, bildiği insanlardan olmadığını sezdirmek için “Günaydın” diye karşılık verdi.

Aron, geleneğe uydu, havadan sudan açtı, sonra derdine geçti: Harvigsen’in kendisine biraz yardım edip edemeyeceğini sordu.

“Ne gibi?”

Dâva meselesiydi. Avukat Arentsen bir ineğini almıştı, ikincisine de el atması yakındı; ama Aron’un karısı bu ikinci ineğin de gitmesine razı olmuyor, ahırdan ancak ölüsü çıkabilir, diyordu.

“Sana yardım edemeyeceğim.” dedi Benoni, ve ne yazık, kendini küçük düşürdü.

“Vergi cetvelinde bugün sende gördün, benim param yok, hehey!”

“Aptallık bu kadar olur. Sizde de para yoksa hangimizde var?” Ve Aron, kayalardan dem vurmıya başladı ve sordu:

“Hartvigsen, bu kayaları size satayım, olmaz mı?”

“Neden bana geliyorsun da benim almamı istiyorsun?”

“Ya kime gideyim? Ben kim güçlüyse ona giderim. Bu uğurlu kayalar işini avukata açtım, ama onun parası yok. Mack’la görüştüm. Mack’ın da parası yok.”

Benoni bunu duyunca: “Düşüneyim!” dedi. “Fener bekçisiyle konuştun mu?”

“Fener bekçisi: Bekçi, kayalardan nümunelik parçalar aldı, benim adıma Kristiania’ya bir profesöre gönderdi, cevap geldi: simli kurşunmuş. Bekçi daha ne yapabilir? Bu işin üstesinden gelecek bir siz varsınız.”

Hemen düşünüp taşındıktan sonra: “Peki!” dedi Benoni. “Ucuzmuş, pahalıymış, orası bence mühim değil. Kayaları alıyorum.”

“Bana unutulmaz bir iyilik yapıyorsunuz.”

Mack g’bi kesti attı: “Yarın uğra bana!” dedi Benoni ve Mack salları ya, onun gibi de başını salladı.

Bu iş de olmuştu....

Ertesi gün Benoni fener bekçisi Schöning ile bir daha görüştü. Sıska adam, görüşüne biraz olsun önem verilmesinden ötürü mağrur ve memnundu. Onun yıllardır gördüğü bu kayalar şimdi başka elle-re geçiyor, bir değişiklik oluyor, tasarıları artık ölü kalmaktan kurtuluyordu. Fener bekçisi, bu çeyrek fersahlık kayalardan parayı esirgememesini, en azdan on bin taler edeceğini söyledi.

Ama gerek Hopan'lı Aron, gerekse Benoni akli başında kimselerdi; fener bekçisinin biraz kaçık olduğunu düşündüler. Benoni, eski Benoni idi şimdi; kayaları öyle rasgele almıyordu; kurşundan gümüşten anlamazdı ama biraz gayret ve biraz masrafla bu kayaların denize, ormana raslıyan kısımlarını düzeltebilir, iyi bir balık kurutma sahası yapabilirdi. İlerde kendi hesabına Lafoten adalarına gidip balık satın alırsa bir kurutma yeri olmalıydı.

Benoni, Aronla anlaştı; üzerindeki küçük ormanıyla birlikte kayalara yüz taler verecekti. Lensmann'ın mübaşiri mukaveleyi hazırladı.

Ama parayı ödemesi gerekince Benoni, kendini o derece Aron'un velinimet, vasisi hissetti ki şöyle dedi:

“Fakat bu parayı kayyum çiftliğinin avukatına devretmek yok haa! Sakın, böyle bir şey yapayım deme!”

“Şey. O iş... Yok, hepsini mi? Allah korusun!”

“İneği kaç talere rehin verdin?”

“On iki talere!”

Benoni, on iki taler saydı, Aron’a verdi: “Bu, Nikolai için. O iş tamam!”

Sonra seksen sekiz taler daha saydı, bir kâğıda sardı: “Bu da... Nikolai için değil.”

Hopan’lı Aron, Benoni ile Rosa, avukatın karısı Rosa arasındaki hâdiseyi biliyordu, bu yüzden parayı cebine atarken başını salladı:

“Bu, Nikolai’nın değil, peki!” dedi.

“Eh, bakalım sözünde duracak mısın?”

Ah ah, kuvvetini kullanmak, Mack olmak, herkeslerden saygı görmek ne güzel şeydi! Şimdi Aron, Benoni Hartvigsen’in ne dediğini, ne yaptığını gidecek, başkalarına anlatacaktı...

Lensmann’ın mübaşiri, toplantıda okunması için Hardevogt’a göndermek üzere satış senedini yanına aldı.

21

Benoni, gönlümdeki karasevda dediği şeyden kurtulamıyordu. Baharda yoldaki son karşılaşmalarından bu yana Rosa’yı bir kerecik olsun görmemişti. Evine öylesine kapanmıştı Rosa! Saadetler, Rosa! Ama kiliseye gelmeyişi, yollarda görünmeyişi, eski-

den her an Sirilund'da olurdu, şimdi uğramayışı! Hem ihtiyar kayyum da ölmüştü, bakacak hastası da yoktu artık. Ama daha neler! Benoni'ye ne Rosa'dan?

Evet, Benoni vergi memuruna gitmiş, gülmüş, bağırıp çağırmış, ama mal müdürü lûtfedip onu vergi mükellefleri arasına sokmamıştı. Bir komplo idi bu. Benoni'nin itibarını sarsmak onu benzerleri de-rekesine düşürmek istiyorlardı.

Acı günler, geceler geçiyordu Benoni. Allah bilir, belki haklıydılar, kötüye gidiyordu. Millete zengin olduğunu göstermek için ne yapsa para etmiyordu: Ocağındaki kızartma kurumlarını temizletmişti; elinde avucunda kalan paranın büyük bir kısmını belki hiçbir zaman işine yaramıyacak birkaç kayaya yatırmıştı; hattâ sırf kibarlık uğruna cam kesmek için bir de elmas satın almıştı. Yine de Benoni'nin pek dayanamayacağına, ergeç her şeyini Sirilund'da Mack'a kaptıracağına inanıyordu herkes. İncildeki sözü düşünüyordu Benoni: Boyunduruğumu çekiyor, çekiyorum. Din dışı düşüncesi de şuydu aşağı yukarı: Akıntıya kürek çekiyorum.

Noel akşam Benoni, evinde oturuyordu. Geçen seneki gibi değildi bu sene; Geçen sene Hartvigsen idi, Mack'lara davet edilmişti. Eh, şimdi de Sirilund'daki o koca Mack kollasındı kendini! Beş bin taleirin vadesi dolmuş, üzerinden haftalar geçmiş, ama Benoni mahsus orali olmamış, gidip da parayı istememişti. Sırf bu yıl da kendisini noel gecesini Sirilund'a

çağıracaklar mı, anlamak için böyle yapmıştı. Benoni artık aldırımıyordu .Mack'ın gözünün yaşına bakmıyacaktı, vadeyi onu düşünerek uzatmamıştı, sırf bu yıl Noel gecesi Rosa'nın Mack'lara mutlaka geleceğini düşünüyordu... Öyle ama. Rosa'dan ona ne canım!

Benoni, zaman zaman önleminiye çalışsa da bir hastalıktı bu, idareli yaşamıya başlamıştı. Nakit parasının pek çoğunu elinden çıkardığı için dükkânında kredi istemek üzere Mack'a gitmiye mecbur kalacaktı yakında; bu mecburiyeti mümkün mertebe geciktirmek istiyordu. Fincanına önce kaymaklı sütü sonra kahveyi koyuyor, kahvenin karıştırılmasında kaşık kullanmamak için böyle yapıyor, kaşığı kolhıyarak kullanıyordu. Fitilin çevresine tuz serpiyor: "İsa adına yansın!" diyordu. Fitile tuz serpmesi kandanilin yavaş yavaş yanması, gece geç vakitlere kadar dayanması içindi. Sonra yapayalnız oturuyor, akşam nevaiesini çöpleniyo, bir iki tek atıyordu. Bu iş de bitince dualar okuyor, üstüne bazan telrar içiyor, sonra makamla Mezmur okuyordu; o da bitince yapacak iş kalmıyordu.

Şimdi Rosa, Sirilund'da oturmuş, yeni piyanoyu çalmaktadır her halde. Kadife gibi yumuşacık elleri vardır Rosa'nın...

Benoni masanın başında dalıyor, hafiften kesti-riyor. Ama ışık parlıyor, kıvılcım saçıyor, tuzdan ötürü yağ sıçratıyor, arada bir çıtırdıyor, uyandırır-

yor Benoni'yi. Benoni belki birinci defa hayatını, Rosa'yı, parasını, kıymetli eşyalarını, ağını düşünüp dertlenmiye başlıyor. Ah, ah! İşte iflâs etmesi yakındır. Geçenlerde Hopan'lı Aron'dan aldığı kayalıkları hatırlıyor, bu kayaların servetinde az çok bir önem taşıdığını, bilânçonun aktif hanesini kabarttığını, başkaca bir işe yaramadığını düşünüyor. Güzel! Ama o bir toy muydu? Evet, bir toydu işte! Rosa için ayırdığı kaşıkla çatalı Rosa'ya göndermek istediğine göre...

Derken Kolcu Svend, kapıyı vuruyor, içeri giriyor.

Benoni sıcağı sıcağına: “Ben sana bir şey diyeyim mi, sen muhakkak yemedin, içmedin bu Noel gecesinde!” diyor, sonra heyecanla devam ediyor. “Ne istersen var, buyur!” Kolcu Svend'e baktığı bile yok, konuşuyor sade: “Ne oldu bu işiğe anlamıyorum, ne rezil şey bu, hiç de aydınlatmıyor.”

“Aydınlık pekâlâ!” diyor Svend, aklı başka yerlerde. Üzgün, kederli görünüyor.

Benoni, bardağına içki koyuyor, içmesini söylüyor. Birkaç sefer tekrarlıyor bu işi. Sonra masayı düzeltiyor, yiyecek çıkarıyor, lâf atıyor:

“Öyle! Sen şimdi kibar sofradan geliyorsun, benimkinin sözü mü olur, ama beğenmezlik etmezsen..”

“Etmem!” diyor Svend, uzanıp alıyor, hafiften yemiye başlıyor.

“İslatmadan olmaz!” diyor Benoni, tekrar içki koyuyor. “Bu akşam Sirilund sofrası yaman donanmıştır, ne dersin?”

“Öyle!”

“Şey.. Başkaları da var mıydı?”

“Bilmem ben orada değildim.”

“Değil miydin?”

“Hayır. Beni ilgilendirmez.”

Benoni, hayretle Svend’in yüzüne baktı.

“Hayır, ben biraz orda burda dolaştım.” diye açıkladı Svend. “Sonra aklıma esti, size uğradım.”

“Bu gece sende bir hal var, dışarlarda dolaşmanın bir sebebi olacak!” dedi Benoni.

Ne kadar içerse içsin dokunmuyor, Svend geldiği gibi dalgın oturup duruyordu. Dinç, sağlam insanlar gibi birden sarhoş olacak, sızıp kalacaktı belki de...

“Yoo, şöylece dolaştım, Ellen de vardı.”

“Sonra Ellen eve girdi her halde, bilmem ya!”

“Evet, her halde.”

“Rosa, Sirilund’da mıydı?”

“Evet.”

Benoni başını salladı:

“Eh, noel geçsin, Mack’a konuşacağım.”

“Siz de mi?”

“Paramı istiyeceğim.”

“Ben de konuşacağım Mack’la; bu iş böyle yürümez.” dedi Svend “Fredrik Mensa’nın öleceği yok; bu durumda ben de evlenip o odaya yerleşmem.”

“Canım, hele sen kızı tatlılıkla al da!”

“Tatlılıkla yahut sertlikle.”

Benoni büyük lâkırdılara olduğu kadar ufak tefek sözlere de önem verirdi. Konuyu değiştirmek için sordu:

“Avukat da oradaydı her halde.”

“Evet, beni o gördü.”

“O mu gördü?”

“Evet, Ellen’i bıçaklamak istiyordum..” Kolcu Svend, iç cebinden hizmetkârın uzun bıçağını çıkardı, gayet ciddî idi, bıçağa baktı, parmağını bıçağın ağzında gezdirdi.

“Sen çıldırmışsın!” diye bağırdı Benoni. “Ver şu bıçağı bana!”

Ama Kolcu Svend, bıçağı tekrar cebine soktu, anlatmaya, içini dökmiye başladı:

“Mack, kâhya kadına banyoyu hazırlamasını söylemiş, kadın da peki demiş. Sonra Mack, Ellen’den noel gecesi gelmesini istemiş, gel de bir muayene

edeyim, seni, demiş. Kız bu teklife yanaşmamış. Hele bir git, görürsün! dedim Ellen'e. Bu sabah. Akşam doğru Mack, Ellen'i tekrar yakalamış, yemekte sofradan bir çatal çalmasını, sonra gelip kendisine üzerini aratmasını dilemiş, Ellen de peki demiş. Ben bunu duyunca gittim hizmetkâra, dedim ki: Ver bana bıçağını! Ne yapacaksın? diye sordu, sana yaramaz o, dedi. Sakalımı tıraş edeceğim, dedim, aldım bıçağı. Ama tıraş olmadım, cebime soktum, Ellen'e gittim, benimle dışarı gelmesini rica ettim. Korktu ben-den, gelmek istemedi, vaktim yok, dedi. Tekrar rica ettim, pekâlâ, öyle olsun! dedi, geldi benimle. Bu gece gidip üstünü aratmayı vâdettin mi Mack'a? diye sordum. Hayır! dedi. Hele bir git, görürsün! dedim. Sen çok sâfsın, sakın ha! — Hiçbirinizi anlamıyorum, dedi Ellen, hepiniz de hep sizin olayım istiyorsunuz, nedir bu çektiğim, elime alıp bir dikiş bile dikemiyorum sizin yüzünüzden! — Dedim ki: Hem seninle evlenecek olan benim; ama şimdiye kadar bana hep olmaz diyorsun; ben de çekip gideceğim buralardan. — Git, git! dedi Ellen. — Git, diyor-sun ha! diye bağırdım. Öyleyse bilmiyorsun ne yapacağımı! — Ellen bir an yüzüme baktı, sonra mutfak aralığından eve koştu. Oyalandım oralarda; karanlık basıyordu, evi dolanıp cümle kapısına geldim. Kimseler yoktu, koridordaki ışık bir başına yanıyordu. Hizmetkârlar odasına vardım, adamları yemeğe davet etmişlerdi, hepsi mutfağa gidip sofra başında toplanmak üzereydiler. Ben yine cümle kapısına döndüm, kapının önünde bekledim. Az son-

ra Ellen göründü. Her tarafta seni arıyorum, dedi. Gel haydi, içeriye yemeğe! Öyle tatlı rica ediyordu ki öldürmek elimden gelmezdi. — Doğru mu bu gece yukarıya çıkacağın? diye sordum. Doğru! diye cevap verdi. Gitmesen olmaz mı? diye sordum. Hayır, olmaz! dedi. Sonra göğsüme atıldı, kollarını boynuma doladı, öptü beni. Biraz fazlaca içkili olduğunu anladım. Fazlaca içmişsin! dedim, bıçağımdan korkmuyor musun? — Korkmam, dedi, bağırdım mı Mack gelir. — Onu da öldüreceğim, dedim. Ellen cevap verdi: Bu işde benim de söyleyeceklerim var.”

Kolcu Svend düşünceye daldı, birkaç kadeh içki yuvarladı, Benoni'ye dikti gözlerini, tekrarladı:

“Bu işde benim de söyleyeceklerim var, dedi.”

“Peki, ne demek istedi?”

“Bilir miyim?”

“Bunu duyunca sen de kıza el mi kaldırdım?”

“Saçmdan yakaladım, ama beni öylesine sarmıştı ki bıçağımı alamıyordum; bir iki yumruk salladım, diz çöktürdüm. Haydi şimdi çağır onu! dedim. — Hayır! dedi, çağırmam. Ama şunu bil ki ikindiüstü onun odasmdaydım ben! dedi. Kimse gitmez ama ben yine giderim. — Bunu duyunca bir tuhaf oldum, bıçağımı almak istedim, baktım bıçak Ellen'in elinde. Elini sıktım, aldım bıçağı. Ellen birdenbire bir solucan gibi kaydı elimden yere, tutamadım, koridora doğru kaçtı. Peşinden atıldım, salonun kapısında avukatı gördüm: durmuş, koridora bakıyordu. Birden

durdum. Bu ne gürültü? diye sordu avukat, kapıyı kapadı. Ellen saçlarını avuçlamış, koşa koşa merdivenleri çıkıyordu. Yetiştirdim ama, avukat kapıdan tekrar başını uzattı, etrafına bakındı.”

Benoni, bu çılgınlığı aklı almıyor, anlatılanları bir gazete hikâyesi gibi dinliyordu. Kolcu Svend mekanik bir hareketle bir kadeh daha içti, gevşemeye başladı.

“Yani onu öldüremedim.” dedi.

“Eğer hâdise aynen böyle olduysa” dedi Benoni. “Kıza karşı pek canavarca davranmışsın. Seni halatla bağlamalı.”

“Evet, aynen böyle oldu.”

“Bu gece mi?”

“Evet, demin.”

Benoni: “O halde bilmem ki senin burda benim odamda oturman doğru mudur?” dedi. “Git nereye gidersen. Nasıl davrandığının farkında mısın? Hayvan gibi!”

Kolcu Svend sessizce oturuyor, düşünüyordu. Derken sordu:

“Ne demek istedi benim de söyleyeceklerim var derken? Ellen, ona âşık!”

“Mack’a mı?” diye sordu Benoni, şaşmış.

“Evet.”

Başını önüne eğmiş, oturuyordu Kolcu Svend. düşünüyor, gözlerini kırıştırıyor, gittikçe gevşiyordu. Benoni bu kaçık herifin çok acı çektiğini, sabrının tüketildiğini yavaş yavaş kavıyordu. Öyle ama, oda hizmetçisi Ellen'in Mack'a âşık olduğuna inanıyorsa tamamiyle aklını oynatmıştı bu Svend.

"Otur, dinlen biraz!" dedi Benoni. "Sonra iş ona kalsın, seninle Sirilund'a gideriz. Yanında ben olunca korkma!"

Ama Kolcu Svend, o kadar heyecandan sonra birdenbire kendini koyvermişti, gözleri kapanıyordu. Kendini zorlayarak tekrar açtı gözlerini:

"Bıçakla kendine bir şey yapmamıştır ya? Hayır, kalkın hemen şimdi gidelim." dedi.

Yerinden kalkmak için davrandı, ama yine yıkıldı, adım atamadı. Benoni, Svend'in cebinden bıçağı aldı.

22

Noelden birkaç gün sonra Benoni, Mack'ın yazhanesine gitti. Mack onun ne istiyceğini hemen anladı:

"Merhaba, Hartvigsen!" dedi. "Ben de sana birini gönderiyordum. Aramızda bir hesap var, şunu temizlesek!"

Benoni pek merak ediyordu; Mack'ın, borcunu ödemesi mümkün değildi hani?

“Önce çok ’üzgünüm, seni noel gecesine çağırmadım.’ ’dedi Mack. “Bu yıl olmadı işte.”

“Ah, değmez!” dedi Benoni biraz kinayeli. “Ne seviyem, ne mevkiim buna müsait değil.”

“Nasıl? Değil mi? Sadece şunu bil ki, aziz Hartvigsen, evimde seni istemiyeceğim de kimi istiyeceğim? Ama sırf seni ve onu düşündüğüm için seni çağırmaktan vazgeçtim.”

“Ben onu yemezdim ki!”

“Hu! Eminim, anlıyorsun, boş kaçmazdı herkes için. Hem kocası da vardı.”

Benoni, Mack’ın isabetli davrandığını anlamıya başlamıştı. “Öyle!” dedi, yumuşamış. “Ben de zaten öyle düşünmüştüm.”

Mack, yazıhanenin gözünü açtı, para çekmece-sini sapından tutup çıkardı. Kutu, Mack’ın zayıf elinde bir hayli ağıra benziyordu. Birden durdu Mack, dedi ki:

“Şu da var: Bu yıl Lafoten adalarına Funtus’u sen götürebilir misin?”

“Ben mi? Funtus’u mu?”

“Geçen seneki gibi bu sene de.”

“Arn Törker götürmiyecek mi?”

“Hayır!” dedi Mack, kısaca.

Sustular.

“Bilirsin. Arn Törker’i Bergen’e gönderebilirim.” dedi Mack. “Yük götürmek kolay iş. Ama üç taşıtlı dolusu mal satın almakta onu kullanamam. Bu işe kafalı adam ister.”

“Eh, Bergen’e gittikten sonra..” diye başladı Benoni.

“Hem her şeyden önce” diye devam etti Mack. “Bu iş sorumluluk işi. Arn Törker’de ise bu yok. Ama sana istediğim kadar binlik emanet edebilirim, senden eminim.”

Katlanmak zorunda kaldığı iflâs dedikodularından sonra Mack’ın ağzından bu sözleri duymak, Benoni’nin öyle hoşuna gitti ki! Sordu:

“Herkes sizin gibi düşünmüyor. Vergi cetveline göre benim servetim yok artık.”

, “Bahtiyar adam: Servetin yok, gelirin yok, vergin yok... Sonra yatları geçen seneki gibi Ole Meneske ile Villads Bryggemand idare ederler. Sen de Kolcu Svend’i Funtus’a yanına alırsın her halde!”

Sirilund beyi Mack’a karşı kalbinde kök salmış o saygı, uzağındayken bile her şeyine itaat etmekten yana o doğuştan itiliş. Benoni’nin bu teklifi hemen reddetmesine engel oldu. Hem sonra biliyordu ki, herkeslerde Benoni zengindir inancını bir çırpıda tekrar yaratabilecek insan, Mack’tır.

“Altından kalkabilir miyim acaba?”

“Geçen sene kalktın ya!”

Bunun üzerine: "Ne olursa olsun, artık param yok!" dedi Benoni.

"Para mı?" diye sordu Mack, şaşırılmış. "İşte para!" dedi ve elini çekmesinin üzerine koydu.

"Evet, öyle!"

"Ama mesele şu: Parayı ben kullanıyorum." dedi Mack, hemen konuya girdi. "Paran daha bir müddet bende kalsın isterim, ben bu parayla balık alacağım. Bir teklifim var; Lafoten adalarına gidersin, üç taşıtlık mal alırsın, balık yahut. Sonbaharda ben balıkları satınca paranı faiziyle birlikte öderim."

"Olmaz!" cevabını verdi Benoni. "Karar verdim.. Olmaz, hayır.. Paramı sonbaharda alacağıma dair elimde senet yok ki!"

"Balık var ya! cevabını verdi Mack, şaşırılmış.

"Balık rehin mi oluyor?"

"Tabii! Ben satana kadar balık senin, sattığım zaman da parası senin!"

Benoni, bu yeni proje ile satın aldığı kurutma yeri arasında bir bağlantı kurdu; şimdi eline balık geçeceğine göre kayalardan faydalanabilirdi. Ama düşünceleri oturmuş değildi o kadar, dedi ki:

"Şu var: Malı ben kendi parama karşılık satın aldıktan sonra ne diye sizin için satayım?"

"Azizim Hartvigsen balıkları satabilmek için vasıta ister. Benim üç taşıtım var, senin hiç yok. Hem

sonra ben sana eskisi gibi bugün de yardım etmek istiyorum: Bu işlerde pişmen lâzım. Zira ilerde kendi hesabına balık ticareti yapmak değil mi senin niyetin? Ne diye kurutma yeri aldın öyle değilse? Şu halde senin zekâna, uğurlu eline güvenerek ben bu yıl sana bir fırsat veriyorum, benim hesabıma staj gör! Ben biraz kazanırsam ne âlâ; kaybedersem zararı bana, sana değil! Sen sadece paranın faizini çoğaltmış olacaksın, alacağın ücret de ayrı!”

Benoni durdu, düşündü, sonra: “Şu paraları görsem bari!” dedi.

Mack çekmeceyi açtı, tomar tomar para çıkardı. Benoni hayretle içinde kaşlarını kaldırdı, basık alnındaki kırışıklar gür saçları arasında silindi gitti.

“Saymak ister misin?” diye sordu Mack.

“Yok, ben sadece.. Yok, hayır!”

Geldiği gibi eli boş, Mack’ın yazıhanesinden ayrıldı Benoni. Yalnız hiç değilse şu kadarını düşünmüş, sonbahara balıklar satılana kadar dükkândan kredi ile alış veriş etmesine müsaade istemişti. Mack, olmaz, dememişti buna. Ne münasebet, Benoni’nin istediği kredi olsun! “Bir şey yaparız!” demişti Mack.

Benoni, çekilmez bir adam olan Steen Kalfa’dan pek ürkerdi ama, gitti ister istemez. “Benim hizmetçi öteberi almıya gelirse hesabıma yaz!” dedi.

Benoni utancını gizledi, gülümsiyerek cevap verdi:

“Mack sana kredi açtı mı?” diye sordu kalfa.

Evet. Bana güveni var anlaşılan. Sen ne dersin?”

“Ben mi? Benim için hepsi bir! Kim olursa olsun, yazarım hesabına. Bizim defterlerde kimler yok ki?”

“Hahay! Niye senin defterlerinde demiyorsun?”

O kadar iddiacı ve sinir olmuştu ki, Benoni bu çırak bozuntusunun burnunu bir kırmak, onu tabii ölçülerine indirmek istiyordu. İşte şimdi de Rosa ile avukat, Steen’in çocuklarından birini evlât edinmişlerdi, altı yaşında bir küçük kızdı bu. Çocuğu öteye beriye gönderiyor, onunla oyalanıyorlardı. Ama o gün bugün Steen’in burnu daha da büyümüştü, kızının yeni bir elbisesi vardı çünkü. “Gördün mü insanları!” dedi Steen, Benoni’ye. “Prenses gibi giydirdiler çocuğu. Yiyecek de istediği kadar!” Yanlarında durmuş, konuşmayı dinliyen Kolcu Svend: “Avukatın kendi çocuğu olmuyor da sırf o yüzden!” dedi. Bir süre bunun tartışmasını yaptılar. Kolcu Svend, avukatın beyliği çok sürmez, diye tutturdu: “Kayyum çiftliğinden taşındı, demircinin evini tuttu; bu ev ki bar bir kadının oturabileceği bir ev mi? Ya Rosa’nın koca diye aldığı adam!.. Gitsin meyhaneye, çeksin kafa; boş ver! Ben buranın kolcusu olsaydım elimi koyardım omuzuna: Yürüyün! derdim, gelin benimle!”

Benoni, Kolcu Svend'i alıp dışarı çıktı: "Funtus'la yine Lafoten adalarına gideceğim, ne dersin?" dedi.

Kolcu Svend ne mi der? Böyle bir yolculuğa hiç de hevesi yok. Noel gecesindeki patırdıdan sonra Ellen işini tekrar düzene koydu. O gün bugün araları iyi; dayakla bıçak Ellenciğe cidden tesir etti, onu yola getirdi. Kızcağız Svend'e iyice sokulmuş, sitemli: "Bir daha böyle bir şey yapmıyacaksın, değil mi?" demişti. Bitkin, bedbaht: "Hayır, hayır!" demişti Svend. "Parladı, söndü!" Mack ise açıkça demişti ki Ellen'e: "Kolcu Svend bahara seninle evlensin: ben bu köyde cinayet istemem."

İşte Kolcu Svend eski kaptanına bunları anlatıyor, Lafoten yolculuğuna hiç de hevesli görünmüyordu.

"Ama bu sene satın alınacak balıklar Mack için alınıyor." diye açıkladı Benoni.

"Mack için mi? O başka! Giderim, gitmezsem ayıp olur..."

Benoni, çektirmesine binip Lafoten adalarına hareket etti, peşinde iki yat vardı; Sirilund koyu kayıksız motorsuz kalakaldı. Ve kış her tarafı karlara, sessizliğe gömdü.

Avukat, o ara, karısıyla demircinin evine taşınmıştı. Şimdilik! diyordu Genç-Arentsen, ilerde kendi-

mize bir ev yaparız. — Yanlarında kayyumun yaşlı karisiyle velâtlıkları, yani Steen'in kızı vardı.

Eve istedikleri gibi yerleştiler; demirci evin sadece küçük bir odasını işgal ediyordu. Ev tepeden tırnağa gıcır gıcır silindi, süpürüldü, pencerelerin bir kısmına perdeler asıldı. Demircinin evi o güne kadar hiç böylesine güzel olmamış, zaten hiçbir zaman da içinde kibar insanların oturacakları düşünülmemişti. Taşınmalarından önce Rosa, birkaç günlüğüne bir silici kadın bulmuş, kadın ya Allah deyip girişmişti. Kanape ile en güzellerinden iki iskemle, gelecek yabancılar için Nikolai'nın yazıhanesine götürüldü. Salon pek çıplak, boş kalmıştı ama, orası önemli değildi o kadar. Birkaç yıl içinde, denize açılan köşeye bir piyano konabilirdi ihtimal.

Koridordaki ilk kapıya avukat kendi levhasını astırdı; zaman zaman iş için bu odaya girip çıkıyordu, şüphesiz devamlı kullanacaktı orasını. Ama yazıhanesine kimselerin uğradığı yoktu ki! Hayır, kıstı; bütün çekişmeler, anlaşmazlıklar uykuya yatmışlardı. Ah, niyetlenmişken ne diye uğraşıp da balık hâkimliğini almadı sanki! İşte şimdi ortalarda dolaşüyor, günden güne daha dağılıyor, boşalıyor, demirciye çocukça iskambil oyunları oynamaktan başka yapacak işi olmuyordu.

Mahkemelerin de onu adam yerine koymamaları içini büsbütün karartıyordu. İşte Torpeltviken'li levion ile Hugh Trevelyan arasındaki dâva istnaf

mahkemesince karara bağlanmış, tekrar kaybedilmişti; ilk mahkemenin kararına uyulmuştu. Ne biçim mahkemeydi bunlar! İşin kötüsü, üst mahkeme avukat Arentsen'e sert bir ihtarda bulunmuş, Edvarda ile ilgili bir dilekçedeki sakat tutumundan ötürü para cezası kesmişlerdi. Arentsen şimdi bu dâvaya benzer bir iki başka dâvanın sonucunu bekliyordu. Eh, bu durumda sık sık Sirilund'a uğramaktan, o çocukca iskambil oyunlarına dalmaktan gayrı, yapacak ne kalıyordu geriye?

Nikolai Arentsen öyle iflâh olmaz bir ayyaş değildi, hayır! Ama çok içiyor, içtiği için de tembellik ve can sıkıntısı onu köreltiyordu. Şöyle başlamıştı: Tezgâha kurulurken ateşi varmış, üşütmüş pozu takınıyor, şişeyi bitirdi mi kalkıyordu. Ama soğuk algınlığı boyuna sürüp gidecek değildi ya! Bu defa öğlen çok tuzlu yediğini, çok yol yürüdüğünü bahane ederek getirtti şişeyi. Teklifsiz görünmek için: "Gel hele, Steen, ver şu benim içkiyi!" diyordu. Bazan içkisine iskambil oynuyor, demirciyi yeniyor, içirtmesi için adamı da beraber sürüklüyordu. Rosa bu ahbaplıklardan ötürü onu ayıplıyacak olsa: "Ben bunu köy halkına mağrur olmadığımı göstermek için yapıyorum. Ekmeğim onlardan gelecek!" diye cevap veriyordu.

Ah, Rosa ile Genç-Arentsen arasında şimdi geşimsizlikler de oluyordu. İhtiyar kayyumun cenazesinde başlamışlardı: Genç-Arentsen, ölünün parmağından yüzüğünü almıştı. "Babacığım bu yüzüğü sağ-

lığında çıkarabilirdi ya, neyse!” dedi Arentsen. “Yanında götüremeyecek nasıl olsa!” Aşınmış, incelmış bir yüzüktü bu; ölünün parmağında kalabilirdi pekâlâ! Buna rağmen Genç-Arentsen çekiştire zorluğa, kaskatı parmaktan yüzüğü sıyrıp almıştı. Rosa buna çok üzülmüş, yaşlı kaynanasını teselli için “Ben de ona daha güzel bir yüzük takarım!” demişti. Ölünün parmağına Benoni’nin verdiği kalın altın yüzüğü takmıştı. Benoni’nin yüzüğü geri gönderilmemişti, altın haçla beraber kutuda durup duruyordu. Her defasında: “Bunları geri yollıyacaksın da postacı Benoni’yi ne diye üzeceksin!” diyordu Nikolai. Eh, şimdi bu yüzük muhterem bir adama mezarında süs oluyordu. Bir deri, bir kemik, ihtiyar parmağa öyle de kolay takılmıştı ki! Ama nedir, Genç-Arentsen.. hoho, bu şeytan herif, bu Genç-Arentsen kurnazdı çok. Tabut çivilenmeden bir punduna getirdi, bu yüzüğü de alıp cebine atıverdi.

Karı koca arasındaki dirlik düzen, daha bir süre devam etmişti; erkeğin takılmaları, şakaları genç kadının henüz o kadar gücüne gitmiyordu. Nikolai’nin neşeli havayı devam ettirme denemeleri, evet, onun bir nevi iyi niyetini gösteriyordu. Ama kış uzadıkça Nikolai, için için zehir zemberek oldu, sözleri zaman zaman batmıya başladı. Rosa’nın kuyudan su taşıdığını ilk gördüğü zaman Arentsen hafif tertip kendini ayıpladı. Yazınhanesinde oturuyordu, pencereden görmüştü; elinde olmadan kalktı biraz iskemleden; hemen gidip karısının elinden kovayı al-

mak istedi sanki. Ama doğru değildi belki bu. Hem Rosa'nın su taşıması o kadar kötü bir şey miydi? Daha sonra Arentsen, Rosa'nın, önlüğünde eve odun taşıdığını gördü; aldırmadı hiç. Karısına bir hizmetçi bulsa mıydı, çocukları olmuyordu madem ki? Ama evde üç kadın vardı canım; hem etekliğini paralamak için Rosa da önüne bir çuval bağliyabilirdi pekâlâ!

Eh, bu şartlar altında nasıl olabilirse öyleydi Rosa. Büyük, kızıl, bakır gülümseme sararıp solmıya başlamıştı. Ama bir gülümseme de sonsuza sürüp gidemezdi ya!

“Büyüklere yeter mi bu yemek? diyordu Arentsen. “Kuş lokması gibi; hem az, hem hafif. İşte bu kadar söylüyorum, çalışan insanlara yetmez bu yemek!”

Çalışan insanlar! Bütün gün elini hiçbir işe sürmemişti Arentsen.

“Buz gibi burası, hiç odun da yok!” dedi akşamüstü.

“Eh, git de biraz odun getir!” cevabını verdi Rosa. “Azizim, maşallah aslan gibisin, hahay!”

Rosa, belli bir hoşnutsuzlukla baktı kocasına. Çünkü Arentsen günden güne şişmanlıyor, kalınlaşıyordu; yanakları gerilmiye başlamıştı. Her zamanki gibi tembel ve gülünçtü biraz.

“Benim bir cılızlık âbidesi olduğumu söyleseydin bu yalanın ta kendisi olurdu. Rosa! Cılızlık bir kusurdur, ki bende yok, şişmanlık bir meziyettir, ki...”

“Ah, biraz daha konuş Nikolai! Yanakların kıpır kıpır ediyor.”

“İnsanın yüzünde yanakları da kenarsız, köşesiz olmalı!” dedi Arentsen.

“Ama sen maşallah göbek de bırakmaya başladın!”

“Hı! Sen bırakmadığına göre!”

Rosa dışarı çıktı, odun getirip sobayı tutuşturdu. Karnının böyle küçük kalışının suçu kendisinin değildi. “Tanrı şahidim, kabahat bende değil!” diye düşündü Rosa.

“İncecik mi olayım istiyorsun?” diye sordu Arentsen, kızgın. “Açlıktan çöpe dönmüş dolaşmak avukat Arentsen’e yakışır mı? O zaman kim sayar beni?”

Ama bu yavan şakalarla Rosa’yı yormak bir işe yaramıyordu. Rosa bunları çoktan beri dinliye dinliye kanıksamıştı artık; bu gevezelikler onun sadece ciddiyetini çoğaltıyor, Rosa dudaklarını kısarak gezinmiye başlıyordu. Bazan da evlâitları küçük Martha ile konuşup eğleniyordu. Arentsen; kıza kelimeleri yanlış öğretiyordu. Hoppalıktan hiç hazzet-

miyen Rosa, çocuk hesabına üzüliyor, doğrusunu öğretebilmek için: “O sana şakadan öyle söyledi, Martha!” diyordu. Salondan sesi geliyordu Arentsen’in:” Rosa, senin bu kadar can sıkıcı olabileceğini tasavvur edemezdim!” Ama hepsinden de kötüsü, avukat Arentsen’in harıl harıl topladığı küçük sermayesinin hızla erimekte oluşu idi. Topladığı da öyle servet falan değildi ya aslında! Geçen yıl bir başlangıç yapmış, biraz para kazanmıştı; ama bahardaki toplanıdan beri kimsenin şöyle adamakıllı çatıştığı olmamış, gelirin arkası kesilmişti. Lafoten’deki balık avından sonra para yine akacak, paraya gömülecekti şüphesiz; ama o güne kadar hazır paranın liracıklarını harcamak acı geliyordu insana. Paranın birazı demirciyle iskambil oyununa, birazı Sirilund’da içkiye gidiyordu; sonra? Yaşamayı, koca evi geçindirmesi lâzımken sıkıntıdan ölüp gitsin miydi? Zaten akıllı işi değildi bu; ancak sekiz dokuz aylık evli olduğu halde dört nüfuslu bir aileyi çekip çevirmek!

Mart sonuna doğru üst mahkeme, Hopan’lı Aron dâvasını karara bağladı: Bu dâvayı da kaybetmişlerdi; ilk mahkemenin kararına uyulmuştu; avukat Arentsen’e de, bu defa iddianın asılsızlığı yüzünden, yeni bir para cezası kesmişlerdi. Allah kahretsin, ne demekti bütün bunlar? Mahkemeler açıktan açığa söz birliği ediyor, genç ve gayretli bir avukatın çalışmalarına set çekiyorlardı.

Arentsen, küçük Martha’yı Sirilund’a gönderdi, bir şişe konyak aldırdı, demirciyle birlikte içmeye

başladılar. Şişe boşalınca aheste beste Sirilund'a gittiler, içmiye orada devam ettiler. Akşam Genç-Arentsen eve döndü, her şeye bir bahane buluyordu: Yemekler soğuktu. Anası, zayıf nahif ve ürkek, onu görünce ortalıktan sıvışmıştı. Rosa, onun o içkili, savruk haline önce güldüyse de Arentsen alınca hep sustu, tek söz söylemedi.

"Dertli olduğum zamanlar bana iyi destek oluyorsun, Rosa!" dedi Arentsen.

Rosa cevap vermedi.

"Bugün kaybettiğim dâva," diye devam etti Arentsen. "Mahkemelerin benim işimi mahvetmek istediklerini açıkça gösteriyor. Sen ne dersin?"

Nihayet cevap verdi Rosa:

"Çocuğu içki için Sirilund'a yollaman doğru değil!"

"Hı, kocan bir dâva kaybediyor, sen ise ne düşünüyorsun?"

Sustular.

"İçki mi? Ne demek? Ben iki şişe boşaltırım da yine bana mısın demem; ama ben yarım şişe bile içmiyorum. Yani bir ayyaş mıyım ben?"

"Yoo!" dedi Rosa. "Ama Sirilund'a çok sık gidiyorsun."

“Ne olmuş? Sıkıntudan öleyim mi? Yok, hiç telâş etme Rosa’cığım, efkâr basınca evde duramam. Hepsi bundan ibaret.”

“Sekiz aydır hiç bir gün ben senin, efkârsız olduğunu görmedim ki!” dedi Rosa.

“Evet, evet!” cevabını verdi Arentsen, başıyla da iki kere tasdik etti. “Yalan da değil hani.”

Başkaca tatsızlık çıkmaması için Rosa sordu:

“Ne dersin, Martha tekrar annesinin yanına dönse iyi olmaz mı?”

“Neden? Eh, olabilir. Hayır, olmaz. Benim için dükkâna gittikçe babasını da görüyor, tamam!”

Sustular.

“Sen postacı Benoni ile evlenecektin!” dedi Arentsen, dertli dertli.

“Ben mi?”

“Evet, sen ne düşünüyorsun? Ben sana koca olacak adam değilmişim!”

Rosa, Arentsen’e baktı. Bir yandan dazlak kafa, bir yandan yaka kenarındaki kısa ve sık kıllar ensesini biçimsiz derecede büyük gösteriyor; bu güdük kafa, hele şimdi bu eğilmiş, boynu hiç gözükmeyen durumda ona bir cüce görünüşü veriyordu.

Cevap alamayınca tekrar konuştu Arentsen:

“Senin bu kadar can sıkıcı bir kız olduğunu tahmin etmezdim.”

“İyisi mi, sen benim karım olacak kadın değilmişsin, desene!”

Genç-Arentsen oturuyor, ellerine bakıyordu, sonra bakışlarını duvarda gezdirdi, dedi ki:

“Eh, ne dersen de, Roşa, ama aşkın sadece çalınmış olur, başka türlü olmaz.”

Rosa'nın yüzü birden değişiverdi; gözlerinin çevresi yavaşça gölgelenirken bir güneş batıyordu sanki.

Genç-Arentsen, sözünü şöyle bağladı:

“Aşka izin olduğu anda kirlidir, rezildir bu aşk. Bir an alışkanlık haline gelir, ama aynı anda aşk, buhar olup uçmuştur.”

23

Çektirme, koca bir kavis çizerek koya çark etti; bir saat sonra da iki yat geldi; her üç taşıt Mack'm kurutmalığına yanaştılar, karaya halat atıldılar. Bu işler olurken Kolcu Svend, gür sesle bir bocurgat türküsü tutturmıştu, sesi ta Sirilund'dan duyuluyordu.

“Benim de kayalığım var!” dedi Benoni. “Ama ben de balıklarımı Mack'ın kurutmalığına koyabili-

rim...” Boylu bosluydu Benoni; konçlu çizmeleri, iki ceketiyle fiyakalı görünüyordu; yalnız saçları şakaklarında biraz ağarmaya başlamıştı.

Az sonra Kolcu Svend ve bir tayfa ile birlikte Benoni iskeleğe çıktı, hemen balıkların sahibi pozuna girdi. Rasladığı kimselere: “Yarın yıkayacağım!” diyordu.

İskelede duranların arasında bir de şallı bir kız vardı, Kolcu Svend’i karşılamaya gelmişti: Oda hizmetçisi Ellen. Koca bıçağı, noel gecesindeki kavgayı, Mack’ı hepten unutmuşa benziyordu. Delikanlıya hiç göstermediği iltifatı gösterdi, herkeslerin içinde elinden tuttu, hoş geldin! dedi. Şalı da mahsus örtünmüştü anlaşılan; saçakları dizlerine sarkıyordu, evet, şal dediğin de böyle olurdu zaten.

Benoni, Mack’ın yazıhanesine gitti...

O sırada Mack, Rosa ile görüşüyordu. Rosa, küçük martha ile gelmişti. Kızın elinde küçük bir bak--raç vardı, bakracı taşıdığından gurur duyuyordu kız. Evet, işte Rosa gelmişti; daha da yavaş yürüyor, kamburu çıkıyordu; şakadan söylüyormuş gibi:

“Dükkânda bize kredi var mı? dedi Rosa.

“Kredi mi?” diye sordu Mack. “Aa, tabii! Ama sizin krediye ihtiyacınız var mı?”

“Yoo, hayır!” cevabını verdi Rosa. “Nikolai evde yok da, burada sanmıştım.”

“Hayır. O sık gelmez buraya.”

Rosa, küçük Martha’yı dükkâna, babasının yanına yolladı, sonra: “Nasıl olur!” dedi. “Sık sık geliyor.”

Mack ciddiye almadı bu sözü: “Daha neler!” dedi. “Siz kadınlar hep böylesinizdir.”

“Öyle mi? Hattâ annesi bile bıraktı bizi, kızının yanına gitti. Öyle ayıp ki, rezalet, çok çirkin! Sırf birkaç lokma ekmek yüzünden; çünkü Nikolai kışın hiç para kazanmadı. Sen kendisiyle bir görüşsen, bir şey yapamaz mısın? İyilikle söylersen ona tesir eder. Demirciyle ahbablığı, boyuna Sirilunda’ gelişi...”

“Ama da büyütüyorsun!”

Rosa ümitsizce başını salladı:

“Her gün, bazan günde iki kere. Rezalet! Hayatımız, konuşmalarımız.. Çocuk hepsini işitiyor. Ciddeden, çoğu annesine geri ermeliyiz. Yani sen onunla konuşan, tatlılıkla, üzerinde durarak, ikaz ederek. Bu meyhane ziyaretleri öyle uygunsuz ki!”

Mack, vaftiz kızını teselli etmek istedi, bu işle meşgul olacağına söz verdi.

“Hiç mazbut bir adam.. Balıkçılar Lafoten adalarından dönüyorlar; Nikolai evinde olmalı ki gelenler onu evde bulsunlar. Başka nasıl olur? Tasavvur et, içki masasında bir avukat!”

“Büyültüyorsun. Hayır, ama işin kötü tarafı, davalarını kaybediyor.”

“Yaa! Dâvalarını da kaybediyor.”

“Sen Benoni ile evlenecektin!” dedi Mack.

“Benoni ile mi? İmkânsız?” diye cveap verdi Rosa sertçe ve kızardı. “Pekâlâ biliyorsun, ben evlendiğimle evlenmiye mecburdum.”

“Az aptallık olmadı bu senin yaptığın. Öğütlerimin tam tersini yaptın.”

Rosa, Mack’ın sözünü kesti:

“Şu halde Steen’den şimdilik bazı şeyler alabilir miyim?...”

Benoni yolu yürümüş, Sirilund’a gelmişti ki Rosa ile küçük Martha’yı gördü: dükkândan çıkıyorlardı. Benoni, gördüğünün Rosa olduğunu farkedince irkildi, adımlarını yavaşlattı. Eh, sebep yoktu Rosa’dan korkmasına; hem sonra bu düz yolda kaçmak imkânı da yoktu. Ama yine de meseleydi bu kadar uzun zamandan, büyük olaylardan sonra adımları dolaşmadan yürümek! Şimdi — şimdi karşıdan gelen adamı Rosada tanımış, yürüyüşüne bir şaşkınlık ârız olmuştu; yer yarılrsa da içine girse gibi bir hali vardı Rosa’nın.

“Günaydın!” dedi Benoni; geçen ayların Rosa’yı nasıl değiştirdiğini bir bakışta görmüştü. Küçük Martha reverans yaptı, şirindi ama Benoni soğuk bul-

du bunu; kibar çocukları böyle selâm verirlerdi. Bu çocuk, onda birdenbire şu düşünceyi uyandırmıştı: Bunlar kibar insanlardı, Rosa artık evli bir kadındı, bir hanımefendi idi.

“Günaydın, Lofoten’den hoş geldiniz yurdunuzu!” diye karşılık verdi Rosa, geleneğe uyarak.

Benoni, çocuğa sordu: “Böyle ağır bakracı taşıyabiliyor musun sen?”

Ne desin, şaşırmıştı! İsabet ki çocuk vardı, çocuktan medet umuyordu. Rosa da şaşırmış, eğildi, sordu küçük Martha’ya:

“Yaa, ağır değil mi bu senin için? Ben taşısam olmaz mı?”

“Olmaz.”

“Sen paketi taşırsın.”

“Evet ama paket böyle ağır değil!” cevabını verdi Martha, küsmüş.

“Bakraç kadar ağır değil, hayır..” diye güldü Benoni. “Çünkü bakraç ağır olur. Bu küçük, Steen Kalfa’nın değil mi?”

“Evet.”

Bu girişten sonra Benoni, çekingenliğini yendi: “Sizi görmiyeli çok oldu!” dedi.

“Evet, zaman geçiyor.”

“Zerre kadar değişmemişsiniz!” dedi Benoni, babacan bir tavırla. “Son karşılaşmamızdan beri zaten öyle pek de çok olmadı.”

“Yakında tam bir sene olacak. Bir hafta sonra iyisiniz ya?”

“İyiyim, teşekkür ederim.”

“Öyle! Büyük değişiklik. Evlenmek vesaire. Siz şimdi hanımefendi oldunuz.”

“Bakraç, pekmez dolu!” dedi Martha.

Benoni çocuğa baktı bir, anlamadı. Rosa ise dükkândan satın aldığı şeyin değersizliğinden ötürü utanmıştı biraz:

“Yaa! Senin için aldım, sen seviyorsun diye.. Çocuklar pekmez içerler!” dedi, Benoni’ye baktı.

“Ya! Çocuklar pekmez içerler!” dedi Benoni de. Evet, Benoni hâlâ da arasıra tereyağlı ekmeğinin üstüne pekmez döküp yemesini severdi. Ama Rosa yapmazdı böyle bir şey, öyle anlaşıyordu; kibar eviydi onun evi... “Şey, eve gidiyorsunuz galiba!” dedi Benoni. “Sizi alıkoymıyayım!”

“oo, hayır!” dedi Rosa. “Haydi Martha! Biraz yürüyelim isterseniz... Sana.. Size şunu söyleyecektim, sizden özür diliyecektim, geri göndermediğim için. Biliyorsunuz, çok ayıp ettim.”

Yine yüzükle haç dâvası!

“Bundan hiç bahsetmeseniz!” dedi Benoni.

“Çok düşündüm, ama..”

“Sizi rahatsız ediyorsa fırlatın, atın denize! Atasözündeki gibi: Gözden ırak olunca gönülden de ırak olur.”

Rosa yüzüğe sahip çıktığını, onu bir ölünün parmağına taktığını düşündü; ah, ama bir de bunu anlatmaya kalkamazdı şimdi.

“Demek denize ataydım!” dedi Rosa.

“Sizin de istediğiniz bu değil miydi?”

“Hayır!”

Ufak, sıcak bir sevinç ürpermesi duydu Benoni, minnetle doldu, dedi ki:

“Bir iki şey daha var, sizin için almıştım, ama bunları gönderemem, değil mi?”

“Hayır, doğru değil!” diye cevap verdi Rosa, başını salladı.

“Yok, sadece küçük, basit bir çatal, kaşık. Şey, gümüş tabii, ama âdi gümüş. Hem siz isterseniz düzineyle alabilirsiniz ondan.”

“Çok teşekkür ederim, fakat..”

“Yok yok, size lâıyk değil onlar. Aklıma öylece geliverdi.. Ah, sizi yolunuzdan alıktıydım!” dedi Benoni birdenbire ve gitmiye davrandı; bir deli-

kanlı gibi çekingendi; gümüş çatal kaşık konusunda fazla gevezelik ettiğini düşünüyordu.

Rosa fırsattan faydalandı, selâm verdi: “Eh, hoşça kalın!” dedi.-

“Güle güle!” diye cevap verdi Benoni. Garip bir heyecana kapılmıştı, küçük bir harekette bulundu, elini uzatmak istedi, ama karşılık görmeyince şaşkınlıktan Martha’nın bakracını tuttu, bakracı havaya kaldırdı.

“Aaa, ne de ağırış! Taşıyabildiğine göre çeyreği hakettin!” dedi, kıza bir çeyrek verdi. Buluş fena kaçmamış, onu müşkül durumdan kurtarmıştı. Ama aslında olup bitenlerin tam farkında değildi Benoni.

Ve Martha, reverans yapmayı, teşekkür etmeyi unuttu. Rosa kıza bunu hatırlatınca kocaman, yabancı adam yanlarından ayrılmış bulunuyordu. “Koş arkasından!” dedi Rosa, Martha bakracı yere bıraktı. koştu, reverans yaptı, teşekkür etti, sonra geri döndü. Benoni durdu, gülümsiyerek kızın peşinden baktı.

Benoni yavaş yavaş yoluna devam etti. Bir yıldan beri bu derece heyecan duymamıştı. Bakışları önüne dikili düşünüyor, arada bir yürümeyi unutup yol ortasında bir an sessizce duruyordu. “Ben bir zaman kucakladım onu, işte orda gideni. Ne çare, Rosa, buymuş kader.. Üzerinde ne vardı? Bir manto mu? Evet, bir manto belki...” Benoni ne vardı? hiçbir şey görmemişti.

Benoni, Mack'ın yazıhanesine gitti, Lofoten adalarından döndüğünü bildirdi, hesapları çıkardı. Henüz o ılık, tatlı havayı yaşıyor, Mack'ın karşısında artık benim balığım, benim mallarım demiyor, tasarılarından söz açmıyor, yalnız: "Memnun musunuz?" diye soruyordu, yahut: "Balıkları yıkatmaya yarın mı başlayacaksınız?" Yahut: "kurutma işini bu yıl da geçen seneki gibi Arn Törker'e mi vereceksiniz?"

"Tabii!" diye cevap verdi Mack. "Bu işten o anlar."

Benoni, evvelce kendi balıklarının kurutulmasıyle kendisinin meşgul olabileceğini düşünmüştü. Aksi halde ne yapacaktı yazın? Ama işte şimdi Mack onun bu tasarısına set çekiyor. Benoni ise yoldaki unutulmaz karşılaşmadan sonra Mack'la yeni bir çekişmeye hiç de heves etmiyordu.

Mack, aralarına yeni bir msaefe koymak istiyordu anlaşılan. Balıkların, iyi kötü, Benoni'nin malı olduğundan hiç bahsetmiyor, hesabın dökümünde birkaç kalem üzerine sorular soruyordu:

"Ayın on üçünde, pazartesi günü, böyle yüksek fiata neden bu kadar çok balık aldın? O gün on düzinesi on schilling daha ucuzmuş balığın..." Mack, bir kâğıt koydu Benoni'nin önüne; bu kâğıtta yazılıydı bunlar. Hey gidi koca Mack, her şeyi bir bir tahkik etmişti!

Benoni cevap verdi:

“Ama iki hafta sonra da balığı on düzinesini öbür alıcılardan on iki schilling daha ucuza aldım ben; ikisi birbirini karşılar. Bunu da bildirmişlerdir her halde. Öyle anlaştık.”

“Kiminle?”

“Köylerine dönmek istiyen adamlarla. Paraya ihtiyaçları vardı. Ama paskalyadan sonra faiziyle aldım bu parayı.”

“Ya bu kayıklar dönüşte ortadan kalbolsalardı?”

“Göze almak lâzım!” diye cevap verdi Benoni. “Benim yerimde siz olaydınız bu adamlara bu iyiliği yapardınız!”

“Ama senin buna hakkın yok!”

Benoni, içerlemiş bir sesle cevap verdi:

“Sizin kadar benim de hakkım var diye düşünmüştüm.”

Mack omuz silkti. Benoni’yi salonuna davet edip içki de ikram etmedi; olup olacağı; “Buyur!” deyip dükkânının kapısını açtı. Dükkânda kendi eliyle bir büyük kadehe konyak doldurup Benoni’ye uzattı.

Burda? Tezgâh başında ha? Sirilund’lu Mack, karşındaki adamın kim olduğunu unutuyordu bes-

belli! Burada Benoni istese kendi içer, parasını da oderdi. Gücüne gitti: “Yok, teşekkür ederim!” dedi.

Mack hayret etti, güldü:

“Sana içki ikram ediyorum da içmiyor musun?”

“Yok, teşekkür ederim!” diye cevap verdi Benoni tekrar.

Mack konuyu değiştirdi, aynı kesimlikle: “Keşki herkes senin gibi ayık olsaydı, Hartvigsen!” dedi. “Kolcu Svend’i geri getirdin mi? şimdi yine ayyaşlığına başlar her halde!”

“Göreceği davranışa bağlı. Kolcu Svend hiçbir zaman fazla kaçırmaz.”

“Bir bu eksikti, Ellen ona ne diye kötü davranışın? Evlenecekler artık!” dedi Mack...

Ard arda günler geçip gidiyor, ama Kolcu Svend’le Ellen evlenmiyorlardı. Öyle ya, bahar gelmişti; Mack yine gözleri parlıyarak ortalarda dolaşıyor, Ellen’e o kadar çok ihtiyaı oluyordu ki kızcağız düğünü boyuna geciktiriyordu. “Ben evde sensiz edemem, toplantı geçsin hele!” diyordu Mack. “Yeni hizmetçi toplantıdan önce gelmiyecek, evde adamsız kalmayız..” diyordu. Gelecek olan yeni oda hizmetçisi, yaşına göre boylu boslu, güçlü kuvvetliydi ama on altısında bile değildi henüz. Torpeltviken’li Marelius’un ikinci kızydı, ingilizce ğrenen Edvarda’nın kardeşi. Edvarda’nın yeni elbiseler, kardeşin-

de rahat huzur bırakmamış, o da kısmetini dışarda arayıp para kazanmak istemişti...

O yıl toplantı çok erken başladı; mahkeme kurulu üyeleri ayak torbaları, kürkler içinde seyahat ediyorlardı. O eski ve esaslı toplantılardan biri oldu bu. Hâkimlik mevkiinde Hargesvagt vardı, Amtmann da toplantıya başkanlık ediyordu. Köylüler Hargesvagt'larından şu veya bu işin kanundaki yerini sorabiliyor, avukat yardımına muhtaç olmamak istiyorlardı. Avukat Arentsen'in masasındaki evrak, geçen yıldakinden daha ince idi bu yıl. Ne yapılabiliirdi, mahkemelik olmak millete pahalıya oturmaya başlamıştı. Kimse bir şey kazanmıyor, zararları, üzüntüleri yanlarına kâr kalıyordu. Evet, Nikolai Arentsen'in köylerine gelmesi hayırlarına değil, zararlarına olmuştu. İçlerinden böyle diyorlardı.

Nikolai Arentsen artık kanun olmaktan çıkmıştı. Şu son haftalarda, balıkçılar Lofoten adalarında döndüler döneli halkın gözünden düşmenin ne demek olduğunu anlıyabilmişti. Geçen yıl basit bir danışmaya bir taler istemekle işe başlamışken bu yıl bu işi yarım talere yapıyordu; müşteriler bu yarım taler için bile pazarlığa girişirlerse: "Daha ucuza olmaz." cevabını veriyordu. "Ben de ekmek yiyeceğim." Ama avukat Arentsen'in fiatı da daha da kırmaması gerekiyordu. İki Ort'a kanunda önemli meselelere bakıyor, bunları on iki schillinge istemiyecek not ediyordu. Yine de müşterilerin çoğaldığı yoktu, hayır, tam tersi!

Gerçek şuydu ki, köylüler avukat Arentsen'e karşı güvenlerini kaybetmişlerdi. Bir meseleyi gelip ona danıştılar mı sonra bir de Lensmann'a gidiyorlar, avukatın söylediğinin doğruluğunu soruşturuyorlardı. Arentsen'in, dâvalarını hep kaybettiğini, hattâ Drontheim'deki yüksek mahkeme tarafından para cezasına çarptırıldığını bilmiyen yoktu artık.

Arentsen'in bu işe devam etmesinde, belli saatlerde yazıhanesinde oturmasında ne mânâ vardı ya-
rın? Millet boşlamıştı onu. Kabul saatlerinde sinek avlamıya başlayınca şöyle demişti karısına: "Tam bir hafta masamın başında güzel güzel oturup bekledim, kimseler gelmedi. Yosmalar gibi dayanamıyor, kuduruyordum âdeta. Ama kimse gelmedi."

Dâvacılar, dâvalarından vazgeçiyorlardı. Ha-
sım tarafları Sirilund'da karşılaşacak olurlarsa Mack'-
ın içki tezgâhında anlaşıp tekrar dost olma-ya bakıyor-
lardı. Biri yahut öteki: "Yahu, sen de ben de kırk
yıllık komşuyuz!" diye lâfı açıyor, karşısındaki: "Öy-
le!" cevabını veriyordu. "Allah rahmet eylesin, bi-
zim pederler.." Bu başlangıcı yaptılar mı uygulanı-
yorlar, gözleri yaşıyor, birbirlerine içki ikram edi-
yor, dostlukta komşulukta âdeta yarışa çıkıyorlardı.
Aynı masada, biraz ötekilerinde avukat Arentsen bir
iki tek atıp avunuyor, geçimini elinden alan bu ah-
makça barışmalara kulak misafiri olmak zorunda ka-
lıyordu.

İşte şimdi avukat Arentsen, toplantı salonunu kurulmuş oturuyor, masasında pek de meşgul görünüyor. Arada bir kendisine kısa bir istirahat bağışlar da evrak tomarlarından başını kaldırırsa parmaklığın ardında Torpelviken'li Levion'un ümitsiz gözleriyle karşılaşıyor. Üst mahkeme dâvayı karara bağlayınca Arentsen: "Daha yukarısı var bunun!" demişti. "Ama şimdilik bir avukat masrafına bakar bu!" Levion gitmiş, uzun uzun düşünmüştü. İşte şimdi toplantının ilk gününden beri buradaydı Levion. Acı acı düşünüyor, çılgın gözlerine bakmak Arentsen'e azap veriyordu. Arentsen ansızın bir şey hatırlamış gibi yaptı, cebinden not defterini çıkardı, sayfaları karıştırmıya başladı. Toplantıya ara verildiği zaman Torpelviken'li Levion elinde üst mahkemenin kararı, doğruca Hardesvogt'a gitti, yeniden dâva açsın mı, açmasın mı ondan akıl danıştı.

Hardesvogt artık uykusuzluktan, dinî kuruntulardan kurtulmuşa benziyordu. Geçen seneydi o; toplantıda bir borç senedinin okunacağı, gemiyle yarım fıçı böğürtlen geldiği sıra. Şimdiyse yine semiz, sıhhatliydi Hardesvogt; halkla ahbaplık etmeye vakit ayırıyordu.

Avukat Arentsen'e, toplantı kuruluna aldırış etmeksizin cevap verdi:

"Yeniden dâva açmak mı? Hayır, Levion, açma! Dâva açma da avukatınla beraber dâvayı çağlayanından aşağı fırlat, boş gitsin! Bu hem benim fikrim, hem de üst mahkemenin fikri..."

Toplantının son gününde Benoni'nin balık kalyalığı üzerine satış senedi okundu, tasdik edildi. Fazla dinleyici yoktu ama, olanların dudakları Benoni'nin bu yeni senedi karşısında kıpırdadılar, gülümsedi herkes. Benoni geçen yıl çeyrek millik bir kalyalık almıştı, şimdi de senedin toplantıda okunup duyurulması için ücret ödüyordu. Bu gidişle sadakaya el açacaktı zavallı Benoni.

Ama kimsenin, hiç kimsenin durumu, avukat Arentsen'inki kadar feci değildi. Mack verdiği sözü tutarak onunla baş başa konuşmuş, ama bunun hiç faydası olmamıştı. Mack, kalfasına, Genç-Arentsen'e tezgâh başında sert içkiler satmasını yasak etmiş, ama bu da bir işe yaramamıştı. Genç-Arentsen içkiyi başkalarına aldırılmıştı. Toplantının son gününde civar adalardan gelen adamlar arasında dolaşmış, yeni bir altın yüzüğü değiş tokuş etmek istemiş, bu işi başarmıştı da. Benoni'nin yüzüğüydü bu; Rosa'ya hediye ettiği yüzük.

24

Kolcu Sevend'le oda hizmetçisi Ellen nihayet evlenmişlerdi. Fredrik Mensa'nın oturduğu, bir türlü ölmediği odada, onunla beraber oturuyorlardı. Ellen, kocasını seviyordu, ah şu hizmetçiliğim bitse! demişti kaç kere. Ama ne çare, yeni hizmetçiye daha bir süre yardım etmesi gerekiyordu. Ne zaman Mack'ın evine gidecek olsa kocasını büyük bir sadakatla kucaklayıp gidiyordu.

Köylülerin ormanda ağaç kesme mevsimi gelmişti. Benoni evinden çıkıyor, odun kırıcıların oldukları yerlerde dolaşüyor, onların yeni sınırını geçmemelerine, kayalığındaki fidanları kesmemelerine göz kulak oluyor, bu geniş arazinin sahibi kendisi olduğunu göstermekten hoşlanıyordu.

Ama adamlar yalnız kocaman ağaçları kesiyor, Benoni'nin çalılıklarını kesip de vakit kaybedemeyceklerini zaten biliyorlardı. Benoni, beyler gibi kuruluş: "Burası sınır, bu taraftaki orman benim malım!" demiye fırsat bulamıyordu. Adamlar başlarını kaldırıp bakıyor, görüyorlardı: İşte Benoni'ydi bu; sonra yine başlarını eğip işlerine dalyıyorlardı. Bu kayaları aldığı için kendisini nasıl küçümstediklerini öyle bir hissediyordu ki Benoni!

Derken suspus oldu, ezile büzüle bir gruptan ötekine gitti: "Hayırlı işler!" dedi.

"Eyvallah! Artık hayır kalmadı burda. Ormanı silip süpürdük."

Bir süre bunun lâfını ettiler. Benoni kurutmalığının temizletmek için işçi aradığından dem vurmıya başladı. "Şimdi sırasıdır." diyordu. Ama bu teklife yanaşan olmadı; böyle fakir bir adamdan gündelikleri alamayız diye korkuyorlardı herhalde.

"Ne yapacaksın kurutmalığı?" diye sordular.

Benoni, kış için balık almayı düşündüğünü söyledi.

Kimse inanmadı buna. Balığı nasıl getirecekti, kayığı falan yoktu ki!

“Küçük bir yat alacağım.” dedi Benoni.

Güldüler, Benoni yat alacakmış diye. Hiç biri ona Hartvigsen demiyordu.

Benoni orada dururken kareli elbiseler giymiş iki yabancı çıktı ormandan. Sir Hugh Trevelyan ile bir başkasıydı gelenler. Yanlarında yerli bir adam daha vardı, beylerin eşyalarını taşıyordu

Benoni selâm verdi, etraftaki adamlar selâm verdiler; ama iki İngiliz selâmları karşılıksız bıraktılar. Konuşa konuşa önlerinden geçtiler, kayalardan ufak parçalar kopardılar. Sir Hugh büyülenmiş gibi taşlardan gözlerini ayıramıyordu. Az sonra yürüyüp gittiler.

“Torpeleviken’li Marelius, som balıklarından ötürü yine paraya kavuşuyor!” dedi adamlar.

“Kızı Edvarda’nın çocuğu da babasına!”

“Doğru! Harçlık cinsinden de olmayacak bu para! Marelius ne şanslıymış ki böyle bir kızı varmış!”

Benoni evine dönüyordu ki, adamlardan birkaçı peşinden seslendiler. “Benoni!” dediler. “Mack gündeliklerimizi artırsaydı senin kayalığı temizledik.”

“Gündelikleri mi?” dedi Benoni, fena halde gücenmiş. “Mack benden daha mı zengin? Benim o Mack’ta beş bin talerim var.”

“Eh, geri alabilirsen ne âlâ!” diye cevap verdiler.

Mack’a yine de herkesin güveni vardı, halbuki Benoni’ye...

Bir gün bir adam geldi Benoni’ye, Sir Hugh Trevelyan’ın kendisiyle görüşmek istediğini söyledi. Haberi getiren adam da kim? Torpelviken’li Marelius!

“Benden ne istiyormuş?” diye sordu Benoni.
“Bilmiyorum.”

“Söyle ona, Benoni Hartvigsen evinde bulunur.”

Marelius mırın kırın etmiye kalktıysa da Benoni cevap verdi:

“Sor ona, Mack’a da böyle haber gönderir miymiş bakalım! Şunu bilsin ki ben kendimi Mack’tan aşağı saymıyorum.”

Benoni hele bugün o biçare kalfa Steen’in, kendisine borcunu hatırlatmış olmasına fena sinirlenmişti.

“Peki?” diye sormuştu Benoni. “Mack’ın bana beş bin taler borcu yok mu yani?”

“Orasmı bilmem ben!” diye cevap vermişti Steen. “Hem bu hesap ayrı her halde. Senin hizmetçi bütün kış, bütün bahar bizden öteberi aldı; muazam para tutar aldıkları.”

“Vay canına! Sana bir girdisi var mı bunun?” diye sormuştu Benoni, içerlemiş. “İt herif, sıska sen de! Paçanı alırım aşağı yıkarım seni yere!”

Steen daha ileri gitmeyi göze alamadı, yelkenleri indirdi, mırıldandı:

“Ben öylece söyledim hani, karışıklık olmasın diye. Ben ne istenirse yazarım hesaba, hesap sahibi kim olursa olsun, bana ne! Zararı Mack’a!”

“Mack, borcumdan bahsetti mi? Sussa daha iyi eder, çünkü kayalardaki balıklar Mack’ın değil, benim..”

“Sen bunları Mack’a kendin söyle daha iyi!” dedi Steen, gidip yazıhanesinden Mack’ı çağırdı.

Benoni hemen sustu, balık lâfı etmedi.

“Benimle konuşmak mı istiyorsun?” diye sordu Mack.

“Yoo, bu Steen kalkmış da bana... Şey, dükkân-daki kredim için. Sonbahara kadar devam edebilir-mi?”

“Evet!” cevabını verdi Mack. “Benim senden para istediğim yok.”

Benoni, Steen'e döndü, zaferini gösterdi: "Duydun ya!" dedi.

"Ben öylece söyledim işte!" cevabını verdi Steen. "Hiç buna bu derece kızılır mı?"

"Başka?" diye sordu Mack.

"Yok bir şey. Bilmem."

Mack, mağrur adam, kalfasıyla müşteriler arasındaki tartışmalara karışmayı hiç sevmezdi, döndü, yazıhanesine girdi...

Bir hafta sonra Benoni tek başına sundurmasına gitti, ağlarını, kayığını gözden geçirdi. İşsizliğe mahkûmdu âdeta. Bütün hafta yeni bir balık avı seyahati için adam toplamaya çalışmıştı; ama köylüler onun şansına artık inanmıyor, denize açılmak istemiyorlardı. Yalnız Kolcu Svend, hemen Mack'tan izin almıştı. Yazdı, Sirilund'a ocak odunundan başka odun lâzım değildi; yeni evliydi ama, belki de evlendiği için, Kolcu Svend, Benoni ile gitmek istiyordu.

Benoni, sundurmanın kapısında durdu, balık kayalarma doğru baktı; Arn Törker'in emrindeki adamlarla doluydu kayalar. Bu altmış adamın içinde balık avına katılacaklar bulunamaz mıydı? Epeydir havalar sıcak ve iyi gidiyordu; balıklar çok geçmeden sevka hazır duruma geleceklerdi.

Benoni, sundurmanın kapısını kapadı, kayalara doğru yürüdü, balıkların görmeyen oluyacaktı.

Sakin, sıcaktı hava; martılar güneşte ısıldıyorlardı, uçtukça yavaşça açılıp kapanan gümüş makaslar gibiydiler havada.

Benoni, Arn Törker'in, gelişine alınmasından çekiniyordu, bu yüzden kolliyerek söze başladı: "Hayırlı işler!" dedi. "Kurutma işi iyi gidiyor."

"Şikâyet etmiye sebep yok!" cevabını verdi Arn Törker, işine daldı.

Benoni bir balık aldı, kaldırdı, bıraktı, başkasını aldı; balıkları elinde tartıyordu. Bunda gücenecek ne vardı? Hiç! Dedi ki:

"Yakında hepsi kuruyacağa benziyor. Haa, ne dersin?"

"Ne diyeyim? Sen benden daha iyi anlarsın bu işten." diye mırıldandı Arn Törker ve uzaklaştı.

Bunun üzerine Benoni kendi başına dolaşmıya, balıklarını gözden geçirmeye başladı. Balıkların yapışık sırt yüzgeçlerini açtı, kıvrımların kuruyup kurumadıklarına baktı. O kadar önemli değildi ama, karın yüzgeçlerine de baktı. Sonra balığı yay gibi kıvrırdı, derisinin soyulup soyulmadığını inceledi. "Havalar birkaç gün daha kuru giderse yükler hazzır!" dedi, kimse, karşılık vermedi. Benoni kendi teklifine geçerek balık avından söz açtı: Gelen var mı? diye sordu, gelirim diyen çıkmadı. Benoni Harvigsen adamların arasında bir ricacı gibi duruyordu da teklifine sadece ret cevabı alıyordu! Dalyanla denize

açılmaktansa burada kayalarda küçük, sağlam bir işde çalışmak daha iyi! diyordu adamlar. “Ama balıklar yakında kuruyunca işiniz de sona erer!” diye itiraz etti Benoni. “Öyle, sen bu işi Arn Törker’den daha iyi bilirsin!” dedi adamlar.

Benoni eve dönünce değerli misafirlerle karşılaştı. Kareli elbiseler giymiş iki İngiliz, yanlarında daha iki kişi, Benoni’yi bekliyorlardı. Torpelviken’li Marelius, sözü açtı: Sir Hugh ile öteki İngiliz, bir meseleyi konuşmaya gelmişlerdi.

“Benden ne istiyorlar?” diye sordu Benoni.

Bu defa Marelius, biraz daha fazlasını biliyordu: Sir Hugh bu beyi İngiltereden getirmişti, taşlardan anlıyordu. Günlerdir etrafı dolaşmışlar, Benoni’nin kayalarını oyup parçalar çıkarmışlar, notlar almışlardı; kayaların bir kısmını satın almak niyetindeydiler.

Benoni, kıyı hakkı kabilinden birkaç talerlik bir iş sandı, bunu, dedi ki:

“Yani ben mi satacak mışım?”

“Satmak istemiyor musunuz?”

“Hayır. Lüzumu yok.”

Benoni’nin gururlu sözleriyle sersemleyip susacağına, bir taşın üstüne oturdu Marelius:

“Sir Hugh, kayalara ola ki pek çok para verir.” dedi.

“Verirse ne çıkar?”

Konuşma uzun zaman çekişmeli geçti. Benoni kendini kolluyor, kıyıda birkaç kulaçlık yer satmaya mecbur olduğu sonucu çıkarılabilecek bir şey söylememiye dikkat ediyordu. Bu sırada iki İngiliz, kendi başlarına kalmışlardı. Beononi yokmuş gibi davranıyor, gayef yavaş sesle birbirleriyle konuşuyor, arada ellerindeki kartonları işaret ediyorlardı. Sir Hugh içkiliydi, gözlerinden sarhoşluk akıyordu, ama, taşlardan anlıyan adam ona karşı büyük saygı gösteriyordu; Sir Hugh önemli bir adamdı şu halde, Norveççe bilmiyormuş gibi davranıyor, sanki yalnız Marelius'un dediğini anlıyor, aracılığı Marelius yapıyordu. Bir köle gibi ezile büzüle, Marelius onun yanına gitti, Benoni'nin satmak istemediğini bildirdi.

Benoni'nin yanında bir melek vardı da söylediği sözleri ona bu melek söyletiyordu sanki. İşi böyle kesip atıvermesi, İngilizler üzerinde tesirini gösterdi. Önüne geçilmez bir azimle Sir Hugh, kafasına iyice koymuştu: Norveçte Nordland'a yaptığı bir balık avı seyahatinde bu zengin kayaları başkası değil, kendisi keşfetmişti, şimdi de onları satın almak istiyordu. İncelemesi için jeologunu bu yüzden getirmişti. Geçen yıldan bu yana, Hopan'lı Aron'un belki de küçük bir para karşılığı elinden çıkardığı bu kayalar şimdi sahip değiştirmişlerdi ama, bu, sonuç üzerinde pek öyle büyük bir rol oynamıyordu. Benoni de kayaları satacaktı ihtimal.

Sir Hugh, kayaları, Edvarda'nın, kendisi gittikten sonra doğurduğu bir küçük oğlan için almak isti-

yordu. Ah bu minik oğlan, bir harikaydı, gerçek bir mucizeydi! Sir Hugh ölçüyor, tartıyordu onu. Keyifli baba, sarhoş, histerik, ordan oraya gidiyor, yavrusunun ne yaman şey olduğunu ilân ediyordu herkese. Mektuplarının üzerinde Sayın Sir kelimeleri bulunuyordu, ama bu, böyle bir mucizenin babası olmıya engel değildi hiç. Hep senin kucağında ,diyordu çocuğun annesine, versen de biraz da ben gezdirsem! O heyecanla. Sir Hugh, çocukla, başkasının değil kendisinin keşfettiği maden yatağı arasında bir bağ kuruyor, bu serveti oğluna geçirmek istiyordu. Jeologa açıyordu içini; Oğlum ilerde öyle zengin olacak ki! diyordu. Her yıl geleceğim, gittikçe ne kadar zengin olduğunu göreceğim; kayalar yerinde duruyor ama, değerleri de gittikçe artıyor! Jeolog daha makul konuşuyordu: İncelediği örnekler çok şey vâdediyordu, fakat bütün sahayı gözden geçirmek gerekirdi önce. İşte şimdi bütün saha gözden geçirilmiş, büyük servetler karşısında olduklarından Jeolog'un artık şüphesi kalmamıştı...

Marelius, Sir Hugh adına, Benoni'nin kayalara ne istediğini sordu.

"Kış için balık alacağım, kayalarım lazım bana!" dedi Benoni. "Ama sadece kıyıda birkaç kulçukluk bir yer istiyorsa hediye ederim kendisine. O kadar aksi bir adam değilimdir."

"Fakat Sir Hugh, kayaların hepsini almak istiyor."

“Yaa? Peki, ne verecek hepsine?”

“Beş bin taler!” dedi Marelius.

Benoni şaşkınlıktan vücudunda bir ürpertinin dolaştığını hissetti; birinden ötekine, adamlara baktı, sonunda doğrudan doğruya Sir Hugh’a sordu:

“Bu sizin kendi teklifiniz mi?”

Sir Hugh başıyla tasdik etti. Aslında Benoni gibi durumdan tamamiyle habersiz bir kimseyle konuşmak istemiyormuş gibi bir hali vardı. Sir Hugh başını çevirdi:

O eski kurt, o işinin eri Benoni, durumun ciddiyetini hemen anlamıştı. Kristiania’daki profesör, kayalarda külliyetli miktarda simli kurşun bulunduğunu söylemekte haklıydı şu halde. Beş bin taler!

“Düşüneyim!” dedi Benoni.

Kendisine bir poz vererek, hükmeder gibi: “Neyi düşüneceksiniz?” diye sordu Marelius.

Benoni aynı biçim, uluorta cevap verdi:

“Sen karışma bu işe, Marelius!” dedi. “Bende Kristinia’daki profesörün mektubu var, kayaların içinde ne olduğunu biliyorum ben!”

“Kristiania’daki profesör mü?” diye haykırdı birden Sir Hugh; üzüntüsünden sarararak. “Kayaları buldu kim? Benw..” Yan yan tepeden turnağa süzdü Benoni’yi.

“Peki, peki!” Aşağıdan alarak cevap verdi Benoni. “Olabilir. Çekişecek değilim bunu. Ama kayalar benimdir!”

Benoni’ye ilk posta vapuru gelene kadar düşünme mükleti verdiler. Avukat, şehirden bu vapurla gelecekti.

25

Ertesi günler Benoni, gayet heyecanlı dolaştı ortalarda. Başkalarına açılmak istemiyordu pek. Sarhoşluğundan ayıldıktan sonra İngiliz bir daha hiç gelmiyebilirdi; gelmeyince de Benoni bütün köye maskara olurdu. Ama posta vapurunun gelmesi yaklaştıkça Benoni daha fazla sabredemedi, Kolcu Svend’i bulmaya Sirilund’a gitti. İki dost, Sirilund’dan bir hayli uzaklaştılar; Benoni sırrını kimselere açmıyacağına dair Svend’e önce yemin verdirdi.

Kolcu Svend dinledi, durdu, düşünceye vardı.

“İyi!” dedi heyecanla. “Hepsi iyi. Beş bin taler!”

“Peki, senin fikrin ne?”

“Benim fikrim mi? Hı, düşünüyorum.”

“İngiliz tekrar gelir mi dersin?”

“Daha posta vapuru gelmeden gelir.” cevabını verdi Kolcu Svend kesin olarak. “Hiç böyle bir adam.. Hani prens diyesim geliyor.. Onlar, bu İn-

gilizler para babandırlar. Ben şehirde bir İngiliz tayfasını tevkif etmişim de adam istediğimiz parayı hemen vermişti: onun için paranın hiç değeri yoktu.”

“Ne dersin kayalara ne para istesem?”

Kolcu Svend düşündü :

“Eğer bu iş boş değilse on bin istemelisiniz?”

“Öyle mi dersin?”

“Kesin kanaatim böyle benim. Kayalarda gümüş var mı yok mu! Bakın ne diyeceğim.” dedi Kolcu Svend birdenbire.” Siz bu işi fener bekçisi-ne sormalısınız.”

Benoni başını salladı:

“Olmaz Senden başka kimseye açmam.

“Ama biliyor musunuz Hartvigsen, bir tarafta bir avukat oldu mu öte tarafta da böyle biri bulunmalı. Siz Arentsen’e gidiniz!”

Benoni tekrar: “Olmaz!” dedi...

Posta vapuru geldi, şehirden avukat geldi. Avukat Sirilund’a gitti; orda kalıyor, toplantı boyunca da orda kalmıştı. Avukat ertesi gün Benoni’ye uğradı, onu alıp dağa, Sir Hugh’a götürmek istedi. Ama Benoni reddetti bunu. Asıl sebep o gün fener bekçisiyle görüşmiye karar vermiş olmasıydı ama, avukata karşı zaten bu alış verişe pek hevesli değilmiş gibi devrandı. Avukat orman yolunu tu-

tunca Bennoni de kalkıp fener bekçisi Schöning'e gitti.

“Kayalar işi!” diyerek hemen söze başladı.
“Ne dersiniz, satayım mı?”

“Hayır!” cevabını verdi bekçi.” Satmamak daha kârlı.”

“Beş bin taler verdiler.”

“Ha?”

“Zengin bir İngiliz verdi.”

Ah, bu Paul Schöning, iliklerine kadar kurumuş, kadide dönmüş, horlanmaktan kaskatı kesilmiş adam, şimdi aklından neler geçiriyordu? Onu buraya bekçi diye, fener dedikleri aptallığın müdürü diye koymuşlardı: Feneri yakıyor, demir yuvarlağa denizin iki mil uzağına kadar parlak salaklıklar saçtırıyordu; feneri söndürüyor, o zaman kule birbirini tutmıyan iç ve dış mânasızlıklar içinde kalıyordu. Schöning o kadar pervasız, ataktı ki bir yerlerde duramıyor, sanki hep tetikte bulunuyor ve denize bakıyordu.

Fener bekçisi Schöning, Benoni'nin sözleriyle gönlünde bir şeyin değiştiğini, bir şeyin bir başkasıyla yer değiştirdiğini hissediyordu. Kayalar onun yıllardır düşündüğü kayalar yeni baştan kıvıldıyor; yeni sahipler, bir İngiliz, bir prens buluyorlardı. Paul Schöning, dünyanın en hor görülecek adamı değildi şu halde!

“Ya!” dedi ve tedirginliğini gizlemek için öne doğru eğildi Schöning. “Hı! Beş bin taler. Ama Allah şahidimdir. umarım ki bu teklifi reddettiniz!”

Fener bekçisinin sözlerindeki görülmedik merasim karşısında Benoni dikkat kesildi.

“Biraz fazla isteseydim, değil mi?”

“Son defa on bin demiştim.” diye devam etti bekçi. “Şimdi bir milyon diyorum.”

“Şaka etmeyin, kuzum”

Fener bekçisi düşünceye daldı, hattâ hesabını yapıyormuş gibi, bir de kalem aldı eline, dedi ki:

“Bir milyon. Hesabıma göre en az bir milyon.”

Benoni, orada oturup da fener bekçisi Schöning ile beylik, saçma bir konuşmaya dalamıyacak kadar iş gücü sahibiydi, ayağa kalktı:

“O halde on bin istesem mi dersiniz?”

Fener bekçisi de ayağa kalkmıştı. O anda kayalarda yatan servete karşı maceralı inancından bir şeyler aktardı Benoni’ye:

“Ömrümün son sözü bile olsa bir milyondan aşağıya satmayın!” dedi bekçi.

Bu ziyaret, Benoni’yi büsbütün şaşkına çevirmişti. Çarçabuk evine döndü, biraz bir şeyler yiyip

Lensmann'a gitti. Evine döndüğünde gece bir hayli ilerlemişti, ama ertesi gün için Lensmann'ın mübaşirinin yardımını garantilemişti.

Ertesi sabah güzelce giyindi; telâşından boyuna kapı önüne çıkıyor, sonra yine içeri giriyordu. Salına salına sundurmaya gitti, bastırılmış toprağın ortasında durdu, bir süre çevresine bakındı, sonra yine dışarı çıktı. Birden, geceleyin zihninde olgunlaşan düşünceyi uygulamaya karar verdi: Nikolai Arentsen'e gitmeliydi. Saat sabahın on biriydi.

Benoni, demircinin evine vardı, yazınhanede Arentsen'in adını okudu, kapıyı tıklattı. Cevap yok. Aralıktan baktı: kimse yoktu içerde. Derken evin içerlerinde birisinin suları şıpırdattığını, döşemeyi kumla oğduğunu duydu. İlerledi, kapıyı tıklattı. Cevap yok. Açtı girdi.

Döşemeyi oğan, Rosa idi. Kolları çıplaktı, entarisini yukarı çekmişti, kısa kırmızı bir eteklik, bacaklarını baldırlarına kadar örtüyordu. Rosa, entarisinin kemerini gevşetti, entariyi aşağı salıverdi; çok şaşırmıştı, çalışmaktan soluk soluğa idi üstelik.

"Merhaba!" diye selâm verdi Benoni. "İçeriye sessizce girdiğim için kusurumu bağışlayınız!"

Rosa, bir tabureyi, kaldırmadan birkaç adım kadar ileri sürdü. Benoni'nin ve köyün ağızıyla konuştu:

“Buyurun hele, oturasınız! Kibar bir eve geliniz. Allah için! Ben de bayramlıklarımı giymiştim...” Rosa, entarisinin sıvalı yenlerini ıslak dirseklerine indirmeye çalışıyor, bunu yaparken de sağa sola gidip geliyordu.

“Böyle konuşmayınız!” dedi Benoni, durdu. “Avukata gelmiştim. Yazıhanesinde yok da..”

“Yoktur. Ama şey, nasıl olur, kabul saati. Her halde biraz önce çıktı.”

“Her halde. Şey. Sirilund’a gitmiş olmasın, yahut...”

“Mutlaka Mack’ın yanındadır, onunla konuşuyor her halde.”

Bu aralık Rosa o telâşla gezinip duruyor, orda burada bir şeyler düzeltiyordu; kocasının opera dürbününü masaya koymuş, masada duran bir güneş şemsiyesini de sanki dalgınlıkla masadan almayı unutmuştu. Kızlığından kalma idi bu şemsiye. Dürbünle şemsiye, oda çıplak görünmesin, odaya eşyası olan bir yuva görünüşü versinler diye masanın üstündeydiler

“Bugün yalnızım.” dedi Rosa. “Bari işe yarıyayım dedim, döşemeyi öğüyordum. Nikolai’nin annesi, kızına misafirliğe gitti.”

Ölen kayyumun yaşlı karısının, kızına temelli gittiğini biliyordu Benoni.

“Küçük Martha ise evini özlemişti çok.. Fakat siz oturmıyacak mısınız?”

“Hayır, teşekkür ederim, vaktim yok, bir iki dostum gelecek de. Önemli değil, avukatla görüş-yim demiştim.”

“Belki yolda raslarsınız!” dedi Rosa.

“Evet, evet, hoşça kalın!” diye selâm verdi Benoni, ve ayrıldı.

Yolda Arentsen’e raslamadı, onu Sirilund’da aramaktan da vazgeçti. Hayır, hayır, hayır! diyor-du içinden ve başını sallıyordu. Rosa ne kadar de-ğişmişti, bambaşka bir insan olmuştu âdeta. Ancak baldırlarına kadar gelen etekliğiyle hâlâ karşısında görüyordu Rosa’yı.

Benoni evine gelince Lensmann’ın mübaşirini gelmiş, kendisini bekler buldu; bir süre sonra ya-nında iki İngilizle şehirdeki avukat da geldi. Benoni hepsini odaya buyur etti; Sir Hugh tamamiyle ayığa benziyordu. Benoni içki ikram edince Sir Hugh bir çırpıda reddetti; buna alındı Benoni, dedi ki:

“Öyle ya, bulunduğunuz ev sizce pek âdi bir yer, tabii!”

Görüşmeye başlandı. Avukat oturmuş, avucuy-la bir iki kâğıdı düzleyordu ki: “Kayalar işi” dedi. “Sir Hugh kayaları almak istiyor, bir teklifte bulun-du.”

Benoni'nin gücenikliği devam ediyordu:

“Teklif hiç de mühim değil!” dedi hemen. “Çünkü kayaları satmak da benim için mühim değil.”

“Ya?” diye sordu avukat, şaşırmış.

“Siz Mack’a gider de Sirilund’u satması için ona bir miktar para teklif ederseniz Mack şu cevabı verir: Sirilund satılık değil! Bu böyle de niçin bana geliyor, para teklif ediyorsunuz?”

“Yüksek fiyat verilirse Mack da satar ihtimal.” dedi avukat. “Size kayalar için çok para teklif edilmedi mi, Hartvigsen?”

Kendi kanaati aksine: “Hayır!” cevabını verdi Benoni. “Para değil bu!”

“Beş bin taler!”

“Öyle, ama kayalar varsın kalsınlar yerlerinde. Satmak zorunda değilim, aklınıza böyle bir şey gelmesin!”

Bu alış verişle kendisinin bir ilgisi varmış gibi, Marelius hatırlattı:

“Ama siz kayaları yüz talere aldınız!”

“Evet!” cevabını verdi Benoni. “Sen neye almadın da sadece elli taler verdin? Yüz taler verip alaydın. Ben istediklerinin fazlasını verdim.”

Sir Hugh sabırsızlanmaya başlamıştı; Benoni'nin kayaları kaç satacağını sordurdu avukatına. Yoksa on bine mi?

Benoni alay diye aldı bunu, sadece şu cevabı verdi:

“Bilmem! Hem kayalar kaçmıyorlar ya, dursunlar durdukları yerde. Hem sonra içlerinde gümüş de var.”

Bütün bu gevezeliklere kızgınlığından ötürü benzi atmış, feryat etti Sir Hugh:

“Of!”

Bu feryat da Benoni'yi yumuşatamadı.

“Fakat sizin niyetiniz, kayalara yapılan teklifleri alabildiğine artırmak mıdır, Harvigsen?” diye sordu avukat.

“Ben teklif istemedim ki!” cevabını verdi Benoni: İngilizin ağır basmasına içerlemişti. “Beyin daha fazla oturup da oflayıp poflamasına hacet yok. Adamın birinin evine geliyor, adama ve eve sahip olacağını sanıyor.”

Boğuk bir sesle, avukat hatırlattı:

“Şunu bilmelisiniz ki o bir yabancıdır, kibar bir zattır.”

“Ne var yani?” diye cevap verdi Benoni yüksek sesle. “Geldiği memleketin âdetlerine uysun

oda! Ben Bergen'de iken merhaba diye selâm verirdim de millet yadırgardı. Ben de günaydın demiye alıştım.”

Sir Hugh bu celâlli adamdan müthiş sıkılmışa benziyor, bütün bu çekişmelere içmek istemediği bir bardak konyağa sebep olduğunu anlıyor b,ırkaç bin taler için de o konyağı içmiye yanaşmıyordu. Ayağa kalktı, kareli ceketini ilikledi, kenarı tüylü şapkasını aldı. Giderken Benoni'nin, kayaları yirmi bin talere satmak isteyip istemediğini sordurdu.

Odadakiler irkildiler, yalnız iki İngilizde bir değişme olmadı.

Tam o anda kapı vuruldu, fener bekçisi Schöning girdi içeri. Selâmsız sabahsız ilerledi. Benoni'nin önüne geldi:

“Bana inanmak istemiyorsanız bakın şuna!” dedi.

Böyle diyerek Benoni'ye bir kâğıt uzattı; kayalara ait tahlil raporuydu bu.

Buna karar vermek, bu eski vesikayı arayıp bulmak, onu herkesin gözü önünde koymak, fener bekçisi Schöning'e neşere mal olmuştu! Evet, kendi önemi o derece azalmıştı ki şimdi onu bir başkasının ile destelemek zorunda kalıyordu. Peki, bu kayaları neden kendisi almamıştı vaktiyle, o kadar ucuza, sudan ucuza iken? Cidden kıymetli oldukları şimdi belli olmuştu, binler teklif ediliyordu. Paul

Schöning şimdi pişmandı da teşebbüs kabiliyetinden yoksunluğunu gizlemek için mi böyle rindce davranıyor, parayı hor görmekte böyle aşırıya kaçıyor-du?

Jeolog tahlil raporunu çekip almış, oturup heyecanla incelemeye koyulmuştu. Parmağıyla birkaç rakama işaret etti; Sir Hugh'a gümüş miktarının, aletiyle kendi bulunduğu miktardan daha da fazla olduğunu gösterdi. Ama tahlile gönderilen parçaların seçme parçalar olmadığı nerden belli?

Fener bekçisi bu İngilizce konuşmaya katıldı; örnekleri yollayanın başkası değil kendisi olduğunu, gönderdiği parçaların rasgele parçalar olmasına dikkat ettiğini kısaca bildirdi.

İngilizler onu görmüyor, duymuyor gibi davranıyorlar, ama üstünlükleri fener bekçisinin karşısında sökmüyordu. Ah, onda o soğuk, sağlam küçümseyiş varken kimse onu hizaya getiremezdi!

"Bu adamın müdahalesini rica etmemiştik!" dedirtti Sir Hugh.

Fener bekçisi, Benoni'ye dönerek: "Şu halde," diye cevap verdi. "Şu halde kayaları bir milyondan aşağıya satmamalısınız!"

Bu inanılmaz miktar, odadaki bütün ciddiyeti sildi süpürdü, İngilizler bile alaylı alaylı gülümserler. Hâlâ odada bu acayip fener bekçisi yokmuş

gibi davranmıya çalışıyorlardı; ama bekçi müzakereyi aksatmıya devam edince, Sir Hugh, avukat vasıtasıyla bu adamın gitmesini istedi.

İstedi ama, bekçi de kendine bir iskemle aradı, rahatça kuruldu üstüne.

“Benim bu kayaları incelemiyi başlamanı yıllarca önceye çıkar.” dedi. “Fakat benim ne işime yarardı ki!”

Ayağa kalkmış, eldivenlerini giymiş olan Sir Hugh, kendini daha fazla tutanınıyarak bağırdı birdenbire:

“Bu kayaları ki keşfetti o benim!”

Bu sözü söylerken de hırslı hırslı çevresine bakındı.

“Yaa, tabii, tabii!” dedi avukat.

İngilizin feryadının tek hecesini dahi işitmiyerek devam etti bekçi:

“Hopan’lı Aron bu işten anlamıyordu. Yarım insan ömrü önce ben ona dedim ki: Senin elinde bir gümüş tarlası var! Vaktaki tahlil raporunu aldık, artık şüphe kalmadı. Kayaları siz satın alamaz mısınız? dedi Aron. Hayır, param yok! dedim. Hem ben bu serveti nereye kullanacağım, ne yapayım onu? — Çocuklarınız var! dedi. — Var! cevabını verdim, var ama iki kızım da iyi ve zengin birer izdivaç yaptılar, ikisi de! — Bir de oğlunuz var! dedi.

— Var ama ölmek üzere! cevabını verdim, yaşasa yaşasa birkaç sene daha yaşar.. Oğün bugün kayalar el değmeden duruyorlar.”

Ah, ne kadar önemliydi biçare fener bekçisi için hele şimdi servete karşı yedi kat nefretini ortaya dökmek! Bu derece boş vererek konuşması bu yüzdendi her halde! Şu anda gönlünde ondan daha büyük azabı olan kimse yoktu belki de!

Avukat, mesleğinin tonuyla dedi ki:

“Açıkçası, Hartvigsen, siz bu çeyrek millik kayaları yirmi bin talere satıp satmayacağınız sorusuna cevap vermelisiniz. Bu bir teklif mi bilmiyorum, değil her halde, olamaz da! Benim anladığıma göre bu, sizin kesin olarak ne istediğinizi öğrenmek üzere öylece söylenmiş bir fiattır.”

“Yirmi bin mi?” dedi fener bekçisi ‘.Beylerin bu işten ne kadar anladıklarını buyurun, öğrenin! Açıkçası gülünçtür bu. Sonra çeyrek mil diyorsunuz. Çeyrek milin tamamı simli kurşun ya da gümüş değildir tabii; çeyrek milin yarısı bile değil! Çıldır-mış bu beyler! Biz yüz milyarlık gümüşten bahsetmiyoruz. Ama yüzde ikiden fazla gümüş olan geniş bir sahadan bahsediyoruz; bu saha bir milyondan aşağıya satılamaz’.

“Ola ki..” diye yavaştan söze başladı Benoni; avukata dönmüştü. “Ola ki satarım, şayet.. evet, şayet uyuşursak!”

Benoni, iskemlesinde sessizce oturmayı, sırtından aşağı kayan ürpermeye hâkim olmayı ne iyi başarıyordu! Fener bekçisinin milyondan dem vurmasına kulak asmıyor, ama bütün öteki miktarlar, beş bin, on bin, yirmi bin; para üzerine bütün sağlam tasavvurlarını kargaşalığa uğratiyordu. Bu rakamlar dizisinde bir kerte daha ilerledi, düşünceleri kırk binde durdu. Fakat çılgınlıktı kırk bin! Ve avukat ne miktarda uyuşmanın mümkün olabileceğini sorunca Benoni bu kırk bini sırf dilinin ucunda olduğu için söyledi:

“Kırk bine olabilir!” dedi.

Odadaki adamlar tekrar, irkildiler; yalnız iki İngiliz arasında acele bir soru, cevap alış verışı oldu. Ne kadar? Eh, aşağı yukarı dokuz bin pfund!

Fener bekçisi iskemlesinden kalktı: “Siz çıldır-dınız mı?” diye yaygarayı bastı.

“Susunuz!” dediler ona. “İş ciddîdir, eğlence değil, susun, oturun!” dediler.

Bir dakika, fener bekçisi, yaşarmış gözlerle Benoni'ye baktı, bir iki yutkundu.

“Kırk bin! Bunu size herkes verebilir, hâttâ Bergen'deki tüccarınız bile. Beni sizlerden Allah korusun!”

Yazınız! diyen sesi çınladı birden Sir Hugh'un. Bu bitip tükenmez gevezeliklerden mahvolmuştu, öfkesinden çatlıyacaktı nerdeyse.

Avukat yazmıya oturunca Lensmann'ın mübaşiri de onun yanına çöktü; mesleğiyle dopdolu, usul kanun yüklü bir halde, avukatın yazdıklarını okumıya başladı.

Her şey elden çıkmıştı ki, aptallık bu! diye kekeledi fener bekçisi Schöning. Canavarlık bu!... Şapkasını başına geçirdi, selâm falan vermeden kapıdan dışarı attı kendini.

Yalnız arasıra bir cevap duyuluyordu: Satış senedi Hugh Trevelyan'ın Torpelviken'li çocuğu adına düzenlenecekti: para bir seferde ödenecekti. "Nerde?" diye sordu Benoni. Burada. Bugünden itibaren beş hafta zarfında. Para İngiltereden getirilmişti. Jeoloğun Kristiania'ya gidip alması kalıyordu.

Ve satış senedi yazıldı, imzalandı.

26

Benoni Hartvigsen, Sirilund'a şef oldu, Mack'a ortak oldu, şimdi çok zengindi zira. Başka yerlere seyahat etmek, ticaret yapmak, balık avlamak, yabancılardan gözünde bir Mack olmak, öyle zevkliydi ki! Yeri yurdu burasıydı, burada büyük adam olmak güzeldi. Zaten bu sıralarda Mack, birdenbire tam da Benoni gibi bir adamın yardımına ihtiyaç hissetmeye başlamıştı. Sirilund'daki Mack, Rosen-gaard'daki kardeşi gibiydi şimdi; bir mide ağrısına tutulmuştu; kış geldi mi karnına geniş, kırmızı bir

kuşak sarması gerekiyordu. Beyler paşalar gibi yaşamasının bir sonucuydu bu.

Bakındı şu ise: Benoni nasıl Mack'sız olamıyorduydu Mack da Benoni'siz olamıyordu. Şu gümüşlü kayalara ait paranın — azbuz değildi ki! — sayılması meselâ! Bir iki hafta geçip de Sir Hugh, para ve birçok şahitle çıkagelince Benoni, o büyük dakikada hazır bulunması için Sirilund'lu Mack'a müracaata mecbur olmuştu; bankmotlar hakiki miydi, yoksa sahte mi? Hayhay! dedi Mack, ve bir balık gibi para denizine daldı: Banknotlar hakikî idiler. Daha sonra Mack kırk bin taler alıp Sirilund'a götürmek, şimdilik kasasında muhafaza etmek teklifinde bulundu, ama Benoni reddetti bunu. Tabii, senet vereceğim! dedi Mack. — Olsun cevabını verdi Benoni. Bu iş için benim de bir evim, bir çatım var! — Bunun üzerine Mack: Azizim Hartvigsen, ben sana sırf bir hizmette bulunmak istedim! dedi.

Ama işi gücü bırakıp bu serveti yangın tehlikesinde, hırsız elinden korumak, çekilir şey değildi. Bu yüzden Arn Törker'in kuru balık yüklü Funtus çekirtmesini Bergen'e götüreceği sıra Benoni'nin de orada bir işi çıktı. Benoni'nin seyahatine Mack'ın yazıhanesinde karar verildi; Benoni'ye iyi bir plân hazırlıyan Mack olmuştu.

“Bergen'e gitmelisin!” dedi Mack. “Orda yapılacak iki işin var.”

“Nedir?”

“Birincisi paranı götür. Bu kadar büyük bir sermayeyi sandığın dibinde uyutmak, lüzumsuz ve saçma. Parayı posta ile gönderebilirsin ama, kendin de götürebilirsin. Kendin gidersen hem de bir başka meseleyi halletmiş olursun: Funtus, balıkları Bergen’e çıkarınca sen de gider, benim tüccardan beş bin taleri kendi elinle alırsın!”

Ne olmuştu Mack’a? Aslında Benoni, bu süre için de yine bir süre bahaneyle atlatılmıya hazırlanmıştı.

“Artık beş bin taler diye bir mesele yok!” diye başladı Benoni, ve bu anlaşmazlığı biraz hafifletmek istedi.

Mack sözünü kesti:

“Beş bin taler, tabii! Seninle ufak bir hesabımız var, ama onu buna karıştırmal!”

“Sen öyle istemiştin de..”

Ah bu adam, hiçbir zaman bir an olsun, herhangi bir zayıf eseri göstermiyen bu üstün adam! Benoni’nin içinden küçük bir şüphe geçti; Mack’ın bu davranışı ardında bir şeyler mi gizliydi? Ama bu dostça kollayış, kendisine gösterilen bu iyi niyet Benoni’nin zihnini kurcalıyan bir başka meseleyi açmasına vesile oldu:

“Bergen’de bir üçüncü işi de halletmem mümkün!”

“Ya?”

“Evime bakacak bir kadın, yahu öyle bir şey lâzım bana.”

“Hiç durma, Bergen’den bir kadın al!” cevabını verdi Mack hemen. Hay Allah, ne de çabuk cevap vermişti buna!

Benoni, işi daha da açıkladı, bugünkü durumunda çekilmiyordu, böyle giderse çok zordu kadınsız.

Mack pencerenin yanına gitti, bir an düşündü, sonra döndü, dedi ki:

“Ben sana bir şey söyleyeyim mi Hartvigsen, sen bu işi Rosa ile konuş...”

Benoni, Bergen’de iken Mack bir gün Rosa’ya “Benoni’nin evini idare edecek bir kadın biliyor musun?” dedi.

“Hayır!” cevabını verdi Rosa.

“Düşün bu işi! Adam artık evini yalnız çeviremiyor.”

“İstedikten sonra pek çok kadın bulabilir!” dedi Rosa.

İkisi de bir süre düşündüler.

“Bu işi sen yapsan!” dedi Mack.

“Ben mi? Sen çıldırmışsın!”

“Peki, peki!” dedi Mack. “Kapatalım bu bahsi...”

Benoni, Bergen'den döndü. İşlerini halletmiş, paralarını bankaya yatırmıştı. Bodrum katında duvara gümüşlü kasaları, parmaklıkları, demir kapıları ile muazzam bir banka idi bu. Benoni gözlerini biraz da sağda solda gezdirmiş, evini durumuna uygun bir şekilde çekip çevirmesi için kuzeye götürebileceği bir kadın aramıştı; ama bir sonuç vermedi bu. Kadın namına gördükleri sokaklardaki çoluk çocukla geceleri liman antrepolarının oralarda gezinen kadınlar oldu; bunların arasından iyi bir tane-sini seçmek ise zor olsa gerekti. Hem Mack, yola çıkmadan önce dikkati olması için kulağını bük-müştü, sen bu işi Rosa ile konuş! demişti. Bu öğü-dü verirken belki küçük, iyi bir niyeti vardı Mack'-in.

Benoni, Mack'a gitti, Rosa'nın bir hal şekli bulup bulmadığını sordu. Evet, bir çaresine bakılacak! dedi Mack. Sonra birdenbire bir mide ağrısıdır tutturdu, sancı tam da o anda başlamıştı. Bir yandan da Sirilund'u yarı yarıya işletmelerini tek-lif etti Benoni'ye. Benoni yanlış bir şey işittiğini sandı. Nasıl? dedi. şaka mı ediyorsunuz? — Mack ortaklık plânını tam olarak açıkladı, sözlerini şöyle

bitirdi: Düşün bu işi; belki de çok sürmez, buranın tek şefi sen olursun!

Bu teklif karşısında Benoni bir sevinç ürpermesi geçirmişti. Evine gitti, uzun uzun düşündü: işte artık ortada ufak tefek şeyler değil, bu dünyada tasavvur edebileceği en büyük iş dönüyordu; Sirilund beyi olabilirdi. Funtus'a kaptan olmak, sonbaharda ringa avlamak, kışın Lofoten adalarına gitmek, balık satın almak: bütün bunlar da iş miydi? Bu gibi işlere artık adamlarını koşardı; bir söz söyledi, parmağını oynattı mı tamam!

Benoni, razı oldu.

Benoni bu işe girişmeden. Mack kardeşler önce aralarında hesaplaştılar. Bu hesaplaşmada Sirilund'daki Ferdinand Mack'ın hiç de züğürtlemiş bir adam olmadığı meydana çıktı. Aksine. Benoni'nin beş bin talerini kendinde alıkoyabilseydi Mack daha da zengin olabilirdi, ama şimdi Benoni'nin parasını ödemek zorunda kalmıştı; bu parayı ödemedi o büyük teklifin ne tesiri olurdu? Benoni, Mack'ın ticaret işlerindeki bilgisini mukabil yatırım kabul etti. Gerek aldığı kıymetli eşyanın parasını, gerekse dükkâna olan borcunu nakit para olarak ödedi; Mack'ın kasasına böylece çok para girmiş oldu.

Benoni, kendi evinde kalıyordu. Son iki ayda yaşadığı bunca heyecandan sonra şimdi ona az çok bir sükûn gelmiş, büyük kaderine alışmaya başla-

mıştı. Ah bir de evini çekip çevirecek bir kadını olsaydı! Fakirlik yıllarından kalma o gündelikçi kadın, hâlâ her gün gelip giden o eski hizmetçi artık yakışık almıyordu. Rosa ona ne tavsiye etmişti acaba? Çaresi bulunur mu? Nerde çare? Benoni, Rosa ile konuşmak fırsatını asla bulamamış, Rosa onun gözlerinden yine silinmişti. Odasına girdiği, henüz önemli bir adam olmadığı o bahar gününden beri onu bir daha görmemişti. Şimdi onunla kilise-de konuşmak istiyordu; hem şimdi gayet dürüst bir dileği vardı ondan.

Ve Benoni Hartvigsen, kiliseye gitti. Bergen yolculuğundan beri başka elbiseler giyyordu; eski Benoni değildi artık. Böyle zengin bir bey olmadan önce pazar kıyafetinin güzel olmasına çok dikkat eder, elinden geleni yapardı. Şimdi buna lüzum kalmamıştı. Konçlu çizmelerinin bütün köyde benzeri yoktu, iki ceketten fazlasına da hiçbir erkeğin gücü yetmezdi.

Benoni, Bergen'den daha çok Mack'm çizmeleri gibi çizmeler giyildiğini, bir veya iki ceket giymenin soğuğa bağlı olduğunu incelemişti. Bir süre düşündükten sonra, dönerken, kendisine yazlık, kışlık uygun üst baş almıştı.

Büyük adamlar böyle yaparlar! dedi köylüler kiliseye gelince Benoni için. Şimdi zengin, ama zengin olduğu hemen hiç belli değil! Ne iken ne olduğunu hiç de göstermiyor: iki ceket alabilir, ama ilgisini de giyiyor mu?

Benoni kendilerine yaklaşınca selâm verdiler, elini sıkmaıya, “son defa” teşekkür etmiye hazırlandılar. Benoni bir an durdu mu tam mânasıyle bir anıt gibi duruyordu; sırtı dümdüz, göğsü bir hü-kümdar göğsü gibi öne çıkmış.

“Bir gün mağazanıza gelsem de sizden şu arada bir çuval un rica etsem..” dedi birisi, ezilip bü-züldü, saygısızca ricasının sonunu getürmiye cesaret edemedi.

“Bir çuval un mu?” diye cevap verdi Benoni. “İcabına bakarız.”

Benoni’yi ta çocukluğundan tanıyan bir kadın, durmuş, güneşe bakar gibi bakıyordu Benoni’ye. Benoni doğru kadının yanına gitti, başıyla selâm verdi. Evdekiler nasıllar, iyiler mi? diye sordu. Kadın heyecandan âdeta cevap veremez hale geldi. Teşekkür ederim! dedi. Sadece: teşekkür ederim! dedi. Evdekilerden ayrı ayrı haber vermesi gerek ya, veremedi.

Benoni, topluluğun birinden ötekine gidiyor, istediğİ gibi hareket ediyor, herkes tarafından itibar görüyordu. Onun bir bey olduğunu, iyi kalbliğinden ötürü yanlarına geldiğini artık herkes biliyor, itibar görerek, böbürlenerek, yardıma hazır, halkın saygısından bahtiyar, kilise yamacını tırmanıyordu Benoni. Kendisini bu kadar zengin eden kayalardan bahsetmekten yana da çekindiğİ yoktu, diyordu ki: “O kocaman gümüş yatağın satın almak herkesin

kârı değildir, gören göz ister. Aldıktan sonra da satmak için dediğim gibi yine kurnazlık lâzım.” Böyle diyor tatlı tatlı kazma dişlerini gösteriyordu.

Ama bu bahtiyarlık günlerinde başıyla ufak bir selâm verdiğini görmeyi o derece candan arzuladığı tek insan, Benoni’ye görülmüyordu.

Sirilund’daki dükkâna da uğramayışı garipti doğrusu. Hem Benoni, Sirilund’un da sahibiydi şimdi. Ticarethanenin yansınm onun oluşu, itibarını hiç de azaltmamıştı. Evvelce dükkânda ne kadar mal vardı, şimdi her posta vapuruyla ne kadar mal geliyordu! Üstelik şimdi bütün manifatura raf-ları tozdan korunmak için camekânlarla donatılmıştı; tezgâhlarda yer yer ufak tefek şeylerle dolu cam kavanozlar duruyordu. Her şeye âdeta bet bereket gelmişti. Şimdi iki patronu geçindirmesi gerektiği için iş hacmi en azdan iki misline çıkarılmıştı; balık avı için birçok büyük taşıtlar tedarik edildi, değirmen için buğday yüklü bir buhar gemisi Archangel’den direkt olarak geliyordu. İlerde birçok köyler unlarını Sirilund’dan alacaklardı.

Mack eskisi gibi yazıhaneyi idare edip yeni yeni plânlar kurmakta zekâsını gösterirken, Benoni kilere, fıçı yapımına, kayıklara, değirmene bakıyordu. Ama dükkândan da çekmemişti kendini. Kapılardan girip çıkmasını seviyor, bütün müşteriler onu selâmlıyorlardı. İçki tezgâhında demlenenler yüksek sesle konuşmuyorlarsa bu, Benoni’ye karşı saygılarından geliyor, o göründü mü herkes: “Hişt,

Hartvigsen var!” diye fısıldaşıyordu. O zaman Benoni insan canlısı oluyor, herkese karşı muhabbetle dolarak şakalarına başlıyordu: “Hey, koca bardağı çekmişsin önüne, bir kadehcik de bana ısmarlıyabilirsin!” İlâhi! Bu Hartvigsen şaka etmesini nasıl da biliyordu! Steen Kalfa fakirin birinden krediyi kesecek oldu mu Benoni yavaşca nüfuzunu kullanıyor, Steen’e: “İnsanlar için hayat o kadar kolay değil; idare ediver bu işi!” diyordu ve Steen Kalfa, Benoni’ye karşı büyüklük taslamıyordu artık; saygıyla cevap veriyordu: “Hayhay, nasıl arzu ederse-niz!” O zaman dükkândaki müşteriler birbirlerine baş sallıyor, Hartvigsen’in aralarında oluşunun bir Tanrı lûtfu olduğunu söylüyorlardı.

Ama o, bir baş hareketi Benoni için en büyük önemi taşıyan o, kendisini Benoni’den uzak tutuyordu.

Benoni, demirciye soruyordu: “Bugünkü alış veriş kendi için mi, yoksa başkası için mi yapıyorsun?” Villads Bryggemand’ın karısı, Rosa için alış verişe geldi mi tezgâha Benoni geçiyor, kadına kendisi hizmet ediyor, her şeyi gayet bol ve iyi tarafından ölçüp tartıyordu.

27

Noel yaklaşıyordu.

Avukat Arentsen, bakacak hiçbir dâvası olmadığı gibi olacağını da ummuyordu. Yazhanesinin

kapısındaki levhayı indirmek, posta vapuruna atlayıp gitmek istiyor, ama Rosa mâni oluyor: "Hopan'lı Aron'un işi büsbütün sona erdi mi?" diyordu.

"Evet."

"Ya sen yokken Torpelviken'li Levion gelir de seninle görüşmek isterse?"

"Gelmez."

Hayır, Torpelviken'li Aron da artık bir daha gelmiyordu gelenlerin sonucu olmuştu. Sir Hugh gelip de ona bu ve geçen seneki ringa avı hakkını ödemek isteyince, Levion parayı nihayet kabul etmişti. Şimdi bu uzun dâva da sona ermişe benziyordu. Bununlaberaber Levion bir gün sonra avukata uğramış, sormuştu: "Temyiz hakkımız var mı?" Bu konuda daha bir şeyler çiziktirmeye, kendini yormaya artık hiç değer vermiyen Arentsen, ona şu cevabı vermişti: "Yapılabilecek her şey yapıldı, artık hiçbir şey yapılamaz!"

Bu biçare Arentsen, gitgide hiçbir şeye yaramaz olmuştu. Havalarda henüz sıcakken geceyle gündüz arasında pek öyle fark gözetmiyor, dışardaydı da eve mi döndü, günün hangi saati olursa olsun uykuya yatıyordu. Tembelliği korkunçlaştı; bir inat, bir enerji halini aldı. Bütün bir hafta ne elbise, ne ayakkabı çıkarmadan yatıp kaldığı yerde uyuyordu boyuna. Kansından utanmıyordu; onu ne diye oyalamıya kalksındı; bir buçuk senedir evliydi. Beş

yüz günü aşkın bir zaman birbirlerinin yüzlerini, ellerini görmek, karşılıklı belli sözleri dinlemek için az zaman değildi ki! Birbirlerini adamakıllı tanımışlardı, hayatlarının alışılmış günlük akışını değiştirmek suretiyle günün birinde birbirlerini hayrete düşürmek ihtimali yoktu zerre kadar.

O ümitsizlik içinde: “Belki postacı Benoni’nın dükkânında bir iş bulurum!” dedi Genç - Arentsen. “Şimdi noel satışlarında çok adam lazım onlara.”

Rosa buna da itiraz etti. Kocasının Sirilund’un çeşitli tezgâhları başına geçmesinden ürküyordu-sebepleri vardı bunun.

“Sen bunu ciddi söylemiyorsun ya!” dedi. “Bir avukat gidip de bir dükkânda satıcılık yapamaz her halde!”

“Peki be kuzum, ne yapmamı istiyorsun?” diye bağırdı Arentsen, öfkeli. “Geçen yıl balık hâkimi olayım dedim, bırakmadın.”

Geçen sene başkaydı mesele; yeni evliyediler, hem de Nikolai istikbali parlak avukatlığına daha yeni başlamıştı. Ah, arada dağlar kadar fark vardı! Rosa cevap verdi:

“Bu yıl alamaz mısın. böyle bir vazife?”

“Aldım almaz mıyım! Sence ha deyince olur bu iş!”

“Olmazsa sen de uğraş biraz.”

“Uğraştım.” dedi Genç-Arentsen. “Alamadım, dileğim reddedildi. Avukatlıkta kendimi göstere-medim ki hâkim olabileyim, biliyorsun.”

Sustular.

Genç-Arentsen devam etti:

“Talih bazılarına güler.. Ah, bahse değmez bunlar. Akbak, nazlı bir melek gibi bazı kimselere gelir. Bana da geldi, ama beni hemen kaşığlamıya başladı.”

Sustular.

“Ben hiçbir zaman olmaz demedim.” diye devam etti Arentsen. “Postacı Benoni için bir veya iki güvercinlik yapamaz demedim hiçbir zaman. O bunu evvelden de yapabilirdi, şimdi haydi haydi yapar. Ben, postacı Benoni sana koca olamaz dedim, bunda yanlışmış olmam mümkündür.”

“Bilmiyorum, ben ne yaptım da böyle cezasını çekiyorum.” dedi Rosa, üzgün.

“Bilip de ne yapacaksın?” diye cevap verdi Arentsen. “Hem ben ne diye bahsediyorum bundan; cezayı çeken sen olmadığına göre! Peki ama neden ben çekeyim cezasını? Hem neye yarar bütün bunlar?”

Bu meseleyi kaç kereler tartışmışlardı, yeni bir şey değildi bu onlar için; artık kabak tadı vermişti.

Arentsen biraz daha açık konuştu, başka kelimeler bulmaya zorladı kendini:

“Yani ben senin hayatını mahvettim, Rosa! Bu böyle, bütün hayatını mahvettim!”

Rosa hiç cevap vermedi, pencere yanına gitti, denize bakmaya başladı.

Bir cevap verebilirdi pekâlâ; cevaptan kaçınması’ kocasının söylediğini doğru bulmasından mıydı? Arentsen, karısının hayatını mahvetmişti, doğruydu, ama Rosa da kocasınınkini! Ne diye şimdi gidip pencere kenarına oturmuştu? Yoksa Rosa, şimdi başka bir ifade kullanan bu yeni ağızla daha pek çok şeyler söyleneceğini mi sanıyordu? Arentsen ayağa kalktı, ceketini ilikledi.

“Gidiyor musun?”

“Evet. Ne yapayım burada?”

Sustular.

“Daha fazla çalışmanın, daha az gezmiye gitmenin asıl şimdi sırası!” dedi Rosa.

Bu sözler de yeni değildiler. Ah, Arentsen yüzlerce defa duymuştu bu sözleri! Duymuş, her seferinde de cevabını vermişti; ama Rosa ısrarla bunu tekrarlıyordu. Sıvışmaktı en iyisi.

“Bu husustaki düşüncemi biliyorsun!” dedi Arentsen. “Sen hep içtiğim bir iki kadehi düşünüyorsun, ama ben iki şişe içerim de yine bir şey ol-

mağ. Ben bir seferinde iki şişe konyakla bir hayli toddy haklamıştım. Yaa! Yani senin anlıyacağın, işim olsa içkiye rağmen üstesinden gelirim. Bu işin içkiyle ilgisi yok, sebep daha derinde. Hem farketmez, sebebin nerde olduğunu da söyleyim sana: Biz hep nişanlı kalmalıydık, öyle yapmalıydık. İşte asıl mesele: Biz hiç evlenmemeliydik.”

“Olabilir!” dedi Rosa.

Rosa’nın bu anlayışı yeni idi, şimdiye kadar Arentsen gibi düşündüğü olmamıştı Rosa’nın. Arentsen’in önünde birden bir kapı açılmıştı sanki. Aman Yarabbi, biraz enfes almıştı! Canlı, âdeta coşkun: “Değil mi ama, hakkım yok mu?” dedi. “Sen şu anda piyano başına geçip de gönlünce bir şeyler çalabilir misin? Hayır, çünkü piyanomuz yok! Bizim dünyada hiçbir şeyimiz yok, Sirilund’daki kredi ile yaşıyoruz. Hem sen çok iyi biliyorsun ki bunun suçu benim bir iki kadeh içmemde değil. Mesele şu: İkimiz de kötürümüz. Kötürüm’lük kıskıvrak bağlamış bizi. Önce benim ayaklarımı, sonra ellerimi, en sonunda aklımı.. Düşünecek olursam, sırasını ters söyledim ya, farketmez. Bak, sen de benim geldiğim noktaya geldin şimdi, anlıyorsun ne dediğimi, kendini benim yerime koyabilirsin, zor değil senin için. İki yıl önce zerrece anlamazdın bunu. İhtimal ben de anlamıyordum.”

Reddeden bir sesle: “Hayır, anlamıyorum.” dedi Rosa, başını silkeledi. “Hepsini değil, hayır! Biz

mi kötürümüz? Bence sen öyle doğmuşsun, yani öyle doğmamışsın da sonradan öyle olmuşsun. Buna göre köye döndükten sonra beni rahat bırakmalıydın.”

İşte, gösterdiği anlayış bu kadarcıktı Rosa'nın!

“İsteseydim sana biraz alaylı bir cevap verebilirdim.” dedi Arentsen. “Derdim ki: Seni rahat bırakmadım, çünkü sana tekrar âşık olmak şerefine ermiştim.”

“O şerefe ermedin şüphesiz. Nerde! Sen o zaman da kötürümdün.”

“Bunun içindir ki ben de böyle demiyorum. Ama buna karşılık kısaca derim ki: Sen benim olarsın istedim. Evet, ama hiç şüphe yok, bunun suçu postacı Benoni'de

Rosa başını kaldırmadı, bu fazla açık kalbli konuşmayı da ilk defa dinlemiyordu. Arentsen, bahsi bir safsata ile kapadı:

“Postacı Benoni isteyince ben de istedim. İşe bir başkası karşınca önem artar. Yerde bir şey gördün, değersizdir senin için ama bir başkası gelir de almıya kalkarsa o zaman değerlenir gözünde, hemen elini uzatırsın!”

Sustular. Hiçbir şey artık ikisinden birine şu kadarcık tesir etmiyor; Rosa şu anda saatin on iki

olduğunu, öğlen yemeğine patateslerin hazırlanması gerektiğini düşünüyordu.

“Yok, yok!” dedi Arentsen. “Suç iki kadeh içkide olsaydı çoktan bırakırdım.”

“Nerde sende o irade!”

Ama Arentsen iradesini ne diye kullanacaktı? Kadehlerin suçu yoktu ki içkiden vazgeçmiye zorlasın kendini! İşte adamı zıvanadan çıkaracak bir mantık Arentsen kendini tuttu, çekişmeden bıkmış:

“Yoo, zorlamam kendimi!” dedi. “Hiçbir şey için zorlamam! Başlangıçta denedim biraz, ama çabuk sonu geldi. Evlenmemizle bitti. Biz de evlenmemeliymişiz, ben derhal posta vapuruna atlayıp güneye gitmeliymişim...”

Her zamanki çekişmelerini böyle tamamladılar, ve Genç-Arentsen evden çıkıp gitti.

Hava güzeldi; ufukta tüten bir duman: Posta vapuru geliyordu. Evet, cidden, o vakit öyle yapacaktı; hemen güneye gidecek, buraya yerleşmiyecekti. Aslında buraya hiç gelmemeliydi ya! Nerdeyse orda kalmalıydı. Yol iz bildiği büyük şehirde başının çaresine bakardı, evvelce nasıl baktıysa şimdi de bakardı.

Arentsen, Sirilud’u geçip demirciye gitti. Demirciyle fısıfısıf, çabuk çabuk birkaç kelime konuştular, bugün beş parasız olduklarını göstermek üze-

re ceplerini ters yüz ettiler. Sonra Genç-Arentsen, aheste beste Sirilund'a doğru yürüdü; tezgâh başına dikilirse payma bir şeyler düşebilirdi. Onsuz yapmadığından mı, hayır içkisiz de olabılırdi; ama suç bir iki kadehte değildi ki! Ne diye hemen eve git-sin, masasına çöksün, mânasız bir iki kâğıda dik-sindi gözlerini?

Mack pencereden işaret etti, Genç-Arentsen görmezden geldi, geçip gidiyormuş gibi yaptı. Mack, birden koridorda belirdi.

"Buyur!" dedi, yazıhanenin kapısını açtı. Te-lâşlı bir hali vardı.

"Yok, teşekkür ederim!" dedi Genç-Arentsen, gitmek istedi.

"Buyur!" diye tekrarladı Mack.

Başka bir şey demedi, ama Genç-Arentsen, Mack'ı takibetti. Yazıhaneye girdiler. Birden dedi ki Mack:

"Azizim Nikolai, bu böyle sürüp gidemez. Sen de, Rosa da bu kadar azap çekiyorsunuz. Tekrar güneye gitmek için yol parası ister misin?"

Genç-Arentsen kekeledi:

"Ya, belki... Güneye mi Anlamıyorum.."

Mack soğuk bakışlarla süzdü onu, kısa konuş-tu, dükkândaki kredinin hep böyle devam edemi-

yeceğini söyledi. Posta vapuru geliyordu, işte para da hazır...

Ertesi gün Rosa, Mack'a geldi, kollıyarak sor-du, bir şeyler geveledi ağzında:

"Nikolai bu sabah erkenden gitmiş. Diyordu ki.. Şeyden bahsediyordu.."

"Nikolai mı? O dün gitti posta vapuruyla. Güneyde bir işi var, bir dâvası var. Haberin yok mu senin?"

"Yok. Şey, yani... Posta vapuruyla mı? Hiçbir şey demedi mi?"

"Büyük, bir dâva, dedi."

Rosa, odanın ortasında bir dakika dilsiz, şaşkın kalakaldı:

"Evet!" dedi sonra. "Güneye gideceğini söylüyordu. Demek işi oluyor."

"Bence sen şimdi demircinin evine dönme!" dedi Mack.

Ve Rosa Sirilund'da kaldı. Bir gün, birçok gün geçti, hafta doldu, Rosa yine Sirilund'da kalıyordu. Hareketli bir yerdi Sirilund: İnsanlar, gelip gidenler, hayat vardı. Villads Bryggemand bir iş için rıhtımdaki depodan doğru geliyordu, pencerede Rosa'yı gördü, selâm verdi. Rosa onu çocukluğundan tanırdı, Villads'a doğru yürüdü sordu:

“Bana verilecek bir haberin yok mu, Villads?”

“Haa, avukat sağ salim vapura bindiğini size söylememi rica etmişti. Hepsi bu kadar.”

“Bu kadar mı?”

“Evet.”

“Yaa, güneye gitti, büyük bir dâvası var da! Demek sağ salim bindi vapura?”

„Evet, bindi güzelce. Ben kayıktaydım, gördüm.”

Rosa, böylece Sirilund'da kaldı, yine bir genç kız gibi oldu, herkesi tanıyordu. Kolcu Svend de oradaydı ama, artık şarkı söylemiyordu, bekârlığındaki gibi değildi şimdi; yakışık almazdı o günlerdeki gibi olması. Ama bir şehirli gibi davranıyor, reverans yapıyor, kibar konuşuyordu Rosa ona rasladıkça neşeli saatler geçiriyor, odalarına oturmaya da gidiyor, Ellen'i ve çocuklarını görüyordu. Bak hele, oda hizmetçisi Ellen'in şimdi koyu elâ gözlü bir de çocuğu olmuştu. Gözlerinin neden koyu elâ olduğunu anlıyamıyordu kimse. “Fredrik Mensa'nın odasında oturuyorum da ondan!” diyordu Ellen. Mensa'nın gözleri garip şekilde koyu elâ idiler.

Ve Fredrik Mensa cidden garip bir adamdı. Ölmüyordu bir türlü, nerde Her zaman canlı, yatıyor, sanki sabahla beraber yeni, başka bir hayata başlama kararı vermişe benziyordu. Çocuğun yaygaraları onu müthiş hayrete düşürüyordu. Her de-

fasında bu bu çığlıkları kendi keşfettiği bir şey sanıyor, ellerini uzatıp onları yakalamak istiyordu. Eli boşta kalınca dışarda bahçede diye düşünüyordu her halde. Gürültüyü ürkütüp kaçırmak istiyor, o da bağırıyordu. Çocuk çığlığı bastıkça Mensa da boyuna karşılık veriyordu. Elleriyle harıl harıl havayı yokluyor, ellerine hâkim olamıyor, elleri birbirine çarpıyor, çatışıyor, elin biri ötekine değdikçe düşmanı yakaladığını sanıyor, tutup sıkıyordu. Sarı kirli tırnakları vardı, boynuz çay kaşıklarının saplarına benziyorlardı. Tırnaklarını etine batıracak olsa canı yanıyor, uf diyor, küfrediyordu. Sonunda elin biri ötekiyle başa çıkıyor, onu alaşağı ediyordu. O zaman keyifli keyifli gülüyordu Mensa. Savaş boyunca daldığı âlem için hoş sözler bulmuştu:

“Damin üstünde duman? Hahaha. Fazla kürek çekme, Mons. Jada, jada.”

Bunamışlığı içinde Fredrik Mensa öylece yatıyor, yaltaklanmalı bunaklıklarını ilk gününden beri bebeğin kulaklarına haykırıp duruyordu. Ve ağzına habire yemek tıkıştıran hizmetçiler, ona karşı saygılı davranmayı, ona siz diye hitabetmeyi unutmuyorlar: “Lûtfen yemeğinizi yiyiniz!” diyorlardı.

Yüzü gayet düşünceli bir ifadeye bürünüyordu Mensa’nın sanki hayat görüşü dile geliyordu.

De de de de, diye cevap veriyordu Fredrik Mensa

28

Şimdi kıştı, hava soğuktu, ama Sirilund'lu Mack karnına kırmızı kuşağı sarmıyordu. Ne münasebet! Sanki bir mucize olmuş, o rezil mide ağrıları yarı yolda kesilivermiş, çekilip gitmişlerdi. Mack'ın şimdikinden daha güçlü olduğu görülmüş şey değildi hiç: saçını sakalını da bu derece özenerek boyamazdı eskiden. Her şeyi düşünüyordu. Yeni tekneler alınınca kamaraları bütün büyültülmüş, açık renklere boyanmışlardı. "Böylelikle yalnız kaptanına güzel görünmez, sahibinin itibarını da yükseltir!" diyordu Mack. Şimdi Mack'ın küçük bir vapur alabilecek parası da vardı, gazetede ilânını görmüştü vapurun. Lofoten adalarındaki balık ticareti yeni bir gelişmeye erişir erişmez bir vapur alınmasına karar vermek istiyordu.

Eskisi gibi şimdi de konaktaki işleri bir baba eliyle idare etmeyi unutmuyordu. Benoni, eski dostu Kolcu Svend'i yeni teknelerden birine kaptan yapmayı teklif edince Mack, hemen Svend'le Ellen'in öyle küçük bir odada daha uzun oturamayacaklarını düşündü; onlara hizmetkârlar bölüğünün ta öbür ucunda büyük, yeni bir oda hazırlattı: Vogt, toplantılar süresince kendine çalışma odası yapmıştı burasını.

O yıl Mack, adalardan gelen kuş tüylerinin hepsini satmadı. En güzellerini, en yumuşaklarını ayırttı, bunlarla kendine mükemmel bir yastık yap-

tırttı: banyosunun yeni yastığıydı bu. Yeni oda hizmetçisi Torpelviken'li genç Petrine, henüz on yedisinde bir kız, ö eski piiskü hantal yastığı istemiyor, Mack'a da yeni gelen her hizmetçinin yeni bir yastığı olduğunu söylüyordu: Bir zaman kırmızı veya mavi veya sarı olduysa şimdi de bir zaman yeşil olabilirdi. Öyle ama, yeni yastığın tüyelerine olmuştu olanlar! Tüyeler serili bulundukları tahtanın üstünde fırında kurutulmuşlar, güzelce kabartılmışlar, sonra da bir sabah yanıp kül oluvermişlerdi. Kimse yapmamıştı bunu: anlıyamıyorlardı nasıl olmuştu bu iş! Ellen, eski oda hizmetçisi Ellen, bu felâket karşısında en çok o feryat ediyor, bu işi kendisinin yapmadığını söylüyordu. Ama anlıyamıyorum, yeni bir banyo yastığını ne yapacak, diyordu, kullanamaz ki başka yastık, ne münasebet, kullanamaz! diyordu Bramaputra'ya. Ama Mack böyle düşünmüyordu. Noel geliyordu, evet, Noel gecesi yaklaşıyor ve Mack ne istediğini biliyordu. Mack, dükkâna bir ilân astırdı, en güzel tüyleri yüksek fiatla derhal satın alacağını bildirdi. Milletin bütün kuş tüylerini toplayıp getirmesi için emir çıkmıştı sanki: Sirilund'a o günlerde külliyetli miktarda kuş tüyü geldi, okadar ki Mack bu işin durdurulmasını emretti.

Ve Rosa, Sirilund'da kalıyordu. Ve Mack herkesin babası, koruyucusu olmasaydı Rosa'nın da derdini, sevincini düşünmezdi. Rosa ne diye razı olmuyor, Benoni'nin evini çekip çevirmiyordu? Şim-

di serbestti işte. Mack, Rosa'nın atacağı adımı kolaylaştırmak, Benoni'yi Rosa'nın gözüne şirin göstermek istedi:

“Benim ortağımın evini idare etmek işini bir başka sebepten de düşünmelisin!” dedi. Benoni'yi mümkün olduğu kadar yükseltmek için ona ortam diyordu.

“Hangi sebepten?”

“Tek başına yetecek bir sebep. Sen Martha'yı çok seversin, değil mi? Seversin! ortağım, evine bakacak birini bulduğu takdirde Martha'yı evlât edinmek istiyor.”

“Kendi mi söyledi?”

“Evet.”

“Yapamam” diye cevap verdi Rosa, başını salladı.

Mack devam etti:

“Hartvigsen, bunu iyi düşünmüş doğrusu' Martha'nın babası, Allahlık Steen, kızcağıza iyi davranmıyor her vakit, ama...”

“Yapamam!” diye tekrarladı Rosa. “İmkânsız.”

“Fakat bize hiç değilse noel için dükkânda biraz yardım etsen! Benoni kendisi konuşurdu seninle..”

“Hayır, bu yıl dükkânda çalışamam.” dedi Rosa, evvelce de dediği gibi. “Ben yine babamlara gidiyorum.”

Böylece Rosa, rahip çiftliğine gitti.

Ve noel geldi.

Mack, noel gecesinin akşamı her yılki banyo-sunu hazırlamak isteyince, o mükemmel yastık dikilmiş bulunuyordu, ama koca çinko banyoya da feci bir delik delinmiş olduğu görüldü. Demirci sarhoştur, deliği lehimliyecek halde değildi, bir şey yapamıyordu; geleneğin canına okunmuştu. Peki ama tam da Mack'ın işi düştüğü bir sırada ne diye körkütük sarhoş olmuştu bu demirci? Kuşluk vaktinden beri orda burda dolaşmış, çene çalmıştı; sonra Ellen davet etmişti demirciyi, eski oda hizmetçisi Ellen! Kolcu Svend de Sirilund'da değildi ama Ellen demirciye konyak ikram etmiş, adama öyle çok içirmişti ki yaşlı demirci sonunda kendini bilmez hale gelmişti. Ah bu Ellen! Yaptığına öyle üzgündü ki üzüntüsünden, delik iri bulgurla tıkanca olmaz mı, diye soruyordu. Olur mu hiç? dedi Bramaputra. — Peki, iğne iplik alsak da diksek? diye sordu Ellen. Demircinin başına açtığı işten ötürü o kadar dertliydi ki derdinden histerik kahkahalar atmaya başladı. Ama Mack hemen yeni bir plân hazırladı: Funtus'un kırk sandallarından birini odasına getirip banyo suyuyla doldurmak, yastığı da güzel bir şilte yerine sandalm içine koydurmak istiyordu. Kolcu Svend'e birisini yolladılar. Svend, kâhya kadını

karşısına gelip de emri öğrenince kasketini çıkardı, dizlerine kadar indirip: “Azizem!” dedi. “Sandalların hiçbirisi sonbahardan beri su yüzü görmedi. Hepsi de yaşlı bir domuz gibi su tutmazlar içlerinde!” Kolcu Svend, nazikâne böyle dedi, sonra da bir reverans yaptı.

Eh, artık yapılacak hiçbir şey kalmamıştı.

Derken bir aksilik daha çıktı, bu yıl her şey ters gidecekti galiba: Mack, Finlandiya’daki kızı Edvarda’dan gelen mektubu, kızının noel için yazdığı yıllık mektubu açar açmaz birden irkildi, hemen pencere kenarına gitti, düşünmiye başladı. Kısa bir mektuptu bu: Edvarda dul kalmıştı, bahara yurdu-na dönüyordu.

Mack kendini tuttu, misafirleri karşıladı, her zamanki gibi, fener bekçisi Schöning’i, şimdi hem ortağı, hem de çok zengin Benoni’yi karşıladı. Benoni’yi kanapeye kadar götürdü, bu akşama geldiğinden dolayı tekrar tekrar teşekkür etti. Fener bekçisi Schöning’e döndü, sordu:

“Ya Madam Schöning?”

“Bilmem!” diye cevap verdi, dönüp de karısının gelip gelmediğine bakmadı.

“Gelecek, değil mi?”

“Kim?” dedi fener bekçisi.

Fener bekçisi için her şey o kadar değersizdi ki. Adam, bu sorulardan da, Ferdinand Mack’tan

da, evinden de nefret ediyordu. İşte sabık maden yatağı sahibi Hartvigsen mavi gözlerini kırıştıtarak kanapede oturuyor, zenginliğinin saflığını saçıyordu dört yana. Yemek salonunda hizmetçi kızların sağa sola seğırttikleri, yılda bir gelen bu akşamın içten sevinciyle sofrayı hazırladıkları duyuluyordu. Ah, duvarlarda tablolar da olmasa insan sıkılıyor-du burada!

Derken Madam Schöning geldi. Çok erken geldiğinden ötürü özür diledi. "Hiç de erken değil, aziz Madam Schöning!" dedi. Mack. "Kocanız geleli bir çeyrek saat oldu." — Yaa?" diye cevap verdi kadın. Kocasını gördüğü yoktu ki, gölgesini bile görmüyordu.

Sofrada Mack, şahane bir nutuk çekti. Kızı Edvarda'dan bahsetti, Barones Edvarda'nın eski yuvasını hatırladığını, baharda burayı bir ziyaret edeceğini umduğunu belirtti.... Felâketten söz açmadı, Noel gecesi idi çünkü.

Sonra Mack, Benoni üzerine konuştu, bu akşama gelmek nezaketini gösteren ortağına iyi yıllar diledi. Sonra fener bekçisiyle karısı için aynı dilekte bulundu, daha sonra kendi adamlarının yeni yıllarını kutladı. Sirilund'un ekmeğini yiyen bütün o topluluk, Mack'ın karşısında çocuklar gibi oturuyorlardı; hattâ Bramaputra mendilini kullandı. Ama Fredrik Mensa'yı karyolasiyle beraber masa başına getirememişlerdi. Ah, ama böyle bir

gecede tek başına da değildi Mensa: yanında bir kadın vardı, onu doyuruyor, ona dualar okuyor, onunla meşgul oluyordu. Mensa'nın karşısındaki duvar kenarında Ellen'in minik oğlu vardı. Çocuğu kendi haline bırakmışlardı; bağılıyor, tepiniyor, tepiniyor, gülümsüyor, tepiniyor, yine bağıırıyordu. Çocuk, Mensa ile kadını daldıkları âlemde fazlasıyla rahatsızsız ediyordu. Fredrik Mensa birkaç sefer kızgın bağırdı: Kırıl David, Kırıl David! Vay canına, hey! — Kadın ona cevap verdi: Ya, haklısınız, İncildeki Kırıl David'i hatırlayınız!... Görünüşü korumak için Ellen bir ara yemek salonundaki şenliği bırakıp geldi, çocuğu öte tarafına çevirip yine gitti. Başka şeylerle meşguldü zihni; birazdan neler olacağını düşünüyordu: Misafirler gidince arama tarama başlayacaktı. İmkânı yok, bu Torpeltviken'li Petrine denen yosmaya nasip olmalıyacaktı koynuna bir gümüş çatal saklamak...

Benoni, Mack'a sordu:

“Eee, Rosa bana birisini bulamadı mı?”

Bu, ne azaptı Benoni için; bu kadar güçlü bir adam ne kadar da ümitsiz soruyordu bunu. Evinin işlerine göz kulak olacak bir hanıma ihtiyacı vardı da parası olduğu halde uygun birini bulamıyordu.

Mack, bahara kadar beklemesini rica etti:

“Aziz dostum, bahara kadar sabrediniz, bunu sizden rica ediyorum. Bahara kızım geliyor, ikisi iyi tanışırlar...”

Noelde bir gün Benoni, ormanı geçip komşu köyün kilisesine gitmek istedi. Oyalanmak için yapıyordu bunu: bu tatilden faydalanıp bir de tanınmış rahip Barfod'un zamanı dinliyebilirdi. Artık yaya gitmesi yakışık almıyacağı için Mack'tan beygir ve kızak aldı, Mack'ın ayıbalığı kürkünü de ödünç istedi. Arkadaki küçük sedirde oturan Kolcu Svend'e: "Henüz bir kürk edinemedim." dedi. Benoni, Svend'i kızağa sürücü olarak alırken düşünmüştü, çünkü Svend evli bir adamdı şimdi, üstelik büyük teknelerden birine de kaptan olmuştu. "Beni götürmek istemezsin pek, değil mi?" diye sordu Benoni. "Hartvigsen'in sürücüsü olmamak, benim için çok ayıp!" cevabını verdi Svend.

Bu konuşma, Sirilund avlusunda geçiyordu.

Benoni'nin evinin önünde durdular; kızağa yiyecek, içecek aldılar. Benoni evden konçlu çizmelerini de getirdi, Kolcu Svend'e giymesini rica etti. Rugan atkılı meşhur çizmelerdi bunlar; giyip giyip kaç kere Benoni bu çizmelerle şıklaşmıştı.

"Giy bunları!" dedi Benoni.

Yumuşak, ama keskin bir tonla konuşmaya alışmıştı. Zenginlik onun moralini kuvvetlendirmiş, ona destek olmuş, giyimine bir vekar vermiş, dilini kısmen değiştirmişti. Haha para Benoni'yi adam etmişti, adam! Benoni, Svend'den çizmeleri giymesini rica edince Svend, eski alışkanlıkla cevap verdi:

“Ya siz ne giyeceksiniz?”

Benoni, ayaklarına Bergen’den aldığı, atkıları köpek derisinden çarıkları geçirdi. Bunun üzerine Svend çizmeleri giydi, çizmeler Svend’in ayaklarında mücevherler gibiydiler.

“Ayağına uyduysa senin olsun!” dedi Benoni.

Kolcu Svend hemen cevap verdi:

“Ama bu çok fazla, çok. Ömrüm boyunca bayramlığım olur benim bu çizmeler.”

Birkaç yudum içki içtiler, sürdüler kızıağı.

Yolda ordan burdan konuşuyorlardı. Benoni’nin her ardıcını, her çamını, her taşını bildiği topraklardan geçtiler. Yaşta kuruda Benoni buralardan yürümüş, kırallık postasını aslanlı çantasında buralardan götürmüştü. İşte rahip kızı Rosa ile beraber dinlendikleri oyuk da oradaydı, ne yazık! Ah, bu oyuk, ah!

Omuzlarından doğru, arkaya: “Biraz şarkı söyleyemez misin?” diye sordu Benoni.

“Şarkı mı? söylemesini unuttum âdeta!” diye cevap verdi Svend. “Bunca şeyden sonra!”

Ormanın içerlerinde şişeyi açıp da birkaç kadeh içtikleri vakit Kolcu Svend’e bir hal oldu, içli içli konuşmaya başladı; karnı açmış da sert içkiyi kaldıramamıştı sanki.

“Bugün ağzıma henüz bir şey koymadım da ondan.” dedi Svend. “Söylemesi ayıp gerçi!”

Yiyecekleri çıkardılar. Noel yemekleri, çörekler.

“Neden bir şey yemedin?”

“Kabahat bende! Ama bunca şeyden sonra..” diye cevap verdi Svend. Sabahleyin Elen’le aralarında küçük bir çekişme olduğunu, o yüzden canının bir şey yemek istemediğini çıtlattı.

Kızak, durmadan yol alıyordu. Kolcu Svend: “Elmasımı elimden çıkarmamış olsaydım da dükkânınızdan bir kısa cam alabilseydim tekrar yollara düşmeyi düşünürdüm.” dedi.

Benoni arkasına döndü:

“Kaptan olmuşken mi?”

Svend başını salladı.

“Çoluk çocuğu bırakıp da mı?”

“Evet!” cevabını verdi Svend. “Tabii, ama...”

Kolcu Svend’cik, işte altı aydır evliydi, fakat Sorosi kızlarının şarkısını söylemiyor, yollarda hora tepiniyordu artık. Aklına bile gelmiyordu; altı ay sonsuz bir zamandı sanki. Dilediği kızı almıştı; evet ama, şimdi hiçbir sabırsızlık ve telâş yoktu içinde. Bir gün daha geçti diye seviniyordu şimdi. Her sabah aynı durumlara uyanıyor, beklebileceği hiçbir şey olmadığını görüyordu. İki yüz keredir bir-

biri ardınca tekrarlanmıştı: Svend kalkıyordu, Ellen kalkıyordu, aynı elbiseleri dünkü gibi geçiriyorlardı sırtlarına. Ellen pencereden dışarı bakıyordu, Mack'ın penceresine bakıyordu, iki perdesi de inik, işler yolunda mı diye. Sonra Ellen, dinliye dinliye usandığı aynı kelimelerle havanın nasıl olduğunu söylüyordu; ama bunu bakışlarını nerelerde dolaştırdığını belli etmemek için söylüyordu sadece. Küçük odada birbirlerine ancak istemiyerek yol veriyor, geziniyor, her biri ötekinin dışarı çıkmasını, başından def olmasını bekliyordu ve birbirlerine hiçbir söz söylemeden ayrılıyorlardı. İki yüz keredir! Bu böylece daha binlerce defa tekrarlanacaktı besbelli.

“Sen çok değiştin!” dedi Benoni. “Baharda teknenle Lofoten adalarından döndüğünde yeni, büyük evine taşınabilirsin!”

“Bu kadarı fazla, çok fazla!”

“Çocuk büyüyor mu?” diye sordu Benoni.

“Evet, büyüyor. Gözleri koyu elâ, ama güzel bir çocuk, seviyorum.”

“Hiç kucağına aldın mı?”

“Hayır.”

“Kucağına almadın mı?”

“Alayım dedim, ama...”

“Kucağına al, kucağında tut biraz!” diye öğüt verdi Benoni.

“Yaa, siz mi söylüyorsunuz bunu?”

“Evet, ben söylüyorum. Çünkü koyu elâ gözler. Hem başka türlü de olmaz bu iş! Fakat...”

Derken gidecekleri yere vardılar, rahip çiftliğinden içeri öyle hızlı girdiler ki yeni yağmış karı tozuttular.

Kürklü bir bey, Hartvigsen'in ta kendisi! Bir iki hizmetkâr koşarak geldiler, atı çözdüler. Buyurun, buyurun, içeri buyurun! Teşekkür ederim! İçini kemiren eski bir hâtıra yüzünden Benoni, gönlünde bir üzüntü duydu: O, bu rahip çiftliğinde vaktiyle insafsız bir açıklama imzalamak zorunda kalmış, sonra da bu itirafı, Lensmann tarafından kendi köyünün kilisesi önünde herkese okunmuştu. Sonra Rosa, Benoni'nin nişanlısı olmuş, derken yine Benoni'den ayrılmış, sonra da bir başkasiyle, kayyum çiftliğinin Nikolai'ı ile evlenmişti. Ah, ah...

Benoni, o ihtişamla kilise yamacını tırmanıyor, herkes gruplar halinde ona yol veriyor, kenara çekilerek onu selamlıyorlardı; herkes tanıyordu onu. Çiftlikten bir adam geldi: “Rahibin adamlarına birkaç söz söylemek lûtfunda bulunmaz mısınız, sıcak bir şey içmez misiniz?” diye sordu. “Hayır, teşekkür ederim. Yapılacak işlerim var; ibadetten sonra belki uğrar, o zaman memnuniyetle içerim.” dedi Benoni. Halbuki yapılacak hiçbir işi yoktu. Ama böyle büyük bir adamın bunca insandan biriyle görülecek bir işi çıkar daima; onun faaliyet sahası

o kadar geniştir ki! Yeni teknelerle Lofoten adalarına gidecek kimselere ihtiyacı vardır meselâ. Vardır ya, ilk adımı onun atması gerekmez, o sormaz kimseye. Böyle bir adam, etrafı iş arayanlarla sarılmamışsa bunun sebebi duyulan umumi saygıdır. Derken peş peşe gelirler, adamakıllı soğuğa rağmen kasketlerini çıkarırlar, sonra yine ürkek, giyerler kasketlerini: Acaba Hartvigsen onlara bir lûtufta bulunamaz, kotralarından birinde bir iş veremez mi? — Kürkünün, kürklü çizmelerinin içinde bir heykel gibi durur Benoni, herkese karşı iyi kalbli, dostluk dolu bir beydir: “Düşüneyim” diye cevap verir, adamın ismini not eder: “Sen birkaç gün sonra gel bana. Tabî, kendi köyümün adamlarını da unutmamam lâzım, ama...”

Rahip Barfod, yamacı tırmanıyordu. Resmî bütün süslerini, zinetlerini takınmış. Benoni’nin yanına gelince durdu; ondan evlerine uğramadan gitmemesini rica etti. Benoni teşekkür etti, rahibe ibadetten sonra vakit bulursa uğrıyacağını söyledi. “Siz nasılsınız, iyisiniz ya, rahip efendi?” dedi.

Bakındı, Benoni Hartvigsen eskiden rahip Barfod’a böyle bir soru soramazdı.

Rosa gelmemişti. Bugün kilisede olmayacaktı belki de. Âlâ!

Ama işte Rosa, yine de geldi. Kürklü kasketiyle selâm verdi Benoni, ve Rosa kıpkırmızı kesilerek onun önünden geçip gitti. Zavallı Rosa! Me-

rakını yenememiş, Benoni'yi kürklü haliyle görmek istemişti. Rahip hücrelerinden tarafa yürüdü.

Bir süre durdu Benoni, kendini toparladı. Sonra bir ricada bulunan ilk adama: "Eh, herhalde sıkıntısındır. Birkaç gün sonra uğra bana, gelirken takımlarını da getir!" dedi. "Allah sizden razı olsun!" diye cevap verdi adam. Ve Benoni kiliseye girdi.

Benoni, kapının hemen yanına oturdu, mahsus böyle yaptı. Şaşırmıştı herkes: Öne, koro kapısının yanına oturabilirdi, ama oturmamış! Rosa rahip ailesine ayrılmış sırada oturuyordu; Benoni'ye baktı, yine kıpkırmızı oldu, yavaş yavaş sarardı. Mavi tilki vardı üstünde kürk olarak.

Benoni, kürkünün düğmelerini çözdü. Oturduğu yerin, beylerin oturacağı bir yer olmadığını biliyordu. Gerek Lensmann, gerekse adalardan birkaç küçük tüccar ta ilerde oturuyorlardı. Ama Benoni, yerini iyi dolduruyor, bu değersiz yere bu saatte bir şeref veriyordu. Şüphesiz şimdi kendinden utanan, Hartvigsen'in güçlü Hartvigsen'in çok arkasından olmayı isteyen bir değil, birçok kişi vardı. Hey Allah, keşki bugün kiliseye gelmeseydik! diye düşünüyorlardı her halde.

Vaiz biter bitmez cemaatin bir kısmı dışarı çıktı; Benoni kürkünü ilikledi, çıkanlara katıldı. Rosa'ya daha fazla azap vermek istemiyordu. Herkes bir Rosa'ya, bir ona bakmış, eski nişanını hatırla-

mışlardı. Rosa kendine yazık etti! diye düşünmüşlerdilerdi anlaşılan. Benoni, aşağıya, kızağına doğru yürüyordu. Kolcu Svend, efendisini adım adım takibediyor, Kızağı koşayım mı? diye soruyordu. Evet, derhal! Ama Hartvigsen'in, kızağın yanında olduğu haberi derhal çiftliğe yayılmıştı. Aman Allahım, Hartvigsen evine dönmek üzere idi! Rahibin karısı koşa koşa merdivenleri indi. O soğukta, karlara bata çıka Benoni'nin yanına geldi, gayet candan elini uzattı, tenezzül edip evlerine gelmesini rica etti. Onu gördüklerine öyle sevineceklerdi ki!

Onlar orada dururlarken Rosa da kiliseden çıktı. Zavallı Rosa, merak etmişti her halde; Benoni hemen mi dönüyor diye görmek istiyordu. İşte geliyordu. Annesi, Rosa'ya seslendi:

"Aaa, Hartvigsen muhakkak gitmek istiyor. Gel de sen de benimle beraber rica et, gitmesin!"

Rosa, öyle şaşırmıştı ki, ne yapabilirdi, yalnız şunları söyleyebilirdi:

"Lütfen içeri buyurmaz mısınız?"

Benoni büyüklenmedi, lüzum yoktu buna; sadece yolun uzunluğunu, günün kısalığını öne sürdü, hemen gitmeliyiz dedi.

"Şimdi ayışığı var!" dedi Rosa.

"Ya, ayışığı var!" dedi keza, annesi.

Bilmem ki?" diyerek Benoni Kolcu Svend'e döndü, sonra bakışlarla ona baktı. "Ne dersin, biraz daha kalabilir miyiz?"

Kolcu Svend, topluluğa uymasını bilirdi; kas-ketini çıkardı, reverans yaptı, cevap verdi :

"Şüphesiz hava güzel, yolumuz da iyi!"

"Ben zaten böyle zamanlarda kendime söz geçiremem pek!" diye açıkladı Benoni, hanımları takibetti "Tekneleri yola hazırlıyacaktım, öyle de çok işim vardı ki!"

Ne garipti! İşte Rosa şuracıkta, hemen yanı başında yürüyordu. Az sonra Benoni'nin oturduğu odada oturuyordu; Benoni'nin söylediklerini dinliyor, arasıra Benoni'ye bakıyor, hattâ tek tük cevap da veriyordu. Rahip Barfod, kiliseden gelip de sofraya oturdukları vakit, bir eksiği olduğunu gördükçe Benoni'ye onu bunu Rosa uzattı. Çok garipti bütün bunlar, bir rüyada gibi. Benoni can sıkıcı bir tereddütle savaşıyordu: Hangi tonda konuşmalı, Rosa'ya az mı, çok mu bakmalıydı? Bir zamanlar onunla nişanlı idi, onu öpmüştü, onun için bir ev yapmıştı, düğünlerine az bir şey kalmıştı.

Yemekten sonra rahiple hanımı, öğlen uyuklarına çekildiler. Âdetleriydi bu. Şimdi odada, Benoni eski sevgilisiyle bir başına kalmıştı. "Lütfen biraz bir şeyler çalmaz mısınız?" dedi Benoni. "Ama belki de valide, peder rahatsız olurlar." Ro-

sa da: “Evet, belki rahatsız olurlar.” dedi, ama yine de piyanoya oturdu. Benoni çalınan parçayı pek mükemmel buldu, hiç böylesine bir müzik dinlememişti, Rosa’nın bu çalışını kendisine karşı bir muhabbet delili diye yorumladı. Rosa, vücudunu kâh sağa, kâh sola yaslıyor, ensesinde dinlenen gür saçları altında boynu, beyaz boynu, görünüyordu.

Benoni, Rosa’ya candan teşekkür etti: “Dinlediğim müziklerin en güzeli bu!” dedi. Rosa piyanoyu kapatınca her ikisi bir süre, şaşkın, oturdular. “Ara-sıra çalışıyorsunuz her halde ki bu kadar usta olmuşsunuz!” dedi Benoni. “Ah, evet!” diye hafifçe gülümsedi Rosa. “Ama fazla ilerletemedim henüz.” Biraz öteden beriden konuştular. Benoni, zenginliğin faydasını görüyor, şimdi bundan sıkılmıyor, Rosa yeni tekneler üzerine bir şey soracak olsa güzelce cevap veriyordu. Zaman geçiyor, pek de çabuk geçiyor, Benoni ihtiyarların nerdeyse geleceklerini biliyordu. Eh, madem ki Rosa’dan bir dileği vardı, bir suç değildi ya, sordu:

“Bilmiyorum, acaba Mack sizinle benim hakkımda konuştu mu?”

Benoni, Rosa’nın burnu üstündeki hafif çizgilerin birden kırıştığını gördü.

“Mack, bana sizin, evime bakacak bir hanım bulabileceğinizi söylemişti.”

“Hayır!” cevabını verdi Rosa.

“Yok, şey.. Güneyde belki bildiğiniz biri vardır diye düşünmüştüm de. Sırf o yüzden...”

Rosa, başını salladı:

“Hayır, bildiğim bir kimse yok.”

Sustular. Benoni saatine baktı. İhtiyarlar, neden gelmezler ki! Benoni, bunun yalnız ve yalnız Mack’ın fikri olduğunu söylemek istemedi. Hem bunda bir kötülük yoktu ki! Benoni ayağa kalktı, duvarda asılı bir resmin yanına gitti, baktı. Sonra bir başka resme geçti. Rosa tek başına orada oturuyordu her halde. Benoni kibarca sordu:

“Sirilund’a sizden selâm götüreyim mi?”

“Evet, teşekkür ederim.”

Rosa’nın annesiyle babası içeri girerlerken ikisi tam da bunu konuşuyorlardı. Uzun zaman için, konuştukları son şey oldu bu. Kahve içildikten sonra Benoni vedalaştı, ayrıldı. Artık baharda Edvarda’nın baba evine dönmesini beklemenin bir mânası kalmamıştı, durum belli olmuştu.

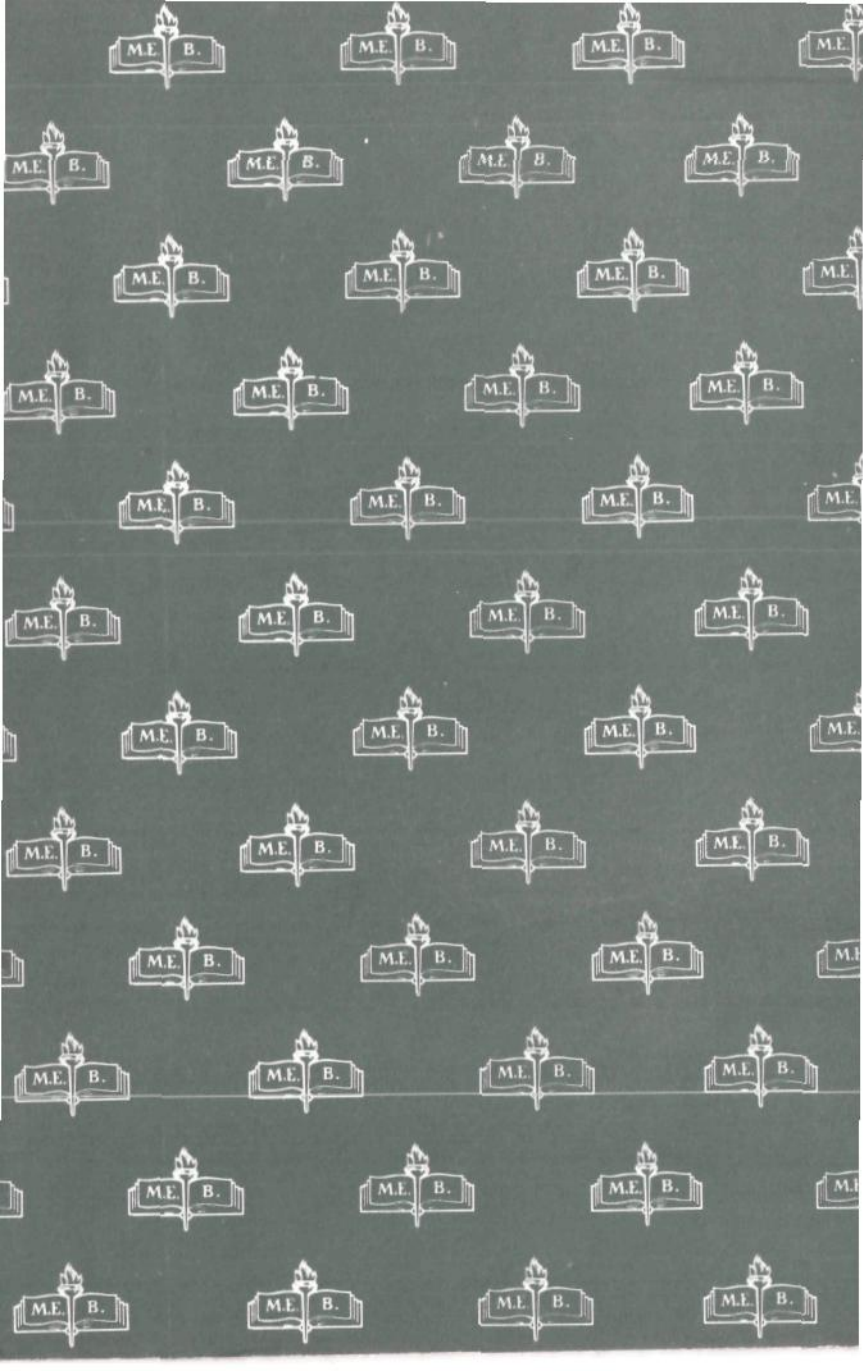
Pırıl pırıl bir ay vardı ve kuzey aydınlığı. Benoni yine bildiği topraklardan geçiyordu. Oyuğun bulunduğu dağın doruğunda kasırga vardı; Benoni tepede rüzgârın yeni karı çevrintiler yaparak göğe savurduğunu görüyordu.

Borre aekked! Birisi, yolda Benoni’yi selâmladı.

Benoni karşılık verdi, adam geçti gitti...

İlkbahar geldi, Mack’ın kızı Edvarda posta vapurundan karaya çıktı. Ama bu bir başka hikâyedir, Rosa adlı bir başka küçük kitapta yazılı.

S O N

Dünya Edebiyatından Seçmeler

30

No. 11148

TOPTAN SATIŞ

İstanbul Devlet Kitapları Müdürlüğü
Ankara, Adana, Antalya, Burdur, Elazığ, Erzurum,
İzmir, Samsun, Sivas, Trabzon, Van ve Zonguldak
Bölge Şeflikleri.

PERAKENDE SATIŞ

Millî Eğitim Yayınevleri
ve Bakanlık yayınları satıcısı kitapçılar.

% 8 KDV DAHİL FİYATI: 400000 LİRA
(370370 Lira +29630 Lira)